www.e-rara.ch

[Expositio logicae]

Nicolaus

[Basel], [1494]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-16607

Excellentissimi viri artium ac sacre theologie professoris eximii magistri Nicolai Dorbelli de Francia ordinis minorum secundum doctrinam doctoris subtilis Scoti: logice brevis: sed ad modum utilis ...

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Visual Library

Excellētissimi viri artium ac sacre theologie ꝓfessoris eximij magistri Nicolai Borbelli de Francia ordinis minorum ꝓm doctrinā doctoris subtilis Scoti: logice breuis: sed admodū vtilis expositio incipit.

Nonnulla teste sapiēte ꝓuerb. 22°. Adolescēs iuxta viā suā etiā cū senuerit non recedet ab ea. Vtile ē volētib⁹ studere doctrinā doctoris subtilis Scoti: q̄ inter ceteras maxime extat roboris et vtilitatis in eius ꝑncipijs a iuuētute introduci. Ipa enī habita alie de facile haberi ꝑnt: ꝛ nō econtra: Igit iuxta ipsius mētē aliqua logicalia ꝓ iuuenib⁹ sup sūmulas Petri hispani xp̄o duce breuiter enodabo. ⁊ qr multe materie q̄ tractant in logica per amplius reperiūtur in phia: remitto aliunde ad quoddā cōpēdiū: qō sup phiaz eiusdē doctoris dictis cōpilaui: sepeq̄ noto ea q̄ ꝑ dicūtur: in q̄bus locis ab eodē doctore habētur: vt ea ibidē diffusi⁹ valeas intueri. Intitulat aūt iste liber liber sūmularū Petri hispani: qr in h° libro sub breui cōpendio determinat ea q̄ in logica Arist. habētur diffuse. Subiectū vero seu materia circa quā versat hec ꝓsideratio ē syllo⁹. ¶ Et sciēdū q̄ subiectū alicui⁹ sciētie pōt dici obiectū seu gen⁹ scibile. Genus nēpe sepe ꝓ materia sumit. Ūn in diffinitōe q̄ditatiua genus ponit vt materia: drēntia vt forma. Obiectū est illud circa quod ferē potentia: vt potētia visiua tēdit in lucē vel colorē. Ūn dicit obiectū: ab ob q̄ est contra: ⁊ iactū: q̄si ꝓtra iactū. Subiectū igit de quo in aliq̄ sciētia ꝑncipalit tractat dicit obiectū: vl gen⁹ scibile: qr ē materia circa quā tendit cōsideratio ip⁹ sciētie. Dicit etiā subiectū rōne ꝓp̄ etatum que sibi insunt ꝓ se. vnde subiectum dicitur quasi subtus iactum.

Sciendū q̄ primū subiectū alicui⁹ sciētie ꝓm Scotū in ꝓlogo ꝑmi sen. dicit illō q̄ cōtinet primo vtualiter omnes veritates illi⁹ scientie cui⁹ est subiectū. Dicit aūt aliq̄d primo inesse alicui q̄ inest ei inquātū tale: siue per ꝓpriam rōem ⁊ nō ꝓ aliō: ꝛ alijs ꝓ ip̄m: vt ꝓprietates homīs. s. risibilitas seu flebilitas: ⁊ hmōi insūt homī inq̄ntū hō. qr enī hō est anīal rōnale: ideo est risibilis: et sic risibilitas ꝑmo inest hoī: inferiorib⁹ aūt ab hoīe: licet ꝓ se insit risibilitas: nō tū ꝑmo. Sor. enī inq̄ntum sor. nō est risibilis: sed inq̄ntū homo.

Notādū q̄ ꝓtinere virtualiter pōt capi dupliciter. s. virtualit actualit: ⁊ virtualit potētialit. Vtualiter actualiter cōtinet subiectū ꝓp̄as passiones q̄ ab ipo oriūtur. Vtualiter potentialiter supius cōtinet passiones inferiores que ip̄is insunt: nō ꝓ rationē ip̄ius superioris. ꝛ ꝓ ꝓp̄as rōes ip̄or. ¶ Primus igit subiectū alicui⁹ sciētie cōtinet vtualiter actualit: vl vtualit potētialit oēs ꝓp̄etates q̄ ꝑncipalit tractātur ī illa scientia cui ē adequatū. Veritates vero ibi min⁹ principaliter cōsiderate ad ip̄m reducuntur: ⁊ habēt attributionem: sicut philosoph⁹ reducit quarto metaphisice ad subiectū ei⁹ q̄ est ens inq̄ntū ens generationē q̄ est via ad esse: ⁊ corruptionē que ē via ad non esse: ⁊ negatōnes et priuatōnes: qr priuant ip̄m esse: ⁊ sic de alijs: siue sint ꝓtes subiectiue: siue ꝓtes integrales vel quouis alio mō. Ex quo patet q̄ syllogismus in cōmuni sumpt⁹ est primū subiectum: siue adequatū totius logice. probat: qr cōtinet virtualit actualiter passiones ꝓprias q̄ sibi primo insūt: vt verum a falso discernere: a magis noto ad min⁹ notū euidenter cōducendo procedere et huiusmodi.

Continet etiā virtualiter actualiter ꝓprietates que insunt suis partib⁹ subiectiuis: scilicz syllogismo dialectico: so-

phbat 2o

Arist. 1 Phys. text. 20

phistico ⁊ demõstratiuo p rõnem sylli. Virtualiꝫ ꝏo potẽtialiꝫ ꝑtinet passiões q̃ ipis insũt p ꝑpas eoꝝ rões. Idẽ phat sic: illõ ẽ subm̃ i aliq̃ scia cuiꝰ ptes ⁊ ꝑpetates ꝓsiderãtur in ipa. Añ ꝑmo posterioꝝ dr̃ q scia ẽ vniꝰ gñis subiecti cuiꝰ ptes ⁊ ꝑpetates ꝓsiderãtur: sz sylls est hmõi i scia logice: g̃ est eiꝰ subm̃. phat minor. de ipo enĩ sylloꝰ i cõi tractat i li. poꝝ. De eiꝰ aũt ptibꝰ subiectis tractat i alijs libris noue logice. s. ꝏ sylloꝰ dyalꝰ in li. topicoꝝ: ꝏ elẽco. i li. elenco. De eꝰ ꝏo ptibꝰ integralibꝰ sylli q̃ etiã pñt dici eiꝰ ꝑncipia intrinseca. s. ꝑpõibꝰ ⁊ termis tractat i veri logica i li. pyermen. vlium ⁊ pñtoꝝ. Dicũt aũt isti libri logica vetꝰ: nõ qꝛ ꝑmo fuerit inuẽta: sz qꝛ ea q̃ ibi tractãt sũt mã remota logice. Non em̃ ita ꝑncipaliꝫ intẽdũtur a logico sicut sylls de q̃ tractat i logica noua. Ad sylloglismũ aũt pñt reduci alie spẽs arguẽtatõis. vt inductio: enthimema: ⁊ exẽm: sicut impfcm̃ reducit ad pfcm̃ scõo poꝝ. Nõ enĩ ita ꝑncipaliꝫ intẽdũt a logico sicut ipe sylls. Cõtra ꝑdicta arguit primo sic Sylls nllas hz passiões g̃ nõ ẽ sbm̃ logice. ꝓña ẽ nota: ⁊ añs phat: qꝛ si sylloglismꝰ hr̃ et passiões cũ sit ens rõnis: tũc ille passiões erũt nihil: qꝫ videt falsũ. pbatõ ꝓñe: qꝛ ens minꝰ ente rõis est oĩno nõ ens: sz passio fũdata i ente rõis est minꝰ ente rõnis: cũ passio sit minor is entitatis q̃ subm̃. g̃ tal passio erit nihil

Logica vera

Argument. pro

2o argument

Auicenna

Ite secũda intẽtio i cõi sũpta ẽ subicm̃ logice: g̃ sylls nõ erit ibi subicm̃. ꝓña ẽ nota: phat añs: qꝛ logica ẽ ꝏ secũdis intentõnibꝰ adiũctis ꝑmis fm Auiceñ.

Ad ro rñsiõe ad ista argumẽta notãdũ q intentio vel ꝓceptꝰ ꝑt capi triplr. vnoꝰ p spẽ obiecti q̃ ẽ rõ ꝓcipiẽdi: ⁊ dr̃ intentio qꝛ p ipam sensꝰ vel intellectꝰ tẽdit i obm̃ fm Sco. 13. di. 2. sen. Scõoꝰ intẽtio sumit p actu ꝓcipiẽdi vl intelligẽdi Alioꝰ p obo ꝓcepto vl ꝓceptibili: res ei ꝓcepta vel intellecta dr̃ intẽtio inq̃tuz in ipam tẽdit intellectus ipam cõsiderãdo. Ite notãdũ q duplex ẽ actus intellectꝰ: qꝛ quidaz est actus rectus: q̃dã est actus collatiuus. Actus rectus dr̃ quo intellectus ferẽ sup aliquã rẽ: vt qñ intellectus intelligit rosam. Actꝰ ꝏo collatiuus appellat quo intellectꝰ rem intellectã compat ad se ipam vel ad aliã.

Intentio vel ꝓceptꝰ ꝑt capi triplr.

Beo. di. 13 q. 2. ar. 2.

duplex actus

Ite Notãdũ q duplex est intentio. s. ꝑima et secũda. Ꝑima ẽ ꝑria rei cõsideratio accipiendo cõsideratõnẽ p obo ꝓcepto. Añ ꝑma intẽtio est ipa res ꝑrio intellecta et cõsiderata: cuiꝰ cõsideratio inmediate causat a re vel a spẽ rei. Res em̃ dr̃ intentio: vt cognita vel vt cognoscibilis. Unde termini ꝑme intentõnis dicũtur qui significant hmõi res cõceptas vel cõceptibiles: vt hõ eqꝰ visio intellectio nigredo albedo. Secũda intentio est q̃dã relatio seu compatio intellectus q̃ vna ꝑria intẽtio cõparat ad aliã p actũ intellectꝰ. Exẽplũ intellectꝰ intelligẽs hoĩem ⁊ aĩal compat vnũ ad aliõ fm rõem ꝑdicabilis et subicibilĩ: q̃ cõpatio ex pte aĩal dr̃ genꝰ: ⁊ ex pte hoĩs spẽs. Et sic fm diuersas compatões format intellectꝰ diuersas secũdas intentiones: puta gñis spẽi: ac indiuidui: ⁊ huiusmõi: ita q oĩs scõa intẽtio ẽ formaliꝫ relatio rõis: sicut ꝑpõ et enũciatio: compositio et diuisio: in q̃bꝰ veꝝ ⁊ fallũ sunt in mẽte et nõ i rebꝰ fm Arist. 6. meta. Sũt enĩ secũde intẽtões q̃ ꝓsistũt i q̃dazꝰ cõpatõe duoꝝ cõceptoꝝ: siue illa duo sint idẽ fm rem siue diuersa. Utiq̃ enĩ qñq̃z intellectꝰ vno vt duobꝰ cõpõem formãs sicut cũ dr̃ hõ ẽ hõ. Ex q̃ pz q tal cõpõ est solũ i intellectu ⁊ non i rebꝰ. Syllogismꝰ ẽ etiã secũda intentõ. Est enĩ habitudo seu cõpositio ꝑmissarũ ad cõclusionẽ. His ꝑmissis respõdeo ad ratões. Ad ꝑmam q cũ dicitur si sylloglismus haberet passiões tũc eẽnt nihil: qꝛ essẽt minꝰ ens q̃ ens rõis. Ro q sicut ẽ dare gradũ i entibꝰ realibꝰ sic ẽ dare i entibꝰ rõis: et ideo nõ oꝑtet q q̃cq̃d ẽ minꝰ ente rõis sit nõ ens et nihil. qꝛ licet illa res rõis q̃ subicit alteri rei rõis sit magꝰ res aliq̃ mõ: tñ nõ seq̃t ex hoc q res fũdata sit nihil. Nõ repugnat igit sylloglismus licet sit ens rõis hr̃e passiões: sic Arist.

Ratio

Collatiuus

Duplex intentio

Prima

Secunda

Beo. di. 2. ar. 1. q. vnica

Arist. 6 meta.

Cor

Ad p

Nota

Arist. 4 Phys.

5.meta.distiguit vnitates reales fm fū
damēta realia: ⁊ vnitates intentionales
fm fundamēta intētōnalia: vt ibi decla
rat Scotus. ¶ Ad secūdā qñ arguebat
q logica est de secūdis intētōib⁹ dicen-
do q sicut theologia est ō rebus ⁊ de si-
gnis: de rebus: vt de ōo et creaturis: de
signis ℣o vt de sacramētis q̄ sūt sig̃ gr̃e
siue de his q̄ coīter tractātur in theolo-
gia nō tāq̄ ō p:ro subo. Primū enī sub
iectū ei⁹ est aliq̄ res. s. ō⁹: ad quem alie
res et signa reducūtur: sic logica est ō se
cūdis intentionib⁹ nō tanq̄ de p̄mo sub
iecto: sz tanq̄ de his q̄ coīter tractāt ibi-
dem. Quedā ℣o secūda intentio. s. syl-
logism⁹ ē ibi subiectū p̄muz ad quē alie
intentōes pñt reduci: vt patz ex p̄dicti. ¶
Dicit aūt logica esse de secūdis intenti-
onib⁹ adiūctis p̄mis: q: logica applicat
secūdas intentōes ad p̄mas q̄s cōside-
rat nō fm se: sed in q̄ntū sūt fūdamēta se
cūdarū intentionū. Notificātur etiā rela
tiōes rōis p ipa ℣ fūdamēta ꝓpter earū
modicā entitatē: sicut etiā. 5.meta. disti
guunt mōi relationū realiū fm varieta-
tē fūdamētoꝝ: vt videbit. c. de ad aliq̄d
Fūdamētū etiā relatōis rōis dicit scōm
Sco. 8.q. quolibe. nō q ex nā rei iñ ori
atur: q: tūc eēt real: sz q: ē p:ria rō q̄ in-
tellect⁹ comparat vnū ad aliū: fm etiā eū
dē in sēa. q. ¶ Cū intellect⁹ possit vnā re
lationē rōis ad aliā cōpare: vna p̄t eē fū
damētū alteri⁹: sicut intentō spēi fūdat
in intētōe gñis: dicēdo gen⁹ ē spēs. ¶ Cū
eñ vl'e sit cōe ad illa q̄nq̄s p̄dicabilia il-
la se hñt vt spēs respectu vl'is: Sic itaq̄
pz q syllog⁹ ē subm̄ logice: de alijs req̄
sitis ad rōem subiecti vide p:rio phisico.
ca. de ad aliq̄d: ⁊ p̄mo metaphice. Quo
et scie hñt vnitatē spēi gñis p:rimi vel
remoti: vide sexto metaphisice.

¶ Diuidit aūt liber iste in septē ꝑtes: in
p̄ma determīat de enūciatōe et de eius
partibus ⁊ p̄petatibus: ⁊ correspondet
duobus libris pyermenias Aristo. ⁊ dr̄
pyermenias a py q̄ ē de ⁊ armenis q̄
est interp̄tatio quasi ō interp̄tatōe. Sūt
aūt idē ex ꝑte rei interp̄tatio: enūciatio:
et ꝓpō: licet rōe differāt. Interp̄tatō ei
dicit ozō put ī ea aliq̄d exprimit eē ver
vel falsū. Enūciatio ℣o dr̄ ozō enūciās
aliq̄d de aliq̄. ꝓpō aūt recte sumit put
ponit ī p̄missis ad inferēdū cōclusionē.
Ñ dicit q̄si inferēdo p alio positio: li-
cet autē termi sint p̄ozes ꝓpositus: ⁊ sic
libri p̄dicabiliū ⁊ p̄ñtoꝝ p̄cedūt libꝝ p
yermenias. Auctor tñ primo determīat
de ꝓpōib⁹: q: ī his sūt minores difficul
tates q̄ in p̄dicabilibus et p̄dicamētis.
In secūda parte tractat de predicabili-
bus q̄ correspōdz p̄dicabilib⁹ porphirij
In tercia ō decē p̄dicamētis q̄ correspō
det li. p̄ñtoꝝ Aristo. In q̄rto de syllog⁹
simplici seu cōi: q̄ correspondet li. p̄ozū
Aristo. In q̄nta de syllog⁹ dyalectico q̄
p̄cedit ex ꝓbabilibus q̄ correspōdet li-
bris topicoꝝ Aristo. et Boecij. In sexta
de syllogismo sophisti. seu apparenti: q̄
correspōdet li. elēco. Arſ. In septīa de
suppōib⁹ q̄ sūt extracte a varijs libr̄ lo-
gice. De syllogismo aūt demōstratiuo ō
quo tractat Arist. in li. posterior ñ fecit
auctor ꝑticularē tractatū in suis sūmul:
de ipo tñ multa inferūtur in varijs locs
huius libri.

Dyalectica est ars ar. ⁊c ibic auctor ponit diffinitōem dyalectice: in q̄ reddit audito-
res benivolos et attētos: oñ-
dendo huius scientie dignitatē ⁊ vtilita-
tē: dicēs q dyalectica ē ars artiū ⁊ scie-
tia scientiarū ad omniū methodoꝝ p:ri-
cipia viā hñs. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciēdū
q dyalectica p̄t sumi dupliciter. vno mō
p ꝑte logice q̄ p̄cedit ex ꝓbabilibus: et
sic nō sumit hic. Alio mō put idē est q
logica: ⁊ sic sumit in ꝓposito. ¶ Ulteri⁹
est sciēdū q ars et scia pñt capi dupliciter
Uno mō stricte: ⁊ sic nō sumit in ꝓposi-
to: Sūt eñ habit⁹ ex opposito distincti:
vt patz sexto ~~meta.~~ vbi ponūtur habit⁹ in
tellectuales: sz sapia: scia: intellectus:
prudētia: ⁊ ars: q̄ sic distīguūtur. Intel-
lectus enī sapia et scia sūt habit⁹ specu-
latiui: q̄ sz ordinātur ad scire ⁊ non ad
opari. Drñt tñ ī hoc q intellect⁹ ē habi

tus ꝑ ꝓ ꝓ ꝓ demõstratõis. Scia vo ē habitus cõclusiõis ex causis inferi oribus. Sapiētia aūt ꝓsiderat causas ꝑmas. s. deū et intelligētias. Ūñ ibidē dicit esse caput sciētiarū. Prudētia vero ⁊ ars sūt habitus practici: q̃ sc̃z ordinantur ad opari: ⁊ differūt: Mā prudētia dirigit in actõibus q̃ nõ trāseūt in exterio rē materiā: sed sūt pfectiones agentis. Ūñ dicit ibi q̃ prudētia est recta ratō rerū a nobis agibiliū. Ars vo dirigit ī actionibus que in materiam exteriorē trāseunt: sicut edificare secare. Ūñ dicitur ars est recta ratio rerū a nobis factibiliū Alio mō sumitur ars large: ⁊ etiā scientia ꝑ habitu conclusiõis demõstrate: siue ille habitus sit practicus: siue speculatiuus: ⁊ sic vnū sumitur ꝑ reliquo.

Sz videt q̃ vnū illoꝝ supfluat: ⁊ q̃ sit ibi nugatio seu inutilis repetitō eiusdē. Rᵒ q̃ nō est ibi nugatio: Logica enim nō tm̄ dicit scia sciarū: sed etiā ars artiū ad maiorē exp̃ssionē. Per hoc enī innuitur q̃ nō tātūmodo logica ē de numero sciētiarū speculatuarū: sz etiā de numero artiū liberaliū: qō nō ꝓuenit omni sciētie speculatiue: sicut patet ex phisica et metaphisica. Itē cū dicit ars artiū designat q̃ logica nō tm̄ excedit scias speculatiuas: sz etiā practicas inq̃ntū dat modū arguēdi vtrisq̃. Et nota q̃ licet gentiuus plural reflexus sup suū ntm̄ singulārē designet excellētiā iuxta illō: Addit tur excellēs flos floꝝ virgo maria. Logica tm̄ non simpliciter excellit alias sciētias. Sciētie enī reales vt phisica ⁊ metaphisica sūt digniores logica: q̃ est ō entibus rōis: sz ipas excellit fm q̃d inq̃ntū oēs vtunt logica in forma arguēdi: iō seq̃tur ad oim methodoꝝ principia vim hñs. Ipa eñ dirigit ad principia omnium sciētiarū docendo modū quo ex ipsis p̃ncipijs ꝓclusiões inferūtur: licet ei p̃ncipia sciarū p̃supponāt in qualibet scientia: nec ꝑ eādē sciam valeāt ꝓbari: si tm̄ ab aliquo negarent: posset ꝑ logicam ō ipa negātes ex datis et concessis ab eis disputari. Sicut arguit Arⁱ. quarto metaphe. Est aūt methodus via breuis et vtilis ꝑ quā obliq̃tates deuitātur: et ad terminū faciliter deuenitur: sic ꝑ sciētias tanq̃ ꝑ breues semitas obliq̃tates errorū deuitamus: ⁊ ad noticiā ꝓitatis deuenimus: quā tm̄ ꝓitatis noticiā ex inuentis a nob conseq̃ nō valemus. Cõtra p̃dicta posset argui q̃ logica non habet viā ad principia oim sciētiarū: qr tūc haberet viā ad seipaz. qō ē flm. Ad hoc respondet vno mō q̃ hec ē distributio accõmoda. i. alijs a se accõmodata: ⁊ sic logica habet viā ad principia omniū scientiarū aliarum a se. Alr respōdet q̃ nō ē incõueniēs idē seipsū dirigere: sicut hō dirigit volūtatē suā ꝑ intellectū: cū tamen intellectus et volūtas sint realiter idem licet formaliter distinguantur: sic aliq̃s ꝓ his q̃ in logica cõsideratur disputās dirigitur ꝑ syllogismoꝝ regulas que in ipa logica cõtinētur.

Ad euidentiam predictorum

est notandum q̃ duplices sunt artes: q̃dam sūt artes mecanice: q̃dā sūt liberales. Principaliores artes mecanice ad quas alie pñt reduci sūt septē: ⁊ ꝓtinent in his versibus. Lana nemus miles navigatio rus medicina. His ars fabrilis architeteoronica sit. Et dr̄ architheteoronica ab archos qō est princeps ⁊ theoron qō est cernere vel specularī: qr̄ consideratio artis fabrilis habz quādā excellentiā sup alias: inq̃ntū alie indigent ipsa ad suas opatões exercendas: licet autē ars fabrilis quo ad hoc dicatur alijs fm quid p̃cipari: simpliciter tamē magis famulat et subseruit eo mō quo loq̃tur Arist. ꝑmo meta. et ꝑmo ethicorum de scientijs famulātibus q̃ dñr ille quarū fines ordinātur in fines scientiarum supioꝝ seu archithetonicaꝝ: sicut finis frenefactie q̃ est facere frena ordinatur ī eq̃strē: ⁊ eq̃stris in militarē. Dicūtur āt mecanice: a mecor aris: qō ē adulteror. Ipe eñ dirigūt opatões que circa corpꝰ sunt. Corpus aūt facit animā mecari: in q̃ntum facit eā auerti a creatore ⁊ ꝓuer-

Intellectus
Scia
Sapiē
Habitus practici
Prudentia
Ars
alios
Dictio
Ratio
Horabile
Anlogica alias scias excellat
Ratio
Ratio
Ratio

ti ad creaturã. ¶ Artes etiam liberales sunt septem. ⁊ continenẽ in his ꝟsibus. Gra loquitur: dya vera docet: reth ꝟba colozat. Mu canit. r. numerat. ge ponderat. as. colit astra. Grammatica enim docet congrue loqui. Dyalectica docet verũ a falso discernere. Rethozica docz ꝟba colozare: vel ornate ponere. Musica docet canere. Arismetrica numerare Geometria docet terrã metiri: et Astrologia docet de cursu astroꝝ. Dicũtur autẽ tres ꝑ se triuiales: qz sẽ tres vie ĩ vnũ terminũ tendentes. s. in sermonem. Ordinãtur enĩ ad sermonis congruitatem: veritatem et ornatum. Alie dicũtur quadriuiales: qz sunt quattuoz vie in vnum terminum tendentes. Sũt enĩ scientie mathematice que tractant de quantitate. Arismetrica et musica considerãt q̃ntitatem discretã. Geometria et astrologia quantitatẽ continuam. Et dicuntur liberales: qz filij liberoꝝ et nobilium in istis antiquitus introducebantur.

¶ Si queratur: cũ Arist. sexto metaphisice distinguat scientiam speculatiuã realem in mathematicam: phisicam: ⁊ metaphisicam: ⁊ scientie mathematice enumerantur inter artes liberales: cum etiam inter ipas non ponũtur phisica ⁊ metaphisica. Dico q̃ enumeratõ artium liberalium est quo ad illas artes quibus liberi et nobiles viri antiquitus vtebãtur. Insistebant tunc magis mathematici q̃ phisice et metaphisice: quia plus mathematica confert ad complacentiaz et curiositatẽ vite presentis cui initebãtur antiqui. De futura vita nil certũ habentes q̃ phisica et metaphisica. Per phisicam etiã et metaphisicã impugnat multitudo deozum quos colebant cum in ipsis ꝓbetur statum esse in vno omnium principe: qui est primum mouẽs immobile. Et ideo a paucis tunc phisica ⁊ metaphisica: scz a philosophis qui erãt plus ceteris a mũdo absoluti videbant: nunc vero est econtra. qz enĩ phisica et metaphisica plus conferũt ad theologiã q̃ mathematica: ideo circa ipas maxĩe insistunt christiani.

Circa predicta potest quis dubitare: vtrũ logica sit scientia speculatiua vel practica. Ad cuius euidentiam sciendũ q̃ sicut Aristotiles secũdo metaphisice dicit q̃ scientia speculatiua ẽ illa cuius finis ordiatur ad scire. Practica ꝟo ordinatur ad operationez quã dirigit. Unõ practica dicĩ a praxis grece quod est operatio latine. Que autez sit illa operatio cuius scientia practica ẽ directiua declarat Sco. in ꝓlogo p̃. sẽ. dicens q̃ praxis a qua scientia dicĩ practica est actus alicuius potentie alteriꝰ q̃ intellectus naturaliter posterior intellectione natus conformiter elici rationi recte ad hoc q̃ sit rectꝰ: quod sic potest declarari. Operatio enĩ a qua scientia dicitur practica est actus elicitus seu ꝓductus a voluntate que est altera potentia ab intellectu. vel actus imperatꝰ ab eadem: sicut voluntas imperat manibꝰ vt operentur: vel pedibus vt gradianẽ: ⁊ cetera huiusmõi: et talis operatio naturaliter est posterior intellectione. Actum eñ voluntatis p̃cedit intellectus: qz ꝑm Augustinum nihil volituz nisi p̃ cognitum. Talis autẽ actus est natꝰ cõformiter elici intellectioni recte ad hoc vt sit rectus. Ad hoc enim q̃ operatio sit recta: oportz q̃ conformetur dictamini recte rationis. Exemplum: recta ratio dictat q̃ elemosyna est danda de ꝓprio pauperi propter deũ. Si quis det elemosynam de alieno: aut propter inanem gloriam illam dat: talis operatio non erit recta: quia non conformabitur recte rationi. Unde sexto ethicorum dicitur q̃ electio recta necessario presupponit rationem rectam. Praxis ergo a qua scientia dicitur practica est operatõ producta vel imparata a voluntate. Licet autem intellectui imperet voluntas vt intelligat: tamẽ ille actus intelligendi non ẽ praxis: cum non sit alteriꝰ potẽtie ab intellectu: ⁊ sic sibi deest p̃ma ꝓdi

dubitatio

Ordo appetitus practica

Praxis Sco. q. 4 ant. i. ethicorum

Augustinus. 10. de trinitate capitulo primo

tio praxis. Et eñ ôt Arist. 3. ô aĩa. Intellectus sola extẽsiõe fit practic⁹: inq̃ntũ vicz extra se tendit dirigẽdo actũ alterius potẽtie, a se. Cũ igit stãdo pcise ĩ actibus intellect⁹ nõ sit ꝓma extẽsio intellectus ĩ illis nõ est praxis: nec valet dicere q̃ sufficiat ad praxim q̃ vn⁹ act⁹ intellectus extẽdat dirigẽdo aliũ: qz tunc pricipiũ ĩ speculatiuis eẽt practicũ cum extẽdat ad habitũ cõclusionũ. Sz quid absurdi⁹? Ex his pz q̃ logica non ẽ scia practica cũ ñ sit directiua praxis. Est igitur speculatiua qz ordiat ad scire. Sed ⁊ hoc arguit Auiceñ. Habit⁹ cuius finis ppri⁹ nõ est act⁹ ppri⁹ ẽ hĩtus practic⁹: logica ẽ hmõi: ḡ. minoz pz: qz ordiat ad alias scias. Preterea habit⁹ q̃ diuidit ĩ vtẽtẽ et docẽtẽ ẽ practic⁹: logica ẽ huiusmõi: ḡ ẽ practica. ¶ Itẽ arguit sic: logica docet nos arguere: ḡ ẽ practica: antecedẽs ẽ notũ. pbat ꝓña: qz argumẽtatio vocal' ẽ act⁹ a volũtate impat⁹. Ad primũ ñdeo q̃ maioz ẽ ꝟa: si habeat p fine pfecte actũ alteri⁹ gñis a speculatõe ita q̃ sit directiua ꝟe praxis: ⁊ sic mioz est falsa. Ad secũdũ reducit ⁊ ipz: qz assũpta maioze addo minozẽ sic: sed metaphisica diuidit in vtentẽ et docentẽ: ergo metaphisica ẽ practica: ḡ est euidenẽ falsa et maioz: qz minoz ꝓcedit ab ipso. Et pbat: qz oẽs alie scie vtuntur metaphisica spẽal' ãntũ ad principia coia q̃ dicũtur dignitates, quas oẽs alie scie accipiũt a metaphisica ꝟm phñ. 4. meta.

Notãdũ aũt q̃ logica dr̃ docẽs inãntũ cõsiderat de secundis intentõibus instituẽs mõm qũo p eas procedi possit ad cõclusiões in singulis sciẽtijs oñendas. Utẽs ꝟo dr̃ inãntũ mõ adinuẽto vtit ad cõcludẽdũ aliqd in singulis sciẽtijs. Ad tertiuz dico q̃ arguo vocal' nõ est ꝟe praxis: qz ordinat ad scire. qz vt dicit pbus: illa q̃ ordinantur ad vnũ tanq̃ ad vnũ nõ reputãtur nisi vnũ. Uñ logica nõ docet arguere vocalit vt ibi sistam⁹ ⁊ vt sciam⁹. Arguo etiã vocalis ordiat ad mẽtalẽ: qd est op⁹ intellectus.

Et ideo in acquisitione. ꝛc. Hic auctor infert ex pdictis q̃ in acq̃sitione oĩm aliarũ sciẽtiarũ dyalectica pius debet acq̃rĩ: cũ oẽs alie vtãtur ipa ãntũ ad mõm arguẽdi. Et si arguat q̃ grammatica prius acq̃rit q̃ logica: ñdeo q̃ duplex ẽ grãmatica: q̃dam eñ ẽ vsual' et positiua: vt illa q̃ est de impositõib⁹ ⁊ significatõib⁹ terminoz ⁊ hmõi: ⁊ hec est poz in ordĩe doctrie ipa logica. Alia est grãmatica regulatiua et disputatiua: q̃ p veras rões docet discernere cõgruum ab incõgruo: ⁊ hec ẽ scia ⁊ seq̃tur logicã. Licet igit grãmatica impfecte acquirat añ logicã: nõ tñ pt haberi pfecte sine ea. ¶ Deinde dicit q̃ dyalectica dicit id ẽ deriuat a dya q̃ ô est duo: et logos q̃ ô est ꝟmo: vel lexis q̃ ô est ratõcinatio: q̃si duozũ sermo vel rõ. s. opponẽtis et ñdẽtis in disputatiõe: vel simplr vni⁹ tenentis locũ duoz. Idẽ enĩ pt p se disputare arguẽdo et ñdendo sibijpsi. Et notãdum q̃ dya pt scribi p y grecum: ⁊ tũc significat idẽ q̃ duo: vel p i latinũ: ⁊ tũc significat idẽ q̃ de. Uñ ꝟsus. Scribe per y grecũ: dya duo significabit. Scribe per i nr̃m de tibi significabit.

Sed qz disputatio non põt. ꝛc. Hic auc. ponit ordinẽ dicẽdoz di. Cũ disputatio ñ possit haberi nisi mediãte sermõe: nec ꝟmo nisi mediãte voce: ⁊ oĩs vox ẽ son⁹: iõ a sono tãq̃ a coioi inchoandũ est. Hoc aũt intelligit de disputatione vocali q̃ ñ pt exp̃mi nisi p vocẽ. dicit aũt disputatio q̃si duoz putatio.

Pro quo notãdũ q̃ sicut dicit Arist. primo phicoz: Innata ẽ nob via a magis coĩb⁹ ad min⁹ coia pcedere. Cũ igit hic sit agẽdũ de enũciatõe vel ppõe q̃ cõstituit ex noĩe et ꝟbo: in q̃z diffinitõe ponitur vox: et oĩs vox est son⁹: iõ a sono tanq̃ a cõioi inchoãdũ ẽ. Aglit aũt ĩ logica de argumẽtatõib⁹: ppõib⁹: et termĩs vocalib⁹: qz ex ipis intellect⁊ de facili poterit cognosci quid de mentalibus ⁊ scriptis pportionabiliter debeat dici.

Intellectus sola extensione fit practicus.

Ñdertmale q̃ ñ

Ad questione. q̃ arg. logica ẽ speculat logica

arguũ ꝟmo

Secundo

tertio

ad primũ

ad vm.

Logica docẽs

Ad tertiũ

ab tertiũ.

Notandũ q̃ declaratiõe illi q̃ dicit tria. ad ipsũ nomen dr̃. q̃ p deriuat ⁊ sic accipit grammatica q̃ deriuat nõ a dya a alia ꝛc. capit q̃ principaliter [illegible] ꝛc. q̃ p [illegible] ⁊ sic accipit grammatica q̃ est q̃ predicat hic capit logica [illegible] logica dicibile et predicabile [illegible] capit dia q̃ predicari ꝛc. etiã nõ cõ q̃ [illegible] dyalectica tractat q̃ ẽ duo vel de ibi sic capit [illegible] ad ratione nõ ẽ q̃ p deriuat.

Iffinit aūt auc. sonū dicēs: q

Sonus est quicqd ab

d auditu ppzie et p se ꝓcipitur.

Et dicit ꝑpe: qz licet hō ⁊ cā pana audiātur: tn hoc nō est ꝑpe ⁊ p se sed p sonū suū. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciē dū q duplex est sensibile scōm Arist. 2. de aīa. s. p accns et p se. Est aūt sensibile p accns qō accidit ei qō ē sēsibile per se: sicut accicit albo eē hoīem: iō hō est sensibilis p accidēs. Tale aūt sensibile appēhendit p aliā potentiā cognitiuam: vt p estimatiuā vel intellectiuā. Sensibile aūt p se est illud qō p se mouet sensum ad actū sentiēdi causādo in eo speciem suā. Et hoc ē duplex: qz qddaz est est pzoziū: et quoddā ē cōe. Est aūt sensibile pzziū qō nō pōt alio sensu sentiri vt son⁹ respectu auditus: color vel lux respectu visus: sapor respectu gustus: ⁊ sic de alijs. Sensibile aūt cōe est illō qō apprehēdit a plurib⁹ sensibus: et sūt qn qz: scz: numerus: motus: magnitudo: figura: et quies. Dicit aūt sensibile ppzium pzimū sensibile scōm Sco. 4. di. secūdi sen. qz vtute ppzia ⁊ p ppziā rōez mouet sensum. Sensibile aūt cōe licet p se sit sensibile: nō tn pzimū: qz nō nisi cū alio mouet sensū. Et si arguas q cōmūe sensibile sit sensibile p accns cū accidat sensibili pzopo: Respōdeo q licet sensibile cōe accidat sensibili ppzio: est tamē sensibile p se cū causet spēm suā in sensu pticulari: et ab ipo appēhendat: Non sic sensibile p accns. Ān hō ⁊ campana dicūtur audiri: nō q appēhendantur ab auditu sed a vtute estimatiua vel intellectiua: cū auditus sonū eoz appēhēdat.

Notandū insup q obiectū et potētia sunt due cause partiales actus sentiendi ꝛm Aug⁹. ij. de tri. dicēs q ex visibili et videte gignitur visio. Species aūt obiecti ⁊ ipa visio sunt effectus ordinati obiecti visibilis: ita q pzius nata est species generari ī medio et organo q actus videndi ꝛm Sco. 9. dist. scōi sen. ¶ Ibis pmissis sciendz q in diffinitione soni ppzie et per se non ponuntur superflue: quia pzopzie ponitur ad differētiam sensibilis cōmunis. Sonus enī non est tale sensibile: et p se ponitur ad drniam sensibilis p accidēs

Notandū insup q illud vbū ꝓcipitur positum in diffinitione soni dicit aptitudinem et nō actum sicut dnt coīter vba ī diffinitōib⁹ posita Sciēdū ī sup q sic son⁹ ꝓgscit p auditū ita cognoscitur silentiū q est pziuatō soni. Pzziuatio etiā cognoscitur p habitū sicut visus ē cognitiuus lucis ⁊ tenebze et olfactus odozabilis et nō odozabilis secundo de anima.

Sonozum vero alius vox. ⁊c.

Hic auc. diuidit sonū dicēs q sonozum alius est vox: alius nō vox: ⁊ est diuisio generis in species. Ad bonā diuisionez tria requirunt. Pzimū q membza diuisionis nō dnt coincidere adinuicē. Secundū est q membza diuidētia non dnt excedere diuisum: nec excedi ab ipo. Tertiū est q dnt eē positiua. Ān lz due drnie diuisiue alicui⁹ generis sic se habeant q vna includat negationem alterius. vtraqz tamē est aliqd positiuū: cuz ex ipa ⁊ genere ꝓstituat species. ¶ Et si arguas q sonus nō vox nō ōt aliqd positiuū. Respondeo q p sonū non vocez circumloqmur aliā spēm soni positiuaz cui nō est impositum ppter penuriā nominum nomen.

¶ Deinde determiat auctor qd ē sonus vox dicēs: q son⁹ vox idē est q ipa vox: ⁊ est ibi appositio. vt anīal hō. Est autē vox sonus ab ore anīalis platus naturalibus instrumentis formatus: ⁊ hec diffinitio est qditatiua: qz indicat rei essentiam p genus et diffrētiā. Ān sonus ibi ponit tanq gen⁹ prolatus ab ore anīal ⁊c. ponit tanq drnia: qz p hoc differt a sono nō voce. Sed contra hāc diffinitionem arguit: qz vnius rei est tm vnū eē ergo et vna diffinitio: cū diffinitio indicet esse rei: et tamē ponit alia diffinitio vocis: secūdo de aīa: vbi dicit q vox est repcussio aeris respirati ad arteriā vocalē cū imagīe significādi. Respondeo q

Aduersario

diuisio soni

Conditione diuisionis

Pma qdio

Sda

3a

Obiectio

Responsio

Diffinitio vocis

Vox

Arguit

Solutio

licet vnius rei sit tm̃ vnica diffinitio q̃ ditatiua q̃ indicat essentiam rei: possunt tamen plures esse descriptiones seu diffinitiones dicentes quid nominis: p q̃s significetur quid importetur p nomen: seu tales que dantur pervarias causas. Et talis est diffinitio Aristo. 2. de ania. Vox em̃ formaliter non est percussio sed causaliter: qz scz est sonus causatus ex percussione aeris respirati: vt em̃ dicit ibi Aristo. Natura vtitur respiratione t ad formationem vocis et ad mitigationem calozis. Vocalis nanq̃ arteria que ē organum respiratōnis est ordinata ad pulmonem vt ei deseruiat p attractionē aeris. Aer autē necesse est vt recipiatur in pulmone: qz in hac parte animalia gressiua plus habent de caloze q̃ in alijs ptibus. Pulmo enī cōiungitur cordi: in quo est principiū calozis natural'. Oportet ergo q aer ingrediatur ad pulmonē ppter refrigerium calozis natural'. Ūñ pulmo dicitur flabellum cordis. Ania lia autē que multum habent sanguinem multū habent de caloze naturali: ido indigent respiratōne: non aūt illa que modicum habent sanguinis: vt pisces: vel que omnino carent sanguine: vt cancri: ostree: apes: et formice. tc. Talia q̃ cum non respirent non habent vocem. Ad formationem itaq̃ vocis requirit aeris attractio: et ipsius attracti ad vocalē arteriam percussio seu reuerberatio. Fit autē cū imaginatione significandi: quia anima aerem reuerberans intendit aliquid exprimere seu significare. Ad hoc etiā requiritur lingua aerem impellens et pcutiens contra pallatū. Dicitur autē pallatum quasi pallatium lingue. Req̃runtur autē alia instrumenta que habētur per hos versus. Instrumenta nouez sunt guttur lingua palatum. Et quattuor dentes et duo labia simul. In his vsibus non ponitur pulmo: nec vocal' arteria qz satis pñt intelligi per guttur. Ipa enim vocalis arteria est quedaz vena a sūmitate gutturis vsq̃ ad pulmonem extensa. Et notanduz q gutturlingua et pallatum requiruntur ad formationem vocis de necessitate: et quantum ad esse ipius vocis. Labia vero et dentes requirūtur quātū ad bene esse: quia multū faciūt ad debite formandum vocem. Et ideo aues et homines labijs et dentibus carentes incomplete et imperfecte formant voces.

Aristo 20 Dania

Aristo 20 Dania

Vocalis arteria

¶ Ulterius auctor diffinit sonum nō vocem dicens: Sonus nō vox est ille q̃ generatur ex percussione duoꝝ corporum inanimatoꝝ: vt frangor arboꝝ: strepitꝰ pedum: et similia. Debet autē hec diffinitio intelligi non solum de corporibus inanimatis: sed etiam de animatis ad modum inanimatoꝝ se habentibus: vt sonus causatus ex percussione pedis cōtra pedem: vel manus cōtra manum: est sonus non vox: qz non causatur ab ipis inquātū sunt animata seu naturalia instrumenta que requirūtur ad vocem: sed inquantum sunt corpora firma t solida.

Be diuisione vocis.

Ocum autē alia sig. tc. Hic auctor diuidit vocem dicens q vocum alia est significatiua: alia non significatiua. Vox significatiua est illa que auditui nostro aliquid repzesentat: id est que nata est aliquid repsentare quātum est de se intellectui auditu mediante. Vox enim seipsam repsentat auditui: cuz vox sit sonus qui est obiectum auditus. Intellectui vero repzesentat rem ad quam significandam est imposita. Sūt aūt imposite voces ad significandū res scōm ipaꝝ pprietates. ¶ Pro quo sciendum ꝑm Sco. di. 3. p. sen. et. 15. q. quolibet oziuz q obiectum cuiuslibet sensus impzimit speciem et similitudinē suā ī sensu. deinde causatur species in fantasia que est ī anteriore pte cerebri. Ipa autē species in fantasia non repzesentat vniuersale actu sed quiditatem vel naturam singularium: vt sunt esse in hoc tempore vel in hoc loco. Intellectus igitur agens cum specie que est in fantasia sunt due partis

Quezcpant ad vocis formatio

Alia instrumenta

Nota q Collisio sic potz dici est mutua pressio corporum admuicē et de acol potē ad lesio. ainq. et dā sīm nō vocis sic intelligit. q sonus vocē dicitur. q̃ ex copula et q̃dam intelligi pl... qui p̃ q̃ dicit tc. totū ex collisione duorum corporum in fractorum p̃ addrem nōis nō q̃ illa corpora inanima esse p̃ ... fractae arbores et pressione manuum et pedum fiunt sīm voces p̃ ... corpora p modum animatorum quod animo operari pedibus.

ales cause ad causandum speciem intel
ligibilem in intellectu possibili: que re-
presentat vniuersale in actu: seu naturã
ipsã cõmunez ab huiusmõi cõditionib⁹
abstractã. Unde intellectus agẽs. 3. de
anima dicitur quo est omnia facere: quia
vicz est pductiuus oim specierũ hmõi.
Et intellectus possibilis est quo ẽ om-
nia fieri: qz vicz est ipsarũ receptiu⁹. Ha
bita itaq; specie intelligibili in intellcũ
possibili: intellectus cum tali specie sũt
due cause partiales ad causandũ notici-
am actualem illius rei cuius est tal' spe-
cies: et tunc per intellectum possũt im-
poni voces ad significandum res pcep-
tas.

Vox non significatiua est illa que auditui nostro nihil repzesentat: vt buf baf. Huiusmõi enĩ voces licet seip-
sas repsentent auditui cum sonus illaz ab auditu pcipiatur: tamẽ ꝗ se nihil na-
te sunt repzesentare intellectui median-
te auditu: licet eñ huiusmõi voces seu
quelis alie possint denegare verisionez
ex mõ pferendi: vtpote si pferentur cũ
nutu oculozum vel capitis: ac huiusmõi
hoc tamẽ non esset ex parte sui sed ex p-
te pferentis. Deinde dimissa voce non
significatiua de qua non est ad proposi-
tum: auctor diuidit vocem significatiuã
in significatiuam naturaliter: et signifi-
catiuam adplacitum. Est autẽ vox signi
ficatiua naturaliter que apud oñes idẽ
repsentat: vt gemitus infirmoz repsen
tat dolozem: latratus canũ: iram vl' gau
dium. cuius causa ẽ: qz natura ẽ eadem
apud oẽs que inclinat ad pferẽdũ hu-
iusmõi voces p expzessione suaruz affe-
ctionum et passionum. Et si arguatur
q̃ illa dictio gemitus est imposita ad si-
gnificandum ad placituz: ergo nõ signi
ficat naturaliter. Respondeo q̃ illa di-
ctio bene significat adplacituz: sed in p
posito gemitus infirmoz non sumitur p
huiusmodi dictionibus: sed p planctu
quem faciunt infirmi impoztato per hu
iusmodi dictiones vel voces.

Vox significatiua adplacitum est illa que ad voluntatem primi insti-
tuentis aliquid repsentat: vt homo ho-
minem. Ad cuius euidẽtiaz ẽ sciẽdũ:
q̃ est ozdo inter rem cõceptũ et scriptu-
ram. Naz pmo est res: deinde pceptus
rei qui est similitudo eius. Non solum
eñ species est similitudo obiecti: sz etiã
actus concipiendi. Tercio est vox signi
ficans rem conceptam: z vltimo scriptu
ra. Illud autem quod propzie significa
tur per vocem est res scõm Sco. di. 27
p. sen. Sunt tamen signa ozdinata eius
dem significati: littera vox et concept⁹
sicut etiã sunt multi effect⁹ ozdinati eius
dem cause: quozum nullus est causa al-
terius: sicut patz de sole illuminãte plu
res partes medij: et vbi ẽ talis ozdo cau
satozum absq; hoc q̃ vnum sit causa al-
terius: ibi est inmediatõ cuiuslibet effe-
ctus respectu eiusdem cause excludẽdo
aliud in ratione cause: non tamen exclu
dendo aliud in ratione effectus inmedi
ationis: z tũc posset pcedi aliquo mõ ef
fectũ ppinquiozẽ esse cũm effect⁹ remo-
tiozis nõ ppe sed ppter ppinquitatem
talis effectus ad talẽ cãm: ita potest con
cedi de multis signis eiusdez significati
ozdinatis q̃ vnũ aliquo modo est signũ
alterius qz dat intelligere ipm: qz etiaz
mediatius signũ nõ significaret nisi pzi⁹
aliquo mõ significaret inmediatius. Et
tamẽ ppter hoc vnum nõ est ppe signũ
alteri⁹: sicut patet ex alia pte de causis z
causatis. Q. aũt vox sit ppe signum rei
et non intellectionis: probatur: qz alio
quin quelibet affirmatiua esset falsa in
qua predicatur idem de seipso: quia in-
tellectio vel intentio subiecti non est in-
tentio predicati: licet res sit res.

Sed contra hoc arguitur qz Aristotiles in pmo huius libri dicit q̃
ea que sunt in voce sunt earum que sũt
in anima passionũ note. i. signa: z ea q̃
scribũtur eozũ que sũt in voce. Re⁰ q̃ vo
ces pũt dici signa passionũ seu intẽtõũ

Vox significatiua adplacitum

Ado. di. 27 in pl. 2 q. 1

Ar. 1 de i. pi. ar. 16

vel intellectionū anime eo mō q̃ deñ ē: q: vicz voces nō significarēt res nisi pri us significarētur p passiōes. Q: eñ intellectus intelligit rez p spēm eiꝰ: vt dictū ē: ideo imponit vocē ad significāduz ipam rē. Dicūtur aūt actus intelligendi et spēs oboꝝ passiōes aīe in ãntū recipiunt in ipa: recipe enī ē pati. ¶ Deinde diuidit auctor vocē significatiuā ad placitū in cōplexā et in incōplexā. Cōplexa eñ est illa q̃ cōplectit plures vcōes: ꝛ significat intellectū cōpositū: vt ozō. Incōplexa ē illa q̃ nō cōplectit plres vcōes ꝛ significat intellectū simplicē: vt nomē et verbum.

Tertia diuisio vocis

complexa

incomplexa

De nomine.

Omē est vox signi. ꝛc.

Postq̃ auctor inuestigauit ē pcedē n. pticulas ponēdas in diffinitioibus ptiū enūciatōnis: ꝗ cōsequēter determiat de ptib⁹ ipsius integralibuz. s. de noīe et verbo. Et primo determiat de nomie: q: nomen se habet vt materia: verbū vo vt forma: materia vo pcedit formā: ideo ꝛc. ¶ Diffinit aūt nomē dicēs q nomē ē vox significatiua adplacitū sine tpe: cui⁹ nulla ps separata aliquid significat finita et recta. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q dictio terminus ꝛ nomen idē sūt fm rem: sz drñt fm rōem. Dicit enī nomē vel verbuz ex rōne significādi vel mōi significādi. Aliā nomē q̃ verbū cōponit ex voce et significatōne et mō significādi. Nomē enī significat p modū habitus ꝛ quietis. verbū significat sine tpe: verbū vo significat per modū fluxus vel fieri: ꝛ iō significat cuz tpe. dictō vo ex eo q ē ps enūciatōnis: termin⁹ vo ex eo q est ps ꝓponis. Aliā diffinit ab Arist. in pn⁰ prioꝝ: di. Termin⁹ ē in quē resolut ꝓpō: aliqñ tamē termin⁹ dictio et nomē sumunt p omni cōplexo. Determinat aūt hic de nomie et verbo sub ꝓpria rōe et sub rōe qua est dictio seu ps enūciatōis. De aliis autē ptibus ozōis hic nō determiat: tuz q: ex noīe et verbo cōstitutt enunciatio: tum q: alie ptes ozōis p attributionē se hñt ad has duas. Unde ad nomē reducit ꝓnomen: ad verbū aduerbiū: et ꝓpō ad vtrū q: eo q ꝓponit vtriq: ꝛ cōiunctio siḿ ꝛ participiū ex eo q ptē recipit ab vtroq.

Patio ordinis

diffinitio nomis

Ista diffinitio nomis non est vera

Notādū q drñtia est inter significar tpo: ꝛ significare cuz tpe. Significare enī tēpus est ō ꝓpꝛio significato imptare temp⁹: et sic noīa aliqua bñ significāt tempus: vt ānus: mēsis: dies. ꝛc. Significare vo cū tpe ē in principali significato importare tpo: vt curro. Curro in principali significato imptat tpo pñs: ꝛ sic nō significat sine tpe.

Dñtia

Notādū est vlteriꝰ q triplex ē negō s. negō negās: negō ꝑuās ꝛ negō infinitās. negō ꝑuās ē illa q̃ negat actū et ponit aptitudinē i sbo: vt cecus ē ille q̃ nō videt: ē tñ apt⁹ nat⁹ vide Negō infinitās ē illa q̃ cadit solū supra terminū quē ifinitat: vt nō hō. vñ ex tli negatōe ꝛ dctōe sup quā cadit fit vna dictio tñ q̃ ꝑt sumi p omni re alia ab hoīe. ꝑt etiā dici de nō ente: vt chimera ē non hō. Est eñ chimera ens cōpositū ex imponibilib⁹ cōponi. Negō negās ē illa q̃ q̃cq̃d inuenit destruit: ꝛ eius oppositū induc: ꝛ tal cadit sup copulā: vt non hō currit: si ly nō sumat infinitat: sensus ē: q aliq̃ res q̃ nō ē hō currit: ꝛ ē ꝓpō affirmatīa cū copl'a ꝑncipalis nō negetur Si vo sumat negatie: sēsus ē q nullus hō cur. ꝛ sic ꝓpositio ē negatiua.

Neg. ad tri. prius infin.

Neg.

Notādū insup q nomē ꝑt capi dupliciter. Uno mō p ipa secūda intētōe seu relatōe signi quaz p se significat. Alio⁰ p re ꝓcepta sub scda intentōe ꝑ⁰⁰. Utrūq̃ ãt ꝑt ꝗ diffiniri lz diuersumode. Si enī diffiniat ipa secūda intentō ꝑmo mō tūc nō ē ꝑdicatō formal: dicēdo nomē ē vox: sz ē ꝑdicatio fundamētal seu mālis. Ipa el secūda intentio nō ē vox formalr: sz ē hītudo vocis sīgcatiue sine tpe ad rē sīgcatā: lz el intētōes logicales ñ ꝑñt diffiniri diffinitōe dicē q̃d rei: cū ñ sint entia realia: ꝑñt tñ diffiniri diffinitōe exp mēte vnū ꝓceptū p se in intellectu: siue ille cōceptus sit extra ꝓceptus rei: siue rōis fm Sco. 1. di. q̃rti sen. Illa ꝗ intētio q̃ dr nom notificat in ꝓposito p suuz fundamentuz sic fit cōt

Secū. intē.

Sco.

in relationibus cũ dicit nomen est vox. Diffinit aũt hmõi intẽtio in ꝓcreto ꝓpr suã modicã entitatẽ. Nomẽ igit ẽ vox .i. nomẽ ẽ q̃dã secũda intentõ radicata ĩ eo q ẽ vox significatiua ad placitu. Si ẽo in ꝓposito diffinia res ꝓcepta sub scõa intentõe: tũc ẽ ꝑdicatio formalis dicẽdo nomẽ est vox. Est eĩ vox ō ꝓceptu formali nominũ vocaliũ: sicut supioꝛa sẽ de ꝓceptu inferioꝛ. vñ dicit Sco. disti. 3. q̃rti sen. q relatõ rõis ĩ cõcreto: dr̃ de re extra quẽ admodũ hec ẽ Xa: hec vox hõ ẽ no^{n} ꝛ sig^{m} creature humãe: ita ecõuerso ĩ diffinitõne tal' ꝓcreti ꝑt poni res extra: vt additũ tanq̃ fũdamẽtũ rl'onis: vt dicẽdo: nomẽ ẽ vox. Q aũt ꝑ dicit ō diffinitõe noĩs: ꝑ dici de ceteris diffinitionib^{9} intẽtionũ logicaliũ: de q̃ magis videbit. c. de ꝓpo ꝛ gñe. Hĩs ꝑmiss pz diffinitõ noĩs in q̃ ponit vox tanq̃ gen^{9} ad nomĩa vocalia et ceteras voces. Cetera ẽo ponũtur vt drñie. Et sic diffini^{o} est bñ assig̃ta cũ dẽ ꝑ gen^{9} et drñiam.

Aũ significatiua ponit ad drñiam voc; nõ sig̃cãt; ad placitũ ad drñiam voc; sig̃ficãt; nãl'r: sine rpe: ad drñam verbi: qō sig̃cat cũ rpe. cui^{9} nulla ꝑs separata aliq̃d sig̃cat: ad drñiam ozõis: cui^{9} ꝑtes separate aliq̃d sig̃cãt. Et si arguat q ꝑtes noĩs cõpositi aliq̃d significẽt separate vt ꝑtes hui^{9} noĩs eq̃ferus. R^{o} q ꝑtes hui^{9} noĩs separatim ꝓsiderate inq̃ntũ sũt ꝑtes illi^{9} dictõis nihil significãt. Et cã est: qꝛ nulla ꝑs ĩ noĩe cõposito imponit ad significãdũ: ſz totũ nomẽ cõpositum vnico ꝓceptu significat suã significatõz Aũ dicit Aris. q ĩ hoc noĩe eq̃fer^{9}: fer^{9} ꝑ se nihil significat: inq̃ntũ ſcz ẽ ꝑs illi^{9} noĩs: inq̃ntũ aũt ẽ ꝑs hui^{9} ozõis equ^{9} ferus: ꝛ tũc aliq̃d sig̃cat. Finita ponit ad drñiam noĩs infiniti: qō nõ ẽ nomẽ apō dialecticũ. Logic^{9} enĩ intẽdit determinate discernere vꝛa a falso. Nomẽ enĩz infinitũ nõ sig̃cat aliquã rẽ dẽrminatã: vt nõ hõ: ſz possz sumi ꝑ infinit; reb^{9} si essent q̃ nõ eẽnt hoĩes. Recta ponit ad drñiam noĩm obliq̃ꝛ: vt catonis catoni catonẽ: q̃ ñ sẽ noĩa apō dialecticũ ſz cas^{9} noĩm. Descẽdũt enĩ a'ntio. Aũ sol^{9} nomiatiu^{9} siue rect^{9} dr̃ no^{n} eẽ apō logicũ. Ozõ aũt ex obliq̃s ꝓstituta non ẽ ꝑfecta nisi inq̃ntũ reducit ad ozõnem constitutam ex nominatiuo et verbo personali.

Erbũ ẽ vox signifi. ꝛc.

v Declarato q̃d sit nomẽ: ostẽdit auc. q̃d si ꝛ Xbũ: dicens: q verbũ ẽ vox significatiua ad placitũ cũ rpe: cui^{9} nlla ꝑs separata aliq̃d sig̃cat finita ꝛ recta. Pro q̃ sciẽdum q Xbũ q̃drupl'r põt sumi: iuxta hos Xsus. Hoc nomen Xbũ desig̃t q̃ttuoꝛ ista. Est enĩ deceptio: ꝑs: fili^{9}: atq; loq̃la. Uno^{o} idẽ ẽ q deceptõ: vt: Xba dat oĩs amãs. Scõ^{o} ẽ ꝑs ozõis q̃ sig̃cat ꝑ mo^{m} flux^{9} et fieri. Tertõ mõ sumit ꝑ filio ꝑ: vt In ꝓncipio e. X^{m}. Quarto^{o} idẽ ẽ q loq̃la: ꝛ hoc mõ sumit dupl'r: vno^{o} ꝑ Xbo plato: alio^{o} ꝑ Xbo inkiozi. Est aũt Xbũ interi^{9} actual' cognitio ꝑfecta seu diffinitiua alicui^{9} rei: vt cognitio diffinitiua intẽperãtie ẽ ei^{9} X^{m} fm Aug^{9}. Et hac acceptõe Xbi sepe vtũtur theologi. Erbũ etiã vt ẽ ꝑs ozõis ꝑt sumi dupl'r: vno mõ vt ẽ ꝑs ozõis ꝓgrue: ꝛ sic ꝓsideratur a grãmatico: alio^{o} vt ẽ ꝑs enũciatõis dẽrmiate Xe: ꝛ sic sumit ĩ ꝓposi^{o}. Notã^{m} ĩsup q ea q̃ dñr ō Xbo ꝑt ĩtelligi ꝑ ea q̃ dcã sẽ ō noĩe: nec ẽ ncẽe illa resumẽr. Hĩs ꝓmissis patet diffinitio verbi.

Est enĩ Xbũ vox incõplexa significatiã ad placitũ ꝑmi ĩstituẽtis cũ rpe. i. vltra ꝓncipale significatũ ꝓsig̃cãs tẽs: ꝛ põit ad drñiaz noĩs. Et si arguas q ꝑticipiũ ñ ẽ Xbũ: ꝛ tũ ꝓsig̃cat tẽs: vt amãs: vl'ka amoꝛẽ quẽ sig̃cat ꝓsignificat tẽs ꝑs.

R^{o} dupl'r. ꝑ^{o} q Xbũ significat cũ rpe determiato: ñ ãt ꝑti^{m}: ſz enĩ amãs ꝓsignificet tẽs ꝑs: ñ tũ ita dẽrmiate q̃n possit trahi ad ꝑteritũ vl' futuꝛ: dicẽ^{o} ego fui amãs vl' ero amãs. Al'r etiã ẽ rñdẽdũ q ĩ diffini^{oe} Xbi ponit ab Ar; q̃dã clausula q̃ ñ ꝓuenit ꝑtici^{o}: vicz q ẽ ſp eoꝛ q̃ ō al'o ꝑñtur nota. Xbũ enĩ ẽ signũ vniõis ꝑdicati cũ ſbo: hoc ãt maxie ꝓuenit Xb substãti^{a}. sũ. fio: ꝛ existo: ꝛ maxime huic Xbo sũ: Xbis aũt adiectis ꝓuenit inq̃n-

Xbi

vñ q̃dũ ꝑt sumi

vñ interig

Declaratio

obiã

Soluit

alia soluio

Participia igit licet cũ verbis' in aliq̃bus ꝓueniãt: multũ tñ ab ipis drñt: ⁊ iõ nõ sũt ꝟba apd logicũ: sz magis pñt ad nomia reducĩ. ne aliq̃s aũt crederet per hoc qd dictũ ē q ꝟbũ ē nota eoꝝ que d altero dicũtur q ꝟbũ p se sũptũ faceret cõpõem. Ad hoc remouẽdũ dicit Aris. q: ꝟba p se sũpta sũt noia. i. noĩ⁹ silia: q: sicut nomẽ p se sũptũ ē qd incõplexũ: sic ⁊ ꝟbũ: ⁊ iõ dicit q ꝟbũ p se sumptũ ꝓstituit intellectũ simplicẽ. Cũ hoc verbũ est p se sumptũ nõ significat p se esse vl nõ ēē seu cõpositionẽ affirmatiuã aut negatiuã. Cõpositõ ãppe ñ pt ēē nec intelligi sine extremis: iõ subdit q ēē significat quãdã cõpõem quã sine extremis nõ ē intelligere. Finita ponit ad drñam ꝟbi infiniti: vt nõ currit: qd nõ est ꝟbũ apd dyalecticũ sz ꝟbũ infinitũ cũ nõ importet rẽ finitã et determiãtã: vt diceba tur de noĩe infinito. Recta ponit ad differẽtiã verboꝝ obliquoꝝ: vt currebat curret: q nõ appelat dyalectic⁹ ꝟbuz: sz ꝟba obliq̃. Solũ enĩ ꝟbũ pñtis tpis indicatiui mõi dr esse ꝟbũ. Reliq̃ ãt eiusdẽ mõi ⁊ alioꝝ mõꝝ dñr eē ꝟba obliq̃. qd ex hoc ptz: q: ozõ ex eis cõposita non est determiãte ꝟa nisi reducẽdo ad verbũ pñtis tpis indicatiui mõi: vt illa: ego amabo nõ est determinate ꝟa: nisi sit aliqñ vez dicere: ego amo. ¶ Et sciẽdũ q dialectic⁹ tñ ponit duas ptes ozõis: scz nomẽ et ꝟbũ: alias aũt appellat sincategoricas. i. cũ alijs significatiãs: a sin qd est con. ⁊ cathegoriz o as: qd idẽ ē qd p̃dico cas: vel significo cas.

Remouẽdo dubij

Finita

Recta

Notabile

Ratõ est voꝝ signi. ⁊c.

o In p̃ced eñ. determiãuit auct. de noĩe ⁊ ꝟbo q̃ sũt ptes integrales enũciatõis: ñ ꝓnter determinat d ozõe q̃ se hz vt gen⁹ ad ipaz. Diffinit aũt ipam sic: Ozõ ē vox significatiua ad placitũ cui⁹ ptes separate aliqd significãt. Qd ponit ad drñiam noĩs ⁊ ꝟbi: quoꝝ ptes separate nihil significãt.

Oratio

Arguit

cõtra hãc diffinitõem triplr Primo sic: Soli⁹ incõplexi est diffinitõ fm Boe. ozõ est qd cõplexũ q nõ dz diffiniri. Itẽ ozõ est plures voces: q nõ vna vox. Itẽ ptes ozõis sũt litere et syllabe: et lre et syllabe nihil significãt separate: q ptes ozõis nihil significãt. ¶ Ad ozõ rñsione notãdũ q ozõ pot capi triplicit. Uno mõ put ordinat ad sermonis cõgruitatem: ⁊ sic cõsiderat a grãmatico. Alio mõ inq̃ntũ ordinat ad ꝓmonis ornatũ: ⁊ sic considerat a rhetorico. Tertio mõ ad discernẽdũ veruz a falso: ⁊ sic cõsiderat a logico. ¶ Itẽ notãdũ fm Sco. 2. dist. 1. sen. q multi sũt grad⁹ vnitatis. In prõo ē minima vnitas q̃ est vnitas aggregatõis: vt ī aceruo lapidũ. In secũdo gradu ē vnitas ordinis q̃ addit aliqd vltra aggregationẽ: siĉ exercit⁹ ordinat ad bonũ cõitatis vel principis. In tertio ē vnitas p accñs: ibi vltra ordinẽ ē informatio licet accñtal vnius ab altero eoꝝ q̃ sic sũt vnũ. In q̃rto ē p se vnitas cõpositi ex principijs eẽntialibus p se actu et p se potẽtia. In q̃nto est vnitas simplex q̃ est vera idẽtitas: vt in diuinis. Quelibet enĩ entitas formaliter infinita est pfecte idez cuilibet sibi cõpossibili: vt dicẽt p̃mo. c. pñtozũ. In sexto ē idẽtitas formalis. Loco aũt idẽtitatẽ formalẽ vbi illõ qd dr sic idez includit illud cui ē idẽ ī sua rõe formali p se ⁊ p̃mo mõ: ⁊ est p̃m⁹ mod⁹ dicẽdi per se: qñ diffinitio vel ꝓ diffinitõis p̃dicatur de diffinito: vt hõ ē aĩal ratõnale.

Notãdũ

q duplices sũt ptes ozõis q̃dã sũt ꝓpĩque: vt nomen et ꝟbũ: et q̃dã remote: vt lre et syllabe. His p̃missis respõdeo ad argumẽta: ad p̃mũ qñ dr q soli⁹ incõplexi est diffinitio: dico q licet cõplexũ nõ possit diffiniri diffinitõe ꝓpe sũpta: pt tñ diffiniri diffinitõe large sũpta seu ad noĩs p quam notificat et exprimit distincte illud qd p ipm imptat ꝓfuse. Ulteri⁹ dico q ozõ sũpta p secũda intẽtõe quã imptat ē qd cõplexũ. Talis enĩ intentio ē relatio signi ad significatũ dicẽs ꝓceptũ p se vnũ Et si arguat q relatio nõ ē p se vna nisi habeat vnũ fũdamẽtũ: sz illa relatio habet multas voces p fũdamẽto: q nõ est vna. Ad hoc rñdet Sco. p. di. 4. sen. q

Arguit

Primo

Ozõ

Ozõ est

Notãdũ

Ad

quicq̃d sit de relatōibus realibus: tñ in relationib⁹ rōis ꝓpō maior ē manifeste falsa: cū multa possint ꝓcurrere ī fundamēto vni⁹ relatōis q̃ cōcipiuntur ī intellectu q̃si vnū in ordīe ad aliq̃d significatū. Multe enī orationes cōcepte vel vna orō ex mltis syllabis q̃ nihil vnum per se fa. iūt sūt fūdamētū huius relatōis significare deo inesse aliq̃ q̃ sibi ītrinsece insūt: cū tū illud significatū sit vnū ⁊ idē simplicissimū: sic illi⁹ relatōis q̃ est significare bonū vinū ē fūdamētū: circulus pēdēs añ tabernā coopt⁹ folijs edere vl paleis in modū crucis. ¶ Ad secūdū q̃ñ dicebat: orō ē plures voces: dico q̃ est plures voces incomplexe q̃ habēt vnitatē ordīs: et sūt vna vox complexa. Ad tertiū q̃ñ dicebat q̃ lr̃e et syllabe sūt ꝑtes orōis: dico q̃ sūt ꝑtes orōis remote. Diffinitio aūt orationis intelligitur de ꝑtibus ꝓpinquis.

¶ Conseq̃nter auc. diuidit orōem di. q̃ orōnū alia ꝑfecta: alia imꝑfcā. Orō ꝑfecta est illa q̃ ꝑfectū sensū gñat ī aīo audītoris: vt hō currit. Est aūt ꝑfectus sens⁹ ꝑfecta sētētia: ita q̃ intellect⁹ audiētis ꝓtentat ⁊ q̃escit. Imꝑfecta aūt est illa q̃ imꝑfectū sensū gñat ī aīo auditoris: vt hō alb⁹: ibi est imꝑfecta sntia: nec ītellectus audiēt q̃escit. Deīde diuidit auc. orōem ꝑfcām ī indicatiuā: vt hō currit. impatiuā: vt Petre fac ignē. optatiuā: vt vtinā eēm bon⁹ cleric⁹. cōiūctiuā: vt si vener ad me: dabo tibi equū. Cui⁹ diuisiōis sufficiētia sic habet. Mā oīs orō ꝑfecta hz suppositū et appositū: id ē nomē ⁊ ⁊bū: vel igit ⁊bū ordīat ad significādū mētis ꝓceptū vel mētis affectuz. Si primū: sic ē indicatīa. Si secūdū: h⁰ est triplr: q̃ vel denotat affectū sub habitudīe imperādi: ⁊ sic est impatiua: sub qua ꝓtinet deꝑcatiua: vt miſere mei ōs Vel denotat affectū sub habitudīe optādi: et sic ē optatiua: vel sub habitudine subiūgendi vel cōiungendi: ⁊ sic ē conjunctiua: vt si vener ad iesū saluabit te. Inter has aūt sola indicatiua dicit propositio esse: q̃ solus indicatiuus de se ē assertiuus determīate ⁊itatis vel falsitatis. Infinitiuus aūt nō enumerat inter orōes ꝑfectas: q̃ nō importat rem certā et determinatā. vñ ponit sine numeris et personis.

p Ropositio est orō: ⁊c. Hic auct. diffinit ꝓpōem seu enūciationē dicēs q̃ ꝓpō est orō vex vel falsū significās indicādo. ¶ Ad cui⁹ euidētiā notādum q̃ alr b diffinit: ⁊ alr ī li. posterioꝝ. Ibi eī diffinit fm ꝓpam rōem ꝓpōis, inq̃ntū scz ponit ī ꝑmissis ad inferēdū cōclusionē: Hic āt capit ꝓ enūciatōe: scz put aliq̃d in ipa ⁊e vel false dicit de alio. Itē

Notādū q̃ ꝓpō ꝑt capi duplr: vno mō ꝓ illa secūda intētōne q̃ cōsistit ī cōpōne duoꝝ ꝓceptoꝝ: siue illa duo sint idē fm rem: siue diuersa. Utitur enī quādoq̃ intellectus vno vt duobus compōnem formās: vt hō ē homo. Alio mō ꝓ fundamēto cōcepto sub illa secūda intentōe. ¶ Ulteri⁹ notanduz q̃ orō etiā pōt accipi ꝓ illa secūda intētōe q̃ est relatio siue habitudo signi ad significatū. Alio mō ꝓ voce complexa ī qua fūdat talis relatio. ¶ Itē notādū q̃ veritas fm Sco. 6. meta. ē duplex: q̃dā in reb⁹: et q̃dā in intellectu. Veritas in rebus vno⁰ sumit ī se ⁊ absolute scōm rē: ⁊ talis dicit cōformitatē ꝓducti ad producēs: ⁊ sic filij⁹ gñatus ab aliquo dr̃ eē ver⁹ filij⁹ ei⁹ q̃ñ est sibi cōformis. Alio⁰ sumit ⁊itas in re ꝓ compatōnē ad intellectū: ⁊ sic res dr̃ ⁊a inq̃ntū ē intelligibilis seu manifestatīa sui intellectui potēti eā intelligere vel cognoscere: et sic ⁊itas est passio entis: et de his nihil ad ꝓpositū. Veritas ⁊o in intellectu de q̃ in ꝓposito est ꝓformitas ꝑdicati ad subiectū seu conformitas intellectus componētis seu diuidentis ad ipsā rem: vel sub alijs verbis: Veritas est adeouatio rei ad intellectū: falsitas aūt est difformitas vel inadeq̃tio. Cū enī ꝓ intellectum cōponūtur ea q̃ sūt opposita ī re ē ⁊itas

diffinitio ꝓpōis

quid q̃ sit ꝓpō

ꝓpō ꝑt capi

Veritas duplex

vl' cũ diuidũtur ea q̃ sũt diuisa. Falsitas
ãt cũ cõposita diuidũt: l' diuisa cõponũt

Quid sit ꝓpositio

Notãdũ q lz ꝓpõ hic possz diffini-
ri ꝑ secũda intẽtõe vl' ꝑ fũ
damẽto sub illa secũda intẽtõe ꝓcepto:
vt dcm ẽ in diffinitõe noĩs: qz t ñ logica
ꝑ se ꝓsiderat scõasitẽtões: ꝑmas ãt nõ
ꝓsiderat nisi ĩ ordĩe ad secũdas meli⁹ ac-
cipiĩt ꝑ secũd a intẽtõe. ¶ Itẽ notãdũ q
scõa intẽtõ quã sig̃t ꝓpõ b diffi⁹ i ꝓcreto
put. s. ꝓcernit rl'oez cũ fũdamẽto: sic di-
ctũ ẽ ĩ diffi⁹ noĩs. Ipis enĩ scõis intẽtõ
nib⁹ pñt assig̃ri gñã t drñie: vt ot Sco.
1. di. 4. sẽ. t tũc gen⁹ ad ꝓpõez erit ozõ
sũpta ꝑ hĩtudĩe signi ad significa^{m}. sũp
ta ãt ꝑ voce cõplexa erit fũda^{m} illi⁹ rela
tõis sicut subi^{m} t ꝑdica^{m} q̃ adinuicẽ cõ-
ponũtur. Significare ãt vez vel falsum
põiĩt loco drñie. s. põiĩt ad drñam dcõnũ
q̃ lz significẽt res: tñ ñ ẽ ibi Vitas vl' fal
sitas ỏ q̃ intẽdit logic⁹: q̃ scz ꝓsistit in cõ
põe t dione. Aũ ot Arſ. q ꝓcoceruus
dig̃cat vez vl' flm: nisi addat eẽ vl' nõ eẽ.
.i. affirmatõ l' ne⁹. Põiĩt etiã ad drñam
ozõnũ ĩpfcãz: vl' etiã pfcãz aliaz ab idi
catĩa q̃ ñ sig̃cãt vez vl' flm dcmiate nisi
ꝗtũ reducũtur ad ipam. Res aũt sig̃cã
põiĩt ꝑ corrélatio. Habem⁹ itaq̃ gen⁹ t
drñam illi⁹ relatõis quã diẽ ꝓpõ t fun-
damẽtũ t terminũ q̃ cõiter ponũtur ĩ dif
finitõib⁹ rl'oz: t sic possẽt adaptari diffi
nitões intẽtionũ q̃s logic⁹ ꝓsiderat: qõ
lcõzi sagaciozi relinq̃: lz ãt nõ eẽt ncẽriũ
põere illã pticulã indicando: põiĩt tñ ad
maiozẽ expssionẽ. ¶ Cõtra ꝑdicta argui
tur tripl'r. ꝑmo⁹ sic: scõa intẽ tõ ñ ẽ ĩ gñe
g̃ ñ pt diffiniri. ꝓña ẽ nota. ꝑbaĩ añs: qz
ꝑdicamẽta sũt entia realia ex ꝗ⁹ meta. se
cũda aũt intẽtio ẽ ens rõis. Itẽ ista diffi
nitõ daĩ ꝑ vez t flm q̃ sũt passiões ꝓpo
sitõis: g̃ ñ ẽ bona. añs ẽ notũ. ꝑbaĩ ꝓña
qz diffinitio dz dari ꝑ drñias essẽtiales.
Itẽ ista diffi⁹ daĩ ꝑ cõiũctõez disiũctiuã
g̃ nõ ẽ bõa. añs ẽ notũ. ꝑbaĩ ꝓña: qz cõ-
ũctio disiũctiua cõiũgit diuersas: ꝑtes
aũt diffinitõis sig̃cãt vnũ ꝑ se. R⁹ ad ꝑ-
mũ qñ dr q ens rõis cuiusmõi ẽ scõa in
tẽtio nõ est in gñe: Dico q lz relatõnes
rõis nõ sint in gñe relatiõis ꝑ se: pñt tñ
denominatiue ad ipm reduci ꝓm Sco.
tũ. 8. dist. 3. sen. t sic suo mõ pñt habere
gen⁹ et drñias. ¶ Ad secũdũ quãdo dr
q verũ et falsũ sũt passiões ꝓpositõnis
põt dici q sepe ꝑ passiões circũloq̃mur
drñtias eẽntiales: que ꝓm Boetiũ sunt
nobis ignote. Est aũt circũlocutio dicti-
onis nobis deficiẽtis ꝑ alias dcões sup
pleto. ¶ Ad terciũ eodẽ mõ ꝑt dici q
ꝑ istud disiũctũ vez vel falsũ circũloqui
mur differẽtiã eẽntialẽ vel ignotam.

Deinde diuidit auctor ꝓpositionẽ in
cathegoricã et ypothetica: t est ista di-
uisio penes substãtiã ꝓpositõnis: qz su-
miĩt ab eis ex quib⁹ componiĩt ꝓpositio.
Est aũt ypothetica composita ex pluri-
bus cathegoricis: vt Sortes currit t pla
to disputat. Cathegorica ẽo est illa que
habet vnũ subiectũ et vnũ ꝑdicatuz tãq̃
ꝑncipales ꝑtes sui: vt in hac ꝓpositõne
homo currit: hoc nomẽ homo ẽ subiectũ
et currit ẽ ꝑdicatũ. Dicĩt aũt currit ꝑdi-
catũ: qz magis se tenet ex ꝑte ꝑdicati:
qz res importata ꝑ ipm: scz ozatõ se tenz
ex parte predicati. Unde currit inclu-
dit illam copulam est cum predicato: qõ
patet in resoluendo. .i. est currens: et di-
cĩt a cathegorizo as: qõ idez ẽ qõ ꝑdico
as. Aũ cathegorica. .i. ꝑdicatiua deno-
minat a ꝑdicato: qz a dignioꝛi debet fie-
ri denomiatio: ꝑdicatũ ẽo ẽ digni⁹ aliq̃
mõ: qz hz rõem forme: subiectũ ẽo rati-
onẽ materie. Materie namq̃ est subici:
forme ẽo inesse vl' inherere. Cum ergo
ꝑdicatũ insit subiecto habebit rõem for-
Sed contra ꝑdicta arguitur
t videt q illa diuisio non sit bona: quia
ꝑs nõ distinguit ꝗ totũ. Cathegorica ãt
ẽ ꝑs ypothetice. Itẽ mẽbra diuidẽtia ñ
euacuãt totũ ãbitũ diuisi: g̃ diuisio nõ ẽ
bona. ꝓña ẽ nota. ꝑbaĩ añs qz diuisũ ex
cedit mẽbra diuidẽtia cũ sit aliq̃ ꝓpõ q̃
nec ẽ cathegorica nec ypothetica: vt hõ
currit q̃ moueĩt: t sic ỏ multis alijs. Mõ
enĩ est cathegorica cũ nõ habeat tantuz
vnũ sbm t vnũ ꝑdicatũ. nec ypothetica
cũ nõ sit ibi ꝓiũctio ꝓiũgẽs duas ꝓpões

Responsio ad primum quando dicit q cathegorica est pars ypothetice: Dico q cathegorica ⁊ ypotetica possũt capi dupliciter: Uno modo materialiter: alio mõ formalit. Si capiant materialiter sc̃z ꝓ ipis terminis vel ꝓpositõib⁹: sic cathegorica ē ps ypotetice: ⁊ hoc mõ nõ ꝗtra distinguit. Si vero capiant formaliter: sic sũt duo mẽbra distincta q̃ñ coincidũt in idẽ. Cathegorica enī ē q̃dã secũda intẽtio que cõsistit in cõpositione vni⁹ subiecti adv̄nũ ꝑdicatũ: ypotetica vero ē cõpositõ vni⁹ ꝓpõis cũ alia.

Ad secundũ qñ dicit q illa homo currit q̃ mouet nõ est cathegorica nec ypotetica. Dico q est ypothetica. Illõ ei relatiuũ q̃ implicat: id ē int⁹ plicat: seu implicite includit cõiũctõnẽ copulatiuã cũ aliq̃ ꝓnoie. Añ cũ dr̄ hõ currit q̃ mouet: sẽ⁹ ē q hõ currat ⁊ ille mouet. Alteri⁹ ꝗt auctor q ſ̃biectũ ē illõ ꝗ quo aliquid dicit. ſ. ꝑdicatũ. ⁊ ꝑdicatũ est qõ dr̄ ꝗ alio. ſ. ꝗ inbicõ

Notãdum circa illõ q subiectũ et ꝑdicatũ sũt correlatiua ideo vnũ diffinit ꝑ aliud. sicut magⁿ determinat in ꝑdicamẽto de ad aliquid. Añ subicm̃ ⁊ ꝑdicatũ pñt sumi dupliciter: vno mõ materialiter: vt in illa ꝓpositõe: hõ est aĩal: hõ ē subiectũ: aĩal ẋo ꝑdicatũ. Alio mõ formalit: ⁊ sic importãt duas secũdas intentões vl relatões rõis: secũda enī intẽtio quã imptat subiectũ significat ꝑ hoc qõ est subici respectu alteri⁹ natural posite: Illa ẋo q̃ importat ꝑ ꝑdicatũ ē dici l ꝑdicari ꝗ alio.

Notandum q subiectũ potest capi octo mõis. Primo mõ ꝓ obiecto. Secũdo ꝓ famlo. Tercõ ꝓ illo qõ põit sub alio. Quarto: ꝓ illo cui inheret aliq̃d. Quinto: ꝓ illo qõ ꝓcedit copulã. ⁊ sic sumit ꝗ. Sexto ꝓ subiecto ꝓpe passiõis. Septimo ꝓ inferiori respectu superioris quod logic⁹ vocat subiectũ: vñ dicit de subicto est ꝑdicari de inferiori: ergo ꝓ subiecto artⁿ vl scietie. Unde versus. Obiectũ ẋna positũ sub cui qõ inheret. Quod ꝑius est copula ꝓ prij logicaliter infra. Quod simul ars ⁊ habet bis sunt subiecta quaterna.

Ropositionuz alia. ⁊c̃.

p Diuisa ꝓpositiõe penes substãtiã: ꝓsequẽter auctor diuidit ipaz ãntitatẽ ad ãntitatẽ vicz l vniuersalẽ et ꝑticularẽ: indefinitã et singularẽ. Uniuersal ē illa l q̃ subicit termin⁹ coĩs signo vl determinat⁹. vt oĩs hõ currit. Sũt aũt signa vlia. oĩs. null⁹ quilibet. nihil. et sil'ia. Ad cuius euidẽtiam sciẽdũ q signa vniuersalia ⁊ ꝑticularia sunt quedam sincathegoremata.

Notandũ q q̃dã dcões dicũtur cagorematice: ⁊ q̃dã sincathegorematice. Sũt aũt dcõnes cathegorematice q̃ hñt certã sig̃catõez. Sig̃cãt ei rẽ vlez ⁊ ꝑticularẽ: vt hõ: equ⁹: nigredo albedo: sortes: ⁊ plato. Dctões sincathegorematice cuiusmõi sũt signa vlia ⁊ ꝑticularia et cõiũctões et ꝓpões et huiusmõi ꝓsignificãt. i. designãt alijs adicere terminũ cui addũtur mõ determinato supponẽr: vñ hoc signũ oĩs secũm Arist. i li. pyermenias ñ significat rẽ vl'em: sz qñ vl'r. i. designat terminuz cui addit sumi pro omnibus suis suppositis.

Notandum insuper q diffinitio ꝓ positõnis vniuersalis sic debz intelligi: ꝓpõ vniuersalis est illa i q̃ subicit termi⁹ coĩs cõit tẽt⁹ determinat⁹ signo vl ñ negato: vel aliquo eq̃ualẽti: ꝓ hoc q cõiter tẽt⁹ excludit ista: oĩnes isti homĩes currũt: qz homĩes nõ tenet cõmuniter sed singl'ariter rõne huius ꝓnominis isti: ꝓ hoc q dr̄ signo vniuersali non negato excluditur ista: ñ omnis homo currit: que nõ est vniuersal sz particularⁿ rõe negatiõis ꝓposite illi signo omnis: negatio enī quicquid post se inuenit destruit: ⁊ oppositã eius ponit. Et ideo si inueniat signũ vniuersale: facit ipsũ particularẽ. Per hoc ẋo qõ dicit vl aliquo eq̃ualenti: Ista ē vniuersalis: non quidam homo non currit: equiualet enim isti: omnis homo currit.

Secunda diuisio ꝓpositionis

Uniuersalis

Signa vlia

dictiones ꝓ duplices

dictiones cathegorematice

dictiones sincathegorematice

Notandum quod signa significat

Notandum diffinitio ꝓpositionis vlis

duplex est subiectum

Subiectum distributum

Subiectum locutionis

Ca. di. 2 q. 9. 2 c. Cū pr̄cipiunt

Dolus pr̄cipi duplex

Dolus sortes minor sorte

Sum quantitas ppositionum

Aristoteles ca. pri. 1 Peri. dimittendum est ista de cōiugatis

Notandū est deinde: ꝙ duplex est subiectū: quoddā ē subiectū distributionis: cui scz addit̃ signum distributiuū: et respectu illius subiecti ista propō: cuiuslibet hoīs aīa currit ē vlis: et etiā sit̃es. Aliud est subiectū locutionis seu enūciationis: et respectu illius dicta ppō est indefinita: ⁊ istud subiectū p̄ncipaliter intendit̃ in ppōe: ito talis ppō simplicit̃ pōt dici indefinita

Sciendū vlterius ꝙ hoc signū omnis potest capi dupliciter scz distributiue: vt omnis homo currit: tunc enī termin⁹ cui additur distribuit̃ p omnibus suis suppositis: ita ꝙ p̄dicatū dicitur de quolibet supposito sigillatim. Alio mō collectiue: vt omnes apl̄i sunt duodecim: id ē apl̄i cōgregati sunt in numero duodenario. Aīn nō sequit̃: ergo petrus est duodecim: vel johānes.

Sciendū etiā ꝙ hoc signū tot⁹ potest capi dupliciter: vno mō cathegorematice: et sic est idem qd̄ habēs partes: vel cōstituit̃ ex ptib⁹. Alio mō sincathegorematice: et sic tātū valet sicut quelibet pars. Sic enī includit id sincathegorema quelibet: ⁊ scōm hoc potest exponi illa propositio: totus sortes est minor sorte. si enīm sumat̃ ly totus sincathegorematice: sensus est: ꝙ q̄libet ps sortis est minor sorte: ⁊ tunc est vniuersalis et vera. Si vero sumat̃ cathegorematice: sensus ē: ꝙ sortes cōstitutus ex partibus est minor seipso: ⁊ sic est singularis et falsa.

Notandū insup ꝙ quātitas ppositionum sumitur ꝑ parte subiecti: qz subiectū habet rationē materie: materiā autē cōsequit̃ quātitas fm qd̄ ei pponi signū vl'e vl' pticlare. Nō aūt ponitur signū a parte p̄dicati: qz fm Aris. li. ꝑyermenias: affirmatio est nlla id est falsa in qua p̄dicat̃ vniuersale vniuersaliter sumptū. Unde hec est falsa: animal est oīs homo. qz cū aīal supponat determinate p hoc aīali vel illo: tūc aliqd̄ determinatū aīal esset omnis homo. Et sic sor. eēt plato: et guilielm⁹ cicero. ⁊c. Et si arguat̃: ista ē ⁊a: oīs hō ē aīal ⁊ aīal ē oīs hō. ꝑbat̃: qz nomīa ⁊ ⁊ba trāsposita idē significāt. R⁰ ꝙ licet significēt idē: non tm̄ eodē mō. Aīn in ꝑma ly aīal suppōit cōfuse tm̄: ita ꝙ nō pt fieri descēsus ad singlaria: scōm scotū. 21. dist. p. sen. In secūda āt suppōit determinate si vlteri⁹ arguat̃ ꝙ illa ē ⁊a: omnis hō ē oīs hō: cū scōm Boe. nulla sit verior p̄dicatō q̄ illa in q̄ idē p̄dicat̃ de seipso: et tm̄ h p̄dicat̃ vniuersale vniuersaliter sūptū. R⁰ ꝙ illa ē falsa: nec p̄dicat̃ ibi idē de seipso: sz oīs hō de q̄libet indiuiduo hoīs: cū subiectū distribuat̃ p q̄libet indiuiduo. Aīn sensus ē: ꝙ sortes ē oīs hō: et plato ē oīs hō: et sic de alijs: q̄ oēs sūt false. Ex p̄mis̄ pz diffi⁰ vlis.

¶ Declarat ꝓnr auc. qd sit t̄mīn⁹ cōis. d.

Termin⁹ cōis ē ille q̄ apt⁹ nat⁹ est p̄dicari de plib⁹: vt hō de sor. ⁊ pla. Ad hoc ꝙ termin⁹ sit cōis nō req̄rit̃ ꝙ actu p̄dicet̃ de plib⁹: sz sufficit ꝙ ñ repugnet sibi ex impositōe sua: et ideo lz plures termini vt sol et luna: et sic de multis alijs nō p̄dicētur actu de plib⁹: cū ñ habēt nisi vnū suppositū: sūt tm̄ oēs termī cū nō repugnet eis capi p plib⁹ si esset: cū imponātur a q̄litate plib⁹ cōi: abilib⁹

Notandū insup ꝙ ad hoc ꝙ terminus sit cōis oportet ꝙ p̄dicet̃ vniuoce de plurib⁹. Aīn lz iste terminus sortes ꝓueniat plib⁹ illo noīe vocatis: tm̄ ñ ē cōis cū ñ vniuoce p̄dicet̃ d̄ illis. Sola enī dictio ē illis cōis: nec ꝓueniunt in aliqua cōi rōe sumpta fm idē nomē. Oportet etiā ꝙ termin⁹ cōis p̄dicetur de pluribus diuisim: ⁊ ideo hoc cōplexū illi hoīes nō ē termin⁹ cōmunis: cū p̄dicet̃ de plib⁹ ꝓiunctiz ⁊ ñ diuisim.

Cōseq̄nt̃ au. diffinit ppōz ꝓticlarē. d.

Propō ꝓticlaris est illa in qua subiecit̃ termin⁹ cōis signo ꝓticlari determinatus: vt q̄dā hō currit. ⁊ debet intelligi de signo ꝓticlari nō negato: sic dicebat̃ in diffinitōne signi vlis rōne eq̄ pollētiarū: de q̄bus dicet̃ postea. Sunt aūt signa particularia: aliquis: quidam

dã: alter: reliquus: q̃ scz faciũt terminuz cui addũtur teneri, p vno supposito ⁊ de terminate tñ ⁊ disiũctim: vt q̃dã hõ currit: ergo sortes vl' iohãnes currit. vl' plato. ⁊ sic ꝯ alijs.

Propositio indefinita ẽ illa in qua subicit̃ termin⁹ coĩs sine aliquo signo: vt hõ currit. ⁊ dicit̃ indefinita: id est indeterminata. quia terminus sũptus sine signo nõ determinatur ad aliquã suppõem. Potest eñ aliqñ supponere simpliciter, p natura cõmuni: vt hõ est spẽs: aliqñ pſonalr, p supposit; nat̃e vt hõ currit: aliqñ materialr, p illo termino hõ: vt hõ ẽ dictio dissilla. Ex q̃ patet q̃ nõ sũt oñino idẽ: ppõ indefinita et pticularis: qñ enĩ termĩo cõi additur signũ pticulare: tũc determinat ipm ad standũ pſonaliter nisi compet̃ ad aliq̃d ptinẽs ad significatũ: vñ illa ẽ falsa: aliquis hõ est ipẽs: Si tamẽ competur ad aliq̃d ptinẽs ad signũ: tũc supponit materialiter: vt aliq̃s hõ cõponit̃ ex termino cõi et signo pticulari. Et notãdũ q̃ licet iste termin⁹ hõ sit nomẽ appropatũ ad significãdã naturã humanã ⁊ non alias naturas: illa tñ ppõ hõ est spẽs ñ est singularis sed indefinita: q: illa natura ẽ cõicabilis multis indiuiduis: et ĩ ipis plurificabilis: nõ sic ẽ de illo q̃ ꝯ importat̃ p terminũ singularẽ vl' discretũ.

Notandũ insup: q̃ licet illa ppositio hõ ẽ dictio dissilla: ⁊ cõsil'es: in q̃b⁹ subñ supponit materialiter, p se vel sibi sil'ĩ voce vel ĩ scpto: possint dici indefinite, ppter cõueniẽtiã quã habet termin⁹ sic sumpt⁹ cũ termĩo cõi: q: tñ nõ ẽ vere termin⁹ coĩs cum vt sic nõ dicat aliquẽ cõceptũ cõem plib⁹: ideo verius possunt dici singulares.

Notandũ etiã q̃ ista hõ q̃ est sortes currit est singularis: q: licet ibi ponat̃ termin⁹ coĩs sine signo: tñ restringit̃ p illã implicatõnẽ q̃ ad stãdum pro supposito determinato.

Propositio singularis est illa ĩ qua subicit̃ terminus discretus: vt sortes currit: vel termin⁹ cõis sumptus cũ pnomĩe demõstratiuo: vt iste hõ currit. Est aũt termin⁹ discretus qui est aptus natus p̃dicari de vno solo: vt sortes. Et patet hoc ex dictis que dicta sunt ĩ diffinitione termini cõmunis. Dicit̃ autẽ terminus singularis et discretus q: significat rem suã ab alia discretam siue distinctã et separatã. Si quera: quanta est ista: vter q̃ istor currit? Dico q̃ est vniuersalis: ibi enĩ intelligit̃ termin⁹ communis: scz homo et huiusmodi.

c Onsequẽter diuidit auctor ppositionẽ penes q̃litatẽ: vicz in ppositionem affirmatiuã et negatiuam. Dicitur ãt hec diuisio fieri penes qualitatẽ: q: qualitas consequit̃ formã: sicut affirmatio et negatio principaliter respiciũt p̃dicatum q̃ habz rõem forme. Vel q: affirmatio et negatõ sunt differẽtie essẽtiales ppõnis que habẽt modũ q̃litatis. **Est aũt ppositio affirmatiua illa** in qua p̃dicatũ affirmatur ꝯ subiecto: id est res importata p p̃dicatum denotatur inesse subiecto. Unde affirmatio est quedam compositõ intellect⁹ cõponentis p̃dicatũ cũ subiecto: ac p hoc denotãtis rem importatã p p̃dicatũ vniri cum re importata per subiectum.

Propositio negatiua est illa in qua p̃dicatũ remouet̃ a subictõ: id ẽ res importata p p̃dicatũ denotat̃ remoueri a re importata p subiectum. Est eñ negatio quedã diuisio intellectus dividentis siue separantis vnũ ab alio. Deiñ auctor ponit triplex q̃sitiuum p q̃ querimus de ipa ppõe. s. Que: Qualis: ⁊ Quanta. Que querit de substantia ppositionis: est enĩ quesitiuũ substantie. Quanta vo est quesitiuũ quantitatis: ⁊ ideo querit de q̃ntitate ppositionis. Qualis aũt est quesitiuum de qualitate propositionis: et ideo querit de qualitate propositionis: vt patet per hũc versum. Que ca. vel yp. qualis ne vel af: v. quanta: per in fin.

De ꝓprietatibus ꝓpōnum i Tem Propositōnū ꝛc.

Hic auctor incipit determinare de q̄busdā ꝓpetatib⁹ ꝓpositionum: cuius mōi sunt oppositō: conuersio et equipollentia: que cōueniūt ꝓpositōnibus scōm mutuā compationez. Ad quarum cognitionem premittit duas diuisiōes: quarū prima ē: q̄ ꝓpositionū cathegoricarū quedā participāt vtroq̄ termīo: que scz hnt idē subiectū ⁊ idē ꝑdicatū: vt homo ē aīal. hō nō est aīal. Dicūtur aūt subiectū et ꝑdicatū termini ꝓpōis: qz sūt duo extrēa ipam terminātia. Alie vo ꝓticipāt vno termīo tm: vt hō currit: hō mouet: ꝓueniūt eēm ī subiecto et nō ī ꝑdicato. Alie vero nullo: q̄ scz nec idē subicm hnt nec idē ꝑdicatū. vt homo currit. equus mouetur. ꝛc.

Pro quo notandū q̄ due ꝓpositiones dicūtur ꝓticipare vno termino: nō q̄ sic simpliciter eadē vox in numero in duabus ꝓpōnib⁹. qz vt dicit aristo. in ꝑdicamentis. Qd semꝑ dictū ē: amplius resumi nō ~~oz~~. Aīā quot sūt platōnes: tot sūt voces numero distincte: tm̄ sunt idem numero per equiualētiam q̄ntū ad finē vocis. s. ad exprimendū mētis cōceptū. Eadē ei res ꝓcepta p ipas exp̄mitur: scōm scotū. dist. 4. scōt. sen. Secūda diuisio ē

Propōnū ꝓticipātiū vtroq̄ termīo q̄dā ei ꝓticipāt fm eūdē ordinē: q̄ vicz illud qd est subiectū ī vna ē subiectū in alia: et q̄ illud qd ē ꝑdicatum ī vna est ꝑdicatū ī alia: vt hō currit: hō ñ currit. Quedā vero ꝓticipāt ordīe conuerso: q̄ scz qd est subiectū ī vna: est ꝑdicatū ī alia: et qd ē ꝑdicatū ī vna ē subiectū ī alia: vt homo ē aīal. aīal ē hō.

His p̄missis agit auctor de oppositōe ꝓpositionum: q̄ est repugnantia duarū ꝓpositionū in q̄litate vel q̄ntitate: dicēs: q̄ ꝓpositionū vtroq̄ termīo ꝓticipātiū scōm eūdē ordinē quedā sūt contrarie: q̄dā subcōtrarie: alie cōtradictorie: alie subalterne. Cōtrarie sūt vniuersal' affirmatiua et vniuersalis negatiua eiusdē subiecti et eiusdē ꝑdicati: vt oīs hō currit: nullꝰ hō currit. Subcōtrarie sūt ꝑticularis affirmatiua ⁊ ꝑticular negatīa: vt q̄dā homo currit: q̄dā hō nō currit: ⁊ dicūtur subcōtrarie: qz ponunt sub ꝓtrarijs. Cōtradictorie sūt vniuersalis affirmatiua et particular negatiua: vniuersalis negatiua et ꝑticular affirmatiua: vt oīnis hō currit: quidā hō ñ currit. nullus hō currit: quidā hō currit. Subalterne sūt vlis affirmatiua ⁊ ꝑticularis affirmatiua. vniuersal negatiua et ꝑticular negatiua. vt omnis homo currit: quidā homo currit: nullus homo currit: quidā hō nō currit. Et dicūtur subalterne qz vna ponit sub alia. s. ꝑticularis subvli.

Sciendū ad euidētiā ꝑdictoꝝ q̄ ad hoc q̄ ꝓpōes opponātur m̄lta req̄rūt Primo q̄ ꝓticipēt vtroq̄ termīo scōm eūdē ordinē. vt ptz in ꝑcedētibus. Secō q̄ ~~sum~~ sumant̄ significatiue ⁊ nō materialiter. Et ideo iste nō opponūtur: oīnis hō est termin⁹ coīs signo vniuersali determinat⁹: ⁊ q̄dā hō est terminus coīs signo ꝑticulari determinatus. Tercio q̄ termini teneant̄ eqz ample ⁊ eqz stricte. Aīā iste: oīnis hō currit: ⁊ nullus homo currit nō opponuntur: nisi ly homo in ꝑma restrīgatur ad standū pro viris: sicut restringitur ī secunda per ly nullus qui est masculini generis sub ista terminatione us. Si enī in prima ly homo staret pro mulieribus: et ī secūda ꝓ viris: ambe possent simul esse vere. Itē quarto req̄ritur q̄ termini supponāt eodez genere suppōis. Unde iste nō opponuntur: sed sunt simꝑ vere: Syllogism⁹ est subiectuz ī logica: et nullus syllogismus est subiectum ī logica. qz in prima syllogismus supponitur simpliciter: ī secunda vero personaliter ratīōe illi⁹ signi nullus. Oppositiōes supradicte luculenter innotescūt per figuram sequentem.

Prima diuisio

Secūda diuisio cōtinet

Quid ꝓpōis pertinet vno termino

Sed

Secō. di. q. mpl. ⁊ 1. p. 2. s.

Secūda diuisio

Oppō ꝓpōis

diuisio ꝓpōis secūda

Cōtrie

Subalterne

Cōtradicto

Subalterne

Primo

Secō

Tertio

Quarto

Secō di. q. 2. p. di. 11

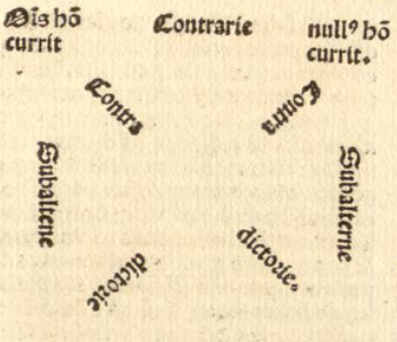

De materia propositionum.

Propositionū triplex ē materia: ꝛc. Postq̃ auctor determiauit de oppōne ꝓpositionū: hic consequēter determinat de lege seu natura earum. Ad cuius euidentiam sciendū q̃ triplex est materia ꝓpositionū: scz naturalis: contingens: ꝛ remota. cuius diuisionis sufficiētia sic p̃ haberi. p̃dicatū eñ ꝓpōis ꝓuenit subiecto vel repugnat. Si ꝓmo hoc ē dupliciter: qz vl ꝓuenit necessario sibi: et sic ē materia naturalis: vel cōtingēter: et sic ē materia cōtingēs. Si secūdo mō: sic ē materia remota. Circa qd notandū q̃ materia sumitur hic p q̃ndā similitudinē ad materiam in naturalibus. Materia eñ fm Arist. 2. phisi. est ex q̃ cū aliq̃ aliq̃d fit. qz igit ꝓpōes cōponūt ex termīs. s. ex subo ꝛ p̃dicato: subicñ ꝛ p̃dicatū sūt materia ꝓpositionū: ꝛ in ipsa resoluūtur: ideo subiectū et p̃dicatum dñr materia ꝓpositionū. Itē sicut materia est in potentia ad formā: sic subiectū et p̃dicatū sūt ī potētia respectu vniōis ꝛ cōpositōis designate p copulā q̃ ē ipi⁹ ꝓpōis forma: licz aūt p̃dicatū se habeat vt forma respectu subiecti: hoc tñ nō obstāte vtrūq̃ se hz vt materia respectu ꝓpositōis vel cōpositionis: nec hoc ē incōueniēs. vt patet in naturalibus. Cōstitutū eñ ex materia et forma corporeitatis ē potētiale respectu vlti actus: s. aīe vt diffuse declarat Sco. 11. dist. 4. sen. Est aūt materia naturalis: in q̃ p̃dicatū est de eēntia subiecti: vt hō ē aīal: vel hō ē rōnalis: vel ē eiꝰ ꝓꝑa passio: vt hō est risibilis. et notāter dicit materia naturalis: qz res importata p p̃dicatū īcludit intrinsece in natura rei imptate per subiectū: sicut genus et drñia: vt aīal et rōnale q̃ se hñt vt materia et forma īcludūtur in hoīe: vel necessario conseqtur eiꝰ naturā: sicut risibilitas necessario cōsequit rōnabilitatē. Materia ꝓtingēs est illa in q̃ p̃dicatū p̃t adesse vel abesse subiecto p̃ter subiecti corruptionez: vt hō pōt esse albus ꝛ nō albus: nō q̃ sit simul sed successiue. Materia remota est illa in q̃ p̃dicatū nō p̃t ꝓuenire subiecto vt hō ē asinus: natura eñ asini est repugnans nature humane.

Circa predicta notandum

q̃ affirmatiua ꝛ negatiua sūt in eadem materia cū sit idē subicñ ꝛ idē p̃dicatuz in vtraq̃z: vt hō ē aīal: hō nō ē aīal. Et si arguit q̃ ista hō nō ē aīal sit ī materia remota: qz p̃dicatū remouet a subo. Rꝰ q̃ p̃dicatū remouet p negationē. i. negatur a subiecto: seu denotat remoueri: nō tñ remouet p repugnātiā ad subiectuz: qz aīalitas nō repugnat humanitati: immo includit in ipa. His p̃missis pōit auctor legē seu naturā cōtrariarū: q̃ tal est: q̃ si vna ē vera: reliqua erit falsa: et nō ecōuerso: p̃ñt eñ simul esse false ī cōtingēti materia: vt oīs hō ē alb⁹: nullꝰ hō est alb⁹. Pro quo notandū q̃ si due cōtrarie eēnt simul ve: sequeret q̃ due ꝑ dictorie eēnt simul ve: qd ē impossibile. Probat cōsequētia: qz cū ad vitatē vniuersal seqtur vitas pticularis vna contradictoria ꝓ inferret ꝓtradictoriā alteri us: vt ad illā: oīs hō currit: seqtur illa: q̃dā hō currit: q̃ ē cōtradictoria illi⁹: nullus hō currit. Mō sic ē de falsitate: quia falsitas vniuersalis nō infert falsitatem particularis. Ñ possunt simul eē false in materia contingeñ: vt ista: omnis hō

Diuisio mate.
Substa
Quid q̃ ꝓpriā mā
Geo. di. 11 p. 2 zq. s. mā nālis
ayā q̃ ꝓtēs.
ayātemota.
Regula
Arguit
Ret.
lex ꝓtrariarū
Ratio 1e. pte.
Ratio 2e. pte.

currit est falsa ꝑ aliquibus suppositis: vicz ꝑ his q̃ nõ currũt: ista null' homo currit ē falsa ꝑ his q̃ currt. In materia ⁊o naturali et remota nõ pñt simul esse false: nec simul vere: qz in materia naturali p̃dicatũ ꝓuenit cũ subiecto ꝑ omni supposito. In materia aũt remota repugnat ei vniuersaliter. ¶ Sz ꝗ p̃dicta arguit dupliciter. Primo sic: Iste due cõtrarie oẽ anĩal ē hõ: ⁊ nullus anĩal est hõ: sũt ĩ mã nãli: ⁊ tñ ãbe sũt false: ergo due cõtrarie ĩ mã naturali pñt simul esse false. Itē ille sũt cõtrarie: cuiuslibet hominis oculus est dexter: ⁊ cuiuslibet homis ocl's nõ ē dexter: ⁊ tñ sũt simul ⁊e. Pma eñ ē ⁊a ꝑ oculo dextro: secũda ãt ꝑ sinistro. Ad pmũ q̃ ille due nõ sũt in materia naturali sz cotingẽti: p̃dicatũ eñ nõ est de eẽntia subiecti nec ꝑ ꝓuz eius: cũ inferiora nõ sint de eẽntia superiorum: sed accidãt eis. vñ ille due tenent legẽ ꝗriarũ in mã cõtingẽs: qz sz ambe sunt false: ꝗr aũt inferiora accidere superioribus fm Sco. ij. dist. p. sen. accipiẽdo accñs ꝑ extraneo qõ ē extra rationem. s. diffinitionẽ alterius: nõ aũt ꝑ eo q̃ nõ facit ꝑ se vnũ cũ eo cui accidit: sicẽ albedo in coznice. Ad secũdũ dico q̃ ille nõ sũt cõtrarie: cũ ly ocl's qõ ē subim p̃ncipale, ꝓpõis nõ sumak vlr: nec in prima nec in secũda. vñ iste eẽnt ꝗrie: cuiuslibet hois oĩs ocl's ē dexter: ⁊ cuiuslibet hois nullus ocl's ē dexter: q̃ sũt ãbe false. Lex subcõtrariarũ talis ē: q̃ si vna ē falsa: reliqua ē ⁊a: ⁊ nõ ecõuerso: pñt ei simul ēē ⁊e ĩ materia ꝓtingẽti. ¶ Pro quo notãdũ: q̃ si due subcõtrarie possẽt simul esse false: dus ꝓtradictorie eẽnt simul false: cũ ad falsitatẽ ꝑticularis seq̃t falsitas vniuersalis: vt ad falsitatem huius q̃dã hõ currit seq̃tur falsitas illi' omnis homo currit: que cõtradicit illi: q̃dã hõ nõ currit: nõ sic ē de ⁊itate cũ ⁊itas ꝑticularis nõ inferat ⁊itatem vniuersalis. Et ideo pñt simul eẽ ⁊e in cotingẽti materia: vna ꝑ vno supposito: alia ꝑ alio. In materia aũt naturali ⁊ remota nũq̃ pñt simul esse vere: qz in materia naturali p̃dicatum subiecto cõuenit pro omni supposito. et ideo affirmatiua semp est ⁊a: ⁊ negatiua semp est falsa. In materia ⁊o remota p̃dicatũ repugnat subo ꝑ omni supposito: ⁊ iõ negatiua ē sp ⁊a ⁊ affirmatia falsa. ¶ Sed ꝗ p̃dicta arguit sic: Due cõtrarie pñt simul esse false: ergo et due subcontrarie. Antecedẽs ē notum. Probat cõsequẽtia: qz sicut se habet vniuersalis affirmatiua ad vniuersalẽ negatiuã: ita ꝑticularis affirmatia ad ꝑticularẽ negatiuã. Rñdeo q̃ ista similitudo habet ⁊itatẽ q̃tũ ad q̃ntitatẽ et qualitatẽ: nõ aũt q̃ntũ ad ⁊itatẽ et falsitatẽ. ¶ Lex cõtradictoriarũ talis ē: q̃ si vna ē ⁊a reliqua ē falsa ⁊ ecõuerso. Rõ est: qz in cõtradictoriis idẽ affirmatur ⁊ negat de eodẽ. Impossibile est aũt idem inesse eidẽ et nõ inesse: alias esset dare oppositũ p̃mi p̃ncipij: qõ tamẽ ē firmissimũ et notissimũ ex quarto metaphisice. ¶ Deinde ponit auctor legẽ subalternarũ q̃ continet tres ꝑticulas. Prima ē q̃ si vlis ē ⁊a: ꝑticularis ē ⁊a: q̃ ex hoc patet: qz si p̃dicatũ ⁊e dicat ꝗ quolibz supposito subiecti: vt denotat vniuersalis: ⁊e etiã dicet de aliquo eius supposito: qõ sufficit ad ⁊itatẽ ꝑticularis. Secũda ꝑticula est q̃ nõ sequit econuerso: qz ꝑticularis ꝑt esse ⁊a sua vli exñte falsa. In materia eñ cõtingẽti p̃dicatũ ꝑt cõuenire alicui supposito subiecti: nõ tamẽ ꝓpter hoc ꝓuenit oñibus. Tercia ꝑticula ē: q̃ si ꝑticularis est falsa: vlis ē falsa. Cuius ro est: qz si predicatũ nõ verificetur de aliquo supposito: sicut ꝑ ꝑticularẽ denotat: nec verificabit de quolibz sicut designat ꝑ vlem. Nota tñ q̃ ĩ mã nãli ꝑticularis vel indefinita equalz vli.

Capitulũ de cõuersionibus.

Onsequẽter agit auctor ꝗ cõuersione ꝓpositionũ q̃ ē ꝑprietas ꝓpositionũ vtroq̃ termino participantium ordine econuerso: quãdo sz fit de p̃dicato subiectum: et de subiecto p̃dicatum. Et est triplex: sz: simplex: ꝑ accñs: et ꝑ cõtrapositionem. Unde notandum q̃ in com-

arguit ꝗ.

Ad arguit.

ad pmũ

Sco. di. 2 q. i. p. d. in sol. 2 arg. p. 2 q. 1 A. Ultima in sol. ultimi arg. p. i. s.

ad secũdũ

lex subcõtrariarũ

Ꝑ alio illig lex 8.

Nota

uersione sunt due ꝓpositiones: quarum prima dicitur ꝓuersa: et est antecedens. Secūda ꝓ dicit cōuertens: ⁊ est consequēs ad aliā. Est aūt añs ꝓpositō cathegorica vel ypothetica ad quā alia seqt: ꝓñs ꝓ ē ꝓ que seqtur ex añte. Consequētia ꝓ ē illatio ꝓñtis ex añte. qꝛ ꝓ uersio ē cōsequētia Notādū q cōseqntia formalis dicit illa q̄ tenet in oñibus terminis cū simili forma arguēdi retēta Ex pte aūt forme se tenēt vlis pticularis affirmatio et negatio: et varius modꝰ arguendi fm. regulas cōsequentiarū. Cōsequentia ꝓ materialis solum tenet ex pte terminorum: et ideo nō tenet in omnibus terminis: licet forma cōsimil obꝛuetur. Ñ licet sequat gratia materie: q̄ dā hō est aīal: ergo oñis hō est aīal. nō tñ ē ꝓña formalis: Et ideo non valeret similis modus arguēdi in alijs terminis: sicut nō sequitur quidam hō currit: ergo oñis homo currit. Notādu insup q Aristo. tractās de reductōe syllogismoꝛ impfectoꝛ ad pfectos agit de conuersione simplici et p accñs: que ad hoc sunt vtiles. Non aūt de conuersione p cōtrapositionē que ad hoc ñ deseruit. qꝛ in ipa nō manēt idē termini simpliciter: q̄ tamēt deberēt manere in reductōe syllogismoꝛ. Petrus aūt hyspanꝰ tractat hic de ipa in quantū est q̄dam passio propositionis. Conuersio simplex est facere de subiecto p̄dicatum: ⁊ de p̄dicato subm̄ manēte eadē qualitate ⁊ quātitate: et hoc mō ꝓuertitur vniuersalis negatiua et particularis affirmatiua: vt nullus homo ē lapis: nullus lapis ē homo: quidam homo ē animal: quoddā aīal ē homo. ⁊ dicitur simplex: qꝛ ē sine mutatione quantitatis et qualitatis. Solū enī ē ibi mutatio situs terminoꝛ: ste cōmutatio dicitur simplex que est sine additione vel variatione. Simpliciter eñ dicit tale quod ē fm se tale: secōm q̄d vero tale est quod est tale per respectuz ad aliud: hoc modo vniuersalis negatia cōuertitur ī vniuersalem negatiuā simpliciter: id est fm se et non per aliud: et similiter particularis affirmatiua in particularem affirmatiuam. Non sic in conuersione per accidens: vt statim videbit

Sed contra hoc arguitur ꝓmo sic: ista ē vera: nulla virgo fuit corrupta: et tamē conuertens ē falsa: nulla corrupta fuit virgo. Item ista est vera: nullus senex erit puer: ista aūt falsa: nullus puer erit senex. itē ista est vera: quidam homo ē mortuus: conuertens vero falsa: quoddam mortuum ē homo. Itē ista est vera: nullus ciuis ē mulier: et ista falsa: nulla mulier est ciuis. Item non seqtur panis est in furno: ergo furnus est in pane. Pro responsione ad ista argumenta notandum q terminus positus a parte ante respectu verbi vel participij futuri temporis ampliatur ad stādū pro presenti vel futuro. Positus vero post huiusmodi verbū restringit ad tempus futurum. Item notandum q terminus positus a parte ante respectu ꝓbi vel ꝓticipij ꝓteriti tpis ampliatur ad supponēdū p eo qꝰ ē vel fuit. Positus ꝓ pꝰ hmōi ꝓbū restringit ad tps ꝓteritū. Itē notādū q in cōuertēte et ꝓuersa termini dñt accipi eq̄ ample et eq̄ stricte. Itē notandū q qñ obliquꝰ ponit a pte p̄dicati ꝓpōis cōuerse: tūc verbum debet resolui in suū ꝓticipiū ⁊ ipm cū obliquo ponet a pte subiecti ꝓuertēt. Iis ꝓmissis visis patet rñsio ad argumenta: Ad ꝓmum qñ arguit nulla ꝓgo fuit corrupta dico q illa ē ꝓa sumēdo subicm̄ p pñti tpe et p̄dicatū p tpe ꝓterito. qꝛ nulla que nūc ē ꝓgo fuit corrupta tēpore preterito: ⁊ tūc debet conuerti in illā: nulla que fuit corrupta est virgo. Ad secūduz dicēdū q illa nullus senex erit puer ē ꝓa sumēdo subm̄ p tpe presenti ⁊ p̄dicatum p tempore futuro. Nullus enī qui nūc ē senex erit puer tpe futuro. ⁊ tūc dz cōuerti in illā: nullus q̄ erit puer ē senex. Ad tertium dico q illa propositō: quidā homo ē mortuꝰ ē ꝓa sumēdo subm̄ p tpe ꝓterito. vnde sensus est: q quidā q̄ fuit homo ē mortuus: ⁊ tunc

Arguit ꝓ.
Ob.
3°.
4°.
5ta
Ponit regula
6ta regula
7a regula
8ta regula
9ta regula
10ta regula
Ad ꝓmum
Ad secm
Ad 3m.

debet cõuerti in istã: quoddã mortuũ est est vl'fuit hõ. Ad q̃rtũ dico q̃ illa: nullꝰ ciuis ẽ mlier: ẽ ꝛa ꝓ masculis: q: ly ciuis ꝓ ly nullus restringit ad standũ pro masculis: et tũc ꝓuertit ĩ istã: nulla mulier ẽ ciuis masculꝰ. Ad q̃ntũ dico q̃ illa: panis ẽ in furno: cõuertit ĩ istaz: ens in furno ẽ panis. Cõuersio ꝓ accñs est facere de subicõ ꝑdicatũ ⁊ econuerso: manẽte eadẽ q̃litate sz mutã q̃ntitate. Et hoc mõ dicit auctor ꝓuerti vl'em affirmatiuã ĩ ꝓticularẽ affirmatiuã. Uñ vlis affirmatiua infert ꝓticularẽ affirmatiuaz. Exm ꝓuersiõis ꝓ accñs: Omnis hõ ẽ currẽs: ergo quoddã currẽs est hõ: ⁊ vl'em negatiuã in ꝓticularẽ negatiuã: vt nullus hõ ẽ lapis: ergo q̃dã lapis ñ est hõ.

Sed contra hoc arguitur sic

q: Arist. ꝓmo ꝑor tractãs de ꝓuersiõibus dicit vl'em affirmaliuã ꝓuerti in ꝓticularẽ: de vl'i negatiua nullã faciẽs mẽtionẽ. Rꝰ fm Sco. 21. di. ꝑ. sen. q̃ vniuersal'negatiua nõ ꝓuertit in ꝓticularẽ negatiuã: licet inferat eã. Ubi sciẽdum q̃ ꝓuerti ꝓ accñs ẽ ꝓuerti ꝓ aliõ: scz ꝓ ꝓticl'arẽ affirmatiuã. Uñ q: vlis affirmatiua infert ꝓticularẽ affirmatiuã: ⁊ ꝓuertit simpl'r ꝓticularis affirmatiua ĩ ꝓticularẽ affirmatiuã: iõ vlis affirmatiua per accñs ĩ ipam ꝓuertit. licz aũt vlis negatiua inferat ꝓticularẽ negatiuã: q: tñ ꝓticularis negatiua nõ ponit ab aristoteꝰ cõuerti ꝓ accñs. Sz q̃d dicemꝰ ad auctorẽ Põt dici q̃ auctor dicit vniuersalẽ negatiuã ꝓuerti ꝓ accñs ĩ ꝓticularẽ negatiuã: q: ipaz ĩfert large accipiẽs ꝓuersionẽ ꝓ qualibet illatõe ĩ termis trãsposit; Seq̃tur eñ: nullꝰ hõ ẽ lapis: ergo nullus lapis ẽ hõ ꝓ ꝓuersionẽ simplicez. et vltra: q̃dã lapis ñ ẽ hõ: ꝓ legẽ subalternarũ. pbs aũt accipit ꝓuersionez magis stricte: qñ scz aliq̃d fm se ĩ aliõ ꝓuertit. sicut homo ĩ cõuersione simplici: vel per aliud q̃ ꝓuertit in ipm: sicut in cõuersione vlis affirmatiue ĩ ꝓticularẽ affirmatiuã ꝓ ꝓticl'arẽ q̃ in ipam ꝓuertit: vt omnis hõ ẽ anial: ergo q̃dã hõ ẽ anial: ⁊ vltra: ergo quoddã animal est hõ ꝓ cõuersionẽ simplicẽ: et tũc a ꝓmo ad vltimuz. Omnis hõ ẽ aial: ergo quoddã aial ẽ hõ ꝓ cõuersionẽ ꝓ accñs. Et si arguat q̃ ꝓticularis negatiua cõuertit simpl'r in ꝓticularẽ negatiuã: bñ eñ seq̃tur: q̃dã hõ nõ ẽ lapis: ergo quidã lapis ñ ẽ homo: ergo vniuersalis cõuertitur ꝓ accidens in ipam. Rꝰ q̃ illa ꝑna tenet ratiõe materie ⁊ non gratia forme. Uñ non valet in alijs termis. Nõ eñ sequitur: quoddam anial non est homo: ergo quidã hõ non est animal.

De conuersione.

Ꝛrca cõuersionẽ ꝓpositionuz nõ quãtarũ etiã ꝓpositionum exceptiuarum reduplicatiuarum et exclusiuarũ pt oriri difficultas. Ubi sciẽdũ q̃ ꝓpões exceptiue dicũtur ille in q̃bꝰ ponit ꝑter: nisi: ⁊ cõmiles: vt oĩs hõ ꝑter soz. currit: eq̃ualet isti: oĩs hõ aliꝰ a sorte currit: ⁊ ꝓuertit ĩ hãc: quoddã currẽs ẽ hõ aliꝰ a sorte: vl' quoddã currẽs q̃ nõ ẽ soz. ẽ hõ. Ꝓo ꝓpositões ꝛo reduplicatiue dñr ille in q̃ bus ponũt ille dcões q̃ q̃ntũ: vt fm q̃ ⁊ ꝓsiles reduplicatiue sũpte. Ubi sciẽduz fm Sco. 3. q. quolibe. q̃ reduplicatõ pt sumi duplr. s. reduplicatiue ⁊ specificatiue: reduplicatiue q̃dez sumit qñ notat terminũ sibi additũ eẽ cãm ꝑcisam inherẽtie ꝑdicati ad subm̃: vt ista: hõ in q̃ntũ rõnalis ẽ risibil'denotat q̃ rõnalitas est cã ꝑcisa risibilitatis. Uñ eq̃ualet isti: hõ: q: rõnal'ẽ risibilis: ⁊ ꝓuertit in istã: aliquid q̃ in q̃ntũ rõale ẽ risibile ẽ homo. Specificatiue sumit qñ nõ notat talem ꝑcisionẽ cause: sz denotat ꝑdicatũ nõ repugre subo ꝓsignificato sb tli rõe: vt hõ in q̃ntũ rõnal'ẽ albꝰly in q̃ntũ specificat q̃ hõi cõsignificato sub rõe rõalitatis ñ repugnat albedo: est autem bona consequentia a reduplicatiua ad suam preiacentem. Unde bene sequitur: omnis homo inquantum ratiõalis est risibilis: ergo omnis homo est risibilis.

Propões aũt exclusiue sũt ille quibus ponũtur iste dctões: tãtũ: solũ: et cõsimiles exclusiue sumpte. Ꝑñ hec dictio soluz põt capi dupliciter: vno mõ cathegorematice: ⁊ tũc ñ valet sicut solitari⁹: vñ sol⁹ sortes currit: eq̃ualet isti sortes solitarius seu alteri ĩ illo loco nõ associat⁹ currit: ⁊ sic nõ sumitur exclusiue. Est eñ vera etiã posito q̃ alij hoĩes currãt. Si autẽ sol⁹ capiat sincathegorematice: tũc facit ꝓ ꝓpositõnẽ exclusiuã. Ꝑñ ista sol⁹ sortes currit habet duas exponentes: Sortes currit: et nullus ali⁹ a sorte currit. Conuertit autẽ exclusiua scõm scotũ. 21. dist. j. sen. in vniuersalez affirmatiuã de termĩs trãspositĩ: vt ista tãtũ hõ est risibilis cõuertit in istam: omne risibile est homo: qõ sic ꝓbat: licet ei ista habeat cõmuniter duas exponẽtes: tamẽ intellect⁹ ei⁹ põt sufficienter exp̃mi ꝑ hãc: null⁹ nõ homo ẽ risibilis: que cõuertit ĩ istã: nullũ risibile est non hõ: ⁊ tũc vltra oñe risibile ẽ hõ: scõz illõ se cũdi pyermẽias: Ad negatiuã de p̃dicato infinito sequit affirmatiua de p̃dicato finito. Hoc aũt est verũ de termĩs simplic⁹ et ñ cõpositĩ. exẽplũ: si lignũ terminus simplex: et lignũ albũ termin⁹ cõposit⁹: bñ seq̃tur hoc nõ eẽ nõ lignũ: ergo ẽ lignũ. Hõ ãt seq̃tur demõstrato hoĩe vel eq̃: hoc ñ ẽ lignũ ñ albũ: g̃ ẽ lig. al.

Conuersio per cõtrapositionẽ est facere de subiecto p̃dicatũ et ecõuerso manẽ eadẽ q̃litate ⁊ q̃ntate: sz mutatĩ terminis finitĩ ĩ termĩos infinitos. Et hoc mõ cõuertit vniuersal' affirmatiua ⁊ particularis negatiua. vt omnis hõ ẽ anĩal. oñe nõ aĩal est nõ hõ: quidã asin⁹ nõ ẽ lapis: quidã nõ lapis nõ est non asinus.

Notandum circa illud q̃ hec conuersio dicitur per contrapositionem. quia in conuertente et conuersa ponũtur termini ꝓtradeõzij. s. termin⁹ sumpt⁹ sine negatõe: vez terminus finit⁹: ⁊ termin⁹ sumpt⁹ cũ negatõe id est termin⁹ infinitus. Dicit vlterius auctor q̃ ex signo quod ẽ in subicõ ꝓpositõnis cõuerse cum ei⁹ p̃dicato debz fieri subiectũ cõuertẽtis: qõ habet veritatẽ in cõuersione simplici et ꝑ cõtrapositionẽ vbi manet eadẽ quãtitas: ⁊ nõ in cõuersione ꝑ accidẽs vbi mutat quãtitas. habet etiã veritatẽ q̃ñ ꝓpositõis cõuerse est termin⁹ cõis et nõ singularĩ. qz termino singulari nõ põt addi signũ. Est autẽ eadez cõuersio ꝑticularis indefinite et singlaris. qz sicut singularĩ ꝓ vno sup posito verificatur: ita particularĩ ⁊ indefinita. Hõ sic est ỏ oppositõne: qz singlaris affirmatiua et negatiua ꝓtradicũt cũ idẽ asseratur et negẽt de eodẽ supposito Hõ sic de particularib⁹ et indefinitĩ. qz ĩ ipis subiectũ põt suppõere ꝑ vno sup posito vel ꝑ alio disiunctiue. De cõuersionib⁹ autẽ ponũtur versus sequentes.

Asserit a: negat e: sũt vniuersalit̃ ambe.
Asserit i: negat o: sũt ꝑticularit̃ ambo.
Simpliciter feci: cõuertitur eua ꝑ acci.
Asto ꝑ cõtra: sic fit conuersio tota.

Sequitur de propõe ypote.

Postq̃ autor determĩauit ỏ ꝓpositõe cathegorica: hic consequẽter agit de propõe ypothetica.

Est aũt ꝓpositio ypothetica q̃ habet duas cathegoricas tãq̃ ꝑtes p̃ncipales sui p̃iũctas. s. ꝑ aliquã cõiunctionem vel per aliquod aduerbium.

Notãdum vlterius q̃ sicut in ꝓpositõe cathegorica si bi ẽ tum ⁊ p̃dicatũ se habent vt materia. copula vero vt forma: sic ĩ ypothetica due cathegorice se habẽt vt materia et coniũctio ipas coniungẽs vt forma. Si arguat q̃ ꝓpositõ ypothetica nõ sit propositio. qz qõ nõ est vna ꝓ põ nõ est propositõ: scõm Arist. li. Elẽcor: sed ypothetica est plures cathegorice: g̃ ñ est ꝑ positõ. Respõsio q̃ ẽ vna ab vnitate cõiũctõis ipas cathegoricas vniẽtis. Dicit aũt ypothetica ab ypos qõ est sub. ⁊ thesis positio. quasi suppositiua locutõ. qz vna põitur sub altera. s. posterior sub prima quam sequitur. Et diuidit ĩ cõditionalem: copulatiuã: ⁊ disiũctiuaz. De

cãli vero tẽporali ⁊ locali nõ facit auctor mẽtionẽ: qꝛ reducũt ad alias: vt videb⁷

Conditionalis

Conditionalis est illa ĩ qua cõiungũtur due cathegorice per hãc coniũctionẽ si: vt si homo currit: homo mouetur: et illa cathegorica cui inmediate ꝓiũgit hec ꝓiũctio si: vocꝫ añs: ⁊ alia ꝓñs.

Auctor dicit conditionalis

Circa quod notãdũ q̃ ꝓpõ dicit cõditionalis: qꝛ ponit tm̃ cõditionaliter veritatẽ sui cõsequẽtis et nõ absolute: vicꝫ si añs sit verũ denotãdo cõstructionẽ vnius ꝓpositionis ad aliã. qꝛ vo in cãli cõsequẽs infertur ex antecedẽte q̃ est cã eius: vt qꝛ sol lucet dies est: ideo põt reduci ad conditionalem.

Ad primo

Contra hoc arguit̃ dupliciter. Primo sic: ista ẽ cõditionalis: si asinus volaret: asinus haberet alas: cũ nõ sit copulatiua nec disiũctiua: ⁊ tm̃ nõ cõiũgũtur due cathegorice: ergo diffinitio ꝓpõis cõditionalis non est bñ assignata. Item ista est cõditionalis: sortes currit: ergo sortes mouet: ⁊ tamẽ nõ cõiungũt due cathegorice p̃ notã ꝓditõis si. Ad ꝓmũ: q̃ ibi pñt eẽ due cathegorice reducẽdo cõiũctias oratiões ad indicatiuas. Ad scõm dico: q̃ licet in illa nõ cõiungãtur due cathegorice per hanc cõiũctionẽ si: cõiunguntur tamẽ p̃ aliã sibi eq̃alẽtẽ. i. p̃ illã cõiunctionez ergo: que denotat illatõez ꝓñtj ex añte.

Ad secũdũ

Ad tertiũ

Regula q̃nãtũ

Et notãdũ q̃ in cõditõnali ẽ bona ꝓña arguẽdo a positõe añcedẽtis ad positionẽ eõsequẽtis: vel a destructõe ꝓñtis ad destructõnẽ añtj.

Copulatiua

Copulatiua est illa in qua coniungũtur due cathegorice p̃ hãc coniũctionẽ et: vel p̃ aliã sibi eq̃alentem: vt sortes currit: et plato mouetur. Est aũt differẽtia inter copulatiuã et de copulato extremo: quia in copulatiua cõiungũtur due cathegorice p̃ hãc cõiunctõnem et: In illa vero q̃ est de copulato extremo coniũctio ponit inter ꝑtes subiecti vel predicati: vt sortes est albus ⁊ musicus. Ad copulatiuã reducũtur tẽporal: et localis. Exẽplũ d̃ tpali: vt sortes currit q̃n mouet. i. sortes in aliquo tpe currit et in illo mouet. Exẽplũ de locali: vt sortes currit vbi mouet: id ẽ sortes currit in aliquo loco: et in illo mouetur.

Differẽtia inter copulatiuã et de copulato extremo

Quare reducũt̃ ad copulatiuã

Disiunctiua est illa in qua coniungũtur due cathegorice p̃ hãc cõiunctionẽ vel: seu p̃ aliã sibi eq̃alẽtem: vt sortes currit: vel plato scribit.

Disiunctiua

Circa quod notandũ q̃ cõiunctio disiũctiua ⁊ est cõiũctio: et est disiũctiua: in q̃ tũ est cõiũctio cõiũgit voces: in q̃ntũ autẽ est disiũctiua: disiũgit significata.

Nota

Notandũ etiã q̃ cõiunctio disiunctiua põt poni inter duas ꝓpositões: et sic facit ꝓpõez ypothetica: vel inter ꝑtes p̃dicati et subiecti: ⁊ sic ẽ de disiũcto extremo: vt sor. l'pla. c'.

Disiunctio

Disiunctio de extremo

Adveritatẽ conditionalis exigit̃ q̃ añs nõ possit eẽ verũ sine cõsequẽte. Añ oiz cõditionalis vera est ncẽria: qꝛ cõsequens necessario sequit̃ ad añs.

Ad veritatẽ conditionalis

Ad falsitatẽ aũt eius sufficit q̃ añs possit esse verũ sine cõsequẽte. Añ omnis cõditionalis falsa est impossibilis. Impossibile ẽ enĩ q̃ si añs sit vera q̃ illud q̃ necessario seq̃tur ad ipm̃ sit falsũ cũ ex vo nõ seq̃tur nisi vera: ex scõo ꝓpꝫ.

Ad falsitatẽ

Et notandũ q̃ duplex ẽ necessitas: quedã ẽ necessitas cõsequẽtis: et quedã cõsequẽtie. Necessitas cõsequẽtis est q̃n ꝓsequẽs est ĩ se necessariũ: vt hõ ẽ risibilis. Necessitas cõsequẽtie est q̃n cõsequẽs ncẽrio seq̃t ad añs: licet vtrũq̃ sit ꝓtingẽs ĩ se: vt si hõ currit: hõ mouet. Et ista ncẽtas exigit̃ ad cõditionalẽ: nõ aũt ꝑma. vnde cõditional' ꝑt eẽ ncẽria: licet tm̃ añs q̃ ꝓñs sit impossibile: vt si hõ ẽ asin⁹: hõ ẽ rudibilis. ꝑma necessitas dicit̃ necessitas simpliciter: secunda vero scõm quid.

Duplex necessitas

Ad veritatẽ copulatiue exigit̃ vtrãq̃ ꝑtẽ eẽ verã: vt hõ ẽ aĩal: ⁊ de⁹ ẽ. Cui⁹ cã ẽ: qꝛ tota copulatiua se tenet ad modũ toti⁹ integralis: ad cui⁹ positõem req̃rit̃ positõ cuiuslibꝫ ꝑtis ꝑncipal' ei⁹.

Ad veritatẽ copulatiue

Ad falsitatē eius sufficit vnam ptē eē falsā: sicut destructio ptis ꝑncipalis arguit destructionē toti⁹: vt si paries nō sit: nec dom⁹ est. Ex ꝑdictis patet q̃ a tota copulatiua ad quālibet ei⁹ partem est bona consequentia.

Adveritatē disiunctiue sufficit alterā ptē eē verā: se eim̃ hz ad mo^m totius vlis: ad cui⁹ positionē sufficit positio vni⁹ ptis eius subiūctiue: vt ad positionē aīalis sufficit positō homīs vl' eq̃.

Ad falsitatē ei⁹ oportet vtrāq̃ partē eē falsā: cū enī ad ꝓbitatē ei⁹ sufficē veritas vni⁹ ptis: oportet ad hoc q̃ sit falsa q̃ vtraq̃ pars eius sit falsa.

Sequtur de equipollētijs.

Jrca quod est notanndum q̃ Equipollētia ē eq̃ualētia duarū ꝓpositionū in q̃litate et quātitate: ꝓbitate ⁊ falsitate mediāte signo p aducētū negatōis Et dr̄ de eq̃pollēo es: qō idē ē q̃ eq̃ualeo: es: et ponūtur tres regule. quarum

Prima regl'a ē: Si alicui sig̃ tā vli q̃ ptic'lari p̄ponat ne^o: eq̃pollet suo ꝑdictorio. i. ꝓpōes q̃ ꝑus erāt ꝑdictorie eq̃pollebūt: vt iste sūt cōtradictorie: omnis hō currit: ⁊ q̃dā hō nō cur: p̄ponat negatio vni eax eq̃pollebūt: vt nō oīnis hō currit eq̃pollet hui: q̃dā hō nō cur. Causa hui⁹ regule ē. qz negatio negās est tal' nature: q̃ q̃cq̃d p⁹ se inuenit destruit: ⁊ ei⁹ oppositū ponit. Ñ negat q̃litatē et q̃ntitatē. Si enī inueniat ꝓpositionē vniuersalē: facit ipam pticularē ⁊ ecōuerso. Si inueniat ꝓpōnem affirmatiuā: facit eā negatiuā ⁊ ecōuerso. et sic negatio p̄posita signo facit ꝓpōnes prius repugnātes in qualitate ⁊ q̃ntitate eē eiusdē q̃litatis ⁊ q̃ntitatis. ⁊ sic facit ꝓpōes q̃ ꝑus erāt cōtradictorie eq̃pollere. Ex ꝑdictis patet q̃ due negatōes eq̃ualēt vni affirmatōi. Negatō enī negās vnū oppo^m ex ꝑnti pōit aliō: et sic negatio negās negatōes ex ꝑnti pōit affirmationē, nō sic aūt ē ꝑ duab⁹ affirmatōib⁹: natura enī affirmatōis nō ē destruere sz ponere. ⁊ ideo affirmatō addita affirmationi ipam fortificat. ⁊ due affirmatōes nō eq̃ualent vni negatōni: sicut due negationes vni affirmationi.

Contra ꝑdicta arguit et videt q̃ negatio nō debeat addi signo: qz aduerbiū hz determiare ꝓbū: sz negatio ē aduerbiū: g̃ dz determiare ꝓbū ⁊ nō signū. Probat maior p ꝑscianū dicētē: q̃ aduerbiū ē vi ꝓbi adiectīm. R^o. q̃ aduerbiū ꝑmo et p se hz determiare verbū: secūdo aūt et ex cōsequēti ꝑt determiare nomē: ⁊ sic ꝑt addi signo. Si arguit p arist. ꝑmo pyerme. dicētē: q̃ negatio nō dz addi signo. Dico q̃ loqtur de negatōe infinitāte: et nō de negatōne negante: qz vicz signum non est infinitabile cum per se nihil significet.

Secunda regula talis est: q̃ si alicui signo vniuersali postponat negatio: eq̃pollet suo cōtrario. i. facit ꝓpōes q̃ ꝑus erāt ꝓtrarie eq̃pollere: vt iste sūt ꝓrie: oīs hō currit: ⁊ nul⁹ hō cur. postponat negatō subicō vni⁹ illax eq̃pollebūt: vt oīs hō ñ currit: et nul. hō cur. eq̃pollēt. Cā h⁹ regl'e ē: qz ꝓtrarie sūt eiusdē quātitatj: ⁊ drīnt solū ī q̃litate. Negatio igit postposita subō ñ mutat q̃ntitatē cū ñ agat aīā se. qz ꝓ cadit supra copulā: mutat q̃litatē: et sic sūt eiusdē q̃litatj ⁊ p ꝓnīs eq̃pollēt. Sz ꝑ h⁹ arguit sic ī istj: oīne currēs mouet: ⁊ nl'. ñ cur. mo^r: est neg^o postposita sig^o vli: ⁊ tñ ñ eq̃pollēt: cū ꝑma sit ꝓba: et scōa falsa. R^o. q̃ negatō dz poni p⁹ sig^m. i. p⁹ sub^m qō p sig^m denotat vt cadat sup copulā: ñ sic est ī ꝓpositro. qz illa neg^o ñ q̃ ꝑcedit ly currēs solū cadit sup ēnu^m quē ifinitat.

Tercia regl'a ē: si alicui sig̃ vli ptic'lari p̄poat ⁊ postpōat ne^o: eq̃pollet suo subalt^o. i. fac ꝓpōes q̃ p⁹ erāt s'balt^e eq̃pollē. vt iste sūt s'balt^e oīs hō c^r: ⁊ q̃dā hō c^r: p̄poat ⁊ postpōat ne^o s'bi^o vni⁹ illax eq̃pollebūt: vt ñ oīs hō ñ c^r: eq̃pollet huic: q̃dā hō c^r. Cā h⁹ rl'e ē: qz s'balt^e sē eiusdē q̃litatj ⁊ diuerse q̃titatj. qz ig^r

dfinita ē eig.

dfinita ē eig.

q̃pollēs ia.

Prima regula

Secūda regule

Tertia regula

Cā regule

Cā regule

vna negatio negat aliã: remanet eadẽ q̃ litas. Negatio aũt p̃cedẽs signũ mutat q̃ntitatẽ: et sic equipollẽt cũ sint eiusdẽ qualitatis et q̃ntitatis. De eq̃pollẽtijs subcõtrariarũ nõ dat aliq̃ regula. qz satis ẽ euidẽs: q̃ si postpõat negatio subiecto pticular affirmatiue eq̃pollebit pticulari negatiue: seu erit idez cum ipa. Ex pmiss infert auctor q̃rtã rl'am q̃ tal' ẽ

Si duo signa vniũsalia negatia ponãtur ĩ eadẽ locutõe: vnũ a pte subiecti: et aliũ a pte p̃dicati: pmuz eq̃pollet suo ptrario: ⁊ secũdũ eq̃pollet suo cõtradicõrio: cui⁹ causa ẽ: qz negatõ secũdi signi postpõitur p̃mo signo: ⁊ sic facit ipz eq̃pollere suo cõtrario p secũdã regulã: ⁊ negatõ p̃mi signi p̃põit secũdo signo: et sic p p̃mã regulã facit ipm eq̃pollere suo contradictorio. Unde nihil est nihil tantum valet sic quodlibet est aliquid.

Contra hoc ita põt argui: hec ẽ negativa: nihil ẽ nihil: cũ vna sola negatio p̃cedat copulã: alia aũt est affirmativa: q̃ nõ equipollẽt. Respõsio q̃ licet negatõ inclusa ĩ secũdo nihil seq̃tur copulã scõm sitũ terminoꝝ: tamẽ intelligit p̃cedere q̃tũ ad sensũ ozõis: vñ secũdũ nihil debet expõi p nõ ⁊ p aliq̃d: et ẽ sensus: nihil ẽ nihil. i. nihil nõ ẽ aliq̃d. Põit aũt secũda a pte p̃dicati eo q̃ includit ĩ se terminũ sue distributõis qõ ẽ p̃dicatũ eiusdẽ ppõis. Ad hoc cõfert illud secũdi pyermenias: q̃ scz ad negatiuã de p̃dicato ĩfinito sequit affirmatiua de p̃dicato finito. De eq̃pollẽtijs sẽ xi⁹

Pte ptra dic: p⁹ ptra: p̃ postq̃ sub aĩ. Nõ oĩs q̃dã nõ: omis non quasi nullus. Nõ null⁹ quidã: sed nullus ñ valet oĩs. Nõ alter neuter: neuter ñ pẽsat' vtrũq̃. Nõ aliq̃s nullus nõ q̃dã nõ valet omis.

De ppõnibus modalibus.

Modus est adiacens. ⁊c.

Postq̃ auctor determiauit ỏ p positiõnibus de inesse: hic cõsequenter determinat de modalibus.

Circa quod notandũ q̃ propositõnes ỏ inesse dicuntur ille q̃ sũt de simplici inherẽtia p̃dicati ad subiectũ: in quibus vicz p̃dicatũ simpliciter dicitur ỏ subiecto absq̃ aliquo mõ: vt hõ est aĩal. Modales vero dicũtur ille q̃ sũt ỏ inherẽtia modificata seu determiata p aliquẽ mõz: vt hõ necẽrio ẽ aĩal: p quã denotat aĩalitatẽ ñ solũ esse hoĩ: sz etiã ỏ necẽitate.

Item notãdũ q̃ mod⁹ sumit mlti plicit. Aliqñ ei sumit p manerie vl'mẽsuravel tpamẽto. Sumit etiã p ordiatõne duaꝝ ppõnũ: vt ĩ syllis haberi. Sumit etiã put est accidẽs xbi: vt indicatiu⁹ mod⁹. In ppo sito aũt sumit p determiatõe: et sic modus ẽ determiatio adiacẽs rei determiabli: vt cũ dr: hõ alb⁹: ly alb⁹ est q̃dã modus determinãs ly hõ ad stãdũ p homibus albis: importãsq̃ albedinẽ adiacẽs seu ĩherẽtẽ hoĩ. Et ponit hic determiatio tãq̃ gen⁹ ad determiatõnẽ factã per inferi⁹ additũ superiori: vt dicẽdo aĩal homo: et p adiectiuũ seu pmodũ. Et iõ ponitur adiacẽs rei tãq̃ drñia. qz q̃ modus ẽ determiatio adiacẽs rei determiabili: modus est determiatio facta p adiectiuũ: ita q̃ ĩ pposito modus ⁊ adiectiuuz sumũtur p eodẽ. Est aũt duplex adiectiuũ: quoddã nomĩs: vt albus niger: ⁊ quoddã verbi: vt bñ male. Scõm enĩ Priscianũ aduerbiũ est vi xbi adiectiũ: qz scz vim xbi determiat: Sic duplex ẽ modus: vnus nomĩal' qui fit p adiectiũ nomĩs: alius aduerbialis q̃ fit p adiectiũ verbi. qui potest dici aduerbial': qz ẽ aduerbiũ: et xbalis qz determinat verbuz.

Notandũ insuper q̃ xbũ designat cõpõnem p̃dicati cũ subicõ. jtẽ ipam rẽ importat p xbũ significat. sicut curro significat cursũ. Cõnotat et tẽpus ⁊ modum: sicut curro ẽ p̃ntis tpis et indicatĩ modi: et scõm hoc ponit auctor quattuor modos xbales: quidam enĩ aduerbialiter determinat verbum gratia cõpositionis: vt illa sex: necessario: cõtingens: possibiliter: impossibiliter: vero ⁊ falso. Cũ enĩ dicit homo currit: necessario significat

q̃ compositio cursus cum homīe sit necessaria. De istis aūt est pñs intentio qz sola illa faciunt ppōnem modalē. Alia determināt verbū gratia rei verbi: vt cū dicitur homo currit velociter: denotat: q̃ cursus homīs sit velox: non autē ipa compositō. Alia determināt verbū ratione tēporis: vt aduerbia tēporalia. alia rōe mōi: vt aduerbia optādi ⁊ hortādi.

Circa quod notādū q̃ alia aduerbia ō q̃ bus non fit hic mentio reducūtur ad aliquod p̄dictoz: vt aduerbia loci ⁊ numeri cōtinētur sub aduerbijs determinātibus verbū gratia rei ꝓbi: vt cū dicitur: sortes currit bis: ly bis nō determinat verbū gratia numeri singularis qui est modus significādi verbi: sz grā rei verbi importate p verbum. s. ipius cursus.

Si querat quare nō ponūtur aduerbia determinātia verbū grā figure generis ⁊ ceteroz accidētiū: sicut ponūtur rōne mōi et temporis?

Re⁰. q̃ cetera accidētia ꝓueniūt alijs a verbo: nec sūt ei ita ꝓpa sicut tempus ⁊ modus. Sumūtur aūt illi sex modi qñq̃ nomialiter: vt possibile: impossibile: necessariū et cōtingēs: vez et falsū. Aliqñ aduerbialiter: vt possibiliter: impossibilr: ꝓtingēter: ⁊ necessario: ꝓo ⁊ falso.

Ēinde determinat auctor quid ō sit ꝓpositio modalis: dicens: q̃

Propositio modalis ē illa que determinat aliquo istoz sex modoz: vt possibile est sortē cur. necesse ē sortem currere. ⁊ sic de alijs.

Circa quod notādū q̃ ꝓpositō modalis p̄t sumi large et stricte. si sumat large: tūc quelibet ꝓpositio pōt dici modalis in q̃ ponit modus determinās compōnem: ⁊ sic ꝓpositiones in quibus ponit verū ⁊ falsū dicūtur esse modales. Stricte āt sumpta ꝓpositio modalis exigit q̃ non solum ī ea ponat mod⁹ determinās cōpositionē: sed tales mōi scōm quos pōt sumi oppō scōm quattuor genera oppositionū: varijq̃ modi cōsequētiarū per subalternationē et negationis appōez: vt in sequētibus videbitur. Et sic tantū isti quattuor mōi possibile: impossibile: contingēs et necessariū faciūt ꝓpōnem modalem. In alijs aūt nō sic sumit oppositio et cōsequētia a pte mōi: sed bñ a pte dicti: sicut in illis de inesse. Ocham tamē pōit plures alios modos scōm q̃s pūt sumi oppōes et cōsequentie: vt scibile demōstrabile dubitabile indemōstrabile opinabile inopinabile: et sic de multis alijs de quibus aristo. breuitati studēs: nō fecit mētionem. qz ex his que ō istis quattuor dicūtur pōt concipi quid sit dicendū de alijs non famosis. Diuidit ergo auctor ꝓpōem cathegoricam in p positionē modalem ⁊ in ꝓpōem de inesse. Dicit etiā q̃ in modalibus verbum debet subici: modus autē predicari.

Circa quod notādū q̃ p ꝓbū intelligit verbum infinitiui modi cū actio: qō etiam vocat dictū: quod quidē debet subici: modus aūt p̄dicari: non quātum ad sitū terminoz: vt patet in exemplis auctoris positis: in q̃bus sepe modus a pte subiecti ponitur. Nō accipitur itaq̃ subici in ꝓposito p subiecto ꝓpositōnis: sed pro ratione determinabilis. Dictū enī affirmatiuū vel negatiuū qō ab aristo. dicit: esse vel nō esse est determinabile. Modus aūt est determinatio ipm dcm determinans: et sic esse et nō esse dicūtur subiectiones et modi appositiones.

Notandū insup q̃ ꝓpō modalis potest capi dupliciter: vel in sensu composito: vel in sensu diuiso. vt ista: possibile ē sedētē ambulare. vel ista. sedēs potest ambulare. In sensu et cōpositōis p se extremū est hō vel ꝓsona sedēs cōsideratus sub illa determinatiōe sedēs. Et ille sensus est falsus. quia tūc idē posset esse simul sedens ⁊ ambulās. In sensu enī diuisiōis sūt due cathegorice: ⁊ ī vna cathegorica enūciatur ō ꝓsona aliqua esse sedēs: ⁊ in alia posse ambulare: ⁊ illa duo sunt vera de eodem subiecto. vt sortes est sedens: et sortes potest ambulare: non tamen ita q̃ simul

Ocham.

Notabile.

Declaratio notabilis

Propositio modalis p̄ripi dupliciter.

Sensus qto. et diuiso.

esse pñt opposita. Unde sensus est q̃ ille qui ē sedēs habet potētiā ad ambulādū. Hoc mō exponit a Scoto: illa p̃destinatus pōt damnari. dist. 40. p̃. sen. que in sensu composito est falsa. ⁊ ī sensu diuiso vera: vt ibidē diffuse declarat.

Tractat cōsequēter auctor de qualitate modalium. Circa quod dicit q̃ quilibet modus facit quattuor ꝓpositōnes modales: vt iste modus possibile si sumatur sine negatōne lata ad modum et ad verbum infinitum erit ꝓpositio affirmatiua tam de dicto q̃ de modo: vt sortem currere est possibile. Si vero negatio sumat tm̃ ante verbum infinitiui modi erit negatiua de dicto: vt sortem non currere est possibile. Si vero negatō preponit tm̃ ad modū erit negatiua ō mō. vt sortem currere nō est possibile. Si vero negatio preponatur vtriq̃ erit negatiua tam de dicto q̃ de modo: vt sortē nō currere nō est possibile.

Notandū circa illō q̃ licet illa modalis possit dici negatiua in qua dictū negatur ꝓ Arist. in libro prior: p̃ncipaliter tamē dicit negatiua ex ꝑte mōi negati a q̃ ipa ꝓpō dr̃ modal'

Notandū vero de q̃ntitate ipaꝝ: q̃ licet ex parte dicti pōt sumi q̃ntitas: sicut in ill' de inesse: Ex ꝑte aūt mōi necesse se habet sicut omnis: et possibile vel contingens. sicut quidā. Unde sicut ad omnis sequitur quidaz: ꝑ legē subalternaꝝ: sic ad necesse sequit possibile: Impossibile aūt se habet sicut nullus et possibile: non sicut quidā non Uñ sicut ad nullus sequit quidam nō: sic ad impossibile sequitur possibile nō: vt ad istam: impossibile est sortē currer: sequit ista: possibile est sortē nō currer. Propōnes igit de necessario ⁊ impossibili sunt vl'es ex ꝑte modi: ꝓpositōnes vo de possibili et ꝓtingēti sūt ꝓtic'ares

Sciendū q̃ ꝓtingens pōt sumi multipliciter: vt patet ꝑ Arj. in p̃mo li. posteriorꝝ. Uno mō ꝓtingens sumit ꝑ possibili: vt in ꝓposito: ⁊ tale pōt dici cōtingēs altū seu superius. qz ē quasi genus ad alia ꝓtingentia: ⁊ tl'e cōtingēs opponit impossibili ⁊ nō necessario. Uñ tale ꝓtingēs vel possibile dicit cui nō repugnat eē: ⁊ diuidit in ꝓtingēs necessariū: vt oēm hoīem ꝓtingit eē animal: ⁊ in ꝓtingēs nō necessariū: qō potest dici cōtingēs ad vtrunq̃: vt hoīem ꝓtingit ambulare: ⁊ tale nec est necessarium nec impossibl'e. Et subdiuidit ī cōtingens natum: ⁊ cōtingens infinitum. Dicit aūt cōtingens natum qō magꝭ se habet ad eē q̃ ad nō eē: tñ impediri pōt vt hominē canescere in senectute: quod pōt impediri: vel qz nō erit senex: vl'etiam q̃a si sit senex poterit nō canescere. Cōtingens vo infinitū est qō nō magꝭ se hz ad eē q̃ ad ñ eē: vt hoīem ambla'r.

De consequentijs.

Arū eni propositōnū.

Hic cōsequēter auctor determinat de consequētijs ⁊ equipollentijs modaliū. Dicūtur aūt eq̃pollēt ⁊ p̃ne: qz vna sequit ad aliā et de his ponūtur quattuor regule.

Ipso cuius euidentia notādū q̃ per attribui intelligit affirmari: ꝑ remoueri intelligit negari. dictū etiā affirmatiuū dicitur eē vbum infinitiuum sumptū cū accusatiuo sine negatōne: vt sortem currere vel eē currentem: ⁊ dcm negatiuū dicitur nō eē: vt sortem ñ cur. vel nō eē currentem.

Item notandū q̃ iste quatuor regule: ⁊ ꝑ cōseq̃ns tota figura sciri pñt per has quattuor dictiōes: amabimus: edentuli: illiace: purpurea. p̃ma dcf̃uit p̃me regule: secūda secūde: tercia tercie: quarta quarte. Et sunt in qualibet dictōne quattuor vocales seruientes quattuor ꝓpōibus cuiuslibet regule: ita q̃ ꝑ p̃mā intelligit prima ꝓpositio: ꝑ secūdam secūda: ꝑ terciā tercia: ꝑ quartam quarta. Item ꝑ a intelligitur q̃ propositio intellecta ꝑ illā vocalē ē affirmatiua tā de dcō q̃ ō mō: ꝑ v negatīa tā de dcō q̃ de mō: ꝑ e negatiua de dicto: per i negatiua de modo.

Eco di qo. qo. if.

Notabile

Nota

Aquarta tale modalis

Cōtingens ā multipl.

Notabile

Notabile

Versus. Destruit v totum: sed a confirmat vtrunq; Destruit e dictum: denegat icq; mõm. His ꝑmissis rl'e sũt euidẽs

Prima regula talis est: cuicunq; dicto affirmato attribuit possibile: eidẽ attribuitur contingens: ⁊ ab eodem remouetur impossibile: ⁊ ab eius cõtradictorio opposito remouetur necesse: vt possibile ē sortem currere: ergo contingẽs est sortem currere. qz possibile ⁊ cõtingẽs in ꝓposito sumũtur ꝑ eodez. Et vt vltra sequitur: non impossibile ē sortem currere. Cũ enĩ possibile et impossibile cõtradicãt: sicut nullus ⁊ quidam: eq̃pollebũt tñ ꝑponẽdo negatõ ē vni illoꝝ iuxta regulas equipollentiarũ. Bñ ergo sequitur: possibile ē sor. cur. ergo nõ impossibile est sor. cur. Et vlteriꝰ seq̃tur: nõ necesse est sortẽ nõ currere. Qõ ex hoc patet qz necẽ ⁊ possibile opponũtur subalterne: sicut omnis ⁊ quidam. Equipollebũt ergo ꝑponẽdo et postponendo ꝓm regulas equipollentiaꝝ. Et sic possibile est sortem currere ⁊ non necesse ē sortem nõ currere: equipollent.

Secũda regula talis est: cuicũq; dicto negato attribuitur possibile: eidem attribuit cõtingens: ab eodem remouetur impossibile: et ab eius cõtradictorio opposito remouet necesse: vt possibile est nõ eē: cõtingens ē nõ eē: ñ impossibile ē nõ eē: non necesse ē eē. Ista regula de consequẽtibus potest patere per ea que dicta sũt ꝓponendo ⁊ postponẽdo negatõnes modis: sicut fit in signis ꝓm regl'as equipollentiarũ: ⁊ ista applicatio magis valet ponẽdo modũ a parte subiecti q̃ a ꝓte ꝑdicati ꝓm conformitatem ad signa.

Tercia regula est: a quocunq; dicto affirmato remouetur possibile: ab eodẽ remouet ꝓtingens: eidẽ attribuit impossibile: et eius ꝓtradictorio opposito attribuit necesse: vt nõ possibile ē eē. nõ ꝓtingẽs est eē: ipossi ē eē: necẽ ē ñ eē.

Quarta regula ē ista: a quocũq; dicto negato remouet possibile: ab eodem remouetur cõtingens: eidẽ attribuitur impossibile: ⁊ eius ꝓtradictorio opposito attribuitur necesse. Exẽplum: vt nõ possibile ē nõ eē: nõ ꝓtingẽs est ñ eē: impossibile ē non eē: necẽ est eē.

Et sciendũ q̃ omnes ꝓpões q̃ sunt ĩ prima linea equipollent ꝑ primã regulam: et que in secunda per secundam: et que in tercia ꝑ terciam: et que in q̃rta ꝑ quartam.

Circa quod notandus q̃ in figura sequenti sunt quattuor linee circulares: ⁊ est hec figura composita ad similitudinẽ figure propositionũ de inesse: vt pateat oppositio modaliũ ꝑ conformitatem ad illas de inesse: ita q̃ in ꝑma linea supiori ponũtur vniuersales affirmatiue: ĩ secũda vniuersales negatiue: in ꝑma xo linea inferiori ponũtur ꝓticulares affirmatiue: in secũda ꝓticulares negatiue. prima aũt linea ĩ ꝓposito vr ꝑma linea inferior. qz ĩ ea ponũtur ꝓpões ꝑme regule. secũda xo linea est secũda inferior qz in ea ponũtur ꝓpões secũde regule. tercia xo linea dicit secũda supior: qz ĩ ea ponũtur ꝓpões tercie regule. ⁊ quarta linea dicit ꝑma supior. qz in ea ponũtur ꝓpões quarte regule. Notificat insuꝑ auctor eq̃pollẽtias modaliũ ꝑ vnaz aliam regulam trimembrem dicens: q̃

oẽs ꝓpões de possibili ⁊ ipossibili eq̃pollẽt xbo silr se hũte: mõ autẽ dissilr. ⁊ ĩtelligit ꝑ xbũ ipm xm infiniti mõi qõ silr se hz qñ ĩ vtraq; affirmat: ⁊ ĩ vtraq; negat. Dissilr se hz qũ affirmatur ĩ vna ⁊ negat ĩ alia: ⁊ idẽ dicẽm ē ꝯ mõ. Cã hꝰ ꝑme ꝓtis regule ē: qz possi ⁊ ipossi ꝯdicũt: sicut q̃dã ⁊ nullꝰ. Sicut g̃ ꝓponẽdo negatõnem sig ꝯdictorie eq̃pollẽt ĩ illis de ineē ꝑ ꝑmã regulã equipollãtiaꝝ: sic ĩ ꝓponẽdo mõ. Negat enĩ quãritas ⁊ q̃litas cũ negato cadat supra modũ et suꝑ copulã ꝑncipalit vnientez mõ dicũ. vñ iste eq̃pollẽt: possi est eē: ñ ipossibile ē eē. Secũda ꝑs hꝰ regl'e ē q̃

oẽs ꝓpões de ipossibili ⁊ necessario equipollẽt modo similit se habẽte ⁊ xbo dissimilit. Vnde iste eq̃pollẽt in

Hordile.

Hordile.

Regula trimembris.

Fma 6 regule.

6ta 7a regule.

possibile ē esse: necesse est nō esse: cuius causa ē. q: necesse ⁊ impossibile cōtrariantur: sicut omnis ⁊ nullus. sicut ergo p secūdā regulā eqpollentiarū negatio postposita facit eqpollere cōtrarias in illis de inesse: sicut in istis negatio postposita ad verbum infinitiui mōi: cum neget solā qualitatē dicti: nō aūt negat quantitatē mōi: cū actus eius terminet in ipsa cōpōe ptiū dicti: nec trāseat vsq ad mo^m

Tercia pe regule.

Tercia ps huius regule est: q omnes ppositōnes de possibili et necessario equipollent mō et verbo dissimiliter se habētibus. Cuius causa est. q: necesse et possibile se hnt subalterne: sicē omnis et quidā. sicut ergo pponēdo ⁊ postponēdo negationē subalterne eqpollēt in illis de inesse per terciā regulā equipollentiarū sic in ppposito. Unde iste equipollēt: possibile ē esse: nō necē ē nō eē.

De oppositōe modaliū.

Oppōe modaliū.

Et inde agit auctor de oppositōe modaliū ex pte modi: dicens q

Propositōnum modaliū alique sūt cōtrarie: aliq̄ subcōtrarie: aliq̄ que ptradictorie: ⁊ alique subalterne.

Ordo.

Quart⁹ ordo ⁊ tercius ptrariātur: scz: ppositionis ordinate in tercia ⁊ ī quarta linea. vt patet p hūc ꝓsum. Terci⁹ est ārto semp ptrarius ordo. Hoc patet sic: q: vniuersal affirmatiua ⁊ vlis negatiua ptrariātur. Omnes aūt ppōes quarti ordinis sūt vniuersales affirmatiue ō mō. Equalet eēn isti necesse ē esse: ⁊ omnes de tercio ordīe sunt vlies negatiue. Unde equalēt isti: impossibile est eē: ⁊ sic cōtrariātur. Prim⁹ aūt ordo ⁊ secūdus subcōtrariātur. Unde ꝓs⁹. Sit etiā linea subcōtraria pma secūde. hoc mō patet: q: pticularis affirmatiua et pticularis negatiua subcōtrariātur. Omnes aūt ppositiones pmi ordinis sūt pticulares affirmatiue. vnde equiualent isti: possibile ē esse: ⁊ oēs secūdi ordīs sūt pticlares negatiue: vnde equalēt isti: possibile ē nō eē. q: subcōtrariātur. Itē pm⁹ contradicit tercio. se enī habēt sicut pticularis affirmatiua ⁊ vniuersalis negatiua. secūd⁹ etiā cōtradicit ārto cū se habeāt vt pticularis negatiua et vniuersalis affirmatiua. Unde versus. Tercius est primo cōtradictorius ordo. Pugnat cū quarto cōtradicendo scēo. Itē prima linea subalternatur 4^r. habent enī se sicut pticularis affirmatiua ⁊ vlis affirmatiua: ⁊ secūda subalternatur tercie: cū ppōes posite in tercia sint vniuersales negatiue. Unde versus. Prima subest quarte vice pticularis habens se. Hac habet ad seriem se lege secunda sequentem.

Et notandum q licet contingens sequat ad necesse, p ut contingens cōuertit cū possibile: ⁊ ē superius ad necesse: sicut aīal sequit ad hoīem: accipiēdo tamē cōtingens p illo quod pōt nō esse nō sequit ad necesse immo sibi repugnat. Hec de modalib⁹.

ñ possibile ē ñ esse: ñ ptingēs ē ñ eē: ī possi^e est ñ eē: necē ē esse	Cōtrarie.	nō possi^e ē esse: ñ ptingēs est eē: ī possi^e ē eē: necē ē ñ eē
Subalterne	Contra / Contra	Subalterne
dictorie.	dictorie	
possi^e ē eē: cōtingēs ē eē: ñ in possi^e ē eē: nō necē est nō ē esse	Subcrie	possi^e ē nō eē: cōtingēs ē ñ eē: nō ī possi^e est ñ eē. ñ necē est esse.

De predicabilibus siue vniuersalibus.

Redicabile sumit. ⁊c.

Hic auctor incipit agere de p̄dicabilibus siue vlibus. Ad cuius euidētiā diuidit ipm p̄dicabile in p̄dicabile p̄pe sumptū ⁊ cōmuniter. Predicabile p̄pe sumptū est aptum natum dici de plurib⁹ vnuoce. Predicabile vero cōmuniter sumptum est qd̄ de vno solo vel de plurib⁹ p̄dicatur. De p̄dicabili ꝛo p̄pe sumpto est p̄ sens intentio: qd̄ est idem q̄ vniuersale ꝓm rem: differēs tamē ꝓm rationē. Ratio eiꝰ p̄dicabilis sumitur ab hoc q̄ est dici de pluribus. Ratio ꝛovniuersalis p hoc qd̄ est eē in mlt⁹. vl'e enī dicit qd̄ est aptū natū eē in pluribus. Pro quo

notādū q̄ vniuersale cū sit vnū concretū pōt capi dupliciter. vno mō p p se significato qd̄ est vniuersalitas et secūda intentio: que scz est quedā relatio rationis in p̄dicabili ad illud de quo est p̄dicabile: ⁊ hunc respectū rationis significat hoc nomē vniuersale i cōcreto: sicut vniuersalitas in abstracto. Alio mō sumit vniuersale p illo qd̄ de nominat ab ista intentōne vlitatis: que est aliqua res p̄me intentōis. Et sic ipa natura q̄ est in singulari dicit vl'e: quatinus nō est de se hec. Qd̄ autē hic dicit de hoc termīo vniuersale: p̄t sil'r dici de alijs terminis secūde intēcōnis fingendo etiā ipis abstracta: vt genus significat secundam intentionē in concreto: ⁊ generalitas in abstracto: ⁊ sic de alijs.

Notandū insup q̄ licet ipa natura que est in aliquo singl'ari sit ita coīs q̄ sibi nō repugnat esse i alia singularitate q̄tū ē de se: licet sibi repugnet: vt facta p̄pa isti p indiuiduale differentiam ipam cōtrahentē: nō tū ita cōmunis q̄ sit in potentia p̄pinqua q̄ p̄dicetur de multis actu. Aū ipa natura licet non sit in re sine singularitate: tam de se nec includit singularitatē nec vniuersalitatē. Eq̄nitas eiꝰ ꝓm Aut. ē. est tm̄ equinitas: nec est vna nec pl'es: hoc est nec includit quātum est de se vnitatē singularitatis: nec pluralitatem vniuersalitatis: hoc tamē nō obstante: cum oīne ens sit vnū ipa natura habet p̄p̄az vnitatem que ē eius passio. Hec est vnitas maior vnitate vniuersali: ⁊ minor vnitate numerali: qd̄ sic pōt p̄bari. Simile et equale fundantur sup vnum ex 5. metaphī ce: sed nll'o intellectu exīte est realis similitudo albi ad albuz scōm albedinē: ergo aliqua realis vnitas est primū fundamentū hui⁹ rl'onis realis. qz relatio realis nō fūdat super ens rationis formaliter. Non est autē hec vnitas numeralis: patet: qz hoc albū ⁊ illō nō sūt vnū numero. qz nihil vnū numero est simile sibijpsi: ergo est aliq̄ alia realis vnitas. Itē si oīnis vnitas real' est numeralis omnis diuersitas realis erit numeralis: Cōseq̄ns ē falsū: ergo ⁊ antecedēs: p̄batio p̄ne. qz vnū ⁊ mlta idē ⁊ diuersum sūt opposita ex quarto metaphīce. Totiēs aūt dicit vnū oppositorū quotiēs reliquū: p̄mo topicoꝝ. Et sic tātū differt soz. a pla. q̄tum differūt a brunello: ⁊ tūc intellectus nō pōt abstrahere a sorte ⁊ platone aliqd̄ cōmune magis q̄ a sorte et brunello: ⁊ tūc quodlibz vniuersale esset purū figmētū: qd̄ est absurdum. Cum ḡ ipa natura sit vna vnitate minori q̄ sit vnitas numeralis: sequitur q̄ ipa de se nō sit singularis. Et sic vniuersale est aliquid in re. ¶ Sed ꝗ hoc arguitur tripliciter. Primo sic: Intellectus agens scōm cōmentatorē facit vniuersalitatē in rebus: ḡ vl'e nō est preter opationē intellectus. Item scōm Boeciū de vnitate et vno. Oīne qd̄ est iō est qz vnū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. Itē Aristo. dicit. 7. metaphisice. q̄ subīa cuiuslibet rei est proꝑa rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substātia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunis sed proꝑia.

¶ Pro responsione ad ista argumenta

notādū primo q̄ esse ī intellectu p̄t capi dupliciter. Uno modo subiectiue: vt species: actus: et habitus sunt in anima. Alio modo obiectiue et hoc dupl'r. Uno mō habitual'r: ⁊ p̄o: qn̄

Geo. di. 3. q. 1. 2. p. duplex ente.

sez ibi p speciē manentē in intellectu in mediate motiuā ad intellectionē. Alio° actualiter et secūdario: puta quādo iam actu mouet: et intelligit. Secūdo notādum q̃ duplex est vniuersale. s. in potētia et in actu. Vniuersale in potentia est ipsa quiditas vel natura que est in re cū singularitate que est in potentia remota ad hoc vt p̄dicetur de multis. Vniuersale in actu est ipsa quiditas denudata p inte^m agētē a singularitate et a conditōibus singularium: que nō solum est cōmunis multis: sed est in potentia ꝓpinqua vt p̄dicetur de multis. scōm eñ Arist. p̄mo posterior: Ad hoc q̃ aliq̃d sit vl'e req̃rit q̃ sit vnū ī mlt'; ⁊ p̄dicet ō mlt'; ⁊ tūc ad cōmentatorem dicētē q̃ intellectus facit vniuersalitatē in rebus: Dico q̃ intelligit q̃ intellectus agens fac̄ de vniuersali ī potētia vl'e in actu. vt enim dictū est secūdo cap̄. p̄me ptis huius libri. Species in fantasia nō pōt mouere inte^m possibilē ad cognoscendū vniuersale actu: cum ipam rem repñtet cū conditionibus singularium. Intellect^s igit agens cū fantasmate causat speciē intelligibilem in intellectu possibili q̃ repræsentat ipaz naturā vel quiditatē actu abstractam ab huiusmōi conditionib^s singularium: que licet sit in re quantū ad id quod est: tam^n ē obiectiue et habitualiter in intellectu inquātū repsentatur p hmōi speciem. Et q̃n actualiter intelligitur: tūc ē ibi actualiter: ⁊ vt sic vniuersale actu est prima intentio et terminus cōmunis impositus ab intellectu ad significandum ipm obiectum intellectū: ⁊ est terminus p̄me intentionis: quando aūt intellectus compat ipm obiectū cognitū ad inferiora: tūc fit illa secūda intentio q̃ dicit vniuersalitas: que nō est aliq̃d ī re: sz tm̄ hz eē ī intellcū opante.

ad p̄mū.

Notādū insup q̃ ipa quiditas vel essentia sic abstracta p intellectū pōt ꝓsiderari dupliciter. Ūno° in se: nō intelligēdo singularitatez: nec illā secūdā intentionē que dicit vniuersalitas. Et vt sic cōsideratur a metaphisico: et exp̄mitur p diffinitionē: ⁊ ē obiectū intellectus nostri p statu illo. Alio modo pōt cōsiderari inquātū subest tali intentioni secūde: que dicitur vniuersalitas: ⁊ sic cōsideratur a logico. Logic^s enī cōsiderat secūdas intentōnes applicatas primis in quibus fundātur.

Quiditas pt q̃ ꝓsiderari dupl'.

Geo. di. 3. q. 1. 2. p.

Ad secūdū q̃n dicebātur Ofne quod ē. ⁊ ē. potest dici q̃ illud habet veritatem de re que p se subsistit. Ipa aūt natura nō ē hmōi: q̃ ñ existit p se sz ī singl'ari.

ad m.

Contra hoc arguit: q̃ vt dicit Boecius: q̃cq̃d est ī vno numero est vnuz numero: cū g̃ ipa nā sit ī singl'ari qd̄ ē vnū nūero erit vnū nūero. Ꝓ^d q̃ q̃cq̃d ē ī vno nūero: vt ī illo lapid̄ ē vnū numero: vel p̄mo p se vl'e de nomīatiue. p̄mo vt illud p qd̄ vnitas talis cōpetit huic composito. s. ipa drñtia indiuidual' p se: vt hic lapis cuius illud quod ē p̄mo vnū hac vnitate est p se ps: denominatiue tm̄: vt ipa quiditas lapidis q̃ est potentialis ad entitatem indiuidualem ipam denominātē. Et ideo q̃si de noīe respicit actualitatē eius et vnitatē. Similiter istud patet in alio simili manifestatōni. Posset enī argui sic. Quicq̃d ē in vno specie: est vnū specie: sed color ē in albedine q̃ est vnū specie: ergo ē vnū specie: ergo nō habet vnitatē minorem vnitate speciei: Nō seq̃tur. vñ color ī albedine est vnū specie: nō p se nec p̄mo: sed denominatiue tm̄. Drñtia aūt specifica est vna. Primo q̃ sibi repugnat p̄mo diuidi in plura specie. Albedo autē est vna specie p se: sed nō p̄mo: q̃ per aliquid intrinsecuz sibi. s. ipam drñtiā.

Geo. di. 3. q. 1. 2. p.

Ad terciū dico q̃ pbus non vult dicere q̃ ꝓba cuiuslibet rei sit ꝓpa: ita q̃ ex natura sua sit indiuidua: sz q̃ facta ē ꝓpa aliquo cōtrahēte: quo posito non potest inesse alteri: licet sibi nō repugnet ex se: q̃ cuz quacūq̃ vnitate singulari ponat. hāc materiā declarat Scotus multipl'r tercia dist. 2. sen. de hoc, etiā vide p̄mo 7. q. 1. ⁊ septimo metaphisice.

Geo. di. 3. q. 1. 2. p.

Iuidit vlterius auctor predicabile propie sumptum siue vni-

uersale p genus:spẽm:drñtiam:ppriũ: ⁊ accidẽs. ¶ Ad cuius euidẽtiã sciendũ q̃ p̃dicabile seu vniuersale sumitur hic p ipa secũda intentõe que dicit vniuersalitas: ⁊ est relatio ratõnis causata per intellectũ comparantẽ suplius ad inferiora: vt p̃dicabile de ipis. Quod quidẽ põt compari ad ipa dupliciter: scz vt p̃dicabile de ipis in quid vel in quale. Si in quid: hoc ẽ dupliciter: vel qꝰ de pluribus differẽtibus specie: et talis cõparatio dicit genus: vel de plurib⁹ differẽtibus numero: ⁊ talis dicitur spẽs. Si in quale: vel eẽntiale vl' accidẽtale. Si eẽntiale: sic est drñtia. si accidẽtale: hoc ẽ dupliciter. qꝰ vel p̃dicatũ habet causã necessariaz in subiecto vel non. si p̃mũ: sic est ꝑpum: si secũdũ: sic ẽ accñs.

Contra hanc diffinitionẽ arguit dupliciter. p̃mo nõ sic. Predicabile p̃dicatũ et p̃dicamẽtũ idẽ sũt ꝓm rem: ergo nõ plura nec paciora debent esse p̃dicata ⁊ predicamẽta q̃ predicabilia. cõsequens est falsum: qꝰ ponũtur decem p̃dicamẽta: et q̃ttuor predicata tm̃. Itẽ vnum membrũ vnius diuisionis includitur in alio: ergo diuisio nõ ẽ bona. Añs est notum. qꝰ genus includit ĩ specie. Probatur cõsequentia. qꝰ membra diuidẽtia bone diuisionis nõ debẽt coincidere adinuicem: sed eẽ opposita vl' disparata. Itẽ idẽ est accidẽs ⁊ genus: ergo nõ debet accidẽs cõdiuidi contra genus. Consequẽtia ẽ nota: ⁊ probatur añs: qꝰ color est genus albedinis ⁊ accidens homis. Ad primum q̃ licet idẽ ꝓm rem sit p̃dicabile p̃dicatum et p̃dicamẽtum: tamẽ differũt scõm rationem. predicabile enĩ dicitur qõ põt predicari de plurib⁹: predicamentũ vo sumit p gñe generalissimo: vel p tota coordinatõne p̃dicabiliũ ꝓm sub ⁊ supra ⁊ lateraliter. p̃dicãtũ vero dicit illud per quod pt terminari vel solui questio dubitabilis vel probleuma: in q̃ scz põt opponi ad vtrã q̃ ptẽ contradictõnis. Pbus aũt in topicis determinans de syllogismo dialectico docet modũ soluẽdi huiusmõi dubitationes. Unde ibi ostendit ꝗ aliquo qũo potest sciri q̃ est gen⁹: ⁊ sic ꝗ alijs. Põit igit ibi quattuor p̃dicata: scz duo in quid: que sũt gen⁹ ⁊ diffinitio: ⁊ duo in quale: scz ꝑpum ⁊ accidẽs. qꝰ omnis questio dubitabilis põt terminari ⁊ solui: respondendo per aliquod istorũ: vel p aliquod reductum ad illa: qꝰ aũt ñ fit questio de indiuiduis: cum de illis non sit scientia sed de speciebus: ideo species nõ numeratur inter predicata: cuz in talibus questionibus sit subiectũ. Nec de differetia specifica fit mentio ibi. qꝰ idẽ est iudiciũ de illa sicut de specie: potest aũt reduci ad diffinitionẽ. Differentiã autẽ genericã reducit pbus ad gen⁹ cũ in ipo formaliter includatur. ¶ Ad secũdum dico q̃ genus et species possũt capi dupliciter. vno mõ fundamẽtaliter: et sic vnũ includit in alio: vt anĩal in homĩe. Alio mõ sumitur formaliter. pro ipsis secundis intentionibus: et sic sunt intentões distincte: nec coincidũt. ¶ Ad tercium dico q̃ licet idem sit genus ⁊ accidẽs: hoc tm̃ nõ respectu eiusdem: est enĩ genus respectu suoꝝ inferiorum: ⁊ accidẽs respectu substantie.

De genere.

Enus dicitur triplicit: ⁊c. In p̃cedẽ. auctor determinauit de p̃dicabili in communi: ꝗ cõsequẽter incipit determinare de quolibet ipoꝝ in spẽali: ⁊ p̃mo de genere ponẽdo triplicẽ eius acceptionẽ. Primo modo genus est collectio multorũ habẽtiũ quãdã cõnexionẽ ad inuicem ⁊ ad vnũ p̃ncipiũ: ⁊ sic gen⁹ dicit ꝑgenies: Et hoc mõ illi q̃ descendunt ab eodem auo dicũtur de eodẽ genere vel parentela. Alio modo sumitur pro principio illius generatõis: ⁊ sic genitor vel auus dicit genus: quia est p̃ncipium ꝑdu:tiuũ illius progenici. Locus etiam generatõnis vel patria dicit

Quadruplex p̃dicabile dialectice

adpriudiu

adtertiu

adprimu

adtertiu

Ad secundu

Primo modo

Secũdo modo

genus ratione virtutis generatiue ⁊ cõ
seruatiue que est in ipo scõm habitudi
nẽ vel respectũ quẽ habz ad corpora ce
lestia. Videmus enĩ aliqua aĩalia in
vno loco generari que non generãtur ĩ
alio. Itẽ patet de arboribus plantis et
metallis. Tercio mõ dicitur genus sub
quo ponitur species: et sic sumit in ppo
sito: quod est verũ ĩmediate ad differen
tiam indiuidui quod ponitur sub gene
re nõ tamẽ ĩmediate. ¶ Et notandum
q̃ licet genus posset alio modo sumi: ta
men due prime acceptiones generis b
enunciantur ppter quandam cõuenien
tiam quam habent cum genere logico.
Sicut enĩ genus primo modo dicit col
lectionẽ multorum: sic genus logicũ dic
cit collectionẽ multarũ specierũ. et sicut
genus secundo modo dictũ est principi
um effectiuum ipsius parentele: sic gen⁹
logicũ est intrinsecum principiũ suaruz
specierum: cum ex ipso et differẽtia con
stituatur species. Genus aũt logicuz sic
diffinitur.

Tertia acceptio.

Notabile.

Genus est quod p̃dicat̃ de plu
ribus differẽtibus specie in eo q̃ quid.
et ad interrogationẽ factã per quid re
spondetur p̃ quod: vt si queratur quid ẽ
homo? respondeur animal.

Genus logicum dicit

Circa quod notandũ q̃ ly pre
dicat̃ di
cit aptitudinem ⁊ nõ actum: sicut ĩ alijs
diffinitionibus.

Pdicat̃ quid capiat.

Notandũ q̃ quid significat eẽnti
am p̃ modum substãtie:
substantie autẽ est substare. s. alijs. Cũ
ergo materia subsitet forme: est enĩ fun
damentum ⁊ receptacl'm formarũ: ⁊ ge
nus se habet vt materia: ideo conueniẽ
tius respondetur ad interrogationẽ fa
ctam p̃ quid. Substãtie est etiã p̃ se sta
re: q̃ igitur genera et species significãt
p̃ modũ p̃ se stantis: ideo in quid ꝓgrue
p̃dicãtur. Differentie vero in quale: q̃
se habẽt vt forme: ⁊ significant p̃ modũ
adiacentis: determinãtis ⁊ qualificant.

Notabile

Genus quod materiam ⁊ formam.

Notandũ q̃ aliq̃d potest dici ĩ q̃d
tripliciter. Uno mõ fm
rem et modũ simul: vt genera et species
substantie. Secũdo mõ fm rem tm̃: vt
differẽtia que dicit p̃ modum qualificã
tis. Tertio mõ scõm modũ tm̃: vt gene
ra ⁊ species accidentium.

aliquid dr̃ triplic.

Notandum insuper q̃ genus po
test sumi vl̃ p̃ ipa se
cunda intentione que est habitudo vel
cõparatio q̃ditatis p̃dicabilis ĩ quid de
plurib⁹ differẽtibus specie ad ipas spe
cies. vel potest sumi p̃ ipa re vel quidi
tate in se ꝓsiderata absolute. Vel tercio
modo pro ipa quiditate concepta sub il
la secũda intentione. Hic autẽ nõ diffi
nitur ipa quiditas vel res absolute cõsi
derata. q̃ eius consideratio nõ pertinet
ad logicum sed ad metaphisicũ. Sz fm
aliquos hic diffinitur ipa quiditas con
siderata sub illa secunda intentõne: que
opinio satis est ꝓbabilis. q̃ logica est
de secũdis intentionibus adiunctis pri
mis scõm Auiceñ. Et scõm hoc de faci
li possũt intelligi diffinitõnes que sunt
in logica. Verumtamen q̃ quiditas sic
ꝓsiderata nõ dicit vnũ conceptũ per se:
sed p̃ accidens aggregatum. s. ex re ⁊ in
tentione. Diffinitũ aũt debet esse vnuz
per se ex septimo metaphĩce. q̃ etiã lo
gicus per se cõsiderat secundas intẽtio
nes: primas aũt non: nisi inquantũ sunt
fundamẽta secũdarũ: videtur meli⁹ di
cendũ q̃ hic diffinitur secũda intentio:
quod cõsonat dicto Scoti. pria dist. 4.
sen. vbi ait q̃ intentõnes logice q̃ signi
ficãt cõceptus in anima per se vnos dif
finitur assignando eis genera ⁊ drñtias
eo modo quo possũt ea habere: ponẽdo
etiã ipsarũ fũdamẽtum ⁊ terminũ: sicut
fit cõmuniter in relationibus. Hoc mõ
diffinitur intentio quam dicit gen⁹: cui
loco generis assignatur ratõ p̃dicabilis
que est cõmunis ad quinq̃ p̃dicabilia.
Predicari aũt de plurib⁹ drñtib⁹ spe
cie in quid ponitur loco differẽtie. Per
hoc enĩ differt genus a specie et drñtia:
non quidẽ q̃ illa secũda intentio que di
citur genus p̃dicetur de plurib⁹ differẽ
tibus specie: sed quia est nata fundari ĩ

Genus triplic.

Secũda diffinitio

p̃ e

dd alio d.

quilditate sic p̃dicabili. Ipa eñ intentō solum p̃dicatur de pluribus vrñtib⁹ numero scōm Scotum. 6. q. quolibetozū. Fundamētum ergo intentōnis est illō quod p̃dicatur. Termini vero sunt ipse species de quibus predicatur. Ben⁹ igitur est predicabile quod predicatur. ꝛc. hoc est genus est relatō predicabilis qō p̃dicatur de pluribus vrñtibus specie. ꝛc. De quo nota ea que dicta sūt in diffinitōne ꝓpositōnis: scōm hoc, poterūt declarari alie diffinitōnes secūdarū intentionum logicalīū: circa qō nō intendo īmorari. ¶ Sed contra predicta sic arguitur tripliciter: ꝛ videtur q̃ hic non diffiniatur intentio generis. qz hic diffinitur illud quod p̃dicatur de pluribus vrñtibus specie: sed intentio non predicatur: sed res subiecta intentōni: ergo intentio hic non diffinitur. maior est nota. ꝓbatur minor. qz illa est vera: homo est anīal: ista autē est falsa: homo est genus. Item videtur q̃ predicabile nō se habeat vt genus ad intentionē generis. qz tūc idem essz superius et inferius respectu eiusdē. Probatur cōsequētia: sicut ista est vera: ge genus est p̃dicabile: ita ista: p̃dicabile ē genus: posito casu q̃ sit genus ad q̃nq̃ predicabilia. Itē videtur q̃ genus etiā sumptū pro re subiecta intentōni nō predicetur de pluribus vrñtibus specie: vt animal de homīe. qz pars non p̃dicatur de toto: genus aūt est pars essential' speciei: cū se habeat vt materia: vrñtia aūt vt forma. 8. metaphīce. ergo genus nō predicatur de specie. Ꝓ. ad primuz dicendum est q̃ maior non est vera. Non enī illud quod p̃dicatur hic, diffinitur: sed intentio que fundatur in id quod p̃dicatur. que quidē per suum fundamētum notificat: nec est inconueniēs relationes ratōnis diffiniri per sua fundamenta: cum Aristo. quīto metaphīce distinguat modos seu species relationum realium per ipsarū fundamenta. qz ipe vrñtie specifice ꝓpt earū modicā entitatē forte nos latent. Relatōnes aūt rationis sunt minozis entitatis q̃ relationes reales. ¶ Ad secundū quādo arguitur q̃ si p̃dicabile esset genus: tūc idem esset supius ꝛ inferius respectu eiusdez Dico q̃ cōsequētia nō valet. ad ꝓbationem respondeo: q̃ quando dicebat: genus est p̃dicabile est p̃dicatio p̃ se superiozis de suo inferiozi: sicut p̃dicabile est superius ad genus. Quādo aūt dicitur p̃dicabile est genus: non est predicatio per se sed denominatiua p̃dicatio: sicut dicendo animal est genus.

Contra hoc arguitur. qz inferi⁹ nō p̃t denominatiue p̃dicari de suo supiozi: cum in p̃dicatōne denominatiua p̃dicatū distinguatur realiter a subiecto sicut accidens eius. Ꝓ. q̃ illud est verū in predicatione denominatiua stricte sumpta nō autē large: vt enī dictum ē. c. p̃cedē. qz supius est potentiale respectu inferiozū. Inferi⁹ aūt ē actuale ideo quasi de nomīatiue ipm respicit. Inferioza etiaz quodāmodo accidūt sup. riozibus accipiendo etiā accēs ꝓ extraneo. qz nō sūt de ratione superioz. ¶ Ad terciū dico: q̃ pars non p̃dicatur de toto p̃ modum ptis: vnde ista est falsa: homo ē animalitas: sed bñ p̃dicatur per modum totius in concreto ratiōe suppositi quod cōcernit: ꝛ ideo hec est vera: homo est anīal: qz nō opposita iuxta se posita magis elucescūt. ¶ Quot enī mōis dicit vnū oppositozū: tot modis dicitur et reliquū: ideo dicit auctor q̃ ad cognoscendū hoc mēbrum differētibus specie: oportet scire: quot mōis dicitur idē: qz tot dicit differens. Idē aūt dicitur tripliciter: idem genere: idē specie: idē numero. Ñ eadem gñe dicūtur quecunq̃ sub eodē genere cōtinētur: vt homo et asin⁹ sub animali. Et p̃ oppositū vrñtia gñe dicūtur que sub diuersis generibus cōtinentur: vt homo sub anīali: ꝛ arbor sub plāta.

Pro quo notandū q̃ duplex ē gen⁹. s. logicū et phīcū. Ben⁹ phīcum dicitur sbiectū vel materia que ē subiectū genera

Sco. q. 6. art. 2 quot ad secundū

Ꝓplicat

Soluit.

Sco. di. 2. q. 2. p. di q. j. ñ. pl. 2 acc. p. ij. ad tertiū.

q̃ dicit philosophus

ea gñe

q̃ dicitur gñe.

duplex genus q̃ phīcum

tionis et corruptionis: vñ illa sunt idez genere phico que habent idem subiectũ vel materiã cõmunem circa quã possũt habere transmutationẽ mutuã: ⁊ que ñ habent nõ sunt idem genere hoc modo Et de tali loquitur Aris. 10. metaphice vbi dicit q̃ corruptibile et incorruptibile differũt plus q̃ genere. Illa ꝛo sunt idem genere logico que cõueniũt in aliquo cõmuni p̃dicabili de pluribus differentibus specie in quid: et de hoc genere loquit auctor: non de p̃mo. Unde substantia corpea ⁊ incorporea licet sint idẽ genere logico: tamẽ drñt gñe phico ¶ Eadez specie sũt que sub eadẽ specie cõtinẽtur: vt sortes et plato sub homie. ¶ Drñtia vero specie dicũtur que continẽtur sub diuersis speciebus: vt sortes ⁊ brunellus: vel que habẽt drñtias specificas oppositas: vt homo ⁊ equ⁹. ¶ Eadẽ numero dicũtur: que nõ faciũt diuersum numerũ: vt homo et animal rationale. ¶ Drñtia vero numero sunt que faciunt diuersũ numerũ: vt sortes et plato faciunt vnũ binariũ: que est species diuersa a trinario: ⁊ si adderetur cicero: esset numerus ternarius. Sunt enĩ distincte res numerate habẽtes distinctas differẽtias numerales. Et ponit auctor ꝛ̃ruo: modos idẽtitatis numeralis. Et similiter possent poni quattuor modi differentie numeralis: sed hoc nõ est necesse. q: satis habẽtur p̃ alias .s. p̃ modos identitatis numeralis: quorũ prim⁹ est idẽ nomie: ⁊ dicũtur eadẽ nomie quorũ res est vna: nomina vero plura: ⁊ sũt nomina synonima: vt marcus tullius: que licet sint plura nomia: dicũtur tamẽ eadem nomie q: cõueniũt in idẽtitate rei nomiate. Secund⁹ modus est idem diffinitõe: quando scz vnũ est diffinitio alterius: vt anĩal ratõnale et homo ⁊ possunt reduci ad p̃mum modũ: q: p̃ varia nomia diffinitõnis ⁊ diffiniti imptatur res eadem: que quidẽ p̃ diffinitũ impotatur implicite et per diffinitõnez explicite. Tercius modus ẽ idem ꝓprio: q̃ scz vnũ est ꝓpriũ alterius: vt risibile est proprium homis. Quartus modus est idẽ accidẽte: quãdo vnũ est accidẽs alterius.

Ad euidentiam predictorũ

notãdũ q̃ drñtia et diuersa aliquãdo sumũtur large: ⁊ sic vnũ sumit̃ p̃ reliquo. Uñ sicut dicimus diuersa numero: gñe: vel spẽ: sic et drñtia numero gñe vl spẽ. Alio mõ sumunt̃ stricte: et sic differunt ad inuicẽ. Illa enĩ que in nullo q̃ditatiue conueniũt: vt vltime drñtie dicũtur p̃mo diuersa: non tamẽ dicũtur drñtia: q: vt dicit phus q̃nto metaphice: Differẽtia sũt aliquid idẽ entia. i. in aliquo cõuenientia: vt hõ et equus: q̃ conueniunt in animali: licet drñant p̃ rationale et irrationale.

Notandũ

insup p̃m Scotũ dist. 3. 2. sen. q̃ vnaquaq̃ res ẽ singularis: ⁊ vna numero p̃ aliquã entitatẽ positiuam p̃ dettrminãtẽ naturam ad singularitatẽ: que quidez entitas vocatur drñtia indiuidualis p̃ hecceitas. Probatur. q: omnis drñtia drñtiũ reducitur ad aliqua p̃mo diuersa: alioq̃n nõ esset status in differentibus. Sed indiuidua p̃ se differũt: q: sunt drñtia ⁊ alicui idem entia: ergo eo ꝛ drñtia reducit̃ ad aliqua p̃mo diuersa. Ista p̃mo diuersa non sunt natura in isto ⁊ in alio: nam in natura conueniũt: ergo p̃ter naturã in isto et in alio sũt aliqua quibus hoc ⁊ illõ differunt? Sz hec nõ sunt materia nec forma nec accidẽtia: ergo erũt aliq̃ entitates positiue per se determinantes naturam. q̃ aũt materia ⁊ forma ñ sint cã indiuiduatõis nec distinctõis numeral. pbat. q: q̃cũq̃ sunt de q̃ditate spẽi ñ p̃stituũt eẽ alicui⁹ indiuidui: materia et forma sẽt hmõi. g. ⁊c. maior patet q: de cui⁹ q̃ditate sẽt p̃ncipia indiuduãtia ipm ẽ indiduũ ꝺ se. maior pz. 7. ⁊. 8. meta.

Itẽ ĩ accñtib⁹ nõ ẽ mã: vbi tñ ẽ distictõ indiual. Q̃ etiã indiduatõ sbe ñ hẽat eẽ p̃ q̃ntitatẽ vl cetera accñtia pbat. q: sba ẽ p̃or omni accñte ex. 7. meta. g̃ oue nit sbe p̃ ex sua rõe q̃ sit h p̃ q̃ deẽmiẽt aliq accñ. Sz p̃ pdcã ar p̃ q: boe. det

minate dicit q ~~diffinitum~~ in numero accidētiū varietas facit maxime in loco. q indiuiduatio subiecti fit p accñtia. Item in quinto metaphīce dicit aristo. q illa sunt vnū numero quor materia ē vna: ergo materia est causa indiuiduationis seu vnitatis numeralis. Ꝓ. ad Boecium q varietas accidētium facit drñtiā in numero nō causaliter sed notificatiue eo q distinctionē numeralē concomitat varietas accidētiū q̃ habētur p būc versum. Forma figura locus stirps nomen patria temp⁹. Ad secundū dico q materia et forma opponūtur relatiue ex secūdo phisicor: ⁊ quot mōis dicit vnū oppositor: tot mōis dicit et reliquū: ex primo topicor. Forma aūt quantū ad pñs spectat dicit dupliciter. Uno mō p forma ptis: sicut anima est forma corporis. Alio mō p forma totius que ē ipa quātitas que apd aristoti. frequēter dicitur forma 5° metaphīce. ca. de cā. ⁊. 7°. vt humanitas ē forma nō alterius ptis cōpositi sed totius.

Notandum q entitas compositi q̃ distinguitur a ptibus est forma totius compositi: sicut ipa natura tota vt vt hūanitas q̃ vocat quātitas. Q aūt ~~quātitas~~ possit dici forma totius: patet p phīm. 5° metaphīce. ca. de cā. vbi dicit q forma totius nō ē forma informans: sed ē forma tōtū. Et sic nō est intelligēdū q talis forma informet materiam et formā ptis: vel ipm totū tāq̃ aliq̃d iuclusū in toto. sz ē sic forma tot⁹ q est tota natura seu q̃ditas sui totius. Igit materia correspondēter dicitur dupliciter. qz quedā est materia que opponitur forme partis: ⁊ hec ē materia que est pncipiuz eēntiale cōstituēs cū forma vnū ens per se. Et quedā est materia q̃ opponitur forme totius et ipi q̃ditati: et p cōsequēs est extra rationē q̃ditat⁹ rei formaliter. Et hec ē materia que ē differētia seu proprietas indiuidualis que est causa indiuiduationis q̃ pōt vocari hecceitas. Cū ergo dicit arist. q illa sūt vnū numero: ⁊ c. loquitur ō materia nō primo modo sed secūdo mō: que ꝓgrue vocatur materia quatenus constituit rē in vltimo eē subicibili et materiali. non aūt in esse formali. qz nō ptinet formaliter ad formalē quiditatē rei. Et hec quidē expositio consonat lr̄e phi. Subdit enī q illa sūt vnū specie: quor ratio ē vna. Ratio quidē ibi sumit p quiditate que dicit forma respectu drñtie indiuidual.

Et notandum q sicut realitas a q̃ sumit genus est potentialis ad realitatē a qua sumit drñtia specifica: ita q hec realitas ñ est formaliter illa: alioquin in diffinitōne eēt nugatio: sic realitas specifica est potentialis ad drñtiam indiuidualem que est actus determinās naturā specificam ad singularitatē: nec incōueniēs est ipam drñtiaz indiuidualē habere rationē act⁹ ⁊ materie: diuersis tamē respectibus. habet enī rationē materie inquātū cōstituit in vltimo esse subicibili: sed habet rationē actus inquātū determinat naturā specificam ad esse hoc: ⁊ inquantū distinguit vnū indiuiduū ab alio. actus enī determinat ⁊ distinguit: 7. metaphīce. Hec materia habet magis considerari a metaphisico q̃ a logico: iō de ipa succincte pertranseo.

Hinc dividit auctor genus in gen⁹ generalissimū et gen⁹ subalternum. ¶ Circa quod sciendum q suplatiuus pōt capi dupliciter: scz affirmatiue et negatiue: Ñ gen⁹ generalissimū negatiue sumptū dicitur q̃ nihil est generalius. Et hoc mō sumit ab auctore cum dicit q genus generalissimum est supra qd nō ē aliud genus supraveniēs. Alio mō sumēdo affirmatiue dicit gen⁹ generalissimū quod ē generalius omni alio: et sic nullū gen⁹ dicitur generalissimū simplr loquendo: tūc enī tm eēt vnū generalissimū: qz secm Priscianū. Quod p supabūdantiaz dicitur vni soli cōuenit. Quodlibet tamē generalissimuz potest dici generali⁹ omni alio: non simpliciter sed omni alio sue coordinationis. ¶ Notādū insup q sup

Notabile.

diuisio gen. generalissimi et subalterni.

Suplatiuus cā dupl.

latiuus nō semp superlatiue sumitur siue affirmatiue siue negatiue: vt declaratū est: sed aliquādo tātū sumit intēsiue: ⁊ tūc tm valet sicut valde. Ān hoc mō potest dici de quolibet sancto q̄ est sanctissimus. i. valde sanctus. Et hoc modo sepe sumitur ab auctoribus. Et diuiditur genus generalissimum in decē p̄dicamēta: que sūt substātia: quantitas: qualitas: relatio: actio: passio: vbi: quādo: situs: vel positio: ⁊ habitus: que dicūtur generalissima: q̄ nullū habēt genus supra se: licet enī ens dicatur de ipsis: tamē scōm auctorē nō est genus: q̄ est eq̄uocū ad ipa. A quo discordat doctor subtilis ponēs. 3. et. 8. dist. p̄. sen. ens eē vniuocū ad deum ⁊ creaturā substantiā et accidens: cū dicat vnū p̄cep tū cōmunem ipis. Sed tamē nō sequitur q̄ sit genus: q̄ nō cōtrahitur ad deum et creaturā: nec ad substantiā ⁊ accidēs sicut ad species per differentias: sed p modos intrinsecos. Ān dicit Aristo. 4 metaphīce q̄ ens dicitur multipliciter: non tamē equiuoce sed vniuoce: cū eq̄uocū et vniuocū sint immediata: vt patz ex ratōnibus ipsoz. Nec obstat q̄ p̄ prius dicitur de deo q̄ de creatura: ⁊ ō substātia q̄ de accnte. q̄ analogia nō repugnat vniuocatōi: vt videbit p̄mo. c. p̄dicamētoz. ¶ Si queratur ergo quare ens non est genus. Quando enī p̄dicatur aliq̄d ⁊ p̄dicatur in q̄d et in plus difficile est euadere q̄n sit genus scōm arſ. in libro topicorū Dico q̄ licet sit difficile: nō tamē est impossibile. Causa enī q̄re ens nō est genus est: q̄ genꝰ ꝓtrahit ad species p vrnūtias. Realitas enī a q̄ sumitur genus est potentialis ad realitatē a qua sumitur differētia: alꝰ genus complete diffiniret. Ens aūt nō cōtrahitur ad deum ⁊ creaturā ad substantiā ⁊ accidens per differētias sed p modos intrinsecos: vt videbitur p̄mo. c. p̄dicamentoz. Alia rō huius assignatur a doctore subtili. 2. dist. p̄. señ. vide ibi. Q̄: vero hec materia non est p̄sentis speculatōnis vsq̄ ad terciā: quartam metaphisice differatur.

Genus subalternum dicitur q̄ cum sit genus potest eē species: q̄ vicz habet supra se genus ⁊ sub se species: vt animal est genꝰ homīs et equi ⁊ species corporis animati. ⁊ dicit subalternū quasi sub alio positum.

De specie.

Pecies est quod predicatur de plurib⁹ differentibus numero in eo q̄ quid. vt si querat quid est sortes? respōdetur homo. ⁊c.

¶ Postq̄ auctor determīauit de genere: hic cōsequenter determinat de specie procedēdo a magꝭ cōmunib⁹ ad minus cōmunia. Realitas enī a qua sumitur genus est in plus q̄ sit natura specifica. ¶ Ad cuius euidentiā sciendū q̄ q̄ species sumitur multis modis. Uno modo est idē q̄ formositas vel pulchritudo que consistit in debita proportōne membrorū. Secūdo modo idē est quod similitudo obiecti. Sicut loquit Arist. in libro de anima dicens q̄ lapis nō est in anīa: sed species lapidis. Tercio mō est accidēs partiū orationis. Quarto modo sumitur p natura specifica. Quinto modo p secūda intentone que ī ipsa fūdatur. Et hoc modo sumit in ꝓposito. Et potest diffiniri eodē modo quo fuit assignata diffinitio generis. Per illū autē relatiuuz quod intelligitur p̄dicabile quod est genꝰ ad speciē. Per illud qō dicit differentib⁹ numero differt species a genere: quod licet possit p̄dicari de pluribus differētibus numero: non tamē solū nec immediate. Et per hoc q̄ dicitur in eo q̄ quid differt a differentia propō et accidēte: que predicant in quale. Et diffinitur hic species specialissima. Species enī subalterna non est predicabile distinctū a genere: ly predicatur dicit aptitudinē ⁊ non actū: sicut in alijs diffinitionibus. ¶ Item aliter diffinitur species sic vt sequitur.

Species est que ponit sub assignato genere: vel de q genus in eo qd quid est pdicatur. ¶ Circa qd est notandū q auctor in pcedentibus notificauit speciē p cōparationē ad indiuidua: hic aūt per compationē ad genus. Non aūt est incōueniens idem habere plures diffinitōes large sumptas p compōem ad diuersa: vt fuit declaratū in diffinitōne vocis. Et cōuenit hec diffinitio tā spēi specialissime q speciei subalterne. Species itaq ponitur sub genere sicut minus cōmune sub magis cōmuni īmediate qdē ad differētiā indiuiduorū: ⁊ directe ad differētiā differētiarū. Et ponit sub genere non quocunq: vt hō nō ponitur sub colore: sed sub genere assignato: id ē determīato: qd eēntialiter includit: ⁊ ideo de ipa pdicat in quid.

¶ Deinde diuidit auctor speciē in speciem specialissimam et subalternam. Ān

Species specialissima est: q cū sit spēs nō pt esse genus. Est ei species cū habeat genus supra se: sed nō pōt eē genus. qz nō habet aliquā spēm sub se. vñ nomē spēi verius conuenit spēi specialissime q subalterne. Dicit nanq spēs a specificando seu determinādo. Ben aūt magis determīat in spē specialissima que nō pt vlterius specificari ⁊ determinari p differētias formales q in spē subalterna: que adhuc ē specificabilis ⁊ determinabilis. Species enī subalterna: cū sit spēs pt esse gen: qz vicz ē vlteri diuisibilis p differētias formales q ptituūt diuersas species sub ipsa: vñ omnia que ponūtur inter genus generalissimū ⁊ spēm specialissimā sūt genera ⁊ spēs p cōpatōem ad diuersa. Sūt enī gna respectu inferiorū ⁊ species respectu superiorū. Exēplū huius quo ad pdicamētuz sube patet in arboze porphirij. ⁊ posset etiā poni in alijs predicamentis.

Ad ro quo notandū q hō mō coordinatō pt dici arbor p quādam similitudinē ad arborē naturalē: in q sūt tria: scz: radix: truncus et rami. Ben generalissimū pōt dici radix in qtū pctinet inferiora pmissiue siue potētialīr: vel ipa indiuidua inquātū cōtinent superiora potentialiter ⁊ actualiter. ¶ Ponūtur aūt indiuidua in pdicamēto in qntum abstrahūt ab exntia actuali scōm Scotum. 3. di. 2. sen. Ān hic homo tm includat naturā specificā cū differētia indiuiduali: nec plus icludit exntiā actualē formaliter q homo. Cum enī fm Aristo. pmo posterior sit status ī quolibet pdicamēto sursū seorsū ⁊ deorsū: sicut inuenit ibi supmū cōsiderādo illud rōne esse exntie pcise: ita inuenitur ibi infimū scz singulare absq omni existentia actuali. De ipis vo superioribus in qntū includūt exntiā actualem nō est sciētia fm aristo. vij. metha. qz ipis absentibus seu remotis a sensu ignotū est vtrū sint aut nō sint. Et ponūtur indiuidua in recta linea pdicamētali: cū formaliter includāt omnia superiora: licet enī videat poni lateraliter: hoc est ad ostendēdū ipoz multitudinē sub eadem specie. genera aūt ⁊ species q ponūtur in recta linea se bnt sicut truncus arboris naturalis. Differētie vo collaterales se habēt sicut rami. Substātia itaq diuidit p corporeā ⁊ incorporeā. Ex substātia aūt ⁊ corporeitate sicut ex gne ⁊ drntia cōstituit corp: sicut etiā ex substantia ⁊ incorporeitate pōt ptitui alia species: vtpote spūs creatus. Et sic posset dici de alijs generib cuz differētijs positis a pte dextera: que sūt differētie positiue: cū ex ipis gnib ptituant spēs ipsas tm p nōa puatiua circūloquimur ppter penuriā nominū. Insup corpus diuidit p aniatū ⁊ inaniatū. Corp animatū constituit aliā spēm quā ppter penuriā nominū circūlocmur p illud complexū corpus aniatū. Qd vlterius diuidit p sensibile ⁊ insensibile. Sēsibile pt capi dupliciter. s. actiue ⁊ passiue. Sensibile passiue dicit qd ē aptū natū sētiri: ⁊ sic omne corpus ē sensibile: nō hoc mō sumit in ppposito. Sensibile vo actiue dicit qd est aptū natū sētire: ⁊ sic ex corpore aniato ⁊ illa drntia cōstituitur animal. Rursus anīal diuidit p rationale:

Quō indiuidua sūt in pdo.

Sco. di. 3. q. 3. 2. s.

Indiuidua ponūt recta linea.

Sensibile cādit

per irrationale: rationale autē additum animali constituit hominem. Q autem animal rationale diuidatur ꝑ mortale ⁊ immortale non est ꝓ ꝓ̄ vitatem immo repugnat fidei catholice: sed hoc ponitur recitando opinionem porphirij ⁊ quorū dam paganorꝫ ponentium pluralitatem deorum: quos dicebāt eē aīalia rationalia ⁊ īmortalia ad distinctionē hominum q̄ sunt mortales. Et huius opinionis fuerunt quidam ponētes demones eē animalia corpore aerea: mēte rationalia: duratione eterna. Huius etiam opinionis fuerūt ponētes corpora celestia eē animata. Ponebāt enī intelligētias eē aīas celorꝫ: quosdā deos virtutꝫ infinite. Que opinio a quibusdā imponitur pho: licet false: ꝓm Aquilinū doctorem: scotum: in quolibetis: ⁊ 14. distī. 2. sen. Quod ex hoc patet: qz. 12. metaphisice ponit eē vnū deū oīm ꝓncipem. Entia nolūt male regi: nec bonum pluralitas ꝓncipatuꝫ: vn⁹ ergo ꝓnceps. ⁊ sic non sunt plures dij. Probat etiam 8. phisicorū. Potētiā infinitam non eē in magnitudine: sed ꝓmum mouens qō potest eē virtutis infinite eē impatibile. nō ergo est animal seu corpus aīatuꝫ.

¶ Et si arguatur q ipe videt ponere se cūdo celi: ⁊. xij. metaphice: celū eē animatum. R⁰. q anima habet duplex officiū respectu corporis informandi: scz: ⁊ mouendi: qz est forma corporis: ⁊ corporis motrix. vbicunq ergo phus loquitur de anima celi: exponendū est scōm conditionē qua anima est motrix corporis et non forma. Et illa anima est intelligenda huic orbi coniuncta: vt propria motrix: et talis non est nisi vnica vnius ita q coniungitur orbi in ratiōe motricis ⁊ non in ratione informātis.

¶ Diffinit vlterius auctor indiuiduū dicens q est quod de vno solo predicatur vt sortes de seipso: et refertur ly qō ad p̄dicabile in cōmuni. Per hoc aūt qō p̄dicatur de vno solo differt a predicabili ꝓpe sumpto: quod p̄dicatur de pluribus. Ex hoc patet q illō quod dicit aristotiles in predicamentis: q a prima substantia nulla est predicatio. q: scz prima substantia vel indiuiduum non est predicabile ꝓpe sumptum: et ideo ab ipsa nulla est p̄dicatio ꝓpe sumpta ꝑ superioris de inferiori: licet bene eiusdem de seipso. ¶ Debet aūt intelligi diffinio indiuidui de predicatōne vniuoca. Sortes aūt bñ predicatur de pluribus vocatis illo nomine: sed nō scōm vnam ratōnem: q: sola vox est ipis cōmunis: ⁊ nō aliquis conceptus sumptus scōm illud nomen. ¶ Et notandū q indiuiduū vel singulare potest sumi: vel pro secunda intentione quam denotat singularitas: vel ꝑ eo q subest illi intētioni. s. ꝑ sorte vel platone. Et ꝓm hoc multipliciter potest declarari diffinitio indiuidui: sicut dictum est de diffinitione generis. Item duplex est indiuiduum scz signatum et vagum. Indiuiduum signatum est quod importat vnum solum suppositum ⁊ determinate sumptum: vt sortes et hic homo. Indiuiduum vagū est qō designat vnuꝫ solū suppositū: licet sit indeterminatū nobis quid sit illud suppositum: vt aliquis homo. Termin⁹ enim cōmunis quantum est de se potest sumi ꝑ suppositis vel natura. Signa vo vniuersalia vel particularia inuenta sūt ad denotandum terminum cōmunem: siue ꝑ suppositis: particularia siquidem pro vno licet nobis vago et indeterminato vniuersalia vero ꝑ multis. Exemplum quando terminus supponit ꝑ suppositis: vt homo currit. Exemplum quādo sumitur pro natura: vt homo ē species.

Vide nunc arborem porphirij.

at ... no diuidi ... ponendale ... immortale

an corpora celestia sint animata

Sco. di. 14. q. j. 2. sen.

Arguit.

aīa ... dupl. officiū

indiuiduum

Declaratio diffin.

Note.

indiui signatum

indiui vagum

Genus	Generalissimũ.
	Substantia.
Corporea	Incorporea.
	Corpus
Animatũ	Inanimatum
	Corpus animatũ
Sensibile	Insensibile.
	Animal.
Rationale	Irrationale.
	Animal rationale
Mortale	Immortale
	Homo.
Sortes	Plato
Species	Specialissima

Differentia dicitur ꝛc.

Postq̃ auctor determiauit ꝺ spē q̃ est secũdũ p̃dicablle: ꝺ ꝓnter determiat de tercio p̃dicabll. ſ. ꝺ drñtia. ꝓus aũt determiauit de spē q̃ ꝺ drñtia: qꝛ spēs p̃dicat ī q̃d: drñtia ꝟo ī q̃le Et diuidit drñtiã ī cōez ꝓꝓaz: ꝛ magſ ꝓꝓaz: vt eligat illã de q̃ ī tēdit: q̃ diuisio licet ñ sit bimēbris: tñ ē reducibil' ad bimēbrē. Drñtia eī fac̃ differre vl' eñtialr vl' accñtalr. Si accñtalir: hoc ē duplr: vl' p accñs sepabile vl' ī sepabile. Si p accñs sepabile: sicut sorꝛ sedēs differt a se vl' ab alēo ñ sedēte: sic est ꝑm' mod'. Si ꝟo p accñs insepabl'e sic ē scꝰs mod': vt sortes sim' differt a platōe aq̃lo: si ꝟo facit differre eñtialr sic ē terci' modus qñ vnũ differt ab alio drñtia specifica q̃ facit differre spē: sicut hō differt ab equo spē p rōnale. Prima drtia dr̃ coīs: qꝛ tal' drñtia multũ large sumit: q̃ scz ē p accñs sepabile. Secũda enī dr̃ ꝓꝓa: qꝛ magſ accedit ad naturaꝫ drtie ꝟe q̃ p̃cedēs. Tercia dr̃ magſ ꝓꝓria qꝛ facit differre eñtialit: alie ꝟo ñ

Et notãdũ q̃ licet idē nō differat a seipo eñtialr: cum omne ens sit vnũ: id est a se indiuisũ: ꝛ diuisũ a quolibet alio idē tñ bñ differt a se accñtalr ꝓm q̃ nūc ē sub vno accñte nūc sub alio. ¶ Si arguat q̃ drñtia ꝛ accidēs sūt distincta p̃dicabilia: ergo duo ꝓmi mōi drñtie sūt male assignati: cū pti neāt ad p̃dicabile accñtis. Rꝰ. q̃ drñtia est predicabile distinctum ab accidente in tercia acceptiōe ꝛ non ī duab' ꝓmis. ¶ Diffinit ꝗ auctor drñtiã tercio modo sūptũ de q̃ ꝓ nūc intēdit di. q̃ drñtia ē qꝰ p̃dicat de plib' drñtib' spē ī eo q̃ q̃le: sicut sēsibile p̃dicat de hoīe ꝛ de asino q̃ drñt spē: vt si q̃rat: q̃lis ē hō: quenēter respōdet sensibilis: ꝛ de asino similiter. exēplũ ꝟo positũ ꝺ ab auctore: scz quo rōnale p̃dicat de hoīe et ꝺ dijs nō ē verũ: vt declaratũ fuit. c. p̃cedenti. exēploꝫ tñ nō req̃rit ꝟificatio. Ponuntur enī exēpla nō vt ꝟa sint sz vt sentiāt addiscētes. p illꝰ qꝰ intelligit gen' differtie ipius scz p̃dicabile. Per hoc autē q̃ dr̃ de plibus drñtib' spē excludit drñtia cōstituēs spēm spēalissimã. Talis enī nō predicat de pluribus drñtib' specie: sed drñtia generalis que scz ꝓstituit gen' sicut sensibilitas constituit animal. De ista datur diffinitio hec: ꝛ ponitur in quale ad drñtiam gñis ꝛ spēi q̃ predicātur in quid. Predicatur autē in quale scōm porphirium qꝛ habet rationem forme. Illud autē quod habet rationem informātis seu determinātis habet rationē qualis. ꝛ tale est duplex: scz essentiale ꝛ accidentale scōm q̃ duplex est forma: scz eñtialis ꝛ accidentalis. Differentia itaq̃ predicatur in quale essentiale: accidens vero in quale accidēntale: et ideo sibi non competit hec diffinitio.

Notabile

Arguit

Soluit

Dicit dr̃ ꝓ̃ ꝓ̃ ꝓ̃

Declaratio dicti

Et notandũ q̃ differẽtia põt sumi p secũda intentione vel eius fũdamẽto ⁊ fm hoc põt vario mõ exponi hec diffinitio: vt dictũ est ĩ diffinitione generis. ¶ Ponit vlterius auctor aliã diffinitionẽ differentie dicens q̃ drñtia ẽ q̃ abũdat species a genere. Est enĩ forma vel realitas quam includit actualiter species vltra genꝰ: vt homo vltra sensibilitatem que cõstituit aniãl includit rationabilitatẽ. Hec aũt diffinitio bene competit drñtie specifice. Et notm q̃ licet genus cõtineat drñtias oppositas potẽtialiter. sicut materia est in potẽtia ad plures formas: non tamẽ cõtinet ipas actualiter: Sic enĩ animal continet potẽtialiter ratiõale ⁊ irrationale que ipm diuidũt ⁊ cõstituunt diuersas species sub aniãli: et sic eadẽ drñtia est diuisiua ⁊ cõstitutiua: non eiusdẽ sed diuersoꝝ. Est eñ diuisiua generis ⁊ cõstitutiua specierũ. Drñtia nanq̃ adueniẽs generi ꝓstituit speciem: vñ ex aniãli tanq̃ ex materia: et ex ratiõali tanq̃ ex forma cõstituitur homo: ꝓpter quod dicit Boeciꝰ: q̃ sola species diffinitur diffinitiõe. ſ. quiditatiua. : que indicat rei eẽntiam: ⁊ datur per genus ⁊ drñtiam: q̃ sola species specialissima vel subalterna habet genꝰ ⁊ drñtias. Genus tamẽ generalissimuz põt diffiniri diffinitõne large sumpta: q̃ dicit descriptio vel diffinitio q̃d nomis p quã expmit l'notificat q̃d ĩptat p nom

Notandũ ad euidẽtiã predictorũ: q̃ est quedã opinio ponens q̃ in rebus materialibus materia nõ est ps quiditatis specifice que phat tum q̃. 5. metaphĩce dicit q̃ omnes partes diffinitõnis sũt forme. Item secũdo de aniã ⁊ alibi frequẽter nominat philosophus formã q̃ q̃d est rei. Sed hãc opinionẽ improbat doctor aq̃linus scotus. 22. distin. tertij. sen. Est eñ cõtra philosophũ. 7. metaphĩce dicẽtẽ q̃ materia est ps spẽi. Spẽm autẽ dico q̃ q̃d erat esse. Itẽ. 8. metaphĩce dicit q̃ omnis diffinitio habet q̃d ⁊ q̃le: ⁊ hoc oportet esse vt materiã: illud vo vt formam. Materia ergo ñ cõtracta p drñtiam indiuidualẽ absolute accepta et vlr: que ẽ ps potentialis illius cuiꝰ ptinet ad quiditatẽ specifica rei materialis. quod probatur tali rõne: q̃ res materiales in sui essentia includũt causas intrinsecas: scz materiã ⁊ formã: ergo in earũ diffinitione debet poni materia. Cõsequẽtia patet: q̃ diffinitio indicat totã q̃ditatẽ diffiniti siue eẽntiam. Et tũc ad auctoritatem quãdo dicit q̃ omnes ptes diffinitõnis sũt forme. Dico q̃ nõ sũt forme sibi inuicem cõparate: sed respectu diffiniti q̃ de ipo formaliter seu q̃ditatiue pdicãtur. Est eñ quiditas forma totius ⁊ nõ ptis: ⁊ ideo q̃ spectant ad q̃ditatẽ dicũtur formaliter ⁊ q̃ditatiue pdicari. Ad aliã dico q̃ forma dicit qꝫ q̃d ẽ: non q̃n materia ꝓcurrat. Sed hoc dicit approp̃ate eo q̃ forma ẽ pncipalioꝛ causa ⁊ cõpletiua diffinitõis ⁊ quiditatis. q̃ itaq̃ forma ẽ pncipalioꝛ in diffinitõne: q̃ etiam q̃ditas ẽ forma totius: hinc est q̃ sepe diffinitio dicitur ratõ formalis. Omnia etiã inclusa in diffinitione quiditatiua siue sint genera: siue differentie vsq̃ ad ens inclusiue possunt dici formalitates vel quiditates. De hac materia viõ 7. metaphi. Est insup quedã opinio ponẽs cõceptũ generis nõ esse aliũ a ꝓceptu speciei. Qñ dicũt isti q̃ genus ⁊ species siue differẽtia solũ differunt penes modos seu rationes concipiendi eũdem conceptum. q̃ genꝰ dicit essentiã subesse indeterminato ⁊ p modũ determinabilis. Drñtia aũt dicit ipam sub ratõne determinãtis ⁊ conducẽtis ad esse determinatũ speciei. Et phat p pm. 7. metaphĩce. Genus nihil ẽ preter eas q̃ sũt generis species. Itẽ in eodẽ. 7. dicit q̃ drñtia ẽ tota suba rei: sed ista opinio nõ est vera fm doctorẽ aq̃linũ Scotũ: ibiõ Probat p Auicẽ. 5 metaphĩce: vbi dicit q̃ licet genus ⁊ drñtia predicenẽ de toto. i. de specie p se: nõ tamẽ significat totum p se. ſ. genus significat materiale ⁊ drñtia formale: vtrũq̃ significat ptes

Confirmat qz ꝓceptus gnis ē aliꝰ a cōceptu differētie sicut māle ē extra formale. g̃ est aliꝰ a ꝓceptu spēi sic ptial a totali: qz spēs essentialis ⁊ formalis includit vtrunq; pbat añs qz drña nō ꝓticipat genꝰ nec ecouerso. Sūt eñ oñino alterius rōnis cū genus includat drias supiores nō aūt drña. Qd̄ pbat: qz fm pbm. 7. metaphice. Qis diffinitio dat per genꝰ primū ⁊ drñas intermedias vsq; ad vltima vel p genus primū ⁊ drñam vltimā specificā. Si ꝓmo mō sequit negatio. Si enī drña inferior includit formaliter supiorem includet oñes intermedias. Cū g̃ oes ponant in diffinitōe idē bis dicet. si 2° mō adhuc sequit idem: qz genꝰ primū includit suā differentiā cōstitutiuā. Si ergo vltima drña eā includit sequit q bis dicet. De quo pamplius vide. ꝑ Dist. 4. sen. Scoti. Ex p̄dictis ptz q ꝓceptus gnis est aliꝰ a cōceptu spēi. Et si queras quid determinate ꝓtinet p genus ⁊ drñaz. R°. q p differentiā ꝓtinet vltimꝰ actus quo spēs ē idem qd̄ est completiue: Et p genus cōtinet potētiale respectu illiꝰ actus. hoc declarat sic qz. 7. metha. ōr q sicut rō idest diffinitio se hz ad rem: sic ptes diffinitiōis ad ptes rei. In spē aūt q̄ ppie diffinit nō sunt nisi due p se ptes essentiales. s. actꝰ vltimꝰ quo spēs ē illō qd̄ est: ⁊ potentiale respectu illiꝰ actus vltimi. Differentia ergo vltima specifica a qua est vnitas rei ⁊ diffinitiōis cōpletiue includit p se pcise de suo p se intellectu actū vltimū in re que est cā vnitas realis completa. Genus aūt primū pci se includit p se primuz potētiale respectu illius actus. Me aūt habeamꝰ ponere ꝓceptus gnis ⁊ differētie eē ficticios oportet q eis corrñdeat aliqua in re distuncta ex natura rei circūscpta oñi operatione intellectꝰ. Sed talis differētia habet gradū scōm: qz genus ⁊ drña pñt sumi ab alia ⁊ alia re: si sint diuerse forme puta in homīe: ita q ab vna sumat genus: ⁊ ab alia drña: vel possunt sumi ab alia et alia realitate: puta si sit spēs simplex vt albedo. Primo mō ōr differētia realis. 2° mō ⁊o dicit differētia formalis: vtraq; tñ ex natura rei. Ad primum in oppositum dico q scōa auctoritas allegata truncat. Unde addit in fine eius: aut si est: quid vt mā ē. Et hec pars disiunctiue ē vera: vt declaratū ē. Ad scōm dicendū q pbus nō intendit q drña vltima sit tota substantia rei nisi completiue: vt dictum est.

Propriū quadruplicit

ōr ⁊c. Postq̄ auctor determinauit de differētia que predicatur in quale essentiale: hic cōsequenter determinat de ꝓprio qd̄ p̄dicat in q̄le accidētale. Et pri determinat de ꝓprio qd̄ hz causam necessariā: ⁊ ꝓsequit naturā specificā q̄ de accidēte qd̄ ꝓsequit indiuiduū: ⁊ nō hz cām necessariā in sbiecto. Ponunt aūt quatuor mōi ꝓpriꝰ. primo mō dicit ꝓpriū qd̄ inest soli spēi: sz no oñi ꝓtento sub illa spē: vt eē medicum inest soli homini: sz nō oñi indiuiduo. Hoc aūt ē vez de medicina acq̄sita p artem vel experientiaz. Multa enī alia vtunt medicīa: vt sumendo herbas vel alia sibi vtilia p instinctū nature. Scōo mō dicit ꝓpriū qd̄ inest oñi: sz nō soli: hoc ē oñi indiuiduo alicꝰ spēi vt eē bipedē ꝓuenit omni hōi fm cōez cursum nate sz nō soli: qz etiā auibꝰ. Et lz aliq̄ hoīes nascant soluz cū vno pede vel plibꝰ hoc ē p accñs ex corruptiōe vl defectu: vl ex supabūdātia materie. nec est ex intentiōe pticularis nate: lz nō sit p̄ter intentū nate vlis. Tales enī defectus nō pmittit deꝰ sine cā: vt enim ait plato in thimeo. Nihil ē sub sole cꝰ ortum legitīa cā ⁊ rō nō p̄cesserit. Tertō mō dicit ꝓpum qd̄ inest oī ⁊ soli sz nō sp: vt canescere ꝓueuit hoī ⁊ oñi ⁊ soli: sed nō semp: qz nō nisi in senectute. Est enī canicies q̄dā accidēs hūano attributum capiti: qz homo inter cetera animantia fm ꝓportionē corporis sui magis habet de cerebro. Cū tgit cerebrum sit frigidissimū mēbꝝ alis: ī hūano capite plꝰ erit de frigiditate q̄ ē cā caniciei

Causaē enī ex supabundantia hūide frigiditatis. hoc aūt vnilr coutingit ī senectute: quia senes sunt frigidi ⁊ humidi Et licet aliqui senes nō canescāt: habēt tamē aptitudinē: ⁊ si diu viuerēt reducerenī ad actū: licet eīm canes ⁊ aliqua animalia aliqñ in pilis albescāt: hoc tñ nō ꝓprie dicīt canicies: sz dealbatio cū accidat in alijs membris a capite. Et iō dicendū est de iuuenibus quib⁹ hoc ali quādo accidit: quia hoc nō est in eis ex cōmuni concursu nature: sed ex aliq̄ accidenti. Quarto mō dicīt ꝓpriuz quod inest omni soli ⁊ semp. vt risibile est ꝓprie ꝓpriū homini: non q̄ actu semp ridean sed quia est apt⁹ ad ridendū: licet aūt in homīe sit aptitudo ad canescēdū vel ad sciendū: nō tamē talis sicut ad ridendū: q: nō ita potest reduci ad actuz: vt pueri in infantia rident actu: non tñ habent actualem sciam vel caniciem de cōmuni cursu nature. hoc quarto modo ꝓpriū est vnū de quinq̄ p̄dicabilibus. Et diffinīt sic. ꝓprium ē q̄ soli inest: et cōuersum p̄dicat de re: ⁊ nō indicat q̄d est esse rei. Inest enī ꝓprium soli spēi: ⁊ de ipa ꝓuertibilr predicat: vt oīs homo est risibilis: ⁊ omne risibile est homo: et nō indicat essentiā rei: sicut diffinitio q̄ditatiua que dat p genus ⁊ drñam que sunt de essentia spēi. Propria aūt passio nō est de diffinitōe quiditatiua alic⁹ que indicat rei essentiā. Et ideo hñ pōt dici quiditas quia indicat quid est res. Ipsa enī rei entitas fm Sco. prima. q. quolibetoꝝ cōgrue dicīt essentia que ē ratio essendi. fm enī Augu. 7°. de trinitate quod est sapīe sape hoc est essentie esse. Essentia enī est in alio quo res habet esse. Essentiale autē dicīt quod per se includīt in essentia: quēadmodū cōposito reali materia ⁊ forma dicunt sibi essentialia. et in composito rōnis siue in ipso diffinito genus et differētia dicunt partes essentiales rōnis siue rei diffinite. Et tale essentiale distinguīt cōtra accidens p se sicut ꝓprium: et accidens p accidens sicut cōmune.

Quarto mō

Propria dicit

Sco. q. i. art. i. quo

Essentia

Essentiale

Et notandum q̄ ꝓpriū hz rōnem cōmunis et propri j per cōpositionē ad diuersa. Est eīm proprium ipsi speciei cui inest soli et cōmune est ipsis indiuiduis respectu quorum habet rōnem p̄dicabilis. Sunt aūt proprium ⁊ species distincta p̄dicabilia: Iz enim vtrunq̄ predicet de indiuiduis. Species p̄dicatur de ipis in q̄d ⁊ essentialiter. Proprium in q̄le ⁊ accidentalr.

Nō 6.

Accidens est quod ⁊c.

Postq̄ auctor determinauit supius de ꝓprio: hic ꝓseqn̄ter determinat de accidente q̄d nō inest cōuertibiliter. Ad cui⁹ euidentiā ē notandum q̄ accidens pōt capi duplicīt. Uno mō p omni illo q̄d nō est de diffinitiōe quiditatiua alicui⁹: ⁊ sic nō sumitur in ꝓposito. Proprium enī hoc modo est accidēs cū nō sit de rōne quiditatiua s. spēi. Alio⁹ sumīt accēs p eo q̄ accidēt aliter pficit illud q̄d existit in se pfectū: nec sic accidēs necessario ꝓsequīt subiectum: sz inest rei ꝓtingenter. ⁊ sic sumīt in ꝓposito: Et sic est distinctū p̄dicabile a ꝓprio. Est aūt eius diffinitio ꝗ assignata a porphirio. alie xo diffinitiōes cōsequētes sunt Aristo. quaꝝ prima est hec. accidēs est q̄d nec ē gen⁹: nec spēs nec drñia: nec ꝓpriū: inest autē rei: in q̄ diffinīt accidēs p cōpositiōez ad alia p̄dicabilia. Accidēs eīm nō est gen⁹: nec spēs: nec drīa cū illa essentialr p̄dicent de suba: accidēs aūt nō. nec ē ꝓpriū q̄d p se inest subiecto: cū p̄ncipia ei⁹ intrinseca necessario ꝓsequat. Sed accidens hic diffinitū inest cōtingenter rei cuius est accidens.

Ad 2. Arr.

Porp. 29.

Et notādū q̄ illud quod hic dicīt: q̄ accidens nec ē gen⁹ nec species ⁊c. intelligīt p cōpositionez ad illud cuius ē accidēs. Respectu enī suoꝝ inferioꝝ accidens bene est genus sicut color est genus ad albedinem ⁊ nigredinem. Scōa diffinitio Arist. est q̄ accidēs est q̄d ꝓtingit eidem inesse ⁊ nō inesse: que quasi est eadē cū illa que dat a porphirio. Unde illa que datur a por

Nō.

a Porp.

phirio videt esse accepta ab Aristo. licz sub alijs verbis ponat. nec tñ auctor est nugatorius: quia has diffinitiones recitat tanq̃ a diuersis editas.

Sed contra predicta arguit tripliter. Primo mo sic. diffinitio accidenti ꝓuenit alijs a diffinito. ergo nō est bona ꝓña est nota. ꝑbat antecedens ꝏ anima rōnali que adest corpori ⁊ abest ꝑter eius corruptionez. Item videtur q accidēs non sit p̄dicabile vel vniuersale: qz accidēs est hic ⁊ nunc. g̃ nō est vniuersale. añs est notū: ꝑbat cōsequētia quia vl'e est vbiq̃ ⁊ semp̃ ex p̄mo posterioꝝ. Item mors ⁊ cōbustio sūt accñntia ⁊ tñ nō possunt adesse subiectō ꝑter eius corruptiōem. Ad primā ⁊ dico q aīa licet separata a corpore remaneat forma mixti ꝓm Sco. ꝏ di. 4. señ. tamē nō remanet inesse ꝓfecto ⁊ quieto. Nullū eñ corpus mixtū aīale hz simpliciter esse ꝓfectū ⁊ quietū recedente aīa: ĩmo est statim in ꝓtinus tēdētia ad resolutionē sui ad elemēta: quia qualitates generātes talem formā mixti sub corruptione ꝓm illū gradum ꝓm quem consequunt eam inesse ꝓfecto ⁊ quieto. Anima etiā nō inest corpori sicut forma accidentalis: cum ex ipsa ⁊ corpore ꝓstituat vnū ens p se: nō aūt ex subiecto ⁊ accidente. Ad secōm dicit q vniuersale nō dicitur esse vbiq̃ ⁊ semp̃ positiue: ita q sit in quolibz loco ⁊ tpe. sed dicitur esse vbiq̃ negatiue: quia nō determinat sibi locū nec tempus: ⁊ sic añs in cōmuni bene est vbiq̃ ⁊ semp̃. Ad tertiū posset dici q mors ⁊ combustio nō sunt ꝑpe accidentia: vt hic sumit accidens. Accñs eñ in ꝓposito vt p̄missum est ꝏ qō ꝓficit accidentalr illud qō existit in se ꝓfectum. Mors aūt et combustio non sunt hmōi: quia cum sunt corruptiōes nō sūt entia positiue: sed sunt p̄uatiōes entis. Aliter pōt dici q lz mors nō possit subiecto adesse ꝑter subiecti corruptionem bene tamē abest absq̃ subiecti corruptione: vnde accidēs ꝏ qō adest ⁊ cui⁹ p̄sentia subiectū nō ꝓstituit: vel quod abest ꝑter subiecti corruptionem: ⁊ cuius abūdantia subiectū nō destruit: ita q ly ꝑter cōstruit cū abest: ⁊ nō cū ly adest.

Consequenter auctor diuidit accidens qz quoddam ē separabile q vicz hz cām variabilē ĩ subiecto: vt albedo vel sedere in homie. qō quidem dicitur separabile non q remanat separatū a subiecto. accidens eñ nō potest manere sine subiecto naturaliter: licz bene ꝏtute diuina: sicut in sacramēto altaris remanet albedo sapor ⁊ q̃ntitas panis: substātia pāis nō remanēte. Sed ꝏ separabile quia de facile pōt corrumpi subiecto remanēte. Accidēs ꝏo inseparabile ꝏ quod de facile non pōt separari a subiecto: quia habet causam in subiecto firmā ⁊ radicatā: vt nigredo in corvo. Corvus enī est complexionis calide: quia calor intensus adurit humiditatem ⁊ causat nigredinē. et si arguas q ponere accidens inseparabile repugnat diffinitōi accidētis in qua ꝏ q accidens est qō adest ⁊ abest ꝑter subiecti corruptionē. Respondet porphirius q nigredo separat a corvo per intellectuz dicens q corvus potest intelligi albus et ethiops nitens candore. Sed contra Intellectus semp̃ ē verozꝝ ꝓm Arist. 3. de aīa. Si ergo nō pōt nigredo separari a corvo nō poterit intelligi albus. Respōdetur ad istud q corvus ꝏ posse intelligi albus: qz pōt natura corvi intelligi nō cointellecta nigredine. Sz ista responsio nō satisfacit: qz sic etiam pōt intelligi subiectū non cointellecta ꝓpria passiōe: cū nō sit ꝏ eius quiditate vl essentia: ⁊ sic quo ad hoc nō esset ꝏña inter accidēs inseparabile ⁊ ꝓpriā passiōen. Dico g̃ q corvus pōt intelligi alb⁹: nec intellect⁹ erit falsus qz nō implicat ꝏdictionē corvū esse albū. Añ accñs nō ꝏ inseparabile: qz nullo⁹ possit separi: sz qz nō facilr separat. Possz eñ tolli illa intēsio calor q ē cā nigredīs a corvo ⁊ tñ remaneret corvu⁹. Añ ponūt q̃dā q si ova corvi vncta sāguīe anser ponerēt ĩ lo⁹ frigido: ⁊ ibi fouerent a corvo inō gene

Diuisio accidentis prima albedo separabile.

albedo inseparabile

arguū

Soluit

Replicat

Soluit

Reprbā solutio

alia solutio.

Corvus albo.

rarẽtur cozui albi: nõ sic de ꝓpria passione: implicat enĩ cõtradictionẽ scõm scotũ 2. dist. 4. sen. subicũ esse sine ꝓpria passione. qz tunc conclusio demõstratõnis in q̃ ꝑdicaẽ passio de subiecto eẽt cõtingens: ⁊ tũc scientia nõ esset de necessarijs et impossibilibus aliter se habere Quod ẽ falsũ ex ꝑmo posterioꝛ.

Sco. di. 11. q. 1. ꝛ.

Sed contra hoc arguit dupliꝛ: primo modo sic. Subiectũ est ꝓꝑ ꝓꝑa passione cũ ipa oriatur a ꝓncipijs eius essentialibus: ergo põt eẽ sine ea. Probaẽ cõsequẽtia: qz priꝰ põt esse sine posteriori. Item subiectũ est causa extrinseca passionis: ergo põt eẽ sine ea. Probaẽ consequentia: qz ꝺs ꝑt supplere causalitatem cuiuscunqz cause extrinsece. Rꝰ. ad primum qñ dicit q ꝓꝑ põt eẽ sine posteriori. Dico q verũ est quãdo eoꝛ nulla ẽ ꝓnexio necessaria ꝓm scotũ 2. di. 3. sẽ. Subiecti aũt et ꝓꝑ passiõis est necessaria cõnexio cũ ipa oriaẽ a ꝓncipijs intrinsecis subiecti. Unde sicut subicũ nõ ꝑt esse sine suis principijs eẽntialibus: sic non põt esse sine sua ꝓꝑa passione q̃ huiusmõi ꝓncipia necessario consequitur.

Argui ꝓ.

Ad.

Sco. di. 2. q. 11. arti. 3. ꝛ.

Ad ꝓmum.

Ad secũdũ ꝓ idem dico q deꝰ potest supplere causalitatẽ cuiuscũqz cause extrinsece qñ effectꝰ ñ seq̃ẽt necẽrio tlez cãz

Ad secundum.

Diuidit vlterius auctoꝛ accñs in cõe: et ꝓꝑiũ. Accñs cõe: sicut albedo in cõmuni: ꝓꝑiũ vo sicut albedo sortis vel eius sumitas: ⁊ accidens ꝓꝑiũ hoc mõ dicitur ꝓꝑium indiuidui. Est autẽ alia diuisio accidentis in accidens cõmune: qõ dr̃ accidens ꝓ accñs: qz vicz non habet causã necessariã in subiecto: ⁊ ĩ accidens ꝓꝑiũ subiecti qõ dicitur accidẽs per se. ⁊ sic accñs cõmune distinguitur cõtra ꝓꝑiam passionem: accñs cõmũe hoc mõ est ꝑdicabile distinctũ ab accidente ꝓꝑio.

Diuisio accidentis.

Diuisio accidentis.

Ommune est. ⁊c.

Hic auctoꝛ compat ꝑdicabilia adinuicem. Et primo dicit q oñia ꝑdicabilia in hoc cõueniũt q ꝑdicantur de pluribus. Deinde ponit qõo differunt adinuicem. Et primo compat genus ad alia dicẽs q in hoc differt ab alijs. qz ꝑdicatur essentialiter et ĩ quid de pluribus q̃ alia que sub ipo continẽtur. Cõsequẽter compat drñtiã ad alia dicẽs q drñtia differt a genere. Genus enĩ ꝑdicatur in quid: drñtia vo in quale. Itẽ differt a specie et ꝓꝑo. qz ꝑdicaẽ de pluribus drñtibus spẽ: illa autẽ nõ. Itẽ differt ab accñte. qz accñs suscipit magis et minus: drñtia aũt non: de quo magis videbiẽ in ꝑdicamẽtis.

Conuenientia ꝑdicabilium.

Cõueniẽtia ꝑdicabilium.

Si queraẽ quare auctoꝛ ꝑmo agit ꝺ drñtia q̃ de spẽ: cũ in ꝑcedẽñ. fecerit oppositum. Respõdeo q ꝺ agit de drñtia: qz genus et differẽtia sunt ꝓncipia' spẽi Principiũ aũt est prius ꝓcipiato. In ꝑcedẽñ. vo post genus tractauit de spẽ qz genus et spẽs sũt correlatiua q̃ ex se mutuo cognoscũtur. Est aũt cõmũe spẽi et drñtie scõm porphirium semp adesse his que eoꝛ naturã ꝓticipant. Sortes enĩ semp est homo: et semp rationalis. Ex quo patet q nullo homĩe exñte ista est vera: sortes est hõ: scõm enĩ doctorẽ Aquilinum. s. Scotũ. xxij. dist. 3. sen. ꝑdicatio supioris de inferiori eiꝰ est vera: licet inferius nõ existat. Cuius ratõ ẽ: qz supius est de eẽntia inferioris: ⁊ sic ipsorũ necessaria est habitudo: ⁊ ideo cõcepto sorte concipitur homo siue sit siue nõ Uñ nõ sequitur: sortes est hõ: ꝰ sortes est. qz ab est tercio adiacente ad est secũdum adiacens nõ valet cõsequẽtia: nisi in ꝑdicationibus accidẽtalibus. Insup compat auctoꝛ speciẽ ad alia ꝑdicabilia dicens q species differt a genere: qz genus cõtinet species suas sicut totũ vniuersale ꝓtes subiunctiuas: et nõ continetur ab eis: supple hoc mõ: bñ tamen continẽt ab eis sicut ꝓtes eẽntiales continẽt a toto eẽntiali: cum supioꝛa sint de esse inferioꝛ: vt dictũ est in ꝑcedentibus. Differt etiã species a drñtia: cũ ex pluribus differrẽtijs possit fieri vnum ⁊ nõ ex pluribus speciebus. Oñes enim drñtie collaterales cõtinẽtur in eadem

Sco. di. 22. q. 3. ꝛ.

specie: vt corporeũ animatũ sensibile rationale in hoĩe. Et si arguat q̃ ex duobus existẽtib⁹ actu nõ fit vnũ p se ex. 7⁰ metaphĩce. differẽtie vero habẽt rõem act⁹ ⁊ forme. Ꝛ⁰. q̃ vex est q̃ndo sunt in actibus vltimatis et nõ carẽt ꝓfectioi actualitate: sed sic nõ est in ꝓposito: qꝛ differẽtie porꝛo sunt potentiales respectu vltime differẽtie: sicut materia ꝑma cũ omnibus formis ꝑcedentib⁹ ẽ potentiale respectu vltime forme p quã ꝑnciꝑaliꝛ est esse cõpletiũ totius compositi fm Sco. doctorẽ subtilẽ ij. dist. 4. sen. Mõ sic aũt ex duab⁹ spẽbus que habent esse in actu cõpleto fit tertia spẽs: bene tamẽ duo indiuidua diuersaꝛ speciꝛ cõcurrũt ad generatiõem alteri⁹ in diuidui: vt ex cõmixtiõe ꝓticꝛaris equi cũ asino generat mulus. Mõ tñ ꝓstituit mulus essentialiꝛ ex illis duabus speciebus. sed est tertia spẽs distincta ab ipis Et si arguas q̃ generãs debet assimilari generato ⁊ equus generans ⁊ mulus generat⁹ sunt siles in specie. Ꝛ⁰. q̃ inter generãs ⁊ generatuz aliqñ est silitudo formalis et in forma specifica: vt inter hominẽ generantẽ ⁊ hominẽ generatũ: vbi. s. est generatio vniuoca aliquando vero in forma cõmuniori. vt in ꝓposito Equus generat muluz quibus forte est aliqõ genus cõmune: puta iumentũ vel aliqõ tale i quo ꝓuenĩut. vt diẽ Aristo. 7⁰. metaphĩce. aliqñ aũt inter generãs et generatũ est mñ silitudo virtualis: videlicet generãs habet in se virtualiter tantũ formã quã ꝓducit ⁊ nõ formaliꝛ: vt cũ sol generat calorẽ in medio. Species aũt differt a ꝓprio qꝛ spẽs est prior natura in propria passione.

Ubi sciendũ. q̃ prius nã aliqñ ꝯ a quo aliud dependet: posterius vero natura qõ dependet ab alio: qꝛ ⁊ ꝓpria passio dependet a subiecto: ideo subiectũ naturaliꝛ est pri⁹ propria passione siue ꝓprio: nõ tamẽ ẽ pustpe cum sint idez realiꝛ nec separant generatiõe nec corruptiõe. q̃ etiã spẽs ⁊ proꝑriũ differãt: ꝓbat auc. quia eorꝛ terminiꝛ siue diffinitiones drũt. Dicit aũt diffinitio termin⁹ p quandã silitudinẽ. qꝛ sicut terminus terminat rem cui⁹ est terminus ⁊ includit totã essentiã ipius: sic diffinitio claudit totam substantiã illi⁹ c⁹ ẽ diffinitio. Dñt etiã spẽs ab accidẽte qꝛ spẽs ꝑdicat in q̃d: accñs ꝛo in q̃le

Circa q̃ notãdũ. q̃ accñs bene ꝑdicatur in quid de suis inferiorib⁹: vt color de albedine sed ꝯ ꝑdicari in quale de illis quoꝛ est accidens. Dicit etiã accidẽs ꝑdicari in quo mõ se habet: sicut in ꝑdicamẽto relatiõis. vt si querat qõo se hz sor. ad platonem? Ꝛñdet sicut pater ad filiũ. Dñt etiã spẽs ab accñte: qꝛ est ꝓꝛ nãliꝛ ipso. ¶ Demũ compat auc. ꝓpriũ ad accñs. De differẽtia enĩ ꝓpriꝛ a genere: ⁊ spẽ et drñia satis dictũ est in ꝑcedentibus. Differt aũt ꝓpriũ ab accidẽte: qꝛ ꝓpriũ de vna sola spẽ ꝑdicat: accidẽs vero de pluribus spẽb⁹. Item accñs priꝛ⁹ inẽ indiuiduis ⁊ p posteri⁹ generib⁹ ⁊ spẽb⁹. Mõ enĩ hõ vel aĩal currit: nisi qꝛ sor. vel plato currit. ꝓpriũ vero p priꝛ⁹ inẽ spẽi: et p spẽm inest indiuiduis. vnde risibilitas prius inest homini accipiẽdo in esse primo: p eo qõ inest alicui fm q̃ ipm. seu p rõez ꝓpã ⁊ ñ p aliõ sz alijs p ipm. Sorti aũt nõ inest ꝑmo qꝛ nõ inest ei in quantũ sor. sed in quantũ hõ. Itez gen⁹ spẽs drñia ⁊ ꝓprium vniuoce ꝑdicant. Accidẽs enĩ ꝛo nõ ꝑdicat vniuoce sed denomĩatiue. ¶ Ad cui⁹ euidentiã sciendum q̃ ꝑdicatio vniuoca est ꝑdicatio per se: denomĩatiua vero stricte sumpta est ꝑdicatio p accidẽs. ¶ Notandi sunt modi dicendi p se de quib⁹ agit Arist. primo posterioꝛ. Primꝰ modus est qũ diffinitio vel ꝓs diffinitionis ꝑdicat de diffinito: vt homo ẽ aĩal rõnale. Secundus modus est quãdo ꝓpria passio predicat de subiecto: vt homo est risibilis. Tertiꝰ non est modus ꝑdicandi: sz essendi fm Sco. in ꝓlogo p. sen. qõne de praxi. Aliꝰ hoc mõ aliq̃d ꝯ esse p se. i. solitarie. Quartꝰ modus ẽ qñ in subõ includit ꝓprium rõ inherẽtie ꝑdicati: lz nõ

necessaria inherẽtia vt voluntas vult ⁊ calidũ calefacit. Iste em̃ lz sint ꝓtingentes tñ sunt inmediate. Iste modus assignat sic a Scoto. 7. dist. 3. señ. licet ab alijs aliter ponat.

Sco. di. 41. 3. ſ

Sco. di. 41. 3. ſ

Notandum q̃ fm eundẽ doctorez ibidẽ: Drñia ẽ int̃ vniuocũ ⁊ vniuoce ꝑdicari. Vniuocũ em̃ ꝑdicatũ ꝯ cuius ꝓceptus est in se vnus. Et hoc mõ albũ dictũ de ligno ⁊ lapide est ꝑdicatũ vniuocũ: ⁊ talis ꝑdicatio est denominatiua. Vniuoce ꝯ ꝑdicari est qñ rõ seu diffinitio predicati includit ĩ diffinitiõe subiecti: sic nõ ꝑdicat album de lapide qꝛ rõ eius nõ includit in rõne lapidis. Predicatio igit̃ vniuoca ꝓꝑe est ꝑdicatio essentialis seu ĩ ꝑmo mõ dicendi q̃ se. Et sepe a doctore subtili vocatur predicatio formalis: quia predicatum est de rõne formali seu diffinitiõe quiditatiua subiecti. Et sic gen⁹ spẽs et drñia ꝑdicant̃ de his ĩ quib⁹ essentialit̃ cõtinent̃. Sic aũt sumendo ꝑdicari vniuoce ꝓꝓriũ nõ ꝑdicat̃ vniuoce cũ nõ sit de diffinitiõe q̃ditatiua illi⁹ cui⁹ ẽ ꝓꝓriũ. Qꝛ aũt hoc dicit Petrus hispan⁹ põt dici ꝑdicari vniuoce magis large sumendo ꝑdicationez vniuocã: qꝛ vicz nõ est accñs q̃ accñs: sed inest subiecto necessario ⁊ in ſcõ mõ dicẽdi q̃ se: tum qꝛ lz nõ ꝓtineat̃ in subiecto suo essentialit̃ seu formaliter: ꝓtinet̃ tñ virtualiter: tũ etiã qꝛ sepe proprie passiões ponunt̃ in diffinitiõib⁹ loco drñiaꝝ essentialiuz: q̃ plerũq̃z nos latent: quas circũlocꝯmur q̃ ipas passiones. Predicatio denoiatiua dicit̃ illa in qua ꝑdicatũ ꝯ inesse subiecto ĩ quadã adiacẽtia siue formali inherentia q̃ quã formã subiectũ denoiatur: vt hõ dicit̃ albus ab albedine. Et ista ꝓprie ꝯ ꝑdicatio q̃ accñs: ⁊ hoc triplr: vt habet̃ ꝑmo posterioꝝ. aliquãdo em̃ accidens ꝑdicat̃ de subiecto: vl' subiectũ de accñte: aut accñs de accidẽte. ⁊ ad hanc põt reduci ꝑdicatio ſcõe intentiõis ĩ cõcreto de suo fundamẽto: vt aĩal est vniuersale: vel aĩal est genus. põt etiam reduci ꝑdicatio fundamẽti de intentiõe: vt dicendo nomẽ est vox: vl' gen⁹ est qꝗ ꝑdicat̃. i. intentio attributa ei q̃ ꝑdicat̃ seu denominãs id qꝗ ꝑdicat̃. Large ãt extendit̃ ꝑdicatio denomiatiua ad accidens sumptum ꝑ eo qꝗ est extraneuz a rõne alicui⁹: cuiusmodi ẽ ꝑdicatio generis ꝯ drñia ⁊ ecõuerso. ⁊ idem ꝯ de subiecto ⁊ ꝓꝓria passiõe: sicut etiã dicit doctor subtilis. 12. dist. ij. señ. ⁊. q. quolibet oꝛ. Hõ solũ est ꝑdicatio denoiatiua accidẽtis ad subiectũ: sed etiã forme ad subiectũ ꝓꝓrie nature. vnde ista est denomiatiua ⁊ in ꝑmo mõ dicẽdi q̃ se. hõ est animat⁹: lz ista sit q̃ accidẽs. Corp⁹ est animatũ. Predicatio etiã denoiatiã aliqñ ab eodem doctore Scoto vocat̃ ꝑdicatio formalis. Añ. 5. di. p. sen. dicit q̃ adiectiua verba ⁊ pticipia ꝑdicantur formaliter: qꝛ significãt formã q̃ moduz informant: ĩõ denoiatiue ꝯ ꝯ subiecto.

Sco. di. 41. 11

Declarat ꝓñter auct. quid sit ꝑdicari equiuoce di. q̃ ꝑdicari equiuoce est predicari vno nomie ⁊ diuersis rõnib⁹ sumptis fm'illud nomẽ. vt canis vno nomine ꝑdicat̃ ꝯ aĩali latrabili pisce marino et celesti sydere. Hõ tñ dicit aliquã rationẽ seu diffinitõem aut ꝓceptũ ipis cõmunẽ. Dicit etiã q̃ ens nõ ꝑdicat̃ vniuoce de substãtia ⁊ accidẽte: sz eꝗuoce: qꝛ fm diuersas rõnes. qꝛ rõ entis fm q̃ ꝯ de suba ẽ ens q̃ se: scõm ꝯ q̃ ꝯ de accñte ẽ ens in alio. Sequẽdo opiniões doctoris subtilis oppositũ ẽ dõm: vt dictum ẽ in ꝑcedẽti ca⁹. de gñe. Nec ratõ auct. cogit. Eodez em̃ mõ posset ꝓbari aĩal dici equiuoce de hoie ⁊ de equo arguẽdo vicz: q̃ rõ aĩalis fm q̃ ꝯ de homine ẽ aĩal rõnale: ⁊ fm q̃ ꝯ de equo est aĩal irrõnale. Dico ꝗ q̃ sic̃ ꝓceptus aĩalis q̃ ꝯ de hoie ⁊ de equo abstrahit a rõnalitate ⁊ irrõnalitate: sicut ꝓceptus entis q̃ ꝯ de suba ⁊ accñte abstrahit ab esse q̃ se ⁊ abesse in alio: nec hoc nec illud includit: sz ẽ indifferens ad vtrũq̃z. Est aũt alia ꝑdicatio q̃ vtunt̃ theologi in diuinis que dicitur identica.

Sco. di. 3. ij. di. 8. q. 1. ſ

Ad cuius euidentiã sciendũ q̃ essentiale ĩ diuinis fm doctorẽ subtilẽ Sco.

Ex suba et ens fit ens q̃ ens ꝯ ꝯ ꝯ q̃ analogia ꝓꝓ posita ꝓꝓ hoc dicit famosi doctoris star dico q̃ illa regula dr̃ intelligi d̃ ꝓꝓ fm aliud intrinsecum et nd aliud intrinsecum.

prima.q.quolibetor nō distinguiť ꝓtra accidentale eo mō quo sumiť a phis. de quo dictū est ca. de ꝓprio: sz distinguiť contra notionale: vñ quia essentia diuina ē vna numero in tribus ꝑsonis illud dicit essentiale quod ē simile essentie in modo predicandi et cōmunitate reali. Et sic illa dicunť essentialia que sūt cōmunia tribus personis: vt potentia sapientia bonitas: ⁊ sic de alijs. Notionalia vero dicunť illa per que notificat distinctio ꝑsonarū diuinar: vt paternitas filiatio spiratio. ⁊ sic ō alijs. Et talia nō sunt cōmunia tribus ꝑsonis. Ipsa autē essentialia sunt formaliter infinita Notionalia autez nō sunt infinita nisi rōne idēptitatis cum essentia. Predicatio ergo abstracti de abstracto vbi vnū extremum vel ambo sunt infinita ē vera identice: vt sapientia est bonitas vel paternitas: quia infinitum identificat sibi q̄d cunq̄ cōmuni compossibile. Quod sic ꝑbatur: quia infinitū non est componibile. Omne enim quod potest cum aliq̄ componi potest esse pars: ⁊ ꝑ ꝓsequens excedi: quia totum est maius sua parte. Nō esset autē omīno incomponibile ad aliquod componibile sibi in eodem supposito sed non esset omnino idez sibi: qz tūc esset ibi aliqua compositio saltem actus ⁊ potentie. Infinitū ergo identificat sibi quodcūq̄ cōpossibile. Ista autē paternitas ē filiatio: nō est vera identice: quia neutruz est formaliter infinitū: de q̄ magis habet videri in theologia.

De predicamentis

Dcognoscendum ⁊c.

Hic determinat auctor de p̄dicamentis: vbi sciendū q̄ p̄dicamētū p̄t sumi dupliciter. vno mō ꝑ gñe gñalissimo cuiuscunq̄ p̄dicamenti Alio mō ꝑ tota coordinatōe p̄dicabiliū fm sub et supra.

Notandū vlteri⁹ q̄ metaphisicus tractat de p̄dicamentis in quantū sunt quedā entia: logic⁹ vero in ꝗntū fundāt scōas intentiōes: cuius modi sunt subici ⁊ predicari. Ad declarationem aūt p̄dicamentorꝝ p̄mittit tres diffinitiōes: duas diuisiones: ⁊ duas regulas: que dicunť antep̄dicamēta. Est autē antep̄dicamentū quedā noticia valens ad cognitionē predicamētorꝝ habē dā. Premittit diffinitōz eq̄uocorꝝ di. ¶ Equiuoca dicunť quorꝝ nomē solū cōmune est: ⁊ fm illud nomē ratio subsistētie est diuersa: vt canis est equiuocuz ad caneiu latrabilem piscem marinū ⁊ celeste sydus: quia solū nomen est eis cōmune: nō aūt ꝓueniūt in aliqua diffinitione sumpta fm illud nomē canis: licz bene cōueniāt in diffinitōe corporis: ⁊ ō notanter dicit fm illud nomen.

Notandū insuꝑ q̄ duplex est equiuocū: videlicz equiuocū equiuocās: ⁊ equiuocū ad equiuocatū. Equiuocū equiuocās est dictio eq̄uoce plura importans. Equiuocū equiuocatū sunt ipe res equiuoce importate: fm quosdam hic diffiniunť equiuoca equiuocata nō equiuocantia: sed oppositum videť veri⁹: quia diffinitio nō est rerum sed nominū. Unde. 4. metaphice dicit q̄ rō quā significat nomē eit diffinitio. ponit aūt equiuoca dicunť nō equiuoca sunt: quia hoc mō sepe Aris. loquit fm opinionē antiquorꝝ doctorꝝ. Equiuoca ergo dicunť. s. a doctorib⁹ antiquis: et ponit equiuoca in plurali nūero ad denotandū plālitatē huiusmōi eq̄uocorꝝ. Item equiuocans est duplex. s. a casu ⁊ a cōsilio. Equiuocū a casu est dictio plura eque significās ꝑmo vt canis. Equiuocū a ꝓsilio ē analogū: qd̄ fit vnū ꝑ cōpositiōez ad aliud: vt aīal significat aīal pictū ꝑ cōpositiōez ad aīal viuum. Ubi

Sciendū q̄ analogū ñ ē medium inter vniuocū ⁊ eq̄uocū: cū ipa sint īmediata: vt ptz ex rōnib⁹ ipōrum. Omne ei analogū ē vniuocū vl eq̄uocuz Ulū q̄dam analoga sunt equiuoca: vt animal est analogū et equiuocum ad aīal viuū: et ad aīal pictū. Quedā vero sunt vniuoca: vt ens ē vniuocū ad deū ⁊ creatura ā sūbam ⁊ accñs: vt diffuse declarat

doctor subtilis Scotus. di. 3, et. 8. p. sē. licet sit analogon ad ipa: cū accūs habeat attributionē ad substātiā: ⁊ creaturā ad deum: vñ licet attributio sola nō ponat vnitatē vniuocatōnis: q: vnitas attributionis minor est vnitate vniuocatōnis. Minor aūt vnitas nō arguit maiorem: tamen minor vnitas pt stare cū maiore: sicut que sunt vnum specie: sūt vnū genere: licet vnitas generis sit minor vnitate speciei. Hoc patet p phm. x. metaph. vbi ponit ordinē essentialem inter species eiusdē generis. q: ibi vult q in quolibet genere est vnū qd est mēsura aliorum. Mensurata aūt habent ordinē essentialē ad mēsurā: ⁊ tamē nō obstante tali attributōne nullus negat cōceptuz generis esse vnum.

Scendū vlterius q in diffinitōne equiuocorū nomē non sumitur, put distinguitur ab alijs ptibus orationis: cum equiuocatio et vniuocatio non solū reperiātur in nomīe sed etiam in verbo: sed sumit ibi nomē p dictōne

Notandū q substantia potest capi dupliciter fm Aristo. 5. metaphice. Uno mō, put substat accūtibus: et sic est pdicamentū distinctum ab accidētibus: et sic nō sumitur ī ppositū cum equiuocatio reperiat in accūtibus. Alio modo substantia sumitur p qualibet rei essentia seu quidditate: ⁊ sic sumit in ppositū. Ratio etiam in ppositū sumitur p conceptu vel diffinitione. Unde ratio substantie dicitur cōceptus vel diffinitio essentie.

Consequenter auctor ponit diffinitionē vniuocorum: dicens q vniuoca dicūtur quorū nomē cōe est: ⁊ scōm illud nomē ratio substātie ē eadem: vt hoc nomen animal ē vniuocū ad hominē ⁊ equū: q: eius rō siue diffinitio. s. substantia corporea animata sensibilis ipis cōuenit. Et patent omnia q̄ ponūtur in diffinitōne vniuocorū per ea que pdicta sūt de diffinitōne equiuocorū.

Deinde ponit diffinitionē denominatiuorū dicens q denominatiua dicuntur quecunq ab aliquo solo casu differēt sunt: et scōm illud nomen habēt appellationem: vt a fortitudine fortis: ab albedine albus.

Notandū circa illud q denominatiua sunt concreta: ⁊ sunt duplicia: quedam ī generib⁹ accidētiuz: ⁊ quedā in genere substantie. Concretuz in generibus accidētiū dicit quod importat subiectū cū accidēte: vt album. Abstractum vo importat soluz accidēs: vt albedo. Concretū vero in genere substāciē scōm Scotum. 5. distī. p. sen. importat naturam cū supposito: vt homo. Abstractum vo importat pcise ipam naturam vt humanitas. Denominatiua igit id ē concreta differūt ab aliquo. i. ab abstracto a parte vocis solo casu. i. sola cadentia seu finali terminatōne vocis: cū conueniat in pncipio ipsius voc: vel scōm scotum. xji di. 2. sen. drūt solo casu. q: concretum importat cadentiam vel dependentiā accidētis ad subiectum vl forme ad suppositum quod denominat. Non aūt abstractū. Et ista drūtia est in modo significandi.

Notandū etiā q circa hoc ē aliter dicendū scōm grammaticū: ⁊ aliter scōm logicū. q: enī grāmaticus considerat nominū impositiones: ideo scōm ipm abstractū descendet a cōcreto: vt iusti addita tia fit iusticia. quia vo logicus magis cōsiderat ipas res in ꝗntū sunt fundamēta secādarū intentionum: ideo scōm ipm concretū denomiatur ab abstracto: vt paries denomiatur albus ab albedine sibi realiter inherēte Concretū igit venit ab abstracto: q: prius est rem esse scōm se: sicut significatur per abstractum q̄ ipam inesse alteri: sic̄ significatur per concretum.

Deinde ponit auctor duas diuisiōes quarū pma est: q eorum q̄ dicūtur: quedam dicūtur cū cōplexiōe: vt homo curit: quedam sine cōplexione: vt homo.

Circa quod notandū q cōplexa dicunt ea que cōplectūtur plures termīos vel dictōes. Est aūt triplex complexio. s. re

rum tantū: scz quando est vna vox simplex et plures res importare: vt album. Alia est cōplexio terminorū tm̄: scz quādo sūt plures termini importātes eādem rem: vt Marc⁹ tulli⁹. Alia ē rerū ⁊ terminorū simul: vt in ꝓposito. Dici etiā in ꝓposito tm̄ valet sicut ꝓ vocem ꝓferri: vel significari. Et si arguatur q̄ hec diuisio nō sit bona: qz scōm Boetiū ī li. diuisionū: diuisio dz dari ꝑ opposita: sz incomplexū nō opponit cōplexo: cuz fit eius ps. Respōdeo q̄ incōplexū cuz sit quoddā cōcretū pōt sumi duplicit. scz: formaliter ꝑ ipa rōne incōplexionis: vl materialiter ꝑ eo qd subest tali ratōni. primo mō opponit cōplexo: secō mō ñ.

Ad declarationē aūt secūde diuisiōis ponit auctor octo modos essendi in: qui pñt hri ꝑ hos xus. Insunt ps toti species generi calor igni. Rex in regno: res in fine locoq̄ locatū. Primo ei mō dicitur aliquid esse in sicut ps integral in suo toto: vt paries in domo esse habz quia est aliquid eius. Secūdo mō sicut totū integrale in suis ptibus: vt domus in tecto: in pariete: ⁊ fundamēto: qz scz ex ipis integratur. Tercio mō sicut species in genere: vt hō in animali. qz vicz sub ipo cōtinetur. Quarto mō sicut genus in spē: vt anīal in hoīe: qz ē ps essentialis eius. Quīto mō sicut forma ī materia siue sit forma substātialis: vt anīa in corpe: siue forma accidētalis: vt albedo in pariete. Est aūt substātialis forma illa q̄ dat eē simplicit: siue eē subsale. Forma xo accētalis q̄ dat eē scōm q̄d. siue accidētale. Cognoscitur aūt forma subalis ab accētali scōm Scotū. ii. di. 4. sen. qz q̄diu proceditur in subialib⁹ sp posterior ē pfectior ꝑore: vt anīa adueniens corpi est pfectior forma corporis. Quādo aūt deuenit ad accētalē sequēs ē pfectior vltima p̄cedēte. Sexto modo dr̄ aliq̄d esse in sicut in suo efficiēte: vt regnū in regēte. Septimo mō sic in suo fine: vt virtus in beatitudīe: qz vi delicet ordinatur ad beatitudinē. Octauo mō sicut vinū in suo vasc: vel locatū in loco: qz ab ipo continetur.

Consequenter auctor ponit secūdā diuisionē dicens q̄ eorū que sunt q̄dā dicūtur de subiecto: in subiecto xo nullo sūt: vt genera ⁊ spēs et drūtie substātie que dñr de subiecto: id ē de suis inferioribus: ⁊ nō sūt in subiecto: sicut accēs cū sint subie. Ñ dici de subiecto vt ꝗ sumitur: est p̄dicari de suo inferiori: vt homo de sorte ⁊ platōe. Esse xo in subiecto ē esse in aliquo sic accēs in subo: qō scz inberet substātie.

Si arguatur cōtra predicta q̄ forma substantial ē in forma sicut aīa in corpe: ergo ē in subiecto. Respōdeo: q̄ nō est ī subicō sicut accēs cū ex ipa et materia cōstituat vnum ens ꝑ se: nō aūt ex subiecto et accēte. Alia xo neq̄ dicūtur de subiecto: nec sūt in subiecto: vt in diuidua substantie q̄ nō dñr ꝗ subiecto: cū non habeāt aliquod inferius sub se: neq̄ sūt in subo cū non sint, accidentia. Alia aūt sunt que dicūtur de subo: ⁊ in subo sūt: vt gña et spēs nouē p̄dicamentorū accētiū: q̄ dñr de subo scz de suis inferioribus: ⁊ sūt in subo cū sint accētia. Alia xo in subicō sūt: de subicō xo nō dicūtur: vt indiuidua de generib⁹ accidētiū: vt ꝗ albedo: hec nigredo: q̄ sūt in suba sicut ī subo: ⁊ nō dicūtur de subiecto cū ñ habeāt aliquod infer⁹ sub se.

Contra hāc diuisionē arguit sic: qz ꝑm Boe. oñis bona diuisio debz esse bimēbris. Ñ deo q̄ verū ē: sz adde vel reducibilis ad bimēbrē. Et sic ē in ꝓposito. Nam incōplexa significant subam vel accēs. Si subiam vel vlem vel ꝓticularē: si vlem sic ē primus modus: si ꝓticularē: sic ē secūdus modus: si accēs hoc ē dupliciter: qz aut accēs vniuersale: ⁊ sic ē tercius mod⁹: aut ꝓticulare: ⁊ sic est quartus modus.

Ulterius auctor ponit duas regulas quarū ꝑma ē hec. Quādo alterū de altero p̄dicatur vt de subicō: quecūq̄ ꝗ eo qd p̄dicat dicūtur: etiā oñia ꝗ subiecto dicuntur: vt sortes est homo: hō est aīal ergo sortes ē animal. Ubi notādū: q̄ hec regula habet veritatem quādo ē

Secunda diuisio

dici de subiecto

Qd in subiecto

Arguit

Nota

Arguit

Soluit

Prima regula

quādo ista regula habet veritatem

pdicatio essentialis supioris de inferioris: Et hoc notatur p illud qd dicitur vt de subiecto. et ideo si arguatur: sortes ē homo: homo est spēs: ergo sortes ē species: nō valet. qz cū species sit secūda intentio et ens rationis nō pdicatur essentialiter d homīe. Secūda regula hec est: Diuersorum generꝝ t nō subalternatim positorꝝ diuerse sūt species t drñie: vt aīalis t sciētie: que sūt diuersa gña. Drñie enī aīalis sunt rationale t irrationale. Drñie d scientie sūt morale t naturale et sermocinale. Dicūtur autē genera non subalternatim posita: quorū vnū nō ponit sub altero: vt sunt diuersa predicamēta. ¶ Si arguatur contra: qz corpus ponitur inter species substantie et quātitatis: Respondeo q corp' pōt accipi vno mō put diē trinā dimēsionē: t sic est in genere ēntitatis. Alio mō p illo cui inest ipa trina dimēsio: t sic ē in genere substantie. Ponitur aūt hec regula ad cognoscendū q eēntie pdicamētorꝝ sunt inpermixte. Cū enī genera sint idē eēntialiter cū suis speciebus: si gña sunt diuersa: species etiā erūt diuerse.

Secunda regula

Gna nō subalternatim posita

Arguit

Respondet Corpus cū dicit

Ad qd ponā ista regula

Circa quod notandū q licz inter aliā genera sit distinctio realis: vt patet in subia quantitate t qualitate. Quantitas enī t albedo panis remanēt in sacramento altaris absq; subia panis: tamen ad distinctionē pdicamētorꝝ sufficit distinctō formalis: seu rationū formaliū ipōrum. t sic eēntie pdicamētorꝝ sunt inpmixte formaliter: vt ēm ait Aris. Nihil prohibet idez pluribus generib' enumerari. Aūt vt ponit doctor subtilis Sco: 13. q. quolibetorꝝ. Relatio quā habet act' intelligendi ad obiectum ē ppe de genere relationis: t tamē est idē realiter cuz actu intelligendi qui ē quedam qualitas. Ad distinctōez g pdctorꝝ sufficit distinctio formalis. Illa aūt distinguūtur formaliter sm eundē doctorem. 2. dist. p. señ. quorꝝ vnum nō includit aliud in primo mō dicendi per se. Est aūt pmus modus dicendi p se quando diffinitio r

Ad pma rationē sint distincta

Sco. q. 13. quo.

Sco. dic. 2. c. 2. p. di. in pl. 11 ii

ps diffinitionis pdicatur de diffinito. Ista aūt distinctio formalis licet non sit realis ppe dicta: tamē nō est distinctio ratōnis seu fabricata p opus intellect'. Unde cū idētitate reali stat distictō formalis et ex natura rei: quod declarat doctor vbi s accipiendo albedinez que est vna res et forma simplex: hec ꝓuenit cū nigredine in ratōne colōris: t differt a nigredine p propriā drñiam specificam. Cum ergo idem nō possit a parte rei per idem cū alio differre et cōuenire: oportz q realitas a qua sumit genus albedis: per quā cōuenit cū nigredine sit alia a p te rei a realitate a qua sumitur drñia p quā differt a nigredine. Nō est aūt alia realiter cum albedo sit simplex forma: g est alia formaliter t ex natura rei: cū ista ꝓueniētia albedinis t nigredinis sit a p te rei seclusa oppōne intellectus.

Sed ꝓtra arguitur sic Dē ens aut ē reale aut ratōis: ergo oñis distinctio aut est realis aut est ratōis. Cōsequētia pz: qz distinctio est passio entis ex q̄rto metaphisice. Respōdeo q distinctō realis est duplex: quedam ē large sumpta: t q̄dam stricte. Distinctio large sumpta est oñis distinctio q̄ habet esse circūscpto oñi opatōne intellectus. Et de ista dico q verum ē q sicut oñe ens aut ē reale aut ratōnis: sic oñis distinctio aut ē realis id est nō fabricata p ītellectū: aut rationis. i. fabricata per opus intellect' Alio mō distinctō realis sumitur stricte p distinctione que est inter duas res q̄rum vna est generās: alia generata: vel quarꝝ vna potest corrūpi alia remanēte. Et de ista nō est verū q oñis distinctō sit realis vel ratōnis. Distinctio enī formalis nō est realis hoc modo: qz nō est inter rem t rem. Hec ē rōnis: qz nō ē fabricata per opus intellectus. De varijs modis distinctionum reperies. 3. c. pri. phīcorum.

Ens

De predicamentis in generali.

Alterius determiat auctor de pdicamētis in generali dicēs: q̃ terminorꝫ incomplexorꝫ singlm aut significat sūbam vt hō: aut quantitatem: vt bicubitū: aut ad aliq̃d: vt duplū: aut qualitatē: vt albedo: aut actionem: vt secare: aut passionē: vt secari: aut qñ: vt heri: aut vbi: vt in loco: aut situm: vt sedēr: iacere: aut habitū: vt calciatū eē.

Ad euidentiā huius diuisionis sciendū q̃ cōplexa nō sunt in aliquo vno gñe cū significent res diuersorꝫ generū. Et ideo hic notāter dicitur: eorꝫ q̃ fm nullā complexionē dicūtur. Ex hoc etiā patet q̃ dicibile incomplexū ordinabile in genere fm sub et supra est subiectū libri pdicamētorꝫ. Hec diuisio etiaz debet ītelligi de dicibilibus incōplexis veras res significantibus. Entia enī rationis q̃ habēt eē p actū intellectus cōpatiuā: vt intentōes secūde nō sūt in genere: cum predicamenta sint entia realia. Item debet intelligi de entibus cōpletis: et ideo materia et forma que nō sunt entia completa solū reductiue ponūtur ī pdicamēto substātie ⁊ non p se. Debet etiā intelligi de entibus finitis. Ens enī infinitū cuiusmōi est deꝰ non ē in genere: vt phat doctor subtilis Scotus. 8. dist. p. sen. qr realitas a q̃ sumit genus ē potentialis ad illā a qua sumit drñtia: alꝯ genus cōplete diffiniret. Illum aūt infinitu ꝫ est potētiale ad aliq̃d: quia tūc posset intelligi pfectius. Ñ infinitū nō eēt cūleo cū quo pōt aliquo mō esse idē. Quelibet igit entitas formalīr infinita identificat sibi quodcūq̃ sibi cōpossibile. ex infinitate ergo dei patet q̃ non est in genere. hoc idem patet ex eiꝰ simplicitate. Si enī ī deo esset ordo realitatū quarū vna esset contrabibilis ⁊ p fectibilis p aliā: tūc non esset sūme simplex: qr ibi esset compositō saltē actus ⁊ potentie.

Arguitur contra hoc: qr ens cū dicat vnū conceptū cōmunē deo et creature oportet q̃ contrahat ad illa: ⁊ sic ibi erit ordo realitatū: quarum vna cōtrahet aliam. Rñdeo q̃ contrahētia ens nō sūt drñtie: cū nō cōstituant cōpositum cū contracto. Contrahit enī ens p finitū et infinitū q̃ sūt mōi intrinseci. Ñ entitas in deo ⁊ infinitas ñ sunt due realitates: sed vna simplex realitas in sūmo gradu pfectōnis. Non sic de realitatibus a quibus sumit genus ⁊ drñtia. vt patet in albedine q̃ est forma simplex: licet sit ibi compositio actus et potentie. Intellectus enim separatus videns albedinē videt ibi duas realitates quarū vna ē potētialis et pfectibilis p aliā. Est aūt modus intrinsecꝰ: q̃ addit alteri non variat rationē formalez eius: vt patet de albedine et eius gradibus. In quocūq̃ enī gradu intelligat eē aliq̃ perfectio qui gradus est gradus illiꝰ pfectōis: nō tollitur ratio formalis pfectionis ꝓpter istum gradum.

Notandum insup q̃ sicut ens contrahitur ad deuz ⁊ creaturā p mōs intrinsecos: sic ens finitu ꝫ ad sūbam ⁊ accōs. Propūs modꝰ substātie est esse p se: accētis vero est eē ī alio et hoc cōuenit accidentibus scōm prius et posterius.

De pdicamentis in speciali. et primo de pdicamēto sube.

Substātia diuidit p pmā et secūdā. ⁊c. Hic auctor incipit determinare de pdicamētis in speciali: et pmo d sūbaque ē prior accidētibus ex septimo metaphice: diuidēdo eā p pmā ⁊ scōdaz substantiā. Ubi notādū q̃ nomē sube pt sumi a p se stādo: ⁊ sic sumit ab esse eiꝰ ꝓpo et absoluto: vel a substādo accētibus: et sic sumit ab esse eius respectuo per compatōnē ad accētia. Deinde diffinit pmā sūbam dicēs q̃ pma substātia ē q̃ ꝓpe pncipalīr ⁊ maxie substat. Ponitur proprie ad drñtiam accidentium: licet enī accidens possit esse subiectum accidentis: non tamē vltimate terminat eius dependentiam. Ponitur

principalr ad drñi am scbax substātiarū que nō substāt accidētib⁹ nisi put sunt in pmis. Homo enī nō dr albus aut niger: nisi qr sor. vel plato ē albus. Et deinde ponit maxime ad ostendendū q pme substātie plurib⁹ substāt q secunde: quia substant omnibus alijs quibus substant scde: r cū hoc pīs secūdis. ¶ Alterius ponit auc. scdam diffinitiōem prime substātie di. q pma substātia ē que nec est i subiecto nec dr d subiecto. Nō esse in subiecto hic ponit ad drñiam accidentiū que inherēt substātie. Nō dici vero de subiecto ponit ad drñiam secūdarū substātiax que dicunt de suis inferioribus. ¶ Sed cōtra hoc arguit r videtur q auc. sit supfluus ponendo plēs diffinitiōes pme substantie: quia vnius rei est vnum esse. q vna res tm habebit vnā diffinitionem cū diffinitō dicat esse rei. Respōdeo q vnius rei est vna diffinitio ppie que vat p genus r drñiam: Sed bene possunt esse plures descriptiones vel diffinitiōes large sumpte quibus notificat quid p nomē importatur. ¶ Deinde diffinit scdam sudam dicēs: q scde substātie sunt spēs in quib⁹ sunt prime r ipax gña que dicunt scde sube: qr secūdario substāt accidētib⁹. Indiuidua dr dicunt pme substātie: q pmario substant: vt dictum est.

Ista dicō pme subē

Arguit

Respondet

dicō secūdō subario.

Notandū est ad illi⁹ euidentiā. q drñia est inter accidentia cōmunia r accña. ppa: qr accña cōia per pus insunt idiuiduis q spēbus: qr bō nō est alb⁹ neq niger: nisi qr sor. vel plato. Sz accña ppria sunt econuerso. Sor. enī nō est risibilis nisi in quantum hō. ¶ Consequēter dicit auc. q ea q dicunt de subiecto pdicant de eo nomīe r rōe: vt hō de sor. Eox dr q sunt i subiecto vt in plib⁹ neq nomē neq rō pdicatur de subiecto. vt albedo. In alijs dr nomē nihil phibet pdicari de subiecto: vt album de corpore predicatur: rationē vero albi impossibile ē pdicari.

Ista ē inter accia q ia radia ppria

Notabile

Nō de subiecto pdicari

Notādū q nomē d subiecto pdicari est nomē de subiecto verificari: vt hō est alb⁹. Rō dr dr pdicari qñ diffinitio vl ocept⁹ pdicati ēcludit eēntialr i subo: vt hō ē aīal. scde q sube pdicant noīe r rōne d pmis cū essentialiē includant i ill. Abstracta dr de generib⁹ accntiū nec noīe nec rōne pdicāt de pmis substātijs. Aū illa ē falsa sor. ē albedo. Cōcreta dr pdicant fm nomē qr illa e vera sor. ē alb⁹: sz nō fm rōem. qr ipa albedo quā importat h⁰ nomē albus nō includit essentialiter in sor.

Pdicatio

¶ Insup cōpat scdas substātias adinuicem di. q scdax subax magis ē suba species q genus qr plib⁹ substat. Quibus cūcq enī substat gen⁹ eisdē substat r species: r cū hoc etiā ipi gñi. Dicit etiaz q spēs spālissime eque nālr sunt sube: vt hō equus: qd ē intelligendū qn vna species sube sit p fectior alia. hō enī ē pfectior. Sz ē intelligendū qntū ad substādū accntib⁹ qr equalr descendūt i idiuidua: r sic equalr substāt accntib⁹ suorū indiuiduox. ¶ Ponit pñter auc. ppetates substātie. Prima ē q cōe ē omni substātie i subiecto nō esse. Et dr notanter cōe: qr ista ppetas puenit omni substantie sz nō soli. Et sic inest sustātie in secūdo mō ppij. Quod enī pueniat oī substātie ptz qr substātia ē ens p se stās et nō inherēs sicut accidēs qd semp inheret actu vel aptitudine: lz enī qntitas et albedo in sacramēto altaris nō inhereant actu substātie panis: tm hnt aptitudin ad inherendū. Probat aūt auc. hanc ppietatē inductiōe r syllogismo Et si instet de ptibus integralibus substātie que sunt in subiecto: Et sic hec ppietas non cōueniet omni substantie. Respondeo q partes integrales non sūt in aliquo sicut accidens in subiecto sz sic ptes in suototo. Qd āt hec ppietas nō pueiat soli sube phat: qr puenit differētijs substātie q nō sunt in aliq sicut accidēs in subiecto: q tm non sunt in gñe substātie p se sz reductiue tm. Solum enī per se in genere sunt illa q sunt in recta linea pdicamētali q pdicantur

Cōpatio

Prima ppietas

in quid ō inferiorib⁹: ac ipm indiuiduū abstrahēs ab exntia actuali: vt hic homo includens tantū naturā specificā cū drna indiuiduali: vt ponit doctor subtilis Sco. di. 3. 2. sen. Scda ppetas sbest q̄ omnib⁹ scdis substātijs ⁊ differētijs eor pueit vniuoce pdicari de pmis Quod ex hoc ptz q̄ eentialr includunt in pmis. Inest aūt ista ppetas substantie in secūdo mō ppriij vt pcedens: cuz nō tantū queniat illis que sunt p se i genere substātie sed etiā reductiue .s. differentijs earū. Et si arguat ꝓtra q̄ albuz bene pdicat vniuoce de ligno ⁊ lapide. ergo nō quenit solis substātijs secūdis vniuoce pdicari de pmis. Pna est nota ⁊ pbat ans: q̄ albū dicit vnū ꝓceptuz ad lignū albū ⁊ lapidē albū. Respōdeo q̄ lz albū sit pdicatū vniuocū: ñ tñ vniuoc pdicat: vt enī dictū est in fine pdicabiliuz. Aliud est vniuocum pdicari. ⁊ aliud est vniuoce predicari. Vniuocum enim predicatur cui⁹ ꝓceptus in se est vnus. Et hoc mō album dictū de ligno albo ⁊ lapiō est pdicatū vniuocū. Vniuoce ꝛo pdicari est qñ rō pdicati includit in rōe subiecti: sic nō pdicat albū ō lapide. Et sic ratio albi nō includit in rōne lapidis Tertia ppetas substātie est q̄ oīs pma suba significat hoc aliq̄d. scda vero substantia nō significat, hoc aliq̄d sz potius quale quid: lz videat significare hoc aliquid sub appellatiōis figura.

Notandū. q̄ prima suba significat hoc aliq̄d. i. indiuiduuz per se subsistēs seu supposituz qō per se subsistit. i. indepēdēter existit. ꝟm enīz Scotū pma dist. 3. sen. Rō suppositi cōsistit in duplici negatiōe: vicz q̄ nec dependet actu nec aptitudine. Unde albedo que ē in pariete nō est supposituz q̄ actu depēdet a pariete substētāte. Alia etiā separata licet p se existat nō tñ ē suppositum. Nō enim subsistit seu indepēdenter existit: licet enim non dependeat actu a corpore dependet aptitudine: q̄ habet inclinatiōz naturalē ad informādum corpus. Secunda autē substantia significat quale quid. i. substātiam pluribus cōicabilem. Unde quid dicit substantiaz: licet enī quiditas seu diffinitō reperiat in accntibus ppus tamē reperitur in substantia. Quale ꝛo dicit formam multis cōicabilē. Superiora autē dicunt forme p compositiōem ad inferiora: vt ptz ex 5°. ⁊. 7°. metaphi. Hinc est q̄ illa que ingrediunt diffinitionem quiditatiua cuiusmodi sunt gna ⁊ drne dicunt apō formalizātes quiditates seu formalitates: q̄ ꝛo eadem res aliqñ appellat noīe secūde sube aliquando noīe pme: vt for. aliquādo appellat hō: ⁊ aliquādo for. iō scda suba videt significar hoc aliq̄d sub figura appellatiōis. i. ppt silitudinē appellatiōis. Quarta ppietas substātie est q̄ substātie nihil est cōtrariū: sed hoc nō est ppriū substātie: q̄ cōuenit quātitati ⁊ quibusdā alijs. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q̄ ꝓtrarietas pt accipi duplr. .s. large ⁊ stricte. Cōtraria stricte sunt forme positiue sub eodē gne posite maxime a se distantes: que in eodem susceptibili vicissim insunt. Large vero dicunt ꝓtraria que habēt aliās cōditiones requisitas ad cōtrarietatez sed nō omnes. Et sic sumēdo ꝓtrarietatem substantie inest cōtrarietas. Forme enī substātiales ignis ⁊ aque sic ꝓtrariant cuz sint forme positiue que nō possunt eidez simul inesse sed bene successiue. Nō enī possunt reduci ad priuatiōem ⁊ habitū: quia licet vna forma includat priuationem alterius: non tamē precise. Sz vltra hoc dicit aliquid positiuū. hoc etiaz modo ponit cōtrarietas differētiar eiusdem generis decimo methaphice. Sumendo vero cōtrarietatē stricte: ꝓtrarietas non inest substantie: quia ad minus ibi deest vna cōditionum requisitar ad cōtrarietatem vicz q̄ forme cōtrarie sūt maxime distātes a se inuicem. Et sic loquitur Aristo. quinto phisicor: vbi probat q̄ ad substantiam nō est motus: q̄ substantie nihil est ꝓtrariū. Motus aūt fit a contrario in cōtrarium. Nam cum de ratione mot⁹ sit q̄ fiat in tempore im-

Quarta ppietas

Contrarietas pt capi dupl.

possibile ẽ aliq̃d moueri ab vno in aliud nisi inter illa sit quedam distãtia ⁊ quidam gradus ꝓm quos successiue ꝓeat in illud. Cũ ergo ĩ forma substãtiali ñ sũt aliq̃ gradus: forma eim̃ substãtialis cõsistit in indiuisibili nõ possumus intelligere q̃ ꝑpe sit distãtia inter formas substantiales. Et sic nõ erit ibi cõtrarietas ꝑpe nec ꝑ cõsequẽs motus. licet enim inter substãtias nõ sit ꝑpe cõtrarietas ãn tũ ad suas formas substantiales: bñ tamẽ est cõtrarietas quãtũ ad formas accidẽtales: vt caliditas ignis: ⁊ frigiditas aque contrariãtur. Et si arguas q̃ vnus hõ alteri cõtrariat: q̃ vnus aliuꝫ aliquãdo interficit. Respondeo q̃ non ꝓuenit ex cõtrarietate formarũ substantialium: sed ex malicia eorum. ¶ Quinta ꝓprietas substantie est q̃ substantia nõ recipit magis ⁊ minus: vt vnus homo nõ est magis hõ in vno tempe q̃ in alio. Ad cuius euidẽtiã sciendũ q̃ hec ꝓprietas nõ intelligit q̃ vna substãtia non magis substet accẽtibus q̃ alia: vt patet in ꝑcedẽtib⁹. Item nõ intelligit q̃ vna natura nõ sit ꝑfectior alia. Natura enim bruti est ꝑfectior natura arboruꝫ: cũ ania sensitiua sit ꝑfectior ania vegetatiua: ⁊ natura humana ꝑfectior est natura bruti. Añ dicit Arist. 10. metaphi. q̃ in vnoquoq̃ genere est vnũ ꝓmũ qd̃ est metrũ et mensura omniũ alioꝫ: qd̃ ñ debet intelligi de mẽsura ꝑ replicatõem sicut vlna mensurat pannũ: ſz de mensura ſcõm ꝑfectionẽ. Cognoscitur enim perfectio animaliũ ſcõm accessũ eorũ ad ꝑfectionẽ nature humane: sicut ouis ẽ ꝑfectius animal q̃ asinus: q̃ magis habꝫ accessũ ad humanã naturã q̃ asinus:

Itẽ nõ debet intelligi q̃ vna substãtia nõ sit ꝑfectior altera etiã eiusdẽ speciei: licet Aristo. videat sentire oppositũ dicere enim q̃ anima christi vel ꝓginis gloriose nõ sit nobilior etiã essentialit q̃ aia Jude nõ solum est absurdũ sed etiã tanq̃ erroneũ parisius ⁊ colonie cõdemnatum. Sed q̃d dicemus ad pbm? Oportet dicere q̃ loquit ꝓm opinionẽ doctoꝫ famosoꝫ temꝑis sui: sicut a pluribus sepe asseritur in ꝑdicamẽtis: vel oportet ipsuꝫ negare: q̃ licet nõ sit de facili cõtradicẽdum auctoritati antiquoꝫ ꝓhoꝫ: vt ponit doctor subtilis. 13. dist. 4. sen. tamẽ vbi fides cogit sũt dimittẽdi. Est ergo ĩtelligẽda ista ꝓpetas de eadẽ suba ĩ numero: ita q̃ demõstrata quacunq̃ suba puta homĩe: nõ est verꝫ dicere q̃ sit magis suba vel magis ꝑticipet rõnem substãtie absolutã que ẽ ꝑ se stare, vno tẽpore q̃ alio: vel q̃ sit magis hõ vel ꝑfectiꝰ ꝑticipet naturã sue spẽi vno tpe q̃ alio. Hanc ꝓpetatẽ sic intellectã ꝓbat Arſ. secũdo de generatõne. q̃ si suba susciperet magis et min⁹: tũc vna ꝑs possit acq̃ri post aliã. Et ꝑ cõsequẽs ad subam esset motus. Notãdũ tamẽ scõm Aristo. septimo metaphice q̃ substantia bñ suscipit magis et minus scõm conditõnes materiales. Añ licet vnus hõ nõ sit magis animal ratõnale vno tpe q̃ alio tpe tamẽ magis põt vti ratõne ꝓpter corporis dispositionem. Pueri enim nõ possunt vti ratione ꝓpter indispositionem potentiarũ organicarum. Sic etiã vn⁹ homo est maior ĩ vno tẽpore q̃ alio. q̃ntum ad quantitatum molem: Licet non magis homo. Sexta ꝓprietas subie est q̃ maxime ꝓpum substãtie est: q̃ cũ sit vna et eadẽ numero est susceptibilis cõtrarioꝫ scõm sui mutationẽ: vt sortes aliquãdo est albus: aliquãdo niger.

Notandũ circa quod q̃ substantia sic suscipiens contraria oportet q̃ mutetur ab vno in aliud: cuꝫ ipsa non possint eidem simul inesse: ⁊ iõo dicitur scõm sui mutationẽ. Est aũt hoc ꝓpe proprium substãtie: q̃ cõuenit omni et soli: licet enim hoc conueniat primo primis substantijs. q̃ primo substãt accidentibus ex consequẽti: tamẽ cõuenit secundis substantijs. Et si instetur q̃ eẽ susceptibile cõtrariorum nõ cõuenit soli substantie: q̃ conuenit orationi q̃ aliquãdo est vera: ⁊ aliquando est falsa.

Respondet auctor q̃ hoc non est scõm mutationem orationis sed scõm muta-

arguit

Solut

Quinta ꝓprietas

intellectu ꝓprietatis

ꝓnoq̃ genere est omnium quod est metrum et mensura omniũ alioꝫ

aia ꝓprie nobilis aia Jude

Nota

Nota

Nota

Solutio

tionẽ rei. Ab eo eñ q̃ res est vel non ẽ: dicitur oratio vera vel falsa. vñ dicit q̃ verum et falsum sunt in rebus vt in subiecto: et in oratione vt in signo. vnde eq̃ uocatur modus eẽndi in: cũ dicit: verũ et falsum sunt in rebus et in oratiõe. Simiiliter equiuocat susceptibile cum dicitur res vel oratõ est susceptibilis veri vl falsi: sicut equiuocatur susceptibile cum dicit animal est susceptibile sanitatis. ⁊ vrina est susceptibilis sanitatis: animal eñ suscipit sanitatẽ: qz ẽ ei⁹ subicũ: vrina ⁊o qz est signũ indicatiuũ sanitatis: sic ⁊itas est ĩ reb⁹ vt ĩ subiecto: et ĩ oratõe vt in signo.

Circa quod notandum. q̃ licz ⁊itas in re et intellectu multipliciter sũmãtur vt habetur. 6. metaphice: tamẽ quantum ad presens spectat: veritas in re põt sumi ꝑ conformitate ꝑducti ad ꝑducens seu ideati ad ideam: vel ꝑ indiuisione actus et potentie. Falsitas aũt ꝑ priuatione huiusmõi est indiuisionis: vt ponit Bonauentura. 6. di. p. señ. vnde accepta huiusmodi rũtione. Hõ est albus veritas in re est indiuisio albedinis ab homine: sicut vnio albedinis cũ homie. Et talis veritatis res est subiectũ: ⁊ illa oratio homo est albus est eius signum. Veritas aũt in intellectu ẽ conformitas intellectus componentis vel diuidentis ad ipam rem vel sub alijs verbis ẽ adequatio rei ad intellectum. Falsitas aũt est diffpmitas seu inadequatio rei ad intellectum.

Contra predictã ꝑprietatẽ arguitur et ꝑmo q̃ nõ conueniat omni substantie: qz non cõuenit deo. Non est enĩ susceptibilis ꝓriorũ cum sit summe simplex: et tamẽ deus ẽ subia: cũ sit ens per se stans. Item angeli et corpora celestia non sunt susceptibilia cõtrariarum qualitatum cuiusmõi sunt calidtas et huiusmõi cum sint incorruptibiles.

Item arguitur q̃ nõ ꝓueniat soli subie. Cõuenit et quãtitati cum supficies sit susceptiua albedinis ⁊ nigredinis que sunt cõtrarie qualitates. Respõdeo ad primum q̃ deus non est subia ꝑdicamentalis: cũ non sit in genere: vt dictum est. Ad secundum dico q̃ licet angeli et corpora celestia nõ sunt susceptibiles grauitatis: caliditatis et frigiditatis ⁊ huiusmodi q̃ qualitatum actiuarũ ⁊ passiuarũ adinuicez: tamẽ hoc nõ obstante sũt susceptibiles aliq̃rũ ꝓriaꝝ qualitatũ. Angeli eĩ naturaliter sũt susceptibiles virtutis ⁊ vitij: ⁊ corpa celestia habent diuersas diffrẽtias positionis: vt ante et retro: sursum et deorsum. Itẽ sũt susceptiua raritatis ⁊ densitatis. Unde stella ẽ densior pars orbis scõm Aris. Ad tercium dicendũ q̃ licet q̃ntitas sit susceptiua albedinis et nigredinis: nõ tamẽ est subiectuz vltimate terminãs earũ depẽdẽtiã. ⁊ de tali subiecto intelligitur ꝑprietas.

De predicamento quantitatis.

Quantitas. ⁊c.

Est ꝑdicamẽtũ sube cõseq̃nter põit auctor ꝑdicamẽtũ q̃ntitatis. Ad cui⁹ euidẽtiã sciendũ q̃ fm Scotum. 17. di. 4. sen. In substãtia vt est primum entium ẽ duplex ordo primitatis: vna in substãdo alijs: quod includit recipe alia et pfici ꝑ illa. alia ẽ ꝑmitas actualitatis. ⁊ secũda ẽ simplr melior q̃ ꝑma. qz ꝑma req̃rit illõ cui ꝓuenit eẽ potẽtiale. Quãtitas ãt ẽ ꝑpinq̃or sube fm ꝑmã rõem: qz inmediatior fm rõem susceptiui: Qualitas ⁊o fm secũdã. ipsa enĩ ẽ ꝑn^m agẽdi ñ q̃ntitas. Ñ q̃ntitas seq̃t ꝑdica^m sbie rõe materie: q̃litas ⁊o rõe forme. et sic q̃litas ẽ simplr pfectior. Quãcũq̃z eĩ i aliq̃ ꝓcurrẽt pfectões distincte: illõ ẽ simplr pfecti⁹ qõ est sibi ꝑpinqui⁹ fm illõ c⁹ rõ ẽ simplr pfectior: sicut ĩ ꝏ maior pfectio ẽ intellectualitas q̃ necessitas eẽndi: eo mõ q̃ est ibi distinctõ. et ideo hõ ẽ simpliciter melior celo: et similiter musca. qz sẽsitiua magis appropinq̃t itellectie q̃ ñ sẽsitiã. ⁊ sic ẽ

Quare an qualitate dicatur quantitate

diuisio quantitatis

Quaestio

Quaestio

Quantum.

Quomodo diuisibilitas insit quantitati

Quantitas discreta

pfectio: celo quo ad hoc: licet igiť quali
tas sit pfectio: quãtitate: qz tũ quãtitas
inmediatius inest substantie quantũ ad
rõem substãdi. Añ alia accidẽtia insũt
substãtie mediãte q̃ntitate: ideo p⁹ pre-
dicamentũ sube inmediate poniť p̃dica
mentuz quãtitatis. ¶ Et diuidit auctor
quãtitatẽ dicẽs: q q̃titatis aliud conti
nuũ: aliud discretũ: id ẽ generis quãtita
tis: aliud genus subalternũ est quanti-
tas cõtinua: ⁊ aliud quãtitas discreta.
¶ Si queratur quare nõ diffinit auctor
quantitatẽ? R⁹ q diffinitio ꝓpe sũpta
dať p genus et drũtiam: quãtitas autẽ
nõ habet genus supra se. ¶ Et si quera-
tur quare nõ notificatur diffinitõne lar-
ge sumpta vel descp̃tõne. Quare etiaz
nõ dicitur q̃ntitas est fm quam quãti es
se dicimur: sicut qualitas ẽ scõm quam
quales eẽ dicimur. Respõdeo q auctor
diuidendo q̃ntitatẽ ipam implicite de-
scribit vel notificat. Notificatur enĩ q̃n
titas q̃nto metaphĩce p diuisibilitatem
tanq̃ p primã eius passionẽ: vt ibi ma-
gis videbitur. Añ ibi Arist. dicit q q̃n
tũ dicit qõ est diuisibile in ea q̃ insunt:
id ẽ q̃ntitas est diuisibilis in ꝑtes q̃ sũt
in ea: ita enĩ inest q̃ntitati diuisibilitas
q nihil põt diuidi nisi mediãte quanti-
tate. Unde dicit Sco. xij. di. 4. sen. q
si qualitas eẽt separata a q̃ntitate: eẽt in-
diuisibilis: vbi dicit q diuisibile ꝑt ca-
pi dupliciter: vel p eo qõ est ĩ potentia
remota vel in potentia ꝓpinq̃. Dicitur
aũt diuisibile in potẽtia remota qõ ha-
bet formã sufficientẽ: nõ tamẽ sub mo-
do cõueniẽti sub quo optet eã haberĩ ad
hoc q diuidať. Diuisibile aũt in poten
tia ꝓpinqua dicit q sic habet eã q sta-
tim cessante impedimẽto põt seq̃ actus
Albedo igiť separata esset diuisibilis po-
tentia remota. qz eẽt forma que scõm se
esset diuisibilis: nõ tũ potẽtia ꝓpinqua
qz nõ sub illo mõ eẽndi q̃ req̃rit ad diui
sionẽ. Est aũt quãtitas discreta illa cu
ius ꝑtes nõ copulãtur ad aliquẽ termi-
num cõem q̃ scz sit p̃ncipiũ vnius ⁊ finis
alterius: sed vnaqueq̃ ipãrũ manet di-
stincta et separata ab alia: vt numerus et
oratio. Unde ꝑtes numeri denarij que
sunt q̃nq̃ ⁊ q̃nq̃: vel tria et septẽ nõ co
pulãtur ad aliquẽ terminũ cõem. Altia
enĩ vnitas primi quinarij nõ copulatur
cũ prima vnitate secũdi.

Sciendũ ad illu⁹ euidẽtiã q triplex
est numerus scz numerus numerãs: numerus numerat⁹: ⁊ nume-
rus quo numeramus. Numerus nume-
rãs est ania numerãs ipas res. Nume-
rus numeratus sũt res numerate. Nu-
mer⁹ ꝛo quo numeramus ẽ ipa quanti
tas discreta: de qua in ꝓposito. Est aũt
numer⁹ multitudo ex vnitatib⁹ aggregã

Sed contra p̃dicta arguitur
tripliciter: et videť q numer⁹ nõ sit q̃n
titas discreta. et primo sic. ex nõ quãtis
nõ fit quãtitas: sed vnitates nõ sũt quã
te cũ sint indiuisibiles: ergo numer⁹ ex
ipis cõstitutus nõ est quãtitas. Itẽ dif-
finitio quãtitatis discrete nõ ꝓuenit nu
mero: ergo nõ est q̃ntitas discreta. Con
sequẽtia patet a diffinitõne ad diffinitũ
Probať antecedẽs: qz duo numeri qui-
narij copulãtur ad denariũ quẽ cõstitu-
unt. Itẽ numerus nõ est ens reale: ergo
nõ est spẽs q̃utitatis que ẽ ens reale. cõ
sequẽtia ẽ nota. pbať añs: qz accñs rea
le hz vnũ subicñ: vt albedo. Numerus
aũt nõ hz vnũ subicñ sed plura: vt nu-
merus trinarius est ĩ tribus subiect: id
est in tribus rebus numerat. Respõsio ad
p̃mum cũ arguit ex nõ quãtis nõ fit
quãtitas ꝓcedo ex nõ quãtis actu vl po
tentia. Unitates aũt licet nõ sũt quante
actu: tũ sũt quãte ĩ potẽtia. Ad secũdũ
quãdo dr. q duo q̃narij copulãtur ad de
nariũ respõdeo q nõ copulãtur: id ẽ nõ
cõtinuãtur: sz bñ aggregãtur ad cõstitu
tionẽ ipius. Ad terciũ dicit q numer⁹
nõ est vnus nisi tũ vnitate aggregatõis
⁊ illa vnitate habet vnũ subiectũ. Sed
ꝗ qz vnitas aggregatõis ẽ minima vni
tas: vt determinat scotus. ij. dist. p. sen
Est enĩ minor vnitas q̃ sit vnitas entis
p accidẽs. qz in ente p accñs est ĩ forma
to vni⁹ ab altero: nõ aũt in aggregatõe

Et tunc etiam sequit q̃ numer⁹ minus erit p se in genere q̃ ens p accẽs: quod est aggregatũ ex reb⁹ diuersoꝝ generũ. Et sic nõ erit spẽs quãtitatis. Dico igit q̃ in numeris est cõsiderare vnitates in duplici dẽna: quia quedã sunt vnitates materiales: ⁊ quedã formales. exẽplũ. In trinario sunt tres vnitates mãles ex quib⁹ mãliter integrat: ⁊ ẽ vnitas a qua numerus trinari⁹ est vnus specie que ẽ eius forma specifica vel passio ꝓsequẽs ipam. Et sic numer⁹ nõ tm̃ habet vnitatem aggregatiõis. Et tunc ad argumẽtum qm̃ dicebat q̃ numer⁹ trinari⁹ non habet esse in vno subiecto sed in trib⁹. Dico q̃ illa tria habẽt rõem illi⁹ subiecti respectu numeri que ẽ forma discreta: quia hec est rõ forme discrete q̃ habeat esse in subiecto in actu diuiso ĩ plures ꝑtes nõ copulatas in aliquo termio cõmuni. ¶ Deinde determiat auct. q̃ oro est quãtitas discreta di. q̃ similiter in oro̅ne sillẽ ad nullũ terminũ cõmunẽ copulant: sed vna queq̃ separat ab alia.

Sciendũ ad illi⁹ euidentiam q̃ oro̅ potest sumi triplr vl ĩ mẽte: et sic ꝑtinet ad primã spẽz qualitatis: vel in scripto: ⁊ hoc est duplr: vl qz ipsa sumit p ipa materia cuiusmõi ẽ incaustum: et sic ꝑtinet ad genus substantie: vel p tractiõe lrãꝝ: et sic ꝑtinet ad q̃rtam spẽm qualitatis. Tercio sumit oro̅ in voce aiatoꝝ: et sic põt sumi triplicit. Uno mõ p ipso sono vel voce plataꝝ: et sic ẽ in tertia spẽ qualitatis: quia infert passionẽ sensui. Alio mõ p discretione siue mensura syllabaꝝ plataꝝ sibi succedentiũ. ⁊ tercio mõ p motu aeris ⁊ instrumentoꝝ quib⁹ vox format. Ad propositũ dico q̃ oratio nõ sumit p isto motu nec pro mensura huiusmõi mot⁹: qz tempus est mẽsura eius. Sed oratio sumitur pro mensura syllaꝝ plataꝝ. Ũn Arist. probãs oro̅em esse quãtitatez discretam dicit: mensurat autez syllabas.

Item sciendũ q̃ oratio nõ sumit ĩ ꝓposito put vox cõplexa distinguit a voce incomplexa: sed dicit oratio quasi oris ratio. Unde sumitur p mensura vocis prolate siue sit cõplexa siue incomplexa.

Item sciendũ q̃ oratio sumitur in proposito a numero: quia numer⁹ ⁊ mensura discretoꝝ p manẽtiũ: oratio aũt sibi discretoꝝ succedentiũ. Distinguit autẽ a tpe: qz temp⁹ est mensura cõtinuoꝝ successiuoꝝ: oratio uero discretoꝝ. qz igitur mensura est passio quãtitatis: vt patz. 5. ⁊. 10. metaphice: ideo numer⁹ oratio ⁊ temp⁹ q̃ habent rõem mensure ponunt in gẽe q̃ntitatis: lz mẽsurata ponant in alijs generib⁹ rerũ ad q̃s est motus. ⁊ sic ỏ alijs. Et si arguat q̃ Ari. in. 5°. methaphice nõ posuit oro̅es inter spẽs q̃ntitatis R°. q̃ oro̅em sat⁹ expressit ponẽdo duas spẽes quãtitatis. s. multitudinẽ ⁊ magnitudinez. p multitudinẽ enĩ intelligitur numerus qui est mensura discretoꝝ p manentiũ: ⁊ oratio que est mensura discretorum sibi succedentium.

De quãtitate cõtinua.

Tractat vlteri⁹ auct. de quantitate cõtinua. Unde quãtitas cõtinua est cuius ꝑtes copulantur ad aliquẽ terminũ cõmunem: vt ꝑtes linee ad punctũ: ꝑtes superficiei ad lineaz: partes corporis ad superficiẽ: partes vero temporis ad nunc: vt preteritũ ⁊ futurũ ad presens. Partes vero loci ad eundem terminũ ad quẽ corporis ꝑticule.

Circa q̃ sciendum q̃ linea ẽ lõgitudo sine latitudine cuius extrema sunt duo puncta. Superficies vero est longitudo cũ latitudine cuius extrema sunt duo linee. Corpus vero in ꝓposito sumit p trina dimensione scz longitudine latitudĩe ⁊ ꝑfunditate. Mõ autẽ pro re habente trinã dimensionẽ: qz tũc ꝑtinz ad ꝑdicamẽtũ substãtie vt dictũ est in ꝑcedentibus.

Item notãdũ q̃ duplex est punctus in linea. s. in actu ⁊ in potẽtia: punct⁹ in actu ẽ punctus lineam terminãs distinguens ꝛcc

distinguit
dra̅ nũ tocq
dra̅ nũ ꝑ q̃ rolocq
argui
Ari
Quãtitas q̃ ꝑtinuꝝ
Linea
Superficies
Corpus
duplex q̃ punctus in linea

parans: sicut differẽtia distinguit vnam spẽm ab alia. Punctus in potentia est punctus ꝓtinuãs ꝑtes linee adinuicez: quia inter duas ꝑtes semꝑ est punct⁹ in potentia medius. Et iste punctus in potentia nõ est in fine linee: nec ĩ ꝓncipio: sed in tota linea vbiq̃ ꝑ totũ. Dicit aũt in potentia vt potentia opponit actui distinguẽdi ⁊ separãdi: nõ actui eẽndi: qꝛ vere ẽ aliq̃d positiuũ exñs extra nihil: sicut ꝑtes linee habẽtes suã entitatẽ in linea. Et sic apparet quõ ꝑtes linee copulant ad punctum nõ in actu: quia ille ẽ tantũ in fine linee vel in ꝓncipio: sed in potẽtia: quia ille est inter quaslibet partes linee cõtinue: nõ vnus numero sed plures: nõ in actu sed in potentia que ꝑ actionẽ diuidẽtis cõtinuũ reducunt ad actum. Si aũt realitas puncti nõ remaneret in cõtinuo difficile eẽt videre quõ punctus ꝓtinuaret lineã ⁊ copulat partes linee. Et si arguat ꝙ tunc puncta in linea se habebunt ꝓsequẽter ex quo realitates eoꝝ remanẽt in continuo. R⁹. ꝙ nõ sequit quia nõ sunt ibi ĩ actu sz in potentia: ⁊ sunt vnus punct⁹ ꝑ carentiã diõnis. Unde cõtinua dicunt quoꝝ vltima sunt vnum. s. ꝑ indiõnem. De hoc dicit Sco. xij. dist. 4. señ. ꝙ ꝑtes continui in potentia dicunt fieri in actu quãdo indistincte reducunt ad actũ distictũ

Alter⁹ sciendũ ꝙ ꝑtes corporis copulant ad superficiem ĩmediate: copulant ad lineaz mediate. Et sic põt ĩtelligi qd dicit ō ꝑtibus loci ꝙ copulant ad eundez terminum ad quẽ corporis ꝑticule nõ ĩmediate: sed mediate. ¶ Ubi sciendum ꝙ locus est ens ꝑ accidens aggregatũ ex rebus diuersoꝝ generũ: et ideo nõ est ĩ aliquo vno genere per se: nec numeratur a pho. 5. metaphice inter spẽs quãtitat⁹. Locus aũt vt habet. 4. phicoꝝ est vltima superficies corporis continentis. Et sic dicit duo. s. superficiẽ corporis ꝓtinentis. et vltra hoc addit relationẽ contẽtiui ad ꝓtentũ que est respect⁹ extrinsec⁹ eueniẽs cũ nõ sequat naturã fundamẽti posito termino nisi vnũ alteri applicet. Ille aũt respectus videt ꝑtinere ad predicamentũ vbi: superficies vero ad ꝑdicamentũ quãtitatis: pbus autẽ in loco isto loquit fm opinionẽ famosaz tempꝑ suo. De tpe aũt videt ꝙ nõ debeat poni int spes quãtitatis: qꝛ in. 5. metap hice ponitur quãtitas ꝑ accñs. Itez videtur ꝙ pbus sit hic diminut⁹: vel in. 5⁰. meta. supflu⁹: qꝛ ibi enumerat motũ nõ ãt hic Ad ꝓmaz dico ꝙ Arist. 5. metaphisice ponit duos modos quãtitat⁹ ꝑ accidẽs quoꝝ vnus est fm ꝙ aliqua dicunt q̃nta ꝑ accidẽs ex hoc solũ ꝙ sunt accidentia alicuius quãti: sicut albũ ⁊ musicuz. Hec nõ sunt de ꝑdicamento quãtitatis. Alio mõ aliq̃ dicunt q̃nta ꝑ accñs ex eo ꝙ sunt quãta ꝑ aliud inquãtũ. s. diuidũtur ad diõnem alicui⁹ quãtitat⁹: vt tps et motus. Motus eñ diuidit ad diuisionez magnitudinis ĩ qua fit mot⁹. Tps aũt diuidit ad diuisionẽ motus. hoc aũt nõ impedit q̃n temp⁹ sit ꝑ se in gñe q̃ntitatis. Mõ eñ sequit musca est effectiue aĩal ꝑ aliud: ergo nõ est formalr aĩal: sic in ꝓposito. Ad scõm dico ꝙ pbus nõ ẽ hic diminut⁹ nec in. 5⁰. meta. supfluus Ibi eñ tractat de tpe ⁊ motu vt ostendat quõ sunt quãtitates ꝑ accñs: hic ãt ponit tps inter spẽs quãtitatis: nõ autẽ motum: qꝛ tps formalius importat q̃ntitatẽ q̃ motus cũ sit eius mensura. Motus aũt formalr est actus impfectus: seu forma in fluxu fm Arist. 3. phisicoꝝ. Et ideo ponit ibidẽ in eodem genere cũ rebus ad quas est motus: qꝛ tñ in acquisitione eius forme que ꝑ motũ acquiritur successio ⁊ cõtinuitas: ideo quo ad hoc motus reductiue potest poni in eodẽ genere cum tpe: cum sit eadẽ quãtitas realiter vtriusq̃: vt videbitur. 4. phicoꝝ. Mõ est aũt incõueniẽs ꝙ Arist. aliq̃ in aliquib⁹ libris omittat: ⁊ illa in alijs exprimat: qꝛ sacra scriptura que est maioris auctoritatis q̃ phia sepe eadem realiter sub alijs verbis exprimit: modo omittens aliqua et alibi exprimẽs dimissa: vt declarat doctor subtilis in. 3. scũ.

¶ Posita diuisione quãtitatis in ꝑtes subiectiuas ponit Arist. aliam diuisionem ꝓ quã diuidit eam in ꝑtes integrales di. q̃ quedam quãtitates cõstant ex suis ꝑtib⁹ positionẽ hãtib⁹: q̃dã ẋo nõ.

Circa qd cõsiderandũ est vt dicit Boecius: ⁊ põt elici ex textu Arſ. Ad positiõem ꝑtiũ tria requiruntur. ꝑmo vt partes sint alicubi. scõdo vt partes sint ꝑmanentes ⁊ nõ pereãt. tercio vt ille ꝑtes se ꝑtingant. Linea g̃ superfices ⁊ corpus cõstant ex ꝑtibus positionẽ hãtib⁹ Numerus ẋo oratio ⁊ tẽs sunt ex ꝑtibus positionẽ nõ habentib⁹. ¶ Deinde ponit auctor ꝓprietates quãtitatis: q̃ꝓ prima est: q̃ quãtitati nihil est ꝓtrariũ: vt bicubito ⁊ tricubito nihil ẽ ꝓriũ. Cõtrarietas eñ ꝑmo inest qualitatib⁹ et ñ oñib⁹ ſz q̃busdã: q̃ntitas ẋo ñ ẽ q̃litas.

Sciendũ ad illi⁹ euidentiã q̃ licet cõtrarietas ꝓprie dicta ñ insit quantitati: bene tñ ipsi inest ꝓtrarietas large sumpta. Est eñ in quãtitate cõtrarietas differẽtiaꝝ sicut in alijs generibus. Sed contra hanc ꝓprietatem

Arguitur qꝛ si quãtitati nihil sit cõtrariũ: sequit q̃ in quãtitate nõ erit motus. ꝓñs est falsum ex. 5. phicoꝝ. ꝓbat ꝓña. Sic eñ arguit Ari. Mõ esse motũ in substantia: qꝛ substantie nihil est ꝓtrariũ. R⁹. q̃ nõ eodẽ mõ arguit in ꝓposito de substantia ⁊ quantitate. Cuius rõ est: qꝛ substantie deest quedam conditio ꝓrietatis requisita ad motũ: que tñ cõditio bene reꝑitur in q̃ntitate. Est aũt ista cõditio: q̃ ꝓtraria sũt duo termini maxime distantes inter q̃s cadunt omnia que sunt illi⁹ gñis: ita q̃ cõtingit cõtinue deuenire de vno extremo ad aliud extremũ ꝑ mediũ ordinate: sicut se habẽt albũ et nigrũ in gñe colorum. Talis cõtinuitas nõ inueniẽtur sub stantia: qꝛ esse substãtiale cuiuslibet rei cõstituit in indiuisibili. Forma eñ substantialis in quolibꝫ singulari est determinata ad certũ gradum. Et iõ ibi nõ ẽ motus. Materia etiam dum exuit vna forma põt indifferenter recipe diuersas formas absq̃ ordine. Ñ. Arist. in scõo de gñatiõe q̃ cum terra fit ignis non oꝫ q̃ fiat transitus ꝑ media elemẽta. Illa aũt ꝓditio ꝓtrarietatis que requirit ad motũ bene reꝑit in quãtitate accipiẽdo duo extrema nõ ꝓ cõem rationẽ quantitatis sed accipiendo ipa ĩ aliqua re determinata: sicut in aliqua spẽ animal vl plante est aliqua mĩma quãtitas a qua incipit motus augmenti: ⁊ aliqua maxima ad quã termĩat. Mõ est tamẽ ꝓrietas ꝓprie dicta in quãtitate: quia ꝓria mutuo se expellũt. In augmento aũt quãtitatis nõ expellit minor quantitas ꝑ aduentum maioris. ¶ Secunda ꝓprietas quantitatis est. Quãtitas non suscipit magis ⁊ minus. ¶ Sed contra hoc arguitur qꝛ in quãtitate est motus. g̃ ẽ ibi magis ⁊ min⁹. ꝓbat ꝓña: qꝛ ad hoc qd aliquid moueat de vno in aliud: oportꝫ q̃ sint ibi gradus ꝑ quos successiue eat de vno in aliud. Respõdeo q̃ ibi sũt bene gradus q̃ attendunt scõm maius et minus: quia vna quãtitas bene ẽ maior altera: sed nõ ꝓ magis ⁊ minus: qꝛ linea maior nõ magis ꝑticipat naturã ꝓprie spẽi q̃ minor: licet aũt vna quantitas nõ magis ꝑticipet naturam proprie speciei q̃ alia: tamen vna species quantitatis bene est pfectior altera: sicut vn⁹ numerus bene est perfectior alio. Inter species enim quantitatis est ordo perfectionis: sicut inter species aliorum generum ex decimo metaphisice.

¶ Tercia ꝓprietas quantitatis est q̃ ꝓprium est quantitati ꝓ eam equale vl inequale dici.

Cõtra hanc proprietatez arguitur dupliciter. Et primo sic. Aliqd dicit equale ꝓ equalitatem: ergo non ꝓ quantitatem. patꝫ: quia concretum denominatur ab abstracto. probatur cõsequentia: quia equalitas non est quantitas sed relatio. ¶ Item in diuinis est equalitas ꝑsonarum: et tamen ibi non ẽ quantitas: cum deus non sit in genere: ergo hoc non est proprium quantitati

Responsio ad primū q aliquid eē equale alteri fm aliū pt intelligi dupliciter: vel formaliter vel fundamētaliter tunc dico q quelibet res est equalis alteri p equalitatē formaliter: qz equalitas est a forma: a qua aliquid denomīatur equale: fm ꝓo quātitatē aliquid dr equale ꝛ inequale fundamētaliter. qz quantitas nata ē fundare relationē equalitatis vl inequalitatis. Res enī habētes eandez quātitatē sūt equales: habētes aūt quātitatē differentē sunt inequales. ¶ Ad secundum dico fm scotum. 31. dist. 1. sē. q duplex ē ēntitas: qz quedā ē quantitas molis: alia virtutis vel pfectionis. Prima est in genere quātitatis: secūda ꝓo ē transcendēs cū competat his que non sunt in genere. Sic duplex ē equalitas: quedam de genere relatōnis: ⁊ fūdamētum huius ē quātitas de gne ēntitatis: et de hac intelligitur hec ppietas. Alia est equalitas trāscēdēs: ⁊ hec fundatur in quātitate virtutis: ⁊ reperiē in diuinis.

Circa quod notandū scōm eundē doctorē subtilem. 8. di. p. sen. q sicut de rōe generis generalissimi non ē habere plures species sub se sed nō habere aliō supraueniēs genus: sicut pdicamentū qñ. qz nō habet aliquod genus supra veniens ē genus generalissimum: licet paucas habeat species aut nullas: ita transcendens quodcunqz habet hoc nō habet aliquod genus nisi ens sub q contineatur: sed quod de sua ratione ipsum sit cōmune ad multa inferiora: hoc sibi accidit. hoc patet: qz ens nō tantū habz passiones cōuertibiles. s. vnū vez bonū sed etiā habet aliquas passiones vbi opposita distinguūtur contra se: sicut ncē vel possibile: actus vel potentia: finitū vel infinitū: sicut aūt passiones cōuertibiles sūt transcendētes: ita et passiones disiuncte: ⁊ tamē vnū membrū illius disiūcti nō cōuenit nisi vni enti: sicut infinitas vel necessitas soli deo: sic potest sapientia pōi transcēdēs: ⁊ quodcūqz aliud quod ē cōmune deo ⁊ creature.

De predicamento relationis.

Q aliquid vero talia.

⁊ē: Hic tractat auctor de pdicamēto relationis. Circa qō sciendū: q licet qualitas sit por relatōe: sicut absolutū ē prius respectiuo: qz tamē plerunqz relatōnes fundātur in qntitatibus et qualitatibus: ideo inter illa pdicamenta ponitur pdicamētuz ad aliquid. ¶ Item notādū q licet cōcretum de genere accntis nō sit p se in aliq vno genere: cū includat res diuersorū generū: qz tñ idē significat concretū ⁊ abstractū: licet nō eodē mō: ideo reductiue cōcretū ponitur in eodē genere cū abstracto. qz ꝓo relatio est minime entitatis: et ex ꝓnti minime cognoscibilitatis: qz sicut res se habet ad esse: ita ad cognosci: 2. metaphice: ⁊ cōcretū ē notius abstracto: ideo auctor hic tractat de pdicamento relatōnis in concreto.

Notandū q sunt duplicia relatia: quedā fm se: ⁊ quedam fm dici. Relatiua fm esse sūt illa q eēntialiter includūt respectū ad aliō: vt pater et filius. Illud enī abstractū paternitas eēntialiter dicit relationē seu depēdentiam patris ad filiū. Relatiua vero fm dici sunt illa que nō includūt eēntialiter respectum ad aliud: licet enī talia cōstruanē cū alijs sub habitudine alicuius casus obliqui: hoc tamē nō est p respectum ad fundamētū in sua eēntia: sicut scientia refertur ad scibile. Hoc eēn absolutū sciētia nō est essentialiter relatio: ſz scia dicit duo: dicit enī quādā qlitatē ⁊ qndā relationē illi qlitati ānexā: ppter pmū ē in genere qlitatis: ppter secūdū est in gne relatōnis: fm Aristo. ī pdicamētis: nihil phibet id ē in diuersis generibus enumerari: qō ē vez fm scotum. 13. di. 4. sen. de aliquo vno p accidens ppter multa p ipsm importata. nō aūt ē verū de aliquo p se vno: qz diuer-

ſorũ generũ diuerſe ſunt ſpecies.

Item ſciendũ. q̃ Arſ. notificat relationes p hoc nomẽ ad aliq̃d: qz relatio eẽntialr dicẽ reſpectũ vni⁹ ad aliud. Et iſta ẽ diffinitio cois tã relatiuis ꝓm eẽ: q̃ relatiuis ꝓm q̃d. Relatiua ꝗ dicunt. ſ. a doctorib⁹ antiquis ad aliquid. i. relatiua quecũq̃ dicuntur alioꝝ. i. cõſtruunt cũ alijs ſub habitudine genitiui caſus ꝓm hoc ipm qõ ſũt. i. ꝓm illud qõ p ipm nomẽ importat: vel quõlz aliter ad aliud. i. que ad aliud referunt ſub hitudine alteri⁹ caſus oblq̃.

¶ Deinde ponit tres ſpẽs relatiuoꝝ dicẽs: q̃ quedã ſunt relatiua equipantie: vt illa que eodẽ noĩe nominant: vt ſilis ſimili ſilis: eq̃lis equali eq̃lis. Alia aũt dicunt ſuppoſitiõis: vt dñs pat duplũ. Alia vero ſuppoſitiõis vt filius fili⁹ dimidiũ: quia iſta ſupponunt alijs: ut ſeruus dño: filius patri: et dimidiũ duplo. Alia vo ſupponunt. ſ. vt dñs ſupponit ſeruo: pater filio: ꝛ duplũ dimidio.

Ꝑo quo notandũ. q̃ iſta diuiſio trimembris põt reduci ad bimẽbrem ſic. Quedam eñ ſunt relatiões equipantie: que etiã dicunt relatiões cõmunes: ꝛ q̃dam diſquipantie. Relatio equipantie ẽ illa que ꝓm eandẽ rõem fundamenti eſt in ſuppoſito quod referitur: et in ſuppoſito ad quod refertur vt dicit Sco. 19. di. p. ſeñ. Sicut ſilitudo requirit eandẽ rationẽ albedinis in hoc ꝛ in illo. Relatõ aũt diſquipantie nõ ſic requirit eandem rõem fundamenti: vt paternitas ꝛ filiatio: quoꝝ vnũ fundat in potentia actiua generandi: aliud vo in paſſiua. Nec ãt diuidit in relatiões ſuppõis ꝛ ſuppõis.

¶ Conſequenter ponit auct. ꝓpietates relatiuoꝝ: quaꝝ ꝑma ẽ q̃ ꝓtrarietas eſt in relatiõe: vt virt⁹ ꝗziat vicio: cũ vtrũq̃ illoꝝ ſit ad aliq̃d. Hoc aũt nõ ꝓuenit oñibus relatiuis: duplo eñ nihil ꝗziat nec triplo. ¶ Circa q̃ ſciendũ q̃ aliq̃ relatiua ꝓm dici opponunt ꝗrie rõe ꝗziaꝝ qualitatũ ĩ quib⁹ fundant huiuſmõi relatiões: nõ aũt ꝓm reſpectũ quẽ bñt ad ſua correlatiua. Virt⁹ eñ nõ ꝗziat vtuoſo ad quẽ referr nec vitiuz vitioſo: ſed bene virtus contriariat vitio.

Item notãdũ. q̃ vitiuz põt ſumi duplr. Vno mõ ꝓut dicit ꝑuatiõem vtutis: ꝛ ſic vitium ꝛ virt⁹ opponunt ꝑuatiue. Alio⁹ ꝓ habitu vitioſo. ꝛ ſic opponunt cõtrarie.

¶ Item notandũ q̃ vtus ꝛ vitiũ dicuntur eſſe ad aliq̃d: qz facilitant ſeu diſponunt ad bene vel ad male agendũ: vt fz Sco. in quolibetis ꝓpter relatiões circũſtantiarũ. ¶ Scõa ꝓpietas relatiorum eſt q̃ relatiua ſuſcipiũt magis ꝛ minus: vt ſimile dz magis ꝛ minus ſimile. Sed hoc nõ ꝓuenit omnibus relatiuis: vt duplũ nõ dz magis ꝛ minus duplũ.

Ꝑo quo notandũ q̃ aliq̃ relatiua ſuſcipiunt magis ꝛ min⁹ rõne ſui fundamenti: qõ ſuſcipit magis ꝛ minus: vt aliq̃s dz magi vel min⁹ ſilis ꝓm q̃ magis vel minus ꝓticipat qualitatẽ vt albedinem vel nigredinẽ q̃ eſt fundamentũ ſilitudinis. ¶ Sed occurrit dubiũ de ineq̃litate: qz aliq̃d dz magis vel min⁹ inequale: et tñ q̃ntitas q̃ eſt fundamentũ ineq̃litatis nõ ſuſcipit magis et min⁹. Ꝛ⁰ q̃ licet q̃ntitas nõ ſuſcipiat magis ꝛ min⁹ tñ ſuſcipit maius et min⁹: Et ſic ꝓm maiorẽ vel minorem dzñiam in q̃ntitate dz maior vel minor inequalitas. ¶ Tercia ꝓpietas eſt q̃ oñia relatiua dicunt ad cõuertentiã. ¶ Ubi notandũ q̃ dzñt cõuerſio cõuertibilitas ꝛ cõuertẽtia. Conuerſio eñ eſt ꝓpõnum. Cõuertibilitas vo eſt inter ſubiectũ et ꝓpriã paſſionẽ: que de ſeinuicem vuiuerſalr ꝑdicãt: vt oñis homo ẽ riſibilis: ꝛ oñe riſibile eſt hõ. Relatiua vo dicunt ad cõuertẽtiã: quia ſicut vnũ referr ad aliud: ita conuerſo: vt ſicut pater referr ad filium: ita fili⁹ ad patrẽ. ¶ Quarta ꝓpetas ẽ q̃ relatiua dicunt ſimul natura. i. ſimul nãli intelligentia: ꝓbat qz poſito vno ponit reliquuz: ꝛ deſtructo vno deſtruit reliquũ: q̃ cognito vno cognoſcit reliquuz. ꝓbat ꝓña: qz ſicut res ſe hz ad eſſe: ita

modus est relationum fundatarū super mēsurabile et mensurā: vt sciētia referē ad scibile: ⁊ intellectio ad intelligibile: qō est verū nō de mensura quiditatiua: sed fm esse et vitatem. Actus enī intelligendi est aptus natus mēsurari: id est actualiter depēdere in entitate ⁊ cognoscibilitate ab obiecto pticipādo ipm sic similitudo illius cuius est. Est aūt ibi relatio realis aptitudialis ⁊ nō actualis. Et ideo notāter dicitur mēsurabilis ad mensurā et nō mēsurati. Cū enī obiectū nō existit vel sciētia causatur a deo: tunc ñ mēsurat actui a scibili: vt declarat scotus. 13. q. quolibeto ⁊. ¶ Et si arguatur q obiecto nō exīte nō habetur scientia de eo: qz vt dicit hic Aristo. Corrupta re scibili corrumpit sciētia q ē ō eo. R° q illa auctoritas pñi est vera: corrupta re scibili ēntū ad esse essentie ⁊ esse existentie. Et si arguas q si corrumpat res quātū ad eē existētie: corrūpitur quātuz ad esse essentie: cū non sit dare esse eēntie sine esse existentie. Respōdeo q esse essentie nō remanet extra intellectū sine esse existentie: bñ tamē remanet in intellectu: ⁊ hoc sufficit. fm enī Scotum. 7. q. quolibeto ⁊. Sciētia non reqrit exīti am: sed solas q̄ditates in anima. est aūt in primis duobus mōis relatiuorū mutua dependentia. Duplum enī rlr referē ad dimidium: ⁊ ecōuerso: similiter pater realiter referē ad filiū: ⁊ ecōuerso. Non sic in tercio mō: licet enī sciētia realiter referatur ad scibile: nō tñ ecōuerso. ex q patet q illa ppietas q relatiua dicunt ad quertētiā nō quenit nisi relatōnibus pmi et secūdi mōi loquēdo de quenientia reali: licet enī sciētia realiter referat ad scibile: nō tñ ecōuerso. Illa enī res q est scibilis: vtpote lapis nō refertur realiter ad sciētiā: licet etiā scibile in ēntū scibile referat ad scīm: nō tñ relatōe reali: sed rationis tantum.

Be pdicamento qualitatis. Qualitas. ⁊c.

Hic auctor determīat de pdicamento qualitatis: et describit qualitatē dicens: q qualitas est scōm quā quales esse dicimur: vt scōm albedinē dicimur esse albi. ¶ Ad cuius euidētiā sciendū: q qualitas pōt sumi dupliciter: vno mō p forma de genere q̄litatis que calificat subiectū accidentaliter: alio mō p drñia eēntiali cuiuslibet generis q̄ pdicat in q̄le. In diuinis aūt licet nō sit drñia, ppe: tñ illa que habēt rationē actus vel quasi forme pñt dici qualitates. Unde fm Sco. di. xxvj. p. sen. Attributa diuina dicūtur illa que pficiūt eēntiam in eē secūdo quasi qualitates: vt charitas: sapientia: veritas: bonitas. Nō sic aūt se habent intellectus et volūtas: sed sūt quedā pfectōes intrinsece in eēntia pñsupposite omni ēntitati et qualitati: ⁊ sic qualis nō est in gne: sed sumit transcēdēter.

Notandū q licet abstractum sit p natura cōcreto sicut causa suo effectu formali: tamē cōcretum est nobis notius: ⁊ iō q̄litas notificat p suū cretū: vt p notius nobis. Quale vero notificat p abstractū et p prius simplr.

Notandū etiā q dicimur in hac descriptione refertur ad substantiaz in cōi. Qualitas ergo est scōm quā nos substantie dicimur: id est denominamur accidentaliter quales. et ponitur accēntaliter ppt drñtias eēntiales a quibus essentialiter dicimur quales.

¶ Qualitatis quattuor sūt species. Hic ponit auctor ēttuor spēs: quarū pma est habitus et dispō. est aūt dispō qualitas de facili mobilis: habitus vo de difficili mobilis. Unde habitus et dispositio tñ drñt fm pfectū et impfectū: et iō faciūt pmā spēm qualitatis. Perfectum enī et impfectum vt vir ⁊ mulier nō variant spēm fm Aristo. in li. de animalibus. Cū eadem qualitas vt virtus l sciēntia dū est in fieri et in esse impfecto dicitur dispositio: dū vo habet esse pfectū pmanēs et radicatū in subiecto dicit habitus. et dicit auctor q omnis habit° potest dici dispositio: licet non econuerso: quod verū est nō quidem sumēdo dispo

sitionem stricte p qualitate de facili mobili: sed large p omni qualitate disponente subiectū suū ad opationem: siue perfecte: siue impfecte: ⁊ omnes tales qualitates ponūtur in hac specie siue sint corporales: vt calor: frigiditas: egritudo: sanitas: siue spirituales: vt actus intellectus. Unus enim actus ad aliū inclinat: ⁊ ex ipis generātur habitus. Item species intelligibiles habitus intellectuales vt intellectus sapientia: ⁊ morales vt iusticia et castitas: ⁊ hmōi: et virtutes infuse: vt fides: spes: charitas ponūtur ī hac specie. ¶ Notandū tamē q habitus potest tripliciter sumi. Uno mō p quacūq; forma habēte priuationē sibi oppositam. Alio mō p inherētia corporis ad ea que sūt circa corpus: et sic ē pdicamētum distinctum ab alijs: Tercio modo pro qualitate disponente suum subicm ad operationē: ⁊ sic sumit in pposito.

Arguitur tamē contra predicta sic: Nullum ens rationis est de genere qualitatis: cū qualitas sit ens reale: sed scientia est ens rationis: ergo nō est de genere qualitatis. Respōdeo: q ens rationis potest sumi triplicit fm Sco. di. 4. sen. Uno mō p illo qd habet esse in aia subiectiue: vt spēs act⁹ et habitus. Alio mō obiectiue: sicut vniuersalia sūt in ania p spēs a rebus causatas vel a deo impressas. Tercio mō p compatione q intellectus compat vnuz obm cognitū ad aliud obiectum cognitum. Cū ergo dicit q nullū ens in ania est de genere qualitatis: verū est de ente in anima tercio modo dicto. Tale ei ens est relatio ratōnis cuiusmodi sūt secunde intentōes: nec habēt aliquod eē reale: sed habent tm esse obiectiue in intellectū.

¶ Secunda species qualitatis est naturalis potentia vel impotentia aliquid facile faciēdi vel patiēdi: vt sanatiuus dicit aliqs: qz hz naturalē potētiā ad faciliter resistēduz suis cōtrarijs ⁊ nociuis: egrotatiuus vo eo q habet naturalem impotētiam ad hmōi: sic durū habet naturalē potētiaz: vt nō cito secet. Mollе vo habet naturalē potētiā ad hmōi. Cursores quoq; et pugilatores dicūtur nō qui actus illos exercēt: sed q̄ habent naturalē potētiā ad faciliter hmōi actus exercendos. ¶ Circa quod notanduz q p naturalē potētiam vel impotentiā circumloqtur Aristo. quādā spēm subalternam qualitatis comphendentem omnes facilitates vel difficultates naturales ad agendum vel patiendum.

Notandum q potentia pt capi tripliciter. Uno mō pro respectu potentie ad opationē: ⁊ sic pertinet ad genus relatōnis: vl p fūdamēto talis respectus: qd est absolutū ⁊ pncipiū oppōis: sicut intellectus et voluntas sunt principia pductiua intellectōnis et volitionis: vel p facilitate et agilitate vtendi huiusmodi potentia. Hoc tercio mō sumit naturalis potentia in proposito scōm scotū. 14. di. 2. sen. vt patet p exēplū de cursore et pugillatore: non aūt secūdo mō intellectus et volūtas cū sint pfectōnes intrinsece ipius anime: ⁊ fm augusti. 5. de tri. sūt vna mens vna eēntia: vna vita. Non sūt accntia ipsius anime sz ponūtur in eodē gne cū ipsa. Hoc idē ponit Bonauētura licet aūt huiusmōi potētie sint idē realiter cū aia distinguit tm formaliter: de quo als magis videbitur. Itē notādū q pma ⁊ secūda species qlitatis drūt: qz facilitates naturales ponūtur in secūda spē. Dispōnes vo et habitus acqsiti in pma. vt facilitas naturalis ad pugnādū ponit in secūda specie. Acqsita vo p artē et exercitium ponūtur in pma. Sic egrotatiu⁹ p ut dicit difficultatē naturalē ad resistendū cōtrarijs et egritudinē causantibus: ponitur in secūda spē. Ipa vo egritudo acquisita ponit in pma: q̄ si sit de facili curabilis dicitur dispositio: si vo sit incurabilis dicitur habitus. Itē naturale pōt capi dupliciter. vno mō qz ortū habet a natura: et sic pertinet ad hanc speciem. Alio modo qz inest alicui a principio conditionis nature: non tamē naturaliter: sed gratuite seu per donum na-

turalibus supadditum: sicut angel'a pn cipio creationis fuerūt imp: esse species seu similitudines omniū naturarum: et virgini purissime in instanti creationis anime eius fuit collata gratia equiualēs iusticie originali per quam fuit a peccato originali pseruata: ⁊ tale naturale nō spectat ad secundam spēm qualitatis sz ad primam.

Tercia spēs qualitatis ē passio et passibil' q̄litas.

Unde ī hac spē ponunt oēs qualitates sēsibiles que sūt obiecta sensuum que dicūtur passibiles q̄litates: qz sūt nate inferre passionem sensibus: vt sonus: color: lux: caliditas: frigiditas: et huiusmōi. Et oēs qualitates que ab huiusmōi generātur: vt sūt species obiectorz recepte in potentijs organicis: ⁊ passiones appetitus sensitiui: vt delectatio: tristicia: ira: Tales aūt qualitates licet sint perfectiones potentiarz organicarū: dicūtur tamē passiones eo q̄ recipiūtur in ipis organis. Recipe ei large dicit pati: sic lumen qō est species lucis ponitur ī hac specie a Sco. 13. di. 2. sen. Differūt etiā passio et passibilis qualitas: passibilis qualitas dicit tales qualitates subesse pfecto permanenti in subiecto: vt rubedo que prouenit ī aliq̄ a natura: sed passio dicit illas qualitates scōm esse imperfectum et nō permanens: vt rubedo que puenit in vultu hominis ex verecundia. cuius causa est: qz facies est subiectū verecūdie. Et ideo sāguis qui est amicus nature vadit ad corroborandum membrum lesum quantuz potest. Sic homo efficitur pallidus pp ter timorem: qz inter cetera membra cor magis timet: et ideo ad ipm cōforandū sanguis exit de facie: et sic remanet pallida.

Circa quod potest dubitari

de caliditate q̄ ponitur a pbo in prima ⁊ tercia specie qualitatis. Ad quod pt dici q̄ hec species distīguitur a prima: qz forma per comparationem ad actuz quē pōt efficere dicit dispositio quo ad pmā spēm: ⁊ sic caliditas ponitur in pria specie per compositionem ad calefacere. Forma vo pducta ab agente inquātuz recipitur in passo dicitur passio: ⁊ sic caliditas ponitur in tercia specie: vel inq̄tum nata est inferre passionem sensui. De operationibus etiam īmanentibus cuiusmodi sunt intellectio et volitio: q̄ sunt ve qualitates: et videtur q̄ sint in pdicamento actionis: dicit Scotus. 13. q. quolibeto z: q̄ videtur rationabilius ipas ponere in prima specie qualitatis ī qua ponuntur oēs qualitates spirituales: siue sint in fieri: vt optatio: siue in esse perfecto ⁊ permanenti: vt habitus: sed si sit in esse imperfecto dicitur dispositio. In tercia autem specie solū exemplificat Aristoti. de qualitatibus corporalibus. Dicit tamē q̄ forte huiusmodi operationes possent poni in hac specie: cum sint quedam passiones. Et tunc oporet dicere ad aristo. q̄ solum ponit exempla de qualitatibus sensibilibus tanq̄ de magis notis: per has etiā intelligēs spirituales. De hac materia dicit Ocham: q̄ non est intentionis pbi ponere q̄ iste species a se mutuo vniuersaliter remoueātur: sed quod de se mutuo saltim particulariter predicentur. Et ex hoc mouetur q̄ Aristo. ponit caliditatē in prima et tercia specie qualitatis.

Quarta species qualitatis

est forma vel circa aliq̄d cōstans figura.

Circa quod notandum.

q̄ licz forma possz sumi p forma substātiali vel accētali: vt alibi dictum est: tamen in ppsito forma et figura sumuntur pro eodem videlicet pro dispositione vl' terminatione quātitatis. Unde in aliqua re figurata possumus considerare tria: videlicet ipsam rem ex qua constat: vtpote lignum. Et quo ad hoc pertinet ad genus substantie. Secundo possumus considerare quantitatem eius terminataz lineis

liter et superficialiter. Et sic pertinet ad genus quantitatis. Tertio considerare possumus terminationem vel dispositionem qualitatis que potest dici forma vl' figura eius. ⁊ de hac in proposito. Figure igitur vel forme sic accepte reponuntur in hac specie: vt rectitudo: curuitas triangulatio: quadrangulatio.

De concreto qualitatis :

Qualia vero dicuntur.

⁊c. Hic notificat auctor cõcretum qualitatis dicens q̃ illa dicũtur qualia que sc̃ũm qualitates denominatiue dicuntur: vt grãmaticus dicitur denominatiue a grammatica. Quedam etiam dicuntur qualia ab aliqua qualitate: sed non denominatiue: quia sc̃z non est ibi denominatõ vocalis. Et hoc dupliciter. Vno modo: quia nomen non est impositum illi qualitati: vt cursor dicitur ab arte currẽdi: vel a naturali potentia: cui tam̃ ñ ẽ nomen impositum. Et ideo licet sit ibi denominatio realis: non tamen vocalis. Alio modo quia licet sit nomen impositum illi qualitati: tamẽ concretum non participat illud nomen: vt studiosus dicitur a virtute: vbi tamen non est participatio in voce: cum non conueniant ĩ p̃ncipio vocis: ⁊ sumitur studiosus pro virtuoso.

¶ Consequenter ponit auctor proprietates seu cõmunitates qualitatis: quarum prima est: q̃ contrarietas inest qualitati: vt albedo contrariatur nigredini: ⁊ iusticia iniusticie. Hoc patet per diffinitionem contrariorum. Contraria enĩ sunt forme positiue sub eodem genere maxime distãtes que vicissim insunt inter se mutuo expellendo. Plures autẽ qualitates sunt huiusmodi: ergo contrarietas inest qualitati.

Sed contra hoc arguitur sic

quia albedo et nigredo non sunt forme maxime distantes: ergo non contrariantur. Consequentia est nota. Probatur antecedens: quia plus distant superficies et albedo que sunt diuersorum generum q̃ albedo et nigredo que sunt eiusdem generis. Ad hoc respondeo dupliciter. Primo q̃ maxima distantia contrariorum intelligitur de distantia eorũ que sunt eiusdem generis. In genere autem colorũ maxĩe distant albedo: et nigredo: cum sint duo vltima inter que continentur omnes medij colores. Secundo respondeo q̃ aliqua magꝭ distare potest intelligi dupliciter: vl' quia minus conueniunt in aliquo communi vel quia magis repugnant. Primo modo magis distant superficies et albedo: quia non conueniunt in aliquo genere. Albedo vero et nigredo sunt eiusdẽ generis. Secũdo modo magis distinguũtur albedo et nigredo: quia est repugnãtia eorum ad esse simul. Non sic de superficie et albedine: quia siml' esse possunt. Hec autẽ est distantia contrariorũ quamutuo se expellunt. Hoc autem nõ est proprium qualitati: q̃ non cõuenit omni qualitati cuiusmodi sunt figure circulatio: triangulatio: nec etiã conuenit coloribus medijs: licet enim medium per comparationẽ ad extremum habeat rationem alterius extremi: vt rubrũ comparatum albo habet rationem nigri: tamen non est ibi contrarietas stricte sũpta: sed tantum large: cum inter illa non sit maxima distantia.

Secunda proprietas qualitatis est: q̃ si vnum contrariorũ sit quale: reliquum erit quale: vt si iustum sit quale: iniustum erit quale. Probatur ⁊ quia contraria sunt que ponuntur sub eodem genere. Si ergo vnum est in genere qualitatis: et reliquum.

Tercia proprietas est q̃ qualitas suscipit magis et minus. quod patet: quia suscipere magis et minus est ĩ

sua essentia intendi et remitti perfectio vel imperfectio principādo naturā sue speciei. plures aūt qlitates sunt huiusmōi: vt calor ⁊ frigus aliqn, intendunt ⁊ aliqn remittunt: Iz eēn gradus fm qs forme intendunt nō sint de essentia spēi: quia sicut spēs abstrahit a dnia indiuidali sic ab huiusmōi gradib⁹: tn faciūt vnū p se cū natura specifica ita q ad indiuiduū cōstitutū ex forma specifica ⁊ p prietate indiuiduali ptinet vnitiue istos gradus: Hoc aūt nō ꝓuenit omn qlitati. Circulatio eēn ⁊ quadrāgulatio non suscipiunt magis et minus.

Et notādū q qualitates fm se suscipiūt magis et min⁹: nō p compationē ad subiectū: seu ppter maiorem radicationē in subiecto: vt quidam false opinant: vt ptz. 8. metaphice et. 17. di. p. señ. Scoti. ⁊ iō succincte p transeo. ¶ Quarta pprietas est q ppum est qualitati simile vl dissimile dici. Sicut eēn ntitas nata est fundare relationē equalitatis: sic qlitas relationē similis vel dissimilis. ¶ Sed contra hoc arguit qr in diuinis est silitudo: cū psone diuine sint similes in sapientia et tn nō est ibi qualitas cū deus nō sit ī gne. Rō. sicut dictum est q quedā est qualitas de genere qualitatis ⁊ quedā transcendeēs. sic quedā est similitudo de genere relationis: et illa fundat in qualitate generica. alia est similitudo trāscendens et illa fundat in qualitate trāscendenti. Illa āt dicunt similia que habēt eandem qualitatē vel in numero sicut ī diuinis: vel in specie sicut in creaturis. Unde in diuinis est maxima silitudo eqlitatis ⁊ idētitatis: cū psone diuine habeant eandem sapientiā potentiaz ⁊ essentiam in nūero: nō sic in creaturis.

De pdicamēto actionis.

Actio est fm quaz in id
a qō subicit agere dicimur.

Hic auctor determiat de pdicamento actiōis. ¶ Pro cuius declaratione fm mentem doctoris subtilis. 13. dist. 4. señ. ⁊ 13. q. quolibet oꝝ sunt aliqua notanda. Et primo q actio dicit respectū agentis ad passum transmutatū. Sciendū q respectus in genere est duplex: vnus intrinsecus adueniēs: ⁊ alius extrinsecus. Uoco āt respectum intrinsec⁹ aduenientē: qui sequit necessario ambo extrema posita in actu: vel quod idem est qn necessario sequitur suuz fundamentū posito termio. Et talis respectus est tantū ō genere relatiōis. Uoco aūt respectuz extrinsecus aduenientē quando nō necessario sequitur posita extrema simul in actu. Et sub isto membro cadunt ista sex vltima pdicamenta: de quibus Arist. parum locutus est. De his enim multa considerat phus naturalis. et de his tractat auct. sex principiorū. patet enim de actione ⁊ passione q possibile est esse actiuū ⁊ passiuum et etiam approximata: ⁊ tn nō habere istum respectū. s. q agēs sit id a q passiuum transmuteē: nec passum id qō ab ipo transmuteē: puta si sit aliqō īpediens actionem. Et p tanto ista sex pncipia nō sunt spēs relationis: qr relatio dicit respectū intrinsecus aduenientez: ista autem nō. ¶ Item sciendū q agēs creatum habet quendā respectū ad passum qui ē extrinsecus adueniēs ⁊ de genere actionis: vt dictum est. Et hz aliū respectum ad pductū: vt pater ad filiū: et iste est intrinsecus adueniens et ō genere relationis: et pertinet ad secunduz modum relatiuorum. ¶ Item duplex ē actio. s. īmanens vt visio intellectio et transiens: vt calefactio fm quod ponit phus. 9. metaphice qō sic potest declarari. Opatio enim sicut actio īmanens duas habet conditiones: in quibus conuenit cum actione transeunte. Prima est q semper est in fieri: non dico in fieri successiue: quia operatio est indiuisibilis: sed sic in fieri: quia est in continua dependentia ad causam eandē ⁊ fm idem: sicut dependentia rei create ad causaz cōseruantem scilz deum. Secunda conditio est q operatio quasi transit ī obiectū

sicut in terminis: licet nō accipientē esse per ipam: sed presupponit in suo esse. Et ppter istas duas cōsideratiōes pōt operatio dici actio. ⁊ p istas significat grāmatice p verbum actiuū. actio aūt trāsiens vltra istas duas cōditiōes addit terciam. s. quia est pductiua alicui⁹ termini: vt accipientis esse p eam: vt calefactio est productiua calōris in ligno vltra passionē quā infert. s. calefieri. Ista aūt distinctio actōis sic intellecta ñ ē cōmunis in spēs sed vocis in significationes. Nam actio transiens est vere actio de genere actiōis. Actio vo īmanēs est vere qualitas: vt intellectio visio. Sed equiuoce dicit actio ppter cōditiōes p̄dictas in quibus cōuenit cum actiōe de genere actionis.

Notandum insup q aliter calidū calore calefacit: ⁊ aliū calefacit calefactione. Calidū enī calore calefacit in rōe p̄ncipij formal remoti qd est rō agendi. Calefacit aūt calefactione in rōne forme primo denomīantis: sicut simile formaliter dicit sile similitudine: ⁊ fundamētalr dicit simile albedine. In diffinitiōe ergo actionis qñ dicit q actio ē fm q ⁊c. ly fm dicit habitudinē forme primo denominantis. Respectus enī quē importat actio nō ē ratio agendi: sed est dispositio media inter agens ⁊ effectū pductū. Actio g est fm quā vt formā prio denomīantē: dicimur agere in id quod iubicit. s. passuz. ¶ Deinde ponit auct. pp̄etates actōis di. q ppriū actōis ē ex se iferre passionē Hoc aūt est ppie ppriū actōi: ꝫ enī qualitas que ē rō agendi inferat passionem: hoc tñ nō est īmediate: sed mediāte actione. ¶ Ulterius ponit auc. aliq̄s cōmunitates actiōis et passionis. Prīa est q inter actiōes est ꝛrietas: vt calefacere et frigefacere ꝛriant: et hoc est rōe qlitatū ꝛriarū: que sunt rōes agendi vt calor ⁊ frig⁹. Siliter int passiōes est cōtrarietas: vt calefieri ⁊ frigefieri cōtrariantur. Scōa pprietas cōmunis ē q recipiunt magis ⁊ minus. Calefacere enī quod est agere magis et minus dicit. similiter et calefieri quod est pati. hoc etiam ipis cōpetit rōe qlitatū susciplentiū magis et minus.

De pdicamēto passionis.

Passio ⁊c. Post p̄dicamtēū actionis tractat auc. de p̄dicamento passionis describendo seu notificādo qd est passio di. q passio est effectus illatioq actiōis. i. effect⁹ q infertur ab actione: sicut calefieri inferit ex calefacere. ¶ Ubi notandum q sicut actio formalr dicit respectuz agentis ad passum: sic passio dicit formaliter respectum patientis ad agēs: seu transmutati ad transmutās. passio g est illa relatio passi ad agens que inferit ab actiōe. Ponit auct. alias duas pprietates passiōis quar prima est: q ppriuz passionis est inferri ex actione īmediate. s. Ex hoc pz q auctor prius notificat quid est passio per eius pprietatē. Sepe enī p pprietatem circūloq̄mur differētias nobis ignotas. Scōa pprietas est q passio nō ē in agente sed in patiente.

Pro quo notandū q actio pōt sumi duplr Uno mō p respectu agentis ad passuz. Alio mō potest sumi actio p forma acta que dū est in fieri est motus. fm enī commentatorē motus est forma fluens. Hec autē forma in quantū est ab agente dicitur actio: et in quantū recipit ī passo dicitur passio. Unde dicit Arist. scōo physicoꝝ: q motus est actus actiui et passiui: sed passiui vt in ipso: actiui autem vt ab ipso. Actio igit sumpta pro respectu agentis ad passum est in agente subiectiue et nō in passo. pbatur quia in eodez est respectus et fundamentū. Nō enim fundamenti videt hoc ostēdere: nec oppositum est intelligibile: ꝫ potētia actiua q ē fundamētū hui⁹ respect⁹ ⁊ actionis est in agente. g talis actio ē in agente subiectiue. Ipsa g actio que est respectus extrinsec⁹ aduenīēs ē in agente sicut in subiecto. In forma autē q dicitur

potentia est vt in fundamēto primo: similiter passio dicē respectū oppositū correspondentē isti qui suo mō similiter est in passo et potētia passiua. Actio vo accepta p forma acta seu pducta p actōez de genere actōis est in passo vt in subiecto. Hoc patet p phm. 9. meta. dicentē: Edificatio est in edificato: accipitur ibi edificatio p forma acta p edificationez. Pbatur etiā qz talis forma acta dū est ī fluxu est motus: vt dictū ē. Motus autē est in mobili subiectiue: ex. 3. phicorum. Ex pdictis patet q licet actio et passio sunt idē mot materialiter: cū tamē formaliter distinguātur: nec dicāt motum scōm se: sed p relatōnē ad agēs z passum sūt diuersa pdicamēta. Motus vo cum formaliter sit forma in fluxu est in eodem genere cū forma q̄ p modū inducitur.

¶ Si queratur: in quo habeat ē subiectiue: creatio: actio: z creatō: passio? Respondeo fm Scotū. 13. di. 4. sen. et. 12. q. quolibeto x: q nō ē ppe creatō: actō: nec creatio: passio: cū actio et passio non sint nisi respectu alicuius passi. Creatō aūt nō psupponit aliquo passum: vñ creatio passio dicit relationē dependētie creature ad deū q̄ est idē cuz creatura: z sic est subiectiue in ipsa: cū nō possit eē sine tali dependētia. Est aūt idez respectus a pte rei ad deū creātē et cōseruātē: sz creari imptat huiusmōi respectū cuz respectu ratōis ad nō eē pcedēs. Conseruari vo cū respectu rationis ad eē pcedens. Et sic creatura non creatur nisi in pnciplo in instāti: nec pseruatur ppe nisi p pmum instans. qz vo creatio et passio ē relatio realis creature ad deū: ideo creatio: actio est relatio ratōnis dei ad creaturā correspōdēs. Unde creatō actō formaliter dicit respectum hmoi includendo z cōnotādo volitionē diuinā trāseūtem sup obm pductū. Ille aūt respect habz solū esse obiectiue in intellectu cō parāte deum ad creaturā. Volitio autē diuina conotata est ipe ōs. Obiectū vo sup qd trāsit ē ipa creatura pducta.

¶ Dubitari vlterius possz de actuali inherētia accntis absoluti ad subiectum ī quo ponatur genere. Non eī ponit ī genere relationis cum sit respectus extrinsecus adueniēs. Ñ pōt esse tale accns absqz inherētia actuali: vt patet in sacramento altaris. Ad hoc respondet Scotus. 12. di. 4. sen. q talis respectus potest ptinere ad genus actōnis: posito q actio dicat nō tm respectū agentis ad passum: sed forme informātis ad illud qd ī formatur. Vel pt ptinere ad genus passionis si passio dicat nō tm respectū passi ad agens sed ad formā. ¶ Circa qd notandū q licet omis forma recepta siue ī potentia cognitiua: siue in potētia appetitiua possit dici passio: siue fiat cū transmutatōne corpali: vt delectatio fit cum cordis dilatatione: dolor vo vl tristicia cū restrictōne: siue fiat absqz huiusmodi transmutatione: vt cōceptus anime dicūtur passiōes. Ñ ī libro pmo pyermenias dr q voces sūt earūque sūt ī anīa passionū note: id ē signa conceptuū siue rerū cōceptarū: tm hmōi forme in passo recepte nō spectāt ad genus passionis: sed bñ ipa receptio hmōi formarū. De ceteris aūt pdicamētis. s. qñ: vbi: situs: et habitus nō facit auctor mentionē nisi in generali: et ideo de his breuiter me expediam: et primo de pdicamento qñ: quod sic diffinitur ab auctore sex principiorum.

De pdicamento quando.

Quando est qd ex adiacentia tpis in re tpali relinqt

¶ Ad cuius euidētiā sciendū q quādo in ppposito tantum valet sicut esse aliquādo vl in aliquo tēpore: vt esse hodie: eri: cras: esse in tempore pseenti: preterito et futuro. Est igit quando respectus causatus in re temporali ex adiacentia temporis ad ipaz. Ex quo patet q quando ē respectus extrinsecus aduenien: qz nō necessario sequitur extrema posita in esse. potest enī esse tēpus et res temporalis absqz hmōi adiacentia: z sic absqz qñ: vtputa si ponat

res temporalis extra celum. Temp⁹ eñ hic sumitur p tempore quod est mensura motus celi. Et ideo illo tpe ppe mēsurantur temporalia que habent mutabilitatē a motu celi. Unde dicit doctor subtilis. 49. di. 4. sen. q motus corporis gloriosi nō mēsurabitur tempore nostro: qz nō erit subiectū variationi: tunc corpus nostrum nec aggrauans.

De predicamento vbi.

Bi vero est respectus corporis a loci circumscriptione procedēs. Circa qō notādum: q vbi in pposito est eē alicubi localiter: vt eē in ciuitate: in ecclesia: in domo: in camera. vñ vbi dicit respectū corporis circumscpti seu locati ad locū circumscribentē. Ipsa autē circumscriptio actiua que fūdatur in loco circumscribente licet significetur per dictionem actionis: non tamen est actio: sed relatio ptinens ad hoc genus scōm Scotum: distin. pma. 2. sen. Quod ex hoc patet: quia superficies corporis continentis cum sit quantitas quel conseqt materiam non est forma actiua. Quod aūt vbi sit respectus extrinsecus adueniens patet cū corpus et locus pñt esse etiam approximata absq circūscptōne locati seu coextēsione: vt patet de corpore christi in sacrāmēto altaris: qō est pñsens spēbus panis et vini: nō tamē localr cū sit in qualibet pte totum: ⁊ sic nō coextēditur ipis speciebus. Posset etiā deus facere corpus et locum absq vbi eē large sumpto: qō ē esse tm in loco pñtialit: vtputa formādo aliqō corpus eē vniuersum: et ambilādo oñia que sūt in superficie ꝓcaua celi: vt declarat Sco. 2. q. quolibet⁹. Tūc eñ eēnt corpus et locus sine respectu presentialitatis. ¶ Et si q̄ras in quo pdicamēto ponet vbi angeli cū angl's non sit in loco circumscriptiue sed tm pñsentialiter seu diffinitiue. Respondeo q accipiendo vbi pprie: put diffinitur ab auctore sex pncipiorum nō ponetur in pdicamento: cum angl's non circumscribatur loco: sed bñ accipiēdo large p respectu presentialitatis ad locum. Uñ Scotus. 10. dist. 4. sen. dicit: q licet nō sint plura genera q̄ decem: tm rationes eorum nō ita assignantur generibus: sicut possent assignari. Cū autem vbi sit respectus extrinsecus adueniens ita etiā erit situs vel positio cum pñsupponat vbi.

De pdicamento situs.

Itus enim vel positio vltra esse in loco dicit ordinē partium adinuicem: ⁊ ad ipsum locū. Uñ fm Sco. vbi ō: duplex est positio: quedā enī dicit ordinē ptiū adinuicē: ⁊ hec ē drñia q̄ntitatis. alia dicit ordinē ptiū in loco: q̄ dicit pdicamētū situs: vt stare: sedere: iacere.

De pdicamento habitus.

Abitus aūt est corporis ⁊ eorū q̄ circa corpus sūt adiacentia: vt armatio: inductio: calciatio. Q̄ aūt habit⁹ sit respect⁹ extrinsec⁹ aduenīēs patet: qz nō necēsario sequit extrema posita ī eē. Possunt enī corpus ⁊ arma eē sine tali respectu: vtpote si vnū nō applicetur alteri.

De postpredicamentis.

D Icitur autem. ⁊c.

Hic determīat auc. de postpdicamētis q̄ valēt ad declarationē pdicamētorū: ⁊ pmo tractat de oppōe. Circa qō sciēdū q duplex est oppō: q̄dā cōplexorū: ⁊ de illa fit mentio in tractatu ppositionū: alia ē incomplexorū: et de hac habet in pposito. Est aūt oppositio formalis repugnātia aliq̄rū duorū que impossibile est simul esse in eodem respectu eiusdem: et sunt quattuor species eius. s. oppositio relatiua: cōtraria: priuatiua: ⁊ contradictoria. Si arguatur q omnia opposita sunt relatiua: cum oppositum dicat habitudinem vnius oppositi ad aliō. Est enī oppositō oppositorū positio et oppositū ē oppositi

oppositū: ergo oppositō relatīa male ponitur species distincta ab alijs. Respondeo q licet opposita inq̃ntū opposita siue q̃ntū ad p se significationē vel intentionē oppōnis seu repugnātie dicantur relatiue adinuicē: tn q̃ntū ad substractū qō subest illi intentōi nō omnia opposita sunt relatiua: imo quedā sūt contraria: vt albū et nigrū: quedā relatiua: vt pater ⁊ filius. Mō ē aūt incōueniēs oppositionē eē de genere relatōis: licet opposita: vt albedo ⁊ nigredo: pater et filius sint diuersoꝝ generꝝ. Relationes enim eiusdē mōi fundātur in rebus diuersoꝝ generū: vt idēritas in suba: similitudo ī qualitate: ⁊ equalitas in q̃ntitate. Illō etiā qō ē alicuius generis, sicut ꝓcretus generis relationis potest denominatiue dici de plīb⁹ gnib⁹ fm sco. 12. di. 4. sē.

¶ Sūt aūt relatiue opposita q̃ adinuicē referūtur: vt pater et filius: que q̃dē nō pūt simul inesse eidē respectu eiusdem: sed bn respectu diuersoꝝ. Drūt ⁊o relatiua a ꝓtrarijs: qr vnū relatiuū coexigit aliud a sui esse: vt pr nō pt eē q̃n habeat filium: nō sic de cōtrarijs. ¶ Contraria aūt sunt que sub eodē genere posita maxime ad seinuicē distāt: ⁊ eidē suscep tibili ⁊issime insūt vnū alterū expellendo: nisi alteꝝ insit a natura: vt albedo ī est cigno: ⁊ nigredo corvo. Ista descriptio contrarioꝝ satis patet ex his q̃ dicta sunt in p̄cedentibus: vt albedo ⁊ nigredo cōtrariant q̃ maxime distāt in generē coloꝝ: nec pūt inesse eidē simul fm idē: licet bn scōm diuersa. Et intelligit distantia cōtrarioꝝ de distantia q̃ dicit repugnātiā formalē: nō aūt de distātia locali. Sursū enī et deorsū licet large possint dici ꝓtraria: nō tn stricte: que quidē habēt inter se distantiā localē: nō tamē būt repugnātiā formalē. Unde idā corpus ⁊tute diuina posset esse sursum et deorsuz: vt diffuse declarat Sco. 10. di. 4. sen. qr aūt auctor fecerat mentionem de cōtrarijs q̃ alicui insūt a natura: vt caliditas inest igni a natura: ideo dicit q caliditas nō est in igne sicut accns ī subiecto: sed sicut substantiale in eo cui⁹ ē. Est tamē in materia ignis sicut accns ī subiecto. Ad cuius euidētiā notanduz: q licet auctor nō teneatur a plurib⁹ eo modo quo sonāt eius ⁊ba: pōt tamē aliqualiter exponi: vn substantiale pt sumi vno mō p eo qō ē de rōne formali quiditatiua alicuius: sicut ratiōale hoc mō est de essentia homīs. Alio mō p eo qō ꝓsequitur substantiam vel naturā alicuius: et sic risibilitas pōt dici substantiale homīs: licet nō sit de diffinitōne quiditatiua eius: sumēdo igitur subāle pmo modo caliditas nō ē subalis igni. Cum enī sit accidēs alicuius entis nō erit de substātia ignis: qr qō vere ē nulli accidit: pmo phlcoꝝ. Sumendo ⁊o subāle p eo qō cōsequitur naturā alicuius: sic caliditas pōt dici substantiale igni. Est eīm accns īseparabile cōsequēs naturā ignis: et eius p̄petas competens omni licz nō soli. Et dicit auctor q subāle igni sicut sē ea que cadūt sub diffinitione alicuius: nō fm p̄dicationē eēntialē supple: sed scōm principium: sicut punctus ponitur in diffinitōne linee qr ē p̄ncipium vel finis linee: nō tamē p̄dicat eēntialr de linea: sic caliditas potest poni in diffinitione ignis nō quiditatiua cū nō p̄dicat eēntialiter de igne: sed in diffinitione que datur p additamentū: scz large sumpta seu descriptōne tanq̃ eius proprietas q̃ est p̄ncipiū quo ignis calefac.

¶ Et notandum q in exemplis nō requritur omimoda similitudo: qr vbi ē omino simile est magis identitas q̃ exēplū: Q aūt nō fuerit intentio auc. ponere q caliditas sit forma subalis ignis: patet ex hoc q dicitur q est ī materia ignis sicut accns in subiecto. Forma eīm substātialis non ē in materia vt accidens ī sbiecto: cum ex ipis cōstituatur vnum ens per se. Est aūt caliditas in materia ignis sicut accns in subiecto: qr non consequit ipam naturā inseparabiliter. Inest eīm caliditas igni a natura nō ratōe materie sed ratione forme: sicut risibilitas necessario consequit hominē ñ inq̃ntū

animal: sed in quantū rōnale fm Sco. 25. dist. 2. señ. quia ꝗ caliditas nō cōsequitur insepabiliter materiā ignis: ideo dicit auctor ꝙ est susceptibilis caliditatis ⁊ frigiditatis. Q̃ō est verū mediāte forma substātiali q. s. pōt informari ali q̃ forma quā cōsequit frigiditas: vt forma aque vel alia quā ꝓsequit caliditas vt forma aeris. Immediate aūt non pōt recipere materia aliqō accñs. vñ opinio illa est falsa quā ponit cōmentator ꝑmo phīcor. videlz ꝙ in materia rerū generabiliū ⁊ corruptibiliū oportet intelligere dimensiōes interminatas seu incompletas añ aduentū forme substantialis: que quidē post eius aduentū accipiunt esse completū ⁊ terminatū. Hanc enim inprobat Scotus. xij. dist. 4. señ. Tū quia forma de genere priori nō potest p ficere susceptiuū de genere posteriori. ꝗ nec forma substātial dimensiōes. Tum quia forma substātialis est talis actus q̃ natus est cōstituere vnū p se aliquo mō de genere quātitatis. Unde quātitas ñ est rō media inter agēs et passuz. Agēs eñ naturale attingit materiā fm essentiam nudā: vt passum ab eo immediate trāsmutatū. vñ qñ ex aqua generat aer prius natura corrūpunt oñia accidētia aque cum eius forma substātiali q̃ ī illa materia introducat forma aeris. Agēs aūt naturale sicut pōt generare subaz q̃ nō ꝑfuit: sic potest generare accidētia cōsequentia ipsaz. ¶ Cōsequent determinat auct. q̃ sunt ꝑuatue opposita di. ꝙ illa que hūt fieri circa idem subiectū ordine irregressibili ⁊ tpe ōtermīato a natura. Unde ab hītu est deuenire in ꝑuationem. A priuatiōe aūt in habitum est impossibile regressus: vt cecitas ⁊ visus habēt fieri circa oculū. et a visu ꝓtingit fieri motū in cecitatē: sed nō ecōuerso p naturā licet bene p miraculū. Dicit aūt notanter tpe determinato a natura. Canis enī añ nonū diem nec ē videns nec cecus: quia ante illud tempus nō est natus habere visum. ⁊ iō post illud temp naturaliʳ videt. Et si arguat ꝙ tenebra ē priuatio lucis: et tñ aer fit de tenebroso lucidus. ꝗ fit regressus a priuatiōe ī formam vel habitū. Rꝯ. ꝙ duplex est ꝑuatio. Quedā ē cui habit est a principio innato: cuiusmōi ē cecitas: quia visus ē a principio intrinseco. Alia est priuatio cui habitus est a principio extrinseco: vt tenebra in media. De prima intelligitur dictū Aristo. nō de scōa.

Sed ꝓtra hoc arguitur. quia a quiete que est priuatio motus bene est regressus ad motum. et ab ignorantia q̃ est priuatio scientie est regressus ad scientiam: ⁊ tamen tam scientia q̃ motus sunt a ꝑncipio intrinseco seu īnato. ꝗ ō illa nō intendit Aristo. Respōdeo ꝙ ꝑuatio que est a principio innato est duplex. Quedā est que tantum priuat habitum ⁊ non tollit principium habitus. et de ista procedit argumentum. A tali enim bene est regressus in habitū. Alia est que tollit habitū et principiū ꝓpriū habitus: vt cecitas priuat visum ⁊ debitam dispositionem organi. et de illa intendit Aristo. Ab ipsa enim in habituz naturaliter impossibile est regressus.

Contradictoria sunt affirmatio et negatio eiusdem de eodem: vt homo: non homo: album: non album.

Ubi sciendum ꝙ licet de quolibz dicatur altera pars contradictionis: vt de quolibet verū est dicere ꝙ est homo vel non homo: nō tamen cum per se: vt dicit Scotus secūda distin. primi senten. Utraq̃ enim harū est falsa: homo ē per se albus: homo ē p se non albus. Nec enim albedo nec non albedo per se inest homini. Cōtradictoria etiā nō ꝑdicant de quolibet cū reduplicatione. Unde vtraq̃ harū est falsa: homo in quantū homo est albus: et homo in quantū homo est nō albus. Alterum igit ꝓtradictorꝯ nō dicit de quolibet quando termin de quo dicit accipitur distributiue. Ratio huius ē quia vni supposito potest inesse vnum et alteri alterum. Unde neutra istarū est vera

Pro di. 2 q. 1 c. 2 p. di. impl. 1 q. 1 q. p. 2 di. 2 q. 1 impl. 3 arg. p. 2 di. 4 q. 1 impl. 2 di. arg. p. 4 q. 1

Omis hō est albus: ⁊ oīs hō ē nō alb⁹.

Notandū insup q̃ ꝓprietas distinguit a puatione ⁊ contradictione. quia ī cōtrarietate quodlibet extremū est formaliter aliquid positiuuz nō sic in alijs. Item puatio ⁊ cōtradictō nō sūt idē absolute: quia licz priuatio sit quedā contradictio in quantū vnuz priuatiue oppositorum est negatio alterius tamen puatio ꝓprie sumpta fundamentalīr pōit subicm aptū natū. Cōtradictō aūt de sui rōe: nec ponit exñtiā subiecti nec aptitudinem in subiecto. vnum enī extremum ꝓtradictōis verificatur et de ente et de non ente: vt animal non videt et nō ens non videt.

De modis prior.

p Rius autem ⁊c.

Cōsequenr pōit auc. modos ꝓris. Primo modo aliquis dicitur esse prius alio tempore: vt senior est prior iuuene. Secundo modo aliquid dicitur prius alio quo nō cōuertitur scōm consequenti ā subsistendi quādo arguitur de est secūdo adiacēte ad est secundū adiacens. et dicitur est secundum adiacēs quando non ponitur predicatum: vt homo est. Dicitur autē tercium adiacēs quando ponitur predicatum: vt homo est albus. Hoc mō animal est prius natura homīe: q: bene sequitur: homo est: ergo animal est: sz nō econuerso. Tercio modo aliquid dicit prius scōm ordinem: vt in scientijs pncipia sunt ꝓora conclusionibus. Et dicuntur scientie discipline a discipulo: ⁊ doctrine a doctore. Quarto aliqd dicit prius dignitate honore vel pfectione. Quint⁹ modus prioris qui tpe philosophi nō erat ita assuetus sicut alij est eorque ꝓuertunr scōm essendi cōsequētiā. et vnū est causa alteri⁹ q̃dāmō vt sit. Et tale digne ⁊ rationabilir pōt dici prius natura: quia sine ꝓtradictione vnū pōt esse sine alio: et aliud non sine ipo qō ōr pus nā. 5. metaphīce: vt res ē cā vitatis ōrōis facte ō ipa re: vt si cursus a pte rei insit hōi bñ sequir q̃ illa ꝓpō hō currit ē va: ⁊ ecōuerso. Aliqñ tn pus nā ōr q̃ aliud depēdet: ⁊ a q̃ ꝓuertir: lz nō possit esse sine ipo. Et hoc mō subcm ē pri⁹ nā ꝓ pria passiōe. alios modos ꝓris vide qnto metaphīce.

De modo similitatis.

s Imul dicitur ⁊c.

Deiñ ponit auctor modos similitatis. Primo modo aliqua dicūtur simul tēpore: vt sunt illa q̃ eodem tempore generantur. Secundo modo aliqua dicuntur simul que cōuertunr fm ꝓñam subsistēdi: ⁊ neutr ē cā alteri⁹: vt pr̃ et filij⁹. Et si arguas q̃ pater est causa filij. Respondeo q̃ vez est de absoluto patris. Absolutuz enim patris non refertur ad filium: nec conuertitur cum ipo. Tercio dicuntur simlr que econtrario diuidūt aliquod genus: vt homor equ⁹: licet enī homo sit fm se perfectior equo: tamen dicuntur simul p compositionem ad genus quod diuidunt. Et si queras cum tot modis dicatur vnum oppositorum quot modis reliquum: quare non ponit auctor tot modos siltatis quot ꝓritatis. Re⁰. q̃ licet possent poni vtpote simul fm ordinem vel perfectionem: tamen nō fuit necesse illas exprimere: quia satis habentur per modos prioris: cum vnum oppositorum cognoscatur per reliquū.

Contra secundum modū de simul. Causa est ad cuius esse sequitur aliud: sed ad vni⁹ eē relatiui sequitur esse alterius. ergo vnum est causa alteri⁹. dico q̃ licet esse vnius sequatur ad aliud scilicet illatiue: non tamē causalir et fm modum quo effectus sequitur suam causam: Vel sic consequentia subsistendi est in qua ad esse vnius sequitur esse alterius: et neutrum est causa alteri⁹.

De sex speciebus motus.

Otus āt sex sūt species. generatio: corruptio: augmentatio. diminutio: al

teratio: scōm locum mutatio.

Quia in predicamentis iam facta est sepenumero mentio de contrarietate: et motus est a contrario in contrarium: idcirco Aristotiles inter postpredicamenta ponit sex species motus: que sūt Generatio: Corruptio: et Augmentatio: Diminutio: Alteratio: et scōm locum mutatio: que proprie non sunt species: sed modi vel maneries motus.

Notandum insuper q̄ motus potest capi dupliciter: scilicet: proprie: pro mutatione successiua: ⁊ sic est solū in tribus generibus: scilicet in q̄ntitate: qualitate: et vbi. Et hoc modo capiendo motum generatio vel corruptio forme substantialis nō est motus: q̄ fit in instanti. Unde si ex aqua generetur seu produceretur ignis in toto tempore precedenti est alteratio: puta calefactio: dispositiua materie aque ad introducendam formam ignis: ⁊ in vltimo instanti illius alterationis introducitur forma ignis in illa materia: et forma aque corrumpitur: ita q̄ generatio ignis est terminus alterationis precedentis.

Alio modo sumitur motus large: scz pro omni mutatione siue successiua siue instantanea: et sic sumitur in proposito.

De generatione.

Generatio est progressio a non esse ad esse. Corruptio vero est progressio ab esse ad non esse.

Contra istud potest quis arguere sic: Inter contradictoria non est medium: vt habetur quarto metaphisice: ergo generatio non est progressio a non esse ad esse. Probatur consequentia: quia tunc generatio esset medium inter illa. Respondeo q̄ nō esse potest capi dupliciter. Uno modo pro non ente simpliciter: quod scilicet est purum nihil. Alio modo potest capi pro ente imperfecto: quod per comparationem ad ens perfectum respectu cuius est in potentia dicitur non ens: vt semen respectu animalis inde generandi.

Primo modo esse et non esse sunt contradictoria: ⁊ inter ipsa nullum est medium. Sed secundo modo capiēdo esse et non esse non sunt contradictoria: sed habent se vt priuatio et habitus: et sic sunt termini generationis. Et isto modo bene est medium inter ipsa.

De augmentatione.

Alteri⁹ auc. diffinit augmētatōz. di.

Augmentatio est preexistentis quantitatis additamētum. Diminutio vero est preexistentis quātitatis minoramentum.

Contra hoc potest argui sic. et videtur q̄ augmentatio non sit possibilis naturaliter locando. Probatur: quia si sic: tunc duo corpora possunt esse naturaliter in eodem loco: Consequēs est falsum. Quod sic pōt probari: quia causa quare duo corpora non possunt simul esse in eodem loco est: quia dimensiones vnius corporis non compatiuntur secum dimensiones alterius: scōm Aristotilem quarto phisicorum: Si autem fieret augmentatio essent ibi dimensiones alimēti cum dimensionibus aliti vtpote dimensiones cibi cum dimensionibus carnis. Respondeo quando alimentum conuertitur in animal alitum: et corrumpitur forma substantialis alimenti: corrumpitur etiam quantitas et cetera accidentia ipsam formam consequentia: et ī illa materia a generante introducitur non tantum forma carnis: sz etiam quantitas et accidentia ipsam formam consequentia: et sic non est ibi repugnantia dimensionum. Ipsa autē forma carnis inducta in materiaz nutrimēti est noua: cum prior non potest informare duas materias adequatas: scōm Scotum. 44. di. 4. sen. Unde nutritō fit per quandam ingenerationem: seu intrinsecam generationem partis noue

loco ptis antique que fluxit. Augmētū ꝟo fit p aggrauationē ptis quante seu maioris. Deinde dicit auctor q̃ alteratio ē mutatio ab aliqua qualitate ī aliā qualitatem cōtrariā vel medīā: vt ab albedine in nigredinē vel ī medios colores. Mutatio aūt fm locū est mutatio ab vno loco in aliū. Et sunt sex species eiꝰ scz sursum deorsum ante retro dextrorsū sinistrorsum.

Habere dicitur multis modis ꝛc. Quia habitus est vnū decē p̄dicamētorꝫ ī ponit auct. diuersos modos habendi scz qualitatē vel quātitate: Vl'ea que circa corpus sunt siue q̃ ad ptes corporis: vt habere in digito anulū: siue q̃ ad totum corpus: vt habere vestimētū. Quarto mō ꝟ quis hr̄e mēbrū. Quinto mō ꝟ ptinens habere cōtentm. Sexto mō habere possessionē. Septio habere vxorem. et iste modus fm Arist. ē alienissimus qꝛ hūs habet. Viri enim ꝛ mulieris est mutua corporꝫ potestas.

Incipiunt syllogismi De syllogismo in generali. Capitulū primū.

Ropositio est ꝛc.

Postq̃ in p̄cedentib⁹ auctor tractauit ꝟ ptib⁹ syllogismi. Hic p̄ñter tractat de ipo syllogismo. Et qꝛ innata ē nobis via a magis cōibus ad minus cōia, pcedere p̄mo phicorꝫ: ī primo tractat de syllogismo simplr̄ seu vniuersalr̄ sumpto. Et qꝛ syllogism⁹ cōponit ex ppōnib⁹: premittit quid ē propositio dī. q̃ ppō est orō affirmatiua siue assertiua alicui⁹ de aliq̃: vl'negatiue alicui⁹ ab aliquo. Et ponit ibi orō tanq̃ genus ad ppōem. Per illud aūt disiunctū affirmatiua vel negatiua circūloquit dr̄nam. Circa qd̄ sciendū q̃ aliter diffinit ppō in libro porꝫ: et alr̄ in libro topicorꝫ. Diffinit in libro porꝫ fm q̃ est p̄ncipiū syllogismi inferētis in mā gñali in qua nō p̄sideratur veritas vel falsitas. Et sic ppositio est oratō affirmatiua alicui⁹ de aliquo ꝛc. In li. ꝟo posteriorꝫ diffinit fm q̃ ē p̄ncipium syllogismi demōstratiui. et sic ppositio est enuntiatiōis altera pꝰ. s. vera. Nam syllogism⁹ demōstratiu⁹ ex solis euidēter veris est. In libro vero topicorꝫ diffinit put est p̄ncipiū syllogismi dialectici. Et sic ppō dialectica ē interrogatio pbabilis oñibus vel plurib⁹ aut sapiētibus. Quia etiā ppōnes cōponunt ex terminis declarat quid sit terminus dī. q̃ termin⁹ ē in quē resoluit ppō. vt in subiectū ꝛ ī p̄dicatū. Unūqdq̃ enī resoluit in ea ex qbus cōponit: qꝛ q̃ ppositio cōponit ex terminis. s. ex subiecto et p̄dicato q̃ sunt mā ppōnis. ī resoluit ī ipa. Et intelligit hoc de resolutiōe que est in voces significatiuas: nō aūt ꝟ illa que ē in lr̄as ꝛ syllabas: qꝛ talis resolutio nō p̄sideratur a logico sed a grāmatico Unde terminus ē q̃d minimū in logica cōsideratū vltra quē logic⁹ nō descēdit Syllogism⁹ ꝟo ē q̃d maximū vltra quē nō ascēdit. Littera ꝟo ē quid minimū in grāmatica: et orō q̃d maximū. Dicūt etiā subiectū ꝛ p̄dicatū termini ppōis: quia sunt duo extrema ipam ppōem terminātia. Copula aūt ꝛ si large possit dici terminus: nō tn̄ prope: qꝛ tūc ī syllo⁰ ēnt plus q̃ tres t̄mini: qd̄ ē falsum. Ulī resolutio prope hꝫ fieri in mām ꝛ nō in formā: qꝛ ꝟo syllogismi regulant p dici de oñi ꝛ dici de nullo: ī auct. p̄ñter declarat quid sit dici de oñi dī. q̃

Dici de omni est quādo nihil ē sumere sub subiecto de quo nō dicat p̄dicatū: vt oñis hō currit. Hic cursus p̄dicat de oñi hoīe. Uñ tūc in aliq̃ ppōe est dici de omni qñ p̄dicatū affirmat de subiecto distributo pro oñib⁹ suis suppositis. Et p hoc p̄ñt regl'ari syllogismi affirmatiui: vt oē aīal currit: oīs hō est aīal. g̃ oīs hō currit In maiori ei dicitur cursus de aīali distributo. g̃ affirmabit de q̃libet suppposito aīalis. Cū g̃ ī minori sumat homo sub aīali sequit q̃ cursꝰ predicabit de homine in cōclusione.

Dici de nullo est quãdo nihil ẽ sumere sub subiecto a quo nõ remoueat p̃dicatũ: vt nullus hõ currit: ꝗ curs⁹ remouet ab omni hoie. Aũ tũc est dici ꝗ nl lo in aliq̃ ppõe qñ p̃dicatũ negat a subiecto distributo p signũ vniuersale negatiuũ p omnibus suis suppositis. Tũc eñ nihil est sumere ꝗ subiecto a q̃ nõ remoueat p̃dicatũ ꝗm modũ enũciãdi. et per hoc regulãtur syllogismi negatiui. Et notãdũ q dici de omni est duplex: quoddam est posterioristicũ: de quo sez tractatur in libro posteriorꝝ. et est quãdo predicatũ ꝗm eẽ ꝓuenit subiecto p quolibz supposito ꝛ p q̃libet drñia tpis. et sic requirit vlitatẽ tpis ꝛ suppositorꝝ: vt oĩs hõ ẽ aĩal. Aliꝗ ẽ ꝓpositicũ: in quo nõ requirit vniuersalitas tpm vl suppositorꝝ ꝗm modũ eẽndi: ꝛ de tali ẽ hic ad ppositũ. Aũ ad dici de omni nõ req̃rit q p̃dicatũ insit omni supposito subiecti: sz q de notet inesse. Ex falꝗ eñ bñ syllogizat: vñ ex falso bñ sequit verũ: licet ex ꝛo ñ seq̃tur nisi vez: ex secũdo ꝓoꝝ: vt omnis lapis ẽ aĩal: q̃dã hõ ẽ lapis: ergo quidã homo est aĩal. Hĩs p̃misꝗ ponit auctor diffinitionem syllogismi dicens q

Syllogismus ẽ orõ in qua quibusdã positis et cõcessis necesse ẽ aliud accedere p ea q̃ posita sꝗ ꝛ ꝓcessa: vt omne aĩal ẽ suba: oĩs hõ ẽ aĩal: ꝗ omnis hõ est subia: hoc totũ ẽ orõ in q̃ q̃busdã positis sez duab⁹ p̃missis necesse ẽ aliud accedere: sez conclusionem.

Circa quod notandũ q syllogismus ẽ orõ nõ cathegorica sz ypothetica que ẽ vna vnitate ordĩs: qz vicz premisse ordinãtur ad vnã cõclusionẽ inferẽdã ratõe vnitatis medij in quo extremitates vniuntur ĩ p̃missis: et cõclusio ꝓtualiter cõtinet: ipa autẽ cõclusio ẽ aliꝗ a p̃missis: nõ rõne materie: qz est idẽtitas terminorũ in p̃missis et cõclusiõe: sz ppter aliaz habitudinẽ et compõez ipsorꝝ. Accidẽs etiã in pposito non sumit put accñs distĩguit cõtra vocẽ: sed put tñ valet q̃ntũ seq̃tur: qz in syllo⁹ cõclusio necessario sequit ex p̃missis: et ẽ ibi necessitas consequntie ꝛ nõ cõsequẽtis: de quo dictum est in ca. de ppõne ypothetica. Illa aũt clausula: et cõcessis: nõ ponit ab Arist. in p̃mo ꝓoꝝ: qz syllogism⁹ simplex non req̃rit q p̃misse ꝓcedãtur cũ abstrahat a materia vera et falsa: ponit tñ ab auctore. quia quãuis non requiratur hoc ad syllogismũ in cõmuni: tñ sibi ñ repugnat.

Diuiditur aũt syllogismus ꝗm Aris. in primo prioꝝ in syllogismũ pfectum ꝛ impfectũ. Syllogismus pfect⁹ ẽ q̃ nulli⁹ indiget vt appareat necessarius: qz vicz in eo apparet euidẽter necessitas illatõnis cõclusionis ex p̃missis: cuiusmõi sũt quattuor p̃mi mõi p̃me figure: qz ĩmediate regulãtur p dici de omni ꝛ dici de nl lo. Alij ꝛo mõi sũt impfecti: qz indigẽt reduci ad hos q̃ttuor primos: vt ĩ ipsis sit euidẽs necessitas illatõis. Aũ illi nõ nisi mediate et ex cõsequẽti regulãtur p dici de omni et dici de nullo in q̃ntum reducũtur ad syllogismos perfectos.

Circa premissa põt dubitari vtꝝ ꝓclusio sit de integritate syllogismi Ad qõ dicũt quidã q nõ: qz remota cõclusiõe remanet syllog⁹ pfect⁹ indeterminato mõ et figura: cũ mod⁹ sit ordinatio duaꝝ p̃missaꝝ: ꝛ ex q̃b⁹ ꝓstat oĩs syllogism⁹: vt ꝗt auc. ĩ ꝓñtib⁹. Sz ista opinio nõ videt ꝛa: qz syllogism⁹ formalit ẽ q̃dã secũda intẽtio q̃ ẽ habitudo seu compatio p̃missaꝝ ad ꝓclusionẽ: seu relatio rõis discurrẽtꝗ a magꝗ noto ad minus notũ: sz relatõ ñ pt eẽ sine extremis: q̃ syllog⁹ ñ erit pfect⁹ ꝛ integer sine ꝓ⁰ Minor pz: qz si relatõ eẽt sine termiõ iã nõ eẽt relatõ cũ eẽ ei⁹ sit ad aliꝗ se hr̃e. Aũ ꝗdictõ ẽ respectũ esse sine fũdamẽto ꝛ termiõ ꝗm Sco. ii. di. 4. sen. Confirmat: qz syllogism⁹ formalit ẽ q̃dã necessaria illatio ꝓclusiõis a p̃missis: vt pz ex diffinitõe syllo. Nõ est aũt illatõ sine inferẽte et sine illato: vtrũq̃ aũt exp̃mit in diffinitõne syllogismi sicut fundamẽtũ et terminus illi⁹ relatõis. ps inferẽs qñ dicit q̃busdã positis: i. p̃missis. ps illata qñ dicit necesse ẽ aliud accidere. i.

sequi: scz cõclusionẽ que est aliud a premissis. Ad rõem aũt in oppositum dico: q̃ remota cõclusione non remanet syllogismus: nec modus integer nec perfect⁹ Ad hoc enĩ nõ tm̃ requirit dispositio p̃missarũ: sed etiã cõclusiõis: licet em̃ syllogismus cõstet ex duab⁹ ꝓpõibus ꝓm auctorẽ: nõ tm̃ p̃cise: licet etiã modus sit dispositio p̃missaꝝ: nõ tm̃ solũ vel p̃cise. Hec hoc intendit auicen: al's sibi cõtradiceret: cũ in sequen. dicat q̃ argumentatio cui⁹ ẽ syllogism⁹ ẽ spẽs principal' est totalis ozõ cõposita ex p̃missis ⁊ conclusiõe. Ad̃ in ꝓposito idem dicit de ꝓpositõibus inferẽtib⁹ p q̃s syllogis⁹ differt ab alijs speciebus argumentatõis: nõ p hoc excludens ꝓpõem illatam. ꝓpositõnes aũt inferentes sunt due.

Tractat cõsequẽter auctor ỏ materia syllogismi propinqua: scz: de ꝓpositionibus: ⁊ de remota: scz de terminis dicens: q̃ omis syllogismus consistat ex tribus terminis ⁊ duab⁹ ꝓpositionib⁹: quarũ' ꝓpositionũ prima vocatur maior ꝓpositio: et secũda mior. Terminorũ alius vocat medium: alius maior extremitas: ⁊ alius minor extremitas. Mediũ em̃ est terminus bis sũptus ante conclusionẽ. Maior extremitas est terminus in maiori ꝓpositõne sũpt⁹ cuz medio. Minor extremitas ẽ termi⁹ in minori ꝓpositione sũptus cũ medio. Rõ p̃dictoꝝ ptz ex hoc: q̃ ex vnione extremitatũ cũ medio in p̃missis: vel earũ separationẽ infertur vnio vl' separatio extremitatũ in cõclusiõe. Sz nõ pot esse vnio extremitatũ cũ medio nisi sint due ꝓpositiones ⁊ mediũ bis sumat: ita q̃ ex vna extremitate cũ medio fiat vna ꝓpõ: scz: maior: ⁊ ex alia extremitate cũ medio fiat alia: scz: minor: ⁊ sic ĩ omi syllogismo req̃rũtur due ꝓpões cũ trib⁹ terminis. Prima aũt ꝓpositõ vocat maior: ⁊ secũda minor: q̃ subiectũ minoris sumitur sub subiecto maioris in q̃ttuor mõis pfectis ad quos alij reducũtur. Minoꝝ autẽ est maioribus subici. Terminus ꝗo sumptus in maiori ꝓpõe cuz medio vocat maior extremitas: alius aũt mior extremitas: q̃ extremitas maior ẽ maior⁹ cõtinẽtie et ambitus q̃ minor extremitas. In ꝓclusione enĩ directa quãdo termini ordinãtur ꝓm supius et inferius. maior extremitas est magis cois q̃ minor extremitas: vt in pluribus. Mediũ aũt dr̃ q̃ in eo extremitates vniuntur.

Sed contra predicta arguit

q̃ in syllogismo ex oppositis nõ sũt nisi duo termini: q̃ tm̃ est bon⁹ syllogismus ꝓm Arist. in li. poꝝ. Ad̃ syll's ex oppositis ẽ ille q̃ ex p̃missis ꝓtrarijs vel cõtradictorijs syllogisat idẽ de seipso negatiue: vt omis disciplina ẽ studiosa: nulla disciplina ẽ studiosa: ergo nulla disciplina ẽ disciplina. Respõdeo q̃ licet in tali syllogismo nõ sint nisi duo termi materialiter: sunt tm̃ tres termini formalit. Un⁹ em̃ illoꝝ habet rõem maioris extremitatis ⁊ minoris: ille scz q̃ de seipo negat in cõclusiõe: cũ in maiori ꝓpositõne mediũ de seipo asserat: ⁊ ĩ mioze remo⁹

Deinde determinat auc. de p̃ncipijs formalib⁹: scz de figura et mõ. Et ꝓmo de figura tanq̃ de cõiori dicẽs q̃ figura est ordinatio triũ terminoꝝ ꝓm subiectionẽ et p̃dicationẽ. Hec em̃ ordinatõ fit triplicit. Vel enĩ mediũ subicit ĩ maiori: et p̃dicat in minori: ⁊ sic ẽ prima figura: vt omne aial ẽ subia: omis hõ ẽ aial: aut mediũ p̃dicat in vtraq̃: ⁊ sic ẽ secunda figura: vt oĩs hõ ẽ aial: nullus lapis est aial. vel mediũ subicicit in vtraq̃: et sic est tercia figura: vt omis hõ ẽ animal oĩs hõ ẽ risibil. Ad̃ xl⁹. Sub p̃ ꝓma b p secũda tercia bis sub. Nõ ẽ ponenda quarta figura: sz tm̃ tres figure: licet em̃ ꝓtingat arguere q̃ mediũ p̃dicat in maiori et subicit ĩ miori: tm̃ q̃ntũ ad equalẽtiã ẽ ꝓma figura: vt dic guillielm⁹ ochã q̃ nõ sũt alie ꝓpões q̃ ille q̃ disponunt in ꝓma figura. Sũt enĩ ꝓpões ꝓme figure trãsposite inferẽte s eãdẽ ꝓclusionẽ vt si arguat omis hõ ẽ aial: omne aial ẽ subia: ergo oĩs hõ ẽ subia. Sunt eedez ꝓpões: sed nõ eodẽ ordĩe quo sũt ĩ hoc syllogismo Omne aial ẽ suba: oĩs hõ ẽ

anīal: ergo oīs hō ē subīa. ¶ Si aūt arguas ī ḡrta figura: oīs hō ē aīal: quoddā aīal ē subīa: ḡ q̄dā suba est hō. Dico q̄ istud argumētū cōcludit tm̄ ꝑ̄na materie: ſz ñ ꝑ̄na forme. Accipiā enī alios termīos in q̄bus p̄mīsse erūt ⁊c ⁊ ꝑ̄ fl'a vt hic: oīs hō ē aīal: quoddā aīal ē eq⁹: ḡ quidā equ⁹ ē hō. Hec aūt ordinatō trium termīoꝝ dicit figura p̄ silitudinē ad triāgl'm: sicut enī tres linee ꝑstituūt triāgulū: sic tres termini figurā. Et sicut p̄m variā dispōem lineaꝝ fiūt tres spēs triāguli: sic p̄m variā ordinatōem terminoꝝ efficiuntur tres figure. Si enī tres linee trianguli sūt equales: tūc est vna species trianguli q̄ vr̄ ysopleurus: vt h̄. Si ⁊o due tantū fuerint equales erit alia spēs que dicit ysocheles: vt hic. Si aūt omnes linee fuerint īequales erit alia spēs que dicit Scaleon vel gradatus: vt h̄.

¶ Est aūt motus ordinatio duarū ꝓpositionū in debita quātitate et qualitate. In combinatōibus et cōiugatōib⁹ inutilibus nō obseruat debita quātitas vl' qualitas p̄m regulas sequētes: et iō sūt inutiles ad inferēdas cōclusiōes ex premissis. vñ inutilis cōbinatio dicit ordīatio duarū ꝓpositionū ex q̄b⁹ nō seq̄t ꝑ̄na formali aliq̄ cōclu⁹: sicut qñ ambe p̄mīsse sūt pticulares: vel ambe negatiue.

¶ Insup ponit auctor regulas gñales: quarū prima ē: ex puris pticularib⁹ indefinit' aut singularibus nō p̄t fieri bonus syllogism⁹. cui⁹ rō ē: q̄ qñ ambe p̄mīsse sūt pticulares: extremitates possūt vniri cū medio ꝓ diuersis ptib⁹ ei⁹: q̄re ñ seq̄tur vnio illarū extremitatū inter se.

Sed cōtra hāc regulā arguitur duplr: ꝓmo mō sic: Bñ seq̄t: quoddā aīal ē subīa: q̄dā hō ē aīal: ḡ q̄dā hō est subīa. Et tm̄ iste syll's est ex puris pticularib⁹. Itē bñ seq̄t: sor. ē aīal: sor. ē risibilis: ḡ risibile ē aīal: ⁊ tm̄ arguit ex puris singularib⁹. Respōdeo ad p̄mū q̄ illud argumētū tenet sol'ū gr̄a materie et nō rōne forme syllogistice. Ālī in alijs termīs nō valeret: vt si arguat sic: Quōdam aīal est equ⁹: quidā hō ē aīal: ergo quidā hō est equ⁹. Ad secūdū dr̄ vno⁹ q̄ licet argumētū valeat p̄ syll'm expositorium: nō tm̄ p̄ syllogismum q̄ regulat per dici de omni et dici de nullo: de quo auctor loquit qui est in mō et in figura. Aliter dicit Ocham q̄ illud dictū Ar'. in li. ꝑozū q̄ sine vl'i nō fit syll'us intelligi dz qñ oēs termini sūt cōes: nō āt qñ est aliq̄s termin⁹ discretus. Docet ei Aristo. principaliter qūo syllogisandus est in scientijs que vtuntur terminis cōibus nō aūt discretis. Est aūt sillogism⁹ expositori⁹ ē q̄ ex duab⁹ p̄mīssis singularibus dispositis in tercia figura: qui ido dicitur expositori⁹ q̄ ē euidentissimus. Euidentissime enī sequit: sortes est hō: sortes est animal: ergo aliqd aīal ē hō.

¶ Secūda regula est q̄ ex puris negatiuis non p̄t fieri bonus syllogismus. Et est ista regnla cum ceteris intelligenda de syllogismis q̄ valēt ratione matīe et nō ratōne forme. Ratō huius regule ē: q̄ ꝓpter separationem duoꝝ extremoꝝ ab aliquo tercio non sequit vnio vel separatio eorum inter se: vt ꝓpter separationē homīs et animalis a lapide nō sequitur separatio hoīs ⁊ aīal' ab inuicē.

¶ Tercia regula est q̄ si aliq̄ p̄mīssarū fuerit particularis: conclusio erit particular'. Cuius ratio potest assignari: q̄ propter vnionem duarū extremitatum cum medio in premissis infertur vnio extremitatū inter se in conclusione. Quādo autē vna premissarū est vniuersal': et alia particularis: licet vna extremitas vniatur cū medio vniuersaliter: alia tamē tātū vnit pticularitē: ⁊ ideo nō pōt ex hoc inferri vniuersaliter vnio ipārum extremitatum inter se.

¶ Quarta regula est: q̄ si aliqua p̄mīssarum fuerit negatiua: conclusio erit negatiua. Cuius ratō est: quia quādo vna premissarū est negatiua: licet vna extremitas vniatur cum medio in premissa affirmatiua: alia tamen separatur ab ipso in negatiua: ⁊ ideo in conclusione nō debent vniri extremitates adinuicem:

sed separabuntur.

Quinta regula est q̃ medium nunq̃ dz poni in cõclusiõe:quod ex hoc patet:qz ꝛclusio ꝟtualiter cõtinet in medio:et ideo si ingrederetur conclusionez esset id quod probatur.

Secundum capl'm.

Rima figura.ꝛc.

Hic agit auctor de ꝑma figura:cuius sũt nouẽ mõi:q̃ q̃tuor ꝑmi cõcludũt directe:ceti ꝟo idirẽ

Est aũt directe cõcludere: maiorẽ extremitatẽ ꝑdicari de minori ĩ cõclusiõe.cuius rõ ẽ:vt ait Ocham in sua minori logica:qz qñ syllogis? ẽ ex veris ꝛ termini ordinãtur scõm supius et inferius:in tali cõclusiõe ꝑdicat qõ natũ est ꝑdicari:et subicit qõ natũ ẽ magis ꝓpe subici:qz ꝑdicat supius de inferiori. nõ sic est in conclusione indirecta. Qñ concludere est minorẽ extremitatẽ ꝑdicari de maiori in ꝛclusiõe:iuxta hos versus.

Dicas cõcludi directe qñ ma.de mi.

Est indirecta cõclusio quãdo mi de ma.

Et ponit auctor duas regulas ſin prima figura quo ad modos directe ꝛcludẽtes

¶Prima regula ẽ q̃ in hmõi quattuor mõis minore exñte negatiua nihil seq̃t. Qõ intelligendũ ẽ formali conseq̃ntia: tũc enim seq̃ret ex ꝟo falsũ arguendo sic: Omnis hõ est aĩal:nullus asinus est hõ: ergo nullus asinus est aĩal : ꝑmisse sũt ꝟe:et cõclusio ẽ falsa. Qñ sic arguendo ponẽdo minorẽ negatiuã inferet remotio supioris ab inferiori:vt patet ĩ argumento ꝑmisso.Sz ꝓtra:bñ seq̃t: Omnis hõ ẽ aĩal:nullus lapis ẽ hõ: ḡ nullꝰ lapis est animal:ꝛ tñ minor est negatiua. Respõdeo q̃ illud argumẽtũ tenet consequẽtia medie et nõ cõsequẽtia formecũ ñ valeat ĩ alijs termis : vt pz ĩ ꝑceõ.

¶Secũda regula ẽ q̃ in eisdẽ mõis maiore exñte ꝓticulari nihil sequit:scz.cõsequẽtia formali: vñ nõ seq̃tur:quidam hõ est aĩal:nullus asinus ẽ hõ:ergo nullus asinus est aĩal:ꝑmisse enĩ sunt ꝟe: et cõclusio falsa.Causa huius regl'e patet:qz in istis quattuor mõis mediũ subicitur in maiori: et oꝑtet fieri sũptio sub medio ꝓticulari : ꝛ ideo oꝑtet q̃ maior sit semp vniuersalis. ¶Deinde ponit auctor modos prime figure:Ad quorũz faciliorẽ memoriaz notandi sũt isti ꝟsꝰ. Barbara celarẽt darij ferio baralipton. Celantes dabitis fapesmo frisesomorũ. Cesare camestres festino baroco. Darapti felapton disamis datisi bocardo ferison.

In his quattuor ꝟsibus sunt nouem dictiones.19.modis trium figurarũ deseruiẽtes:ita q̃ p ꝑmã dictionẽ ꝑmi ꝟsus intelligitur primus modus ꝑme figure: et p secũdã secũdus modꝰ:ꝛ sic de alijs Unde duo ꝑmi ꝟsus deseruiũt modis prime sigure:tercius ꝟo ꝟsus ꝑter vltimã dictionẽ deseruit modis secunde figure. Ultima aũt dictio tertij ꝟsus cum alijs dictionibus quarti versus deseruit modis tercie figure. ¶Item Sciendum q̃ p hanc vocalem a intelligiẽt vniuersalis affirmatiua:p e vniuersal' negatiã:p i ꝓticularis affirmatiua:per o particularis negatiua. Item in qualibet dictõne sẽt tres syll'e:et si q̃d residuũ fuerit :superfluit q̃tũ ad ꝓpositũ:ponit tñ cã metri. Per ꝑmam aũt syllabarũ illarũ intelligitur maior ꝓpositõ:per secundã mĩor: per tertiam cõclusio.Ubi gratia : Pria dictio scz barbara habet tres syllabas : in quarũ qualibet ponitur a . Per a ter positum significatur primus modus prime figure:qui cõstat ex duabus ꝓpositionibus affirmatiuis vniuersalibus concludentibus vniuersalẽ affirmatiuam : vt omne animal est substantia:omnis hõ est animal:ergo omnis homo est substantia.Regulatur aũt iste modus inmediate per dici de omni: qz quicquid ꝑdicat de aliquo subiecto distributo:ꝑdicat de quolibet sumpto sub eo : sed substantia predicatur de animali distributo in maiori:et sub animali sumitur homo in minori:igitur etiã substantia predicatur ꝑ homine in conclusione: per idem ꝑt declarari de tertio modo scz Darij .

¶ Notandũ q̃ in hoc syllogismo et etiã in alijs oportet terminos sumi eodem modo. Si enim vnus terminus sumere tur pro vno significato vel supppsito in vna propositione et in alia pro alio: tũc essent quattuor termini in syllogismo virtualiter quantum ad rẽ significatã. Debent etiã sumi termini eq̃ ample et eq̃ stricte in vna propositione sicut ĩ alia

Arguit cõtra hũc modũ: Cuiuslibet contradictionis altera pars est vera: Omnis homo est asinus est contradictionis altera pars: ergo ipa est vera. Respondeo q̃ non bñ sumitur ĩ minori: non enim debet plus predicari in minori q̃ distribuatur in maiori. Cum ergo ly contradictionis distribuatur ĩ maiori debet eẽ p̃dicatũ minoris: et ido sic debet argui: Cuiuslibet contradictõnis altera pars est vera: sed omnis homo est asinus: et quidam homo nõ est asinus: est quedam cõtradictio: ergo omnis hõ est asinus: vel altera pars est vera: ⁊ est iste syllogismus in Darij: cum minor ñ sit vniuersalis sed singularis.

¶ Secundus modus celarent cõstat ex ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus: vt nullũ aĩal est lapis: omnis hõ ẽ aĩal: g̃ nullus hõ ẽ lapis. Regulat aũt iste modus p̃ dici de nullo: qz q̃cq̃d remouet a subicõ distributo remouetur a quolibet sumpto p̃ eo. Cum igitur remouat lapis ab aĩali in maiore: et sub aĩali sumat hõ in minore: g̃ etiã lapis remouet ab hõe in cõclusiõe. hoc etiam põt declarari in ferio.

Sed cõtra hũc modũ arguitur sic: Nõ sequit: nullũ viuẽs gñabit: omnis hõ est viuẽs: ergo nullus hõ generabitur: et tamẽ arguitur in Celarent. Respondeo q̃ hoc argumentum nõ valet: qz termini nõ tenentur eq̃ ample in vna p̃positõne sicut in alia: homo enĩ in minori supponit tm̃ p̃ p̃ntibus ratione illius verbi est quod est p̃ntis tẽporis. In conclusione vo restringit ad presentes et futuros ratione verbi futuri tẽporis. Ad hoc ergo q̃ argumentum p̃cludat debet restringi in conclusione ad p̃sentes: ergo nullus homo p̃ñs generabitur. ¶ Tertius modus est Darij: ⁊ cõstat ex vniuersali affirmatiua et pticlari affirmatiua: particularem affirmatiuam concludentibus: vt omne aĩal est substãtia: quidã homo est aĩal: ergo quidam homo est substantia.

Arguitur contra hũc modum sic: Non sequitur: Omne currens est homo: quidam asinus põt eẽ currens: g̃ quidã asinus p̃t esse homo. Respondeo q̃ nõ bñ arguit: qz ibi nõ sũt tãtum tres termini: cũ currẽs sit subiectũ maioris: et potẽs currere p̃dicatũ minoris

¶ Quartus modus scz Ferio cõstat ex vniuersali negatiua et pticulari affirmatiua: pticularem negatiuam concludentibus: vt nullũ aĩal est lapis: q̃dam homo est animal: g̃ q̃dã hõ nõ est lapis.

Cõtra hũc modũ arguit sic. qz nõ seq̃tur: Nullũ aĩal est species: sed hõ est aĩal: g̃ homo nõ est species: Et tamẽ arguit in Ferio: g̃ nõ est conseq̃ntia formalis. Respõdeo q̃ argumẽtum nõ valet: cũ ibi nõ sũt tres termini: cum homo in minori teneat p̃ suppositis. qz supponit ibi determinate: In cõclusiõe vo tm̃ p̃ nã cõi: qz ibi suppõit simplicit

¶ Quintus modus scz Baralipton cõstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis: particularẽ affirmatiuam indirecte concludentibus: vt omne animal ẽ substantia: omnis homo ẽ animal: ergo quedam subantia est homo. Et reducit ad primum modum per conuersionem conclusiõis p̃ accidens. ¶ Circa quod sciendum q̃ reducere vnũ syllogismũ ad alium est ostendere qõ syllogismus minus perfectus euidenter concludit p̃ alium syllogismum p̃fectiorem ad quem reducit. ¶ Item sciendum q̃ ille quattuor dictõnes per quas designantur q̃ttuor mõi p̃fecti incipiũt ab ipis p̃sonantibus b.c.d.f. et omnes alie dictões p̃ quas designãtur mõi imp̃fecti incipiũt ab eisdẽ. Modi igit incipiẽtes. p̃. b. debẽt redu-

d ad barbara: p c: ad celarẽt: p d. ad darij: p: f: ad ferio. Itẽ vbicũq; ponit s: in istis dictõibus signat q ꝓpõ intellecta p vocalẽ inmediate p̃cedẽtẽ s: debz cõuerti simpliciter: et p p: signat q ꝓpõ intellecta p vocalẽ inmediate p̃cedentem p: debet ꝓuerti p accñs: et vbicũq; ponitur: m: signat q debet fieri trãspositõ p̃missarũ: faciẽdo sc3 de maiori minorez z ecõuerso. Et vbicunq; ponit: c: signat q modus ille debet reduci p impossibile Ad̃ xsus. Simplr xti vult s: p xo per acci. M vult transponi: c xo p impossibile duci. ¶ Sed cõtra p̃dicta arguitur sic: Conclusio de baralptõ est particularis affirmatiua: ergo nõ dz ꝓuerti p accñs. ꝓbatur ꝓna: q: Aristo. tractãs ō cõuersiõe ꝓpositionũ nõ posuit ꝓpõem affirmatiuã cõuerti p accñs. Re spõdeo q Aristo: egit de conuersione inquantũ erat consequentia formalis: particularis autẽ affirmatiua non conuertitur p accidẽs gratia forme: sz tm̃ gratia materie: z ideo de illa non determinauit. Sz tũc qũo erit baralipton ꝓsequẽtia formalis? Dico q pōt patere: hũc mõm ꝓcludere formaliter p illam regulam: Quicq̃d sequitur ad consequens: sequitur ad añs: sed sic tst q ad illud añs: omne animal ẽ suba: omnis hõ est animal: sequitur ī barbara omnis hõ est suba. Ad aliud autez cõsequẽs sequitur p ꝓuersionẽ p accñs: q quedã suba est hõ: ergo et illa ꝓ seq̃tur ad ipm antecedẽs in Baralptõ: cũ ibi sint eedem premisse que ī Barbara.

¶ Sextus modus sc3 Celantes constat ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus indirecte: vt nullum anĩal est lapis: oĩs homo est animal: ergo nullus lapis est homo: z reducitur ad celarent per conuersionẽ cõclusiõis simplr.

¶ Septimus modus sc3 Dabitis cõstat ex vniuersali affirmatiua et pticulari affirmatiua: pticularẽ affirmatiuam ꝓcludentibus indirecte: vt omne animal ẽ sb̃stantia. q̃dam homo est animal: ergo q̃dam substantia est homo. z reducit ad Darij per conuersionẽ conclusionis simpliciter.

¶ Octauus modus sc3 Fapesmo constat ex vniuersali affirmatiua: et vniuersali negatiua: pticularem negatiuam cõcludentibus indirecte: vt omne animal est substãtia: nullus lapis est animal: ergo quedam substantia non est lapis. z reducitur ad Ferio maiori conuersa per accidens: quod designatur per illam lr̃am p: sequentem primam syllabam inmediate: et minore cõuersa simpliciter: quod signatur p s: sequẽtẽ inmediate secũdaz vocalem e: per quaz intelligitur minor: sed p trãspoem p̃missaruz qd̃ denotat p M: et sic p̃t applicari in alijs modis.

¶ Nonus modꝰ sc3 Frisesomoꝝ constat ex pticulari affirmatiua et vniuersali negatiua: pticularẽ negatiuam cõcludẽs indirecte: vt quoddã aĩal est substãtia: nullus lapis est anĩal: ergo quedã substantia non ẽ lapis: z reducitur ad ferio maiore et minore conuersis simpliciter: z per transpositionem premissarum.

Ecunda figura est: qm̃ mediũ p̃dicat in vtraq; p̃missarũ Cuiꝰ tales dãtur regule. Prima regula est q in secunda figura maiore exñte pticulari: nihl sequit formali ꝓna. Sic enĩ arguendo infertur negatio supioris ab inferiori: vt ī hoc argumẽto: quoddaz animal est hõ: nullus asinus est homo: ergo quidã asinus nõ ẽ aĩal: nõ seq̃tur: q: p̃misse sunt vere: et cõclusio falsa.

Sed cõtra hãc regulã arguitur sic: q: bñ seq̃tur: quidã homo ẽ aĩal nullus lapis ẽ aĩal: ergo q̃dã lapis non est homo: et tamẽ maior ẽ particularis. Respondeo q ista cõsequẽtia est bona gr̃a materie sed non gratia forme: cũ nõ teneat in omnibꝰ termis ꝓsimili forma: vt patet ex p̃mo argumẽto.

¶ Secunda regula est q ex puris affirmatiuis nihil sequit. Ista regula patet quoniam in secũda figura mediũ p̃dicat in vtraq; p̃missarum. Si ergo vtraq; est

affirmatiua: medio affirmaretur de vtra q̃ extremitate: sed nõ sequitur si superius de suis inferioribus p̃dicatur: q̃ ꝓpter hoc illa inferiora de seinuicẽ p̃dicentur. vñ nõ seq̃tur oĩs hõ est aĩal: q̃dã asinus ẽ aĩal: ergo q̃dã asinus est homo. ¶ Tercia regula est q̃ in secũda figura semp cõcludit negatiue: q̃ patet ex p̃cedẽti. cũ enĩ in secũda figura oporteat vnam p̃missarũ eẽ negatiuã p̃ secũdam ꝓ prietatẽ sequit q̃ cõclusio erit negatiua Probat ꝓnã p̃ illã regulã generalẽ. Si aliq̃ p̃missarũ fuerit negatiua: conclusio erit negatiua: hec autẽ figura habet q̃tuor modos: quorum primus ẽ Cesare. ¶ Cesare cõstat ex vniuersali negatiua: ⁊ vli affirmatiua: vlem negatiuã ꝓcludẽtibus directe. vt nullus lapis est aĩal: oĩs hõ est aĩal: ergo nullus hõ ẽ lapis: ⁊ reducit ad Celarẽt: maiore ꝓuersa simpliciter.

Contra hoc arguitur ⁊ videt q̃ nullus syllogismus debeat reduci ad alium syllogismũ: q: qõ hz rõem syllogismi ẽ syllogismus pfectus: sed oĩs syllogism⁹ habet rõem syllogismi: cũ diffinitio syllogismi conueniat omni syllogismo: q̃ oĩs syllogismus ẽ pfectus. Nullus igit debet reduci ad aliũ. Itẽ syllogismi secunde et tercie directe cõcludũt: ergo nõ indigẽt ad alios reduci. Respõdeo ad primum q̃ duplex ẽ pfectio syllogismi: scz primaria q̃ est de necesse cõcludere: ⁊ ꝓ tali bñ ꝓbat argumẽtũ q̃ oĩs syllogismus ẽ pfect⁹. Alia ẽ pfectio secundaria syllogismi q̃ est euidẽter cõcludere. vñ hec pfectio vltra necessitatẽ ꝓcludendi addit euidẽtiã. hoc mõ tãtũ sũt pfecti p̃mi q̃tuor mõi: ⁊ ideo alij indigẽt ad ipsos reduci. Ad secũdũ dico q̃ licz mõi secũde et tertie figure ꝓcludãt directe: ñ tũ cõcludũt euidẽter. Ratio enĩ medij nõ est ita ꝓpe in ipis sicut in p̃ma figura: q: rõ medij est poni inter extrema. in secũda aũt figura ponit medũ supra extrema: ⁊ in tercia subicitur ipis. Unde modi harum figurarum nõ regulantur inmediate p dici ꝏ omni et dici ꝏ nullo: sicut quattuor p̃mi modi p̃me figure.

¶ Secũdus modus scz Camestres constat ex vniuersali affirmatiua ⁊ vniuersali negatiua: vlem negatiuã ꝓcludẽti. vt oĩs hõ ẽ aĩal: null⁹ lapis est animal: ergo nullus lapis est homo. ⁊ reducitur ad celarẽt minore et cõclusione conuerꝯ simpliciter p transpõem p̃missarum.

¶ Tertius mod⁹ scz festino ꝓstat ex vniuersali negatiua et pticulari affirmatiua: pticularẽ negatiuã ꝓcludentibus: vt nullus lapis est aĩal: quidã homo ẽ aĩal: q̃ quidam homo non est lapis. ⁊ reducitur ad ferio maiore ꝓuersa simpliciter.

¶ Quartus modus scz Baroco cõstat ex vli affirmatiua et pticulari negatiua: pticularẽ negatiuã cõcludentib⁹: vt omnis homo est animal: quidam lapis nõ est aĩal: ergo quidã lapis nõ est homo: ⁊ reducit ad barbara per impossibile.

¶ Est aũt reductio p impossibile quando ex opposito cõtradictorio ꝓclusionis cuz altera p̃missarũ inferẽt oppositum cõtradictoriũ alteri⁹ p̃misse. Sumatur eẽ oppositũ ꝓclusiõis: scz oĩs lapis ẽ homo cũ maiori hui⁹ q̃rti mõi: et syllogizetur in barbara: oĩs hõ est aĩal: oĩs lapis est hõ: q̃ omnis lapis ẽ aĩal: ista cõclusio opponit minori hui⁹ quarti mõi. ¶ Et notandũ q̃ hmõi reductio alr fit in secũda figura et alr in tertia: in secũda enĩ figura ex opposito cõclusiõis cũ maiori inferẽt oppositũ minoris: ita q̃ oppositũ cõclusionis ponit loco minoris. In tercia vero figura ex opposito cõclusiõis cum minori inferẽt oppositũ maioris. Uñ ꝓs⁹ Seruat maiorẽ: variatq̃ secũda minorẽ Tercia maiorem variat seruatq̃ minorem. ¶ Dicit aũt hmõi reductio per impossibile eo q̃ in reductõne vna contradictoria ponitur loco alterius. Cõtradictorias aũt simul esse veras est impossibile.

Ercia figura est quando medium subicitur in vtraq̃ premissarũ: cuius tales dãtur regule. Prima regula est

q̃ minore exñte negatiua nihil sequitur: qd̃ est intelligẽdũ de ꝓña formali. Ans nõ sequit: omis hõ ẽ aial: nullꝰ hõ ẽ asinus: g̃ nullus asinꝰ ẽ aial.

Secunda regula ẽ: q̃ in tercia figura sp̃ ꝓcludit pticularit ad hoc: scz: vt sit ꝓña formal: ⁊ iõ nõ seq̃tur: ois hõ est aial: ois hõ ẽ suba: g̃ ois suba ẽ aial: p̃misse st̃ ve: ꝓñs flz. hꝰ figur̃ sex st̃ mõi

Primus scz Darapti cõstat ex duabꝰ vlibꝰ affirmatis pticlarẽ affirmatiuã ꝓcludẽtibꝰ: vt ois hõ ẽ aial: omis hõ est risibil: g̃ quoddã risibile ẽ anial: ⁊ reducit ad Darij minore ꝓuersa p̃ ac.

Secundus modus scz Felapton cõstat ex vli negatiua et vli affirmatiua pticularẽ negatiuã cõcludẽtibꝰ: vt nullus hõ ẽ asinꝰ: omis hõ ẽ risibilis: ergo quoddã risibile non est asinus: ⁊ reducitur ad ferio minore cõuersa p̃ accñs.

Tercius modꝰ scz Disamis cõstat ex pticulari affirmatiã ⁊ vli affirmatiua: pticularẽ affirmatiuã cõcludẽtibꝰ: vt q̃dã hõ ẽ aial: ois hõ ẽ risibilis: ergo quoddã risibile ẽ aial. ⁊ reducit ad darij maiore ⁊ minore ꝓuersis simpliciter.

Quartus modus scz Datisi cõstat ex vli affirmatiua et pticulari affirmatiua pticularẽ affirmatiuã ꝓcludẽtibus: vt ois hd ẽ aial: q̃dã hõ ẽ risibilis: g̃ quoddã risibile ẽ aial: ⁊ reducit ad darij minore conuersa simpliciter.

Quintus modus scz Bocardo cõstat ex pticulari negatiua: ⁊ vli affirmatiua: pticularẽ negatiuã ꝓcludẽtibꝰ. vt q̃dã hõ nõ ẽ asinꝰ: ois hõ ẽ risibil: ergo quoddã risibile nõ est asinus. ⁊ reducit ad barbara p̃ impossibile. Sumatur enĩ oppositũ ꝓclusiõis cũ minori: ⁊ inferat oppositũ maioris: vt omne risibile est asinus: ois hõ ẽ risibil: g̃ ois hõ ẽ asinꝰ: hec ꝓ̃ fcã ĩ barbara ꝓdicit maiori ꝑ bocr.

Sextus modus scz Ferison cõstat ex vniuersali negatiua: et pticulari affirmatiua: pticularẽ negatiuã ꝓcludẽtibus: vt nullus homo est asinus: q̃dam hõ est risibilis: ergo quoddã risibile nõ est asinus: ⁊ reducitur ad Ferio minore conuersa simpliciter.

Cõsequẽter ponit auctor quasdã regulas syllogismoꝝ ꝓcludẽtũ pticularẽ negatiuã: quarũ ꝑma ẽ q̃ nullus syllis cõcludẽs pticularẽ negatiuã ĩdirecte p̃t eã directe cõcludere. Tales aũt st̃ duo mõi ꝑime figure vltimi: scz fapesmo et frisesomoꝝ. ¶ Sed cõtra arguit: videt q̃ fapesmo possit ꝓcludere pticularẽ negatiuã directe arguẽdo sic. Omis hõ est anial: nullꝰ lapis ẽ hõ: g̃ q̃dã lapis nõ ẽ aial: ꝑ ꝓcludit pticularis negatiua directe. Respõdeo q̃ hoc est gr̃a materie et nõ gratia forme cũ possint vari termini in quibus nõ sequitur vt oẽ aial ẽ suba: nullus lapis ẽ animal: nõ seq̃tur: g̃ quidã lapis nõ est suba. Sz tm̃ seq̃tur indirecte: g̃ q̃dã suba ñ ẽ lapis. Secũda regula ẽ q̃ nullꝰ syllogꝰ cõcludẽs pticularẽ negatiuã directe p̃t eã ꝓcludere indirecte. Qd̃ ẽ intelligẽdũ formali ꝓña: sicut ĩ regula p̃cedẽ. et tales sũt sex modi: scz: ferio in ꝑma figura: festino et baroco in secũda: felapton et bocardo et ferison in tercia.

¶ Ulteriꝰ dicit auctor q̃ p̃ma figura cõcludit oia gña ꝓpõnum: scz: vl'em pticularẽ affirmatiuã et negatiuã. secũda aũt vl'em negatiuã ⁊ pticularẽ negatiuam. tercia vo cõcludit pticularẽ affirmatiuã et pticularẽ negatiuã. Sed contra hoc arguit sic: cũ enĩ p̃ma figura concludat oia gña ꝓpõnũ: videt q̃ alie sup̃fluant. Respõdeo q̃ nõ sup̃fluũt: qꝛ facilꝰ reꝑit mediũ qd̃ subiciat respectu vtriusq̃ extremitatis vt predicetur de vtraq̃ sumpta vniuersaliter vel particulariter affirmatiue vel negatiue q̃ q̃ tm̃ subiciatur respectu vnius: et predicetur respectu alterius: ideo ꝓpter facilitatem medij alie figure a ꝑima non superfluunt.

¶ Ponuntur autẽ ab Aristotile plures modi syllogismoꝝ quibus cõclusiones vario mõ possũt ꝓcludi: puta sillogismꝰ ex oppositis: de quo dcm̃ est primo capitulo huius partꝭ. Itẽ ponit syllogismꝰ

ostensiuus ⁊ ad impossibile: de quib⁹ dicetur in fallacia ꝓm nõ causam. Est etiã syllogismus ex ypotesi: q̃ ꝓcedit ex aliq̃ suppõe nõ cõnumerata in premiss. Ponitur etiã syllogismus circularis qui ex ꝯclusione pozis syllogismi cũ conuersa alterius ꝑmissarũ infert alterã ꝑmissaz. Et dicit circularis: qz ibi idem ꝓncipium ⁊ finis: sicut est in circulo: vbi fit regressus ad eũdẽ punctũ a quo ĩcipiebat ꝓgressus. et sic est iste syllogismus vtil' demõstratozi: licet enĩ circulo sit impossibile demonstrare demõstratõne ꝓpter quid et potissimã cuius mediũ ẽ diffinitio primo posteriozꝫ: demõstratio tamen circularis bñ est possibilis mutãdo vnũ genus demõstratõnis in aliud. s. demõstrationẽ ꝓpter quid in q̃a: vl' econtra. Itẽ demõstrando p diuersa gña causaꝫ vt efficiẽs p finẽ: ⁊ ecõtra: vbi licz sit demonstratio ꝓpter q̃d: nõ tñ potissima: cuius mediũ est diffinitio subiecti que ẽ causa inmediata passionũ eius. Ponit etiã syllogismus conuersiuus qui scz ꝓcedit ex opposito ꝯrario vel cõtradictorio cõclusionis pozis syllogismi cũ altera ꝑmissarũ ad inferendũ oppositũ alterius ꝑmisse. Et põt dici cõuersiuus ꝓpter mutationẽ alterius ꝑmissarũ ⁊ ꝯclusionis in suas oppositas. De syllogismo aũt falsigrapho dicet in principio fallaciarum:

Ennum agit auctor de cõiugationibus inutilibus. ¶ Circa qõ sciẽdu z ꝓm Aristo. in li. priozũ: q cõiugatio vel conbinatio vtilis dicit qñ ꝯ° sequit ex ꝑmissis ꝓm regulas prius assignatas ꝯñ formali: ita q nõ valent reiri termini in q̃bus fierẽt instantia, ꝓbando vez efficaciter hmõi modu z arguendi nõ tenere. Per oppositũ autẽ cõiugatio est inutilis qñ infert ꝯ° ex ꝑmissis cõtra regulas prius assignatas: que licet sequat gra materie: nõ tamen gra forme syllogistice: cũ possint reperiri termini in quibus feratur initãtia oñdendo huiusmõi modũ arguendi nõ valere: et perhoc esse inutilem ad ꝯcludendum. qz igitur vtile est scire faciliter reperire terminos ad inferendũ tales instantias: docz auctor modũ hmõi terminos in ꝓmptu reiendi dicens q ogtet accipe duos terminos dispatos cuz suo superiozi: vt duas spẽs cũ genere: vt hõ: asinus: anĩal: vel accipiendi sũt duo termini quozuz vnus de altero ꝑdicet siue cõuertibiliter siue nõ cũ extraneo vtriusq: vt hõ: risibile: lapis: aut accipiẽdi sũt termini quoꝝ alter de altero ꝑdicet: siue ꝯuertibiliter siue ñ cũ superiozi adutrũq: vt hõ: risibile: subia: vel hõ aĩal sba. Per has enĩ tres regulas cuicunq; generi applicentur siue substãtie siue q̃litati: siue alicui aliozũ ꝑdicamẽtoꝝ poterẽt reiri termini p quos monstrabitur eui dẽter aliqua ꝯiugatio esse inutilis: nec valere ad formaliter ꝯcludendũ. Et vocãtur tales termini ab Arist. termini in quibus nõ hoc ẽ tale: quibus non sequitur ꝯ°: licet ꝑmisse sint vere: vñ inueniẽ terminos in quibus nõ est ex acceptis: seu inuentis terminis facere ꝯiugatõez in q̃bus nõ sequitur ex ꝑmissis: sed premisse sũt ve: ⁊ cõclusio falsa. verbi gra: Hec est cõiugatio inutilis: nullus hõ ẽ asinus: nullus lapis ẽ homo: ergo nullus lapis est asinus. Cum nõ sit debita vnio seu cõiugatio terminoꝝ ⁊ ꝓpositionum ꝓm regulas ꝑus assignatas: qz ex puris negatiuis nihil sequitur formali ꝯña: licet aliqñ sequat gra materie: vt in ꝓposito. ¶ Ad ostẽdẽdũ ergo hãc cõiugatõem eẽ inutilem ẽ inferẽda instantia accipiẽdo termĩos in q̃bus nõ sequitur ꝯ°: licet sit idẽ modus arguẽdi: vt accipiẽdo hos terminos: homo: risibile. asinus: iuxta secũdã regulã ꝑdictam: ⁊ potest sic argui: Nullus asinus est homo: nullum risibile est asinus: ergo nullum risibile est hõ. Ecce due ꝑmisse sunt ve et conclusio falsa: et tamẽ iste due cõiugatões sunt in eadẽ figura ⁊ ꝓpõnes sũt eiusdẽ quantitatis ⁊ qualitatis ĩ vtraq; cõiugatõne inutili: seu in vtroq; syllo°. similiter cõtra illã regulã: ex puris particularibus nihil sequit põt assumi coniugatio inutilis vicẽdo: quoddã anĩal

est substantia: quidã hõ est aĩal: ergo
q̃dã hõ ẽ suba. Sed statim pñt inueniri
termini in q̃bus nõ sequitur p prunã re-
gulã: accipiẽdo spẽs dispatas cum gñe
sic arguẽdo: Quoddã aĩal ẽ asinus: qui
dã hõ ẽ aĩal: ergo quidam hõ est asin⁹.

De syllogismo ĩ particulari.

r Atio dicitur. ꝛc.

Postq̃ auctor determĩauit ō
syllogismo simplicit seu vni-
uersalr dicto: ꝶ ꝓnter agit de
syllogismo ĩ pticulari: q̃ scz pcedit ex p
ticularibus. Denoĩatur aũt iste tractat⁹
a loco nõ tanq̃ a subiecto, ꝑ ꝓ: sz a pri-
cipio sui subiecti. Syllogismus aũt dy-
alecticus ꝓfirmat p locũ: qz ꝏ in diffi-
nitione argumẽti ponitur rõ: tõ auctor
ꝑmittit hui⁹ noĩs multiplicẽ acceptõez.

Circa quod sciendum

q̃ ratõ ñ est potẽ-
tia anime alia ab intellectu: sz intellect⁹
dicitur ratio inquãtũ rationatur discur-
rendo a minus noto ad magis notum.
Ratõ ibi sumit multipliciter per cõpa-
rationẽ ad intellectũ. Primo sumit in
diffinitione vniuocoꝝ: vñ diffinitio se-
pe vocatur ratio formalis: vt dictũ est in
pdicabilib⁹. c. de drñtia. Dicitur autez
diffinitio ratio: qz ẽ indicatiua obiecti ĩ-
tellectus vel ratõnis. Est enĩ ideo indi-
cans explicite rei essentiam. Essentia ãt
siue quiditas rei materialis siue sensibi-
lis per diffinitionem explicita ponitur a
doctore subtili obiectũ intellectus p sta
tu isto: intelligẽdo nõ solũ de sensibili, p
prie: sz etiã de incluso essẽtialiter vl vir
tualiter in sensibilibus. Secũdo mõ su-
mitur rõ, p ipa vi vel potẽtia ratiocina-
tina. Tercio mõ sumit p discursu ratio
nis a ꝑmissis ad ꝓclusionẽ. Quarto mõ
forma dicit rõ: qz p ipam cognoscit ma-
teria ꝛ cõpositũ. Cognoscit nãq̃ mate-
ria p analogiã ad formã ꝑmo phisicoꝝ.
Videmus enĩ vnã formã nouã p⁹ aliam
qz vicz videm⁹ nouã opatõnem que ar-
guit nouam formã. Et sic cognoscimus
subiectũ transmutatõis cõe scz materiã
cõem q̃ manet sub vtraq̃ forma: licz aũt
tã forma accñtal q̃ substalis sit, rõ cogno-
scẽdi. Hoc tñ ꝑus ꝓpositate gñatõnis cõ- Nõ.
petit forme accñtali: qz oĩs nr̃a cognitõ
ortũ hz a sensu. Forme aũt accñtales st
obiecta sensuũ: vt calidũ frigidũ: humi-
dũ et siccũ sũt obiectũ tact⁹: ꝛ sic ō alijs.
Ꝓñs etiã cã tã extrinseca vt efficiens Nõ.
et finis q̃ untrinseca: vt mã et forma: hꝰ
mõ ꝑt dici rõ: qz ẽ rõ cognoscẽdi suũ ef-
fectũ. Hic aũt fit de cã formali mẽtio tã
q̃ de notiori. Quĩto mõ eẽntia cõis seu Q.ia
quiditas ꝑdicabilis de plurib⁹: vt essen
tia spẽi gñis vel drñie dicit in alio. Et Drã
drt iste mod⁹ a prio: qz ꝏ sumit rõ, p ob
iecto intellect⁹ vl rõis. In ꝓmo ꝏ mõ
p diffinitõe explicãte ipm obñ. Sertꝰ Gta
mõ mediũ inferẽs ꝓclusionẽ drt rõ: qz. s.
est instrumẽtũ itellect⁹ vel rõis ad infe-
rẽdũ ꝓclusionẽ. Et hoc mõ sumit in dif
finitõe argumẽti. Est enĩ argumẽtuz rõ Arg
rei dubie faciẽs fidẽ. i. mediũ, pbãs con
clusionẽ: qz vicz cãt assẽsũ seu credulita
tẽ de re dubia siue ꝓposita p modũ du-
bij. Res enĩ certa ꝓposita p modũ du-
bij bñ ꝑt p argumẽtũ, pbari: vt deũ esse Dẽã
Circa qd̃ sciẽdũ q̃ ista tria scz mediũ
argumentum ꝛ argumentatio differunt
Mediũ enĩ est quod participat vtrunq̃ Arg
extremum. Argumentum etiam vltra Mdũ
mediũ addit ꝏtutẽ, pbãdi ꝓclusionem. Arg
vñ p mediũ absolute positũ ñ ꝑt, pbari
ꝓ⁹ sz bñ p arm: qd̃ vr imptare ñ mem tñ
sz etiã vnionẽ extremitatũ ĩ ꝑmissis cuz
medio. Et sic argumẽtum includit ipas
ꝑmissas ex quibus infertur conclusio.
ꝛ ideo argumentum dicitur q̃si arguẽs
vel stimulãs mẽtẽ ad assẽtiẽdũ ꝓclusiõi.
Arguñtatõ ꝏ ẽ total ortõ cõposita ex Arg
ꝑmissꝭ ꝛ cõclusiõe ĩ q̃ explicat ꝏt⁹ argu-
mẽti qñ ex vniõe extremitatũ cũ medio
in ꝑmissis inferꝭ vnio extremitatũ inter
se in cõclusiõe vlr vl pticularit affirma-
tiue vl negatiue. Sepe tñ vnũ sumit, p rꝰ
Notãdũ etiã q̃ lz eadẽ ortõ possit dici, p Cõ
positõ: ꝓ⁹. ꝛ qd̃: ñ tñ ꝓm eãdẽ rõem dicit
ꝓpõ inãntũ põit ĩ ꝑmissꝭ ad inferẽdum
cõclusionẽ. Aliũ drt ꝓpositõ q̃si, p alio in

inferendo positio. Conclusio ⁊o inquãtũ argumẽto vel argumẽtꝭ approbata. Questio aũt inquãtũ ẽ dubia. Est nãq; questio dubitabilis propositio.

¶ Deiñ ponit auct. q̃ttuor spẽs argumẽtatõis. ſ. ſyllo⁹ inductio enthimema; et exẽplũ. ¶ Circa qõ notandũ q̃ diuisio argumentationis non est diuisio generis i spẽs: ſz diuisio analogi in ſua analogata. Videt ei argumẽta⁰ iportar tñ b⁹mõi analogie vnitatẽ. cui⁹ rõ ẽ q: argumẽta⁰ ꝺr ab hoc qõ ẽ arguere mẽtez: qõ. ſ. ẽ mentẽ ĩclinare vl stimlare ad aſſẽtiẽdũ ꝓcloni q̃ inferẽt. ſz istõ p ſe p⁰ cõueit ſyllo⁰. alijs ei ſpẽb⁹ nõ ꝓueit nisi ĩ q̃ntũ ẽ in ipis q̃dãmõ ⁊tus ſyllogiſmi: vt oẽs alie ſpẽs reducanẽ ad ſyllo⁰ ex p⁰ poꝛ. Ad nõ dicunẽ ꝓ ꝑe ſpẽs argumẽtatõis ſz large: q: ſcz ſunt q̃daz modi ſeu maneries arguendi. ¶ Et ſi arguat q̃ inter ſpẽs eiusdẽ gẽis bñ ẽ ꝺrdo pfectõis: ſicut hõ ẽ pfectior equo. ℟⁰ q̃ibi ſit ꝺrdo pfectõis vna tñ ſpẽs nõ ſic reducit ad aliã q̃ induat formã alteri⁹: ſiẽ enthimema ſic reducit ad ſyllo⁰ q̃ induit formã ſyllogiſmi. ⁊ ſic ꝺ alijs. Qꝛ vero diffinitio ſyllogiſmi data ẽ in p̃cedenti b⁹: tõ de illa auctor ſe excuſat: ⁊ determinat primo q̃d ſit Inductio dicẽs. q̃ ẽ p̃ greſſus a pticlarib⁹ ſeu ſingl'arib⁹ ſufficienẽ enũerat; ad vl'e: vt ſoꝛ. currit: plato currit ⁊ ſic ꝺ alijs. g̃ oĩs hõ currit.

¶ Circa qõ ẽ notandũ q̃ pgreſſus ꝺ ſumit p motu ſeu diſcurſu rõis. Singl'ar etiã ĩ pposito ſumit ñ ſolũ p indiuiduo determiato qõ ꝺr ſingl'are ſimplr ⁊ ſm ſe: ſz etiã p min⁹ cõi qõ ꝺr ſingl'are p reſpectũ ad magꝭ cõe vt habet p̃mo phicoꝛ. Bñ enĩ ſequit: hõ currit: equ⁹ currit ⁊ ſic de ſingl'is ſpẽb⁹ aĩaliũ. g̃ oẽ aĩal cur. Reducit ãt ſic ĩductio ad ſyllo⁰ accipiendo ſingl'aria p medio ⁊ ſubiciẽdo ipa in maiori reſpectu maiozis extremitatꝭ q̃ p̃dicat in ꝓcloni: vt iſta ĩductio ſoꝛ. currit: plato currit ⁊ ſic de ſingul'. g̃ oĩs hõ currit reducit ad ſyllo⁰ Dẽ qõ ẽ ſoꝛ. vl' plato ⁊ ſic ꝺ alijs currit. oĩs hõ ẽ ſoꝛ. vl' plato ⁊ ſic ꝺ alijs. g̃ oĩs hõ currit.

Sed contra hoc arguit ſic.

Intellectus non cognoſcit ſingl'aria. g̃ nõ diſcurrit a ſingularib⁹ ad vl'em. p̃ña patz qꝛ diſcurſus rõis p̃ſupponit cognitionem extremoꝛ. p̃bat aũs p p̃m in libro de anima dicentẽ q̃ intellectus ẽ vniuerſalitũ: ſenſus vero est ſingularũ. ℟⁰. q̃ ſenſus est ſingl'ariũ p̃cise. Intellectus aũt licz ſit vniuerſalũ nõ tamen p̃cise ſed etiã ſingularũ: et ideo cognoſcit hec ⁊ illa. Ipſa autẽ ſingularia non intelligit ĩtellect⁹ p nũc directe. ſz reflectẽdo ſe ſup fãtaſmata ſm Ari. 3. ꝺ aĩa.

Circa qõ notandũ q̃ ſpẽs in fantaſia ad quaz ſe cõuertit intellect⁹ p̃mo repſentat ſingulare vagũ in quod p̃mo fertur cognitio intellectus. Quod ptz quia q̃ñq; intelligim⁹ aliqõ ſingulare ignorando in qua ſpecie ſit. Et in hoc primo ſigno in ipſa fantaſia eſt cõfuſum: vt ſubſtãtia cũ accidentibus vel multa accidẽtia ſe cõtrahentia mutuo. Scõo repſentat nãm abſolute. ſ. quãdo intellectus abſtrahit vniuerſale et fertur in naturã p̃cise. nõ cõſiderando eius ſingularitatẽ. Tercio reflectẽdo p̃ſiderationẽ nature ad circũſtantias ſignatas: vt ſcz intelligat ſingulare. i. naturã que eſt hec nõ in quãtum hec ſed cũ accidẽtib⁹ p̃prijs determiat talem naturã p tales circũſtãtias: puta q̃ eſt hic et nunc et cũ tali figura et colore et huiuſmõi: ⁊ ita q̃ iſtius reflexiõis terminus a quo et ad quẽ eſt q̃d cõfuſuz et in medio quid diſtinctũ. Ipſa tñ natura que eſt hec nõ intelligit p nũc in q̃ntum hec ſeu ſub p̃prꝛa rõne ſingularitatis: cum nec ſenſus nec ĩtellect⁹ diſtinguat inẽ duo ſingl'aria circũſcpta diſtinctiõe accñtali q̃ ẽ p locũ p figuraz ⁊ huiuſmõi: puta ſi p diuinã potentiã eẽnt ĩ eodẽ loco ⁊ ſil'tpe ⁊ hr̃ent eandẽ figurã ⁊ magnitudinẽ ⁊ eũdẽ colorẽ. Talia eẽ tã ſẽſ⁹ q̃ ĩtellect⁹ iudicaret eẽ vnũ: ⁊ tñ eẽnt a pte rei duo ſingl'aria. Hec mã diffuſi⁹ tractat a doctore ſbtili. 7⁰. meta. ꝺ q̃ ibi p̃pli⁹ videbit. Determiat p̃ñẽ auc. ꝺ enthimeẽ ⁊ ex⁰ q̃ r̃ducũt ad alias ſpẽs.

Arguit

Ꝛ⁰ d aĩa

Ꝛ⁰ q̃ ſz acc ⁊ p quor

Q⁰ nõ pomit Beng.

Declarat quã mẽ ſint reflexe ſimpl.

Quãtũ nõ cognoſcit ſingularitatẽ

Ꝛ⁰ A mettaꝭ

Enthimema

Ars ind. exẽplo et inductione

Declaratio

Vnde dicit enthimema

Aristo 2. priorum

Enthimema

Ycos

Signum

Reductio

Que premissa debeat supplari

Enthimema est syllogismꝰ imperfectus:et exemplũ est inductio ĩpꝛfecta. In inductõne eñ ꝓceditur a singularibus ad vniuersale vniuersaliꝫ sũptum. In exẽplo vo ab vno ꝓticulari ad aliud. Declarat ꝗ q̃d est entimema dicens/ꝗ est syllogismus ĩpꝛfectus: siue ozõ in qua nõ oñibus p̃missis positi/ infertur festinata cõclusio: vt oñe animal currit:ergo oñis homo currit. hic enim intelligitur ista ꝓpõ:oĩs hõ est animal: q̃ si poneret pfectus esset syllogismus. Unde enthimema dicit ab en quod est in:et thimos quod est mens: qꝛ vna ꝓpositio retinet in mẽte. Ꝓpozret aũt illam ꝓpõem eẽ ꝓbabilẽ vel necessariaz: qꝛ p̃supponit tanꝗ vꝛa:ideo Arist. diffinit enthimema ꝗ ẽ syllogismꝰ ex ycotibus et signis:ycos ẽ ꝓpõ ꝓbabilis:ꝛ signũ capit ꝓ ꝓpõe necessaria.

Ꝓpzo reductõne enthimematis ad syllogismũ ẽ notãdũ: ꝗ in quolibet enthimemate sũt tres termini sicut ĩ syllogismo:quoꝝ duo ponũtur in ꝓclusiõe q̃ sũt extremitates. alius aũt nunꝗ ponitur in cõclusiõe:qꝛ ẽ mediũ. Illarũ vo extremitatũ vna ẽ bis posita ĩ enthimemate:et altera semel. Ex illa ergo semel sumpta cũ medio:debet suppleri p̃missa q̃ deerat:vt in hoc enthimemate: Oñe aĩal currit: ergo oñis hõ currit: extremitates sũt:hõ ꝛ currit:aĩal autẽ est mediũ:sed hec extremitas homo nõ est sumpta nisi semel. Sumatur ergo iterum cũ medio et fiet minoꝛ ꝓpõ. scz omnis homo ẽ aĩal:ꝛ sic erit pfectꝰ syllogꝰ oñe aĩal currit:oñis hõ ẽ aĩal:ergo omnis homo currit.

Circa quod notandum ꝗ quãdo idẽ p̃dicat in p̃missa et cõclusione: tunc suppleda est minoꝛ:vt in exẽplo p̃cedeñ. cuius ratio:qꝛ p̃dicatũ ꝓclusiõis in tali enthimemate est maioꝛ extremitas:ꝛ sic in tali enthimemate ponit maioꝛ ꝓpositõ. Qñ vo idẽ subicit in p̃missa ꝛ ꝓclusiõe supplenda ẽ maioꝛ: minoꝛ: eñ extremitas subicit in cõclusiõe. Vbi gra:omnis hõ currit:ergo oñis hõ mouet: ibi homo subicitur in p̃missa et cõclusiõe: iõo supplenda ẽ maioꝛ extremitas:sic dicendo: Oñe illud qõ currit mouet:sed omnis homo currit:ergo omnis homo mouet.

Exemplum est qñ p vnũ pticulare ꝓbatur aliud ꝓticulare ꝓpt aliqõ sile reptũ in ipis:vt pictauieñ. cõtra lemonieñ. pugnare malũ ẽ: ꝗ andegaueñ ꝝ manetenses pugnare malũ ẽ. Utrobiꝗ eñ ẽ pugnare affines cõtra affines. Reducit aũt exẽplũ ad syllogismũ p duos syllogismos:quoꝝ ꝓmus ꝓt eẽ talis. Pictauienses cõtra lemonieñ pugnare malum ẽ:sed pictauieñ et lamonieñ sũt affines:ergo affines ꝓtra affines pugnare malũ ẽ. Deinde ex hac ꝓclusiõe fiat maioꝛ secũdi syllogismi sic arguẽdo. Affines ꝓtra affines pugnare malum ẽ: sed andegaueñ. ꝛ manetẽses sũt affines: ergo andegauenses ꝓtra manetẽses pugnare malum est.

Incipit tractatꝰ de locis.

Rgumentuz autẽ: ꝛc. Quia argumentum ꝓfoꝛmat per locũ:ideo cõsequẽter auctoꝛ diffinit looum dicens ꝗ

Locus est sedes argumenti vl illud a quo cõueniẽs elicit argumẽtum ad ꝓpositã ꝓclusionẽ. Circa qõ notãdũ ꝗ locus nõ sumit ꝑ ꝓpe:sz trãsũptiue seu similitudiarie. Locus enim in ꝓposito sumit ꝓ ꝓpõe ꝓ se nota:q̃ dr̃ maxia: vel ꝓ termis ex q̃bꝰ cõponit:q̃ dñr differẽtia maxie:vt statim videbit. vtrũq; aũt dicit locꝰ ꝓ similitudinẽ ad locũ naturalẽ. Locꝰ eñ naturalꝫ duplicẽ hz vtutẽ. Habet nanq; vim ꝓseruatiuã seu fortificatiuã locati. Habet etiã vim generatiuã ipiꝰ: vt dcm̃ fuit capl'o de gñe:vtrãq; vtutẽ respectu argumẽti hz maxima: vel qñ ipi termini ex q̃bꝰ cõpõit quoad ꝑmã vtutẽ. Locꝰ dyalecticus dicitur sedes argumenti: sicut enim sedens in loco naturali fortificat ꝛ q̃escit: sic ex ha

bitudine terminoꝝ et ꝓpositione per se nota ipam explicãte confirmatur virtus illatiua et probatiua argumenti: sic q̃ intellectus q̃ ꝑus dubitabat de conclusiõe ꝓbata ꝑ argumẽtũ potest quiescere: q̃n tũ ꝟo ad secũdam ꝟtutẽ ponit in diffinitione loci q̃ est illud a quo conueniẽs elicit argumẽtũ. sicut em̃ res naturalis in suo loco generatur: sic ex habitudine terminoꝝ et ꝓpositione ꝟtus argumenti ad conclusionẽ ꝓpositã elicitur et extrahitur. Hec aũt secũda ꝑs diffinitõis magis appropriatur ipsis termis: ꝑma ꝟo ipi maxime. Ex habitudine em̃ terminoꝝ elicitur ꝟtus illatiua argumẽti: q̃ confirmatur ꝑ maximam. ꝟbi gratia: arguẽdo sic: hõ currit: ergo animal currit: si q̃ratur vñ locus? respõdeo a specie ad genus. Ex habitudine enĩ speciei ad genus oritur talis illatio: tamẽ ibi non est status: qꝛ ad hoc põt dubitari que ẽ illa habitudo. Et ideo queritur vlterius maxima: i. dicas mihi ꝓpositionem per se notam explicatiuam talis habitudĩs. Et tũc respõdet Quicq̃d p̃dicatur õ specie et genere: et sic explicite confirmatur argumentum.

¶ Insuꝑ diuidit auctor locum in locum maximã: ꝛ locũ drñtia maxime. Locus maxima est idẽ q̃ ipa maxima: ꝛ est ibi appositiua locutio: vt si dicatur animal homo idẽ est q̃ homo. Aliã maxima non tenetur ibi adtectiue sed substantiue.

Est aũt maxima ꝓpositio qua nõ est altera prior siue notior. qꝛ scz cognosci tur cognitis terminis: ideo nõ indiget vlteriori ꝓpositione: dum tũ termini cognoscanẽt: vt de quocunq̃ p̃dicat species et genus: de quocunq̃ p̃dicat diffinitio et diffinitum. Locus drñtia maxime est illud quo differt vna maxima ab altera: vt iste due maxime. De quocunq̃ p̃dicatur diffinito et diffinitum: Et de quocunq̃ p̃dicatur species et geñ: differt ꝑ terminos ex quibus componuntur: qꝛ vna componitur ex genere ꝛ specie: alia ex diffinitõe et diffinito. Aliã isti termi dicũtur diffrentie maxime inq̃ntum faciunt vnam maximam differre ab alia. Dicũtur etiã loci inquãtum ex ipis elicitur argumentum.

Sed contra predicta arguit

sic: Locus drñia maxie est ꝑs loci maxime: q̃ mẽbra diuisiõis coincidũt. Itẽ videtur q̃ diffinitio maxime nõ sit bñ assignata. qꝛ ista: oñe totũ est maius sua ꝑte est quedã maxima: ꝛ tamẽ alia ẽ notior ipsa scz illa: De quolibet esse vel non esse: et de nullo ambo simul: qꝛ illõ primũ ꝓncipium est notissimũ: ex q̃rto metaphisice. Respõdeo ad primũ q̃ locus differẽtia maxime põt capi duplr: vno materialiter ꝑ ipis terminis: ꝛ sic bene est pars maxime. Alio mõ formaliter ꝑ habitudine huiusmõi terminoꝝ: ꝛ sic ñ est pars eius: sed differũt adinuicem: siẽ explicans et explicatum: maxima enĩ est explicitiua huius habitudinis. Ad secũdũ põt dici q̃ licet vna ꝓpositio de quolibet esse ꝛẽ: sit notior illa: oñe totuz est maius sua ꝑte: qꝛ scz est de termino simpliciter ꝓmo ad quez stat resolutio oĩm terminoꝝ. s. õ ente: tamẽ nulla ẽ notior ipa in suo genere seu ex eisdẽ terminis: cũ ex talibus terminis nulla sit inmediatior ipsa.

Circa predicta notandum

q̃ ꝓncipia sũt in duplici diffrentia: quedam sunt simplr prima ꝛ indemõstrabilia a priori: vt oñe totũ ẽ maius sua ꝑte Si ab equalibus equalia demas que remanent sũt equalia: ꝛ huiusmõi q̃ dicũtur maxime: qꝛ sũt maxime certificatõis et ꝟitatis ad conclusiones inferẽdas. Dicũtur etiã dignitates: qꝛ dignũ est assentire ipis. Dicũtur etiã cões animi cõceptiones: qꝛ ab omnibus ꝓcipientibus terminos coꝝ veritas agnoscitur. Dicũtur etiã ꝓpositiones inmediate: qꝛ nõ indigent ꝓbari per aliud prius se: et tlia sunt ꝓncipia cõmunia: qꝛ sunt de terminis cõmunibus: sicut equale et inequale cõueniũt numero et magnitudĩe: ꝛ tlia considerat metaphisica que est scientia cõmunis: at per illa habet stabilire ꝓn-

cipia specialia aliarū scientiarū si op⁹ sit Alia aūt sūt principia q̄ sūt ꝓpria principia pticularīū scientiarū: que licet possint dici dignitates: nō tamē illa ꝓpe. Sūt aūt illa ꝓpa ꝑncipia in aliqua scientia q̄ supponūtur in ipa scientia: ⁊ cōstituuntur ex terminis proprijs ipius scientie cuius diffinitiōes ꝓpe sūt specialiuz terminoꝝ in scientia vtente illis terminis: sicut in geometria rectum dicitur cuius medium non exit extrema: ⁊ ex hmōi ꝑncipijs ꝓcedit demōstratio primo posteriorum. Principijs autē comunibus in sua cōmunitate manentibus nō vtūtur scientie speciales: sed bene vtuntur ipis appropriatis et applicatis ad suum genus scibile vt principio. Si ab equalib⁹ equalia demas que ramanent sunt equalia. Utitur geometer applicando illud ad magnitudines sic: Si ab equalibus magnitudinibus equales magnitudies demas: residue erint equales. Arismetricus autē applicādo ipm ad numeros Vocat aūt Aristotiles ꝑncipia scientiarum positōnes que ponuntur tanq̄ xa.

¶ Diuiditur xo positio in suppositionē petitionem et diffinitionem: ⁊ ꝓueniunt in hoc suppositio ⁊ petitio: qz si sint demonstrabilia: non tamen illa scientia in qua supponūtur vel petūtur: sed differt abinuicē: qz si ꝓpositio que accipitur vt ꝓmissa ad aliq̄d demonstrandū sit ꝓbabilis addiscenti: siue videatur sibi vera: tūc dicitur suppositio non simpliciter: sz ad aliquem. Sed si esset penitus indemonstrabilis: esset suppositio simplicit. Si xo addiscens cui fit demōstratio neq̄ fuerit eiusdē opinionis: neq̄ cōtrarie sic q̄ eam neq̄ concedat neq̄ neget dicitur petitio. Diffinitio aūt differt a suppositione et petitione: qz oīnis suppositio vel petitio est propositio. Diffinitio autē nō: sed soluz simplici intellectu apꝑhenditur. Unde dicit Arist. q̄ non dicit esse vel non esse: q̄d est intelligēdum non de ceēntia rei que ꝑ diffinitionem explicatur: sed de esse quod consistit in cōpositione ꝑdicati cū subiecto: cū tū assumitur in ꝓpositōne et ꝑdicatur de diffinito: tūc talis ꝓpositio est suppositio: et medium in demonstratōne ꝓpter quid et potissima. Quare xo scientia subalternata accipit ꝑncipia sua a subalternante scientia de ipa est aliquid dicendum.

Circa quod est notandum

q̄ ad hoc q̄ vna scientia subalternetur alteri tres cōditiones requirūtur. Primo enī requiritur: q̄ subiectū scientie subalternate sit sub subiecto sciētie subalternantis: sic musica que est de numero sonorū: sicut de ꝓpositionibus numeralibus applicatis ad sonos subalternatur arismetrice: que ē de numero sūpto simpliciter. Secūdo q̄ subiectuz ei⁹ addat diffrentiam accidentalez ad subiectū sb alternantis: sicut sonus est diffrentia accidentalis addita numero. Tertia q̄ scientia subalternata accipiat ꝑncipia sua a scientia subalternante.

Notandū insup q̄ respectu omnis conclusionis demōstrationis oportet ponere principia prima indemonstrabilia: als in infinitū ꝓcederetur. Est āt magis assentiēdum ꝑncipijs q̄ conclusioni: quod ꝓbat Arist. primo posteriorꝝ: qz ꝓpterq̄d vnum quodq̄ tale et illō magis: que auctoritas qz sepe allegatur in pbia et theologia ē aliqualiter declaranda: Et sic pōt intelligi: Illud est magis tale ꝓpter quod vnūqd̄q̄ est tale: vt qz cōclusio est euidēs ex principio: ideo principium ē magis euidēs: vnde illi magis est credendū. Ad veritatē aūt illi⁹ ꝓpōis oportet q̄ illud predicatum q̄d cōuenit alicui ꝑ aliquā causam cōueniat etiā illi cause. Et ideo nō sequit: Ista ēferioza sūt generalia ⁊ corruptibilia ꝓpter supioza: ergo supioza sunt magis generabilia: qz talia ꝑdicata non cōueniūt supiozibus. Itē reqrit q̄ illud quod est causa tal' causati sit causa ꝑcisa tālis ꝑdicati. vñ nō sequit dom⁹ est solida ꝓpter domificatorē: q̄ domificator ē magis solid⁹. Firmitas eñ non inest domui ꝑcise a domificatore sz a soliditate suaꝝ ꝑtiū. Itē nō tenet in causis

accidentaliter ordinatis: vnde nõ sequitur Sortes est hõ ꝓpter platonẽ: q̃ plato est magis homo. Dicuntur aũt causae accidentaliter ordinate quãdo vna dependet ab alia in eẽndo sed non in causando: vt filius licet habeat esse a patre potest tamẽ generari patre mortuo. In causis ẋo eẽntialiter ordinatis ẽ dependentia et in esse et in causare: vt deꝰ sol ⁊ homo generãt hominẽ. Inferior enim causat in virtute superioris qõ est intelligendum scõm Sco. ꝑma dist. 4. sen. Non qꝛ causa secũda in suo ordĩe agat ẋtute ꝓꝑa. Non enĩ accipit nouã influentiã: sed dicitur agere in ẋtute alteriꝰ: qꝛ ẋtus agentis dependẽtis nõ sufficit sine ẋtute illa a qua dependet.

Locus diuiditur. ⁊c.

Postq̃ auctor diffinit locum hic consequẽter diuidit locus drñiam maxime per locum intrinsecũ et extrinsecũ et mediũ. Locꝰ intrinsecus est quãdo sumit argumentum ab his que sũt de substantia terminorꝫ ĩ questiõe positorꝫ. ¶ Vbi sciendũ q̃ ĩ omni argumẽto est ꝓlusio que fuit questio anteq̃ concluderet: ideo dr̃ q̃ argumẽtum facit fidem de re dubitatiua: id ẽ de questione que prius erat questio ⁊ dubitabilis. ¶ Locus ergo intrinsecus ẽ qñ sumitur argumentum ab his que sũt de substãtia terminorꝫ in q̃stione positorum: hoc est qñ terminꝰ inferens est ita de essentia termini illati: q̃ vnus includit aliũ aliquo mõ eẽndi in: vt ꝓposita illa q̃stione: vtrũ sortes sit animal arguit sic. sortes est homo: ergo sortes est animal: ly animal qui est terminus illatus includitur in termino inferente. ¶ Locus autem extrinsecus est qñ illi termini sic se habent q̃ vnus non includit alium: sed est extra ratõnem eius: vt si arguat sortes est albus: ergo non est niger Rõ eñ huius termini albus ẽ extra rationẽ huius termini niger. ¶ Locus ẋo medius est quando huiusmõi termini sic se hñt q̃ ꝑtim cõueniũt: ⁊ partim drñt: vt concretũ et abstractũ q̃ dicũtur ꝓiugata conueniũt in significato: et drñt in mõ significãdi: vt iustũ et iusticia. Iusticia eñ significat illã q̃litatẽ in se ꝓsideratã. Iustũ ẋo significat hmõi qualitatẽ ꝓcernẽdo subiectũ cui inest. Ex ꝑdictis patꝫ q̃ diuisio loci drñie maxime ẽ bñ assignata Vt eñ ꝓus dicebatur locus drñia maxime est formaliter habitudo termini ad terminũ: vt ꝓfirmãs argumẽtũ. Distinctio autẽ intentionũ debet dari ꝟm distinctionem fũdamẽtorꝫ: sic distinguũt tres mõi relatiuorꝫ quinto metaphisice. Hic ergo distinguũtur loci ꝟm varietatẽ terminorꝫ in quibus fundant. Si querat: quare nõ ponitur diuisio loci maxime: sicut drñie maxime. Respõdeo q̃ habita diuisione drñie loci maxime: habetur diuisio loci maxime. Scõm enĩ varietatẽ terminorꝫ est variatio maximarũ explicãtiũ huiusmõi terminorũ habitudines.

¶ Deinde diuidit auctor locum intrinsecũ in locũ a subia et a concomitãtibus subam. Locꝰ a suba ẽ qñ sumit argumentum a substantia terminorꝫ in q̃stiõe positorꝫ: qñ vicꝫ terminꝰ inferẽs et illatus sic se hñt q̃ vnꝰ illorꝫ õt totã eẽntiã alteriꝰ ꝓuertibiliter. vñ suba in ꝓposito nõ sumit ꝑ ꝑdicamẽto substãtie sꝫ ꝑ essentia rei. In alijs ẋo ꝑdicamẽtis reperiunt hmõi loci sicut in ꝑdicamẽto subie: licꝫ aũt videat hec diffinitio eẽ eadẽ cũ diffinitõe loci intrinseci: tñ drñt: qꝛ in loco a suba argumẽtũ sumit ab eẽntia terminorũ ꝓuertibilr nõ in diffinitõe loci intrinseci: Sꝫ ibi sufficit q̃ vnꝰ illorꝫ dicat aliq̃d inclusũ ĩ eẽntia alteriꝰ aliq̃ mõ eẽndi in: vñ illa diffinitio ꝓuenit nõ soluꝫ loco a subia: sꝫ etiã loco a cõcomitãtibꝰ substãtiã q̃ ẽ qñ sumit argumẽtũ ab his q̃ cõsequũt terminos ĩ q̃õe positos. qꝛ vcꝫ eẽntia vniꝰ ꝓseq̃t eẽntiã alteriꝰ: ⁊ vnꝰ illorꝫ aliq̃ mõ includit ĩ alio: vl sicut ꝑs ĩ suo toto vl eõ. vl sicut forma ĩ materia: aut res in suo fine: et sic de alijs: vnꝰ tñ non ĩcludit cõuertibiliter totã eẽntiã alteriꝰ ¶ Diuidit aũt locꝰ a suba ꝑ locũ a diffinitoꝛ a descꝑtoꝛ ⁊ nois interpretatoꝛ. Diffi-

Locus

ꝓ... maxime

Auctor

Ethio

Subia diuisio loci

locus a suba

Suba

differentia

locus a concomitantibus suba

diuisio loci a suba

est oratio indicans quid est esse rei.

Circa quod sciendum q̃ hic sumit̃ diffinitio non p̃ diffinitiõe causali q̃ datur p̃ causas extrinsecas: seu p̃ descriptõne vel diffinitõne q̃d nomis: sz p̃ diffinitione q̃ditatiua q̃ explicat eẽntiã rei p̃ p̃ncipia eẽntialia et intrinseca diffiniti: scz per genꝰ et drñtiam que se habẽt vt materia ⁊ forma: vt declaratũ fuit in p̃dicabilibus.

¶ Locus a diffinitione est habitudo diffinitionis ad diffinitum: q̃ quidẽ ẽ habitudo idẽtitatis: scz cõuertibilitatis ipsorum adinuicem: Ex quo p̃uenit q̃ quicquid affirmat̃ vel negatur de vno: etiaz affirmatur vel negatur de alio: ⁊ de quo cunq̃z verificatur vnum: ꝟificatur et reliquum. Et cõtinet iste locus quattuor argumenta et quattuor maximas: p̃mo subiciendo diffinitionez affirmatiue: vt omne animal risibile currit: ergo omnis homo currit. Añ locus? a diffinitione. Maxima. Quicquid p̃dicatur de diffinitione et de diffinito. Secundo p̃dicando diffinitionem affirmatiue: vt sortes ẽ animal rationale: ergo sortes est homo. Unde locus? a diffinitione. Maxima ꝟ quocunq̃z p̃dicatur diffinitio et diffinitũ Tertio: subiciendo eaz negatiue: vt animal rationale nõ currit: ergo homo non currit. Unde locus? a diffinitõe. Maxima: quicquid remouetur a diffinitione ⁊ a diffinito. Quarto p̃dicãdo eam negatiue: vt lapis non est animal rationale: ergo lapis non est homo. Unde locus? a diffinitiõe. Maxima: a quocũq̃z remouetur diffinitio et diffinitum. Eodẽ mõ potest argui a diffinito ad diffinitionem scz subiciendo et p̃dicando diffinitũ affirmatiue et negatiue: vt omis hõ currit ergo omne animal rationale currit. Añ locus? a diffinito: maxima: Quicquid p̃dicatur de diffinito et de diffinitõne. et sic de alijs mõis ~~p̃termittendo~~ diffinitũ et ꝛcludendo diffinitionem. Unde tunc est locus a diffinito q̃n diffinitum infert et concludit diffinitionem: ⁊ tunc est locus a diffinitione quando diffinitio infert diffinitum. Locus enĩ denominat̃ ab inferente et non ab illato: eo q̃ ꝟtus approbatiua cõtinẽtis est in termino inferente: scz in medio et non in termio illato. ¶ Notandũ etiam q̃ locus nõ denominat̃ a tertio inferente absolute sũpto: cum logicus non sit artifex realis: sz denominatur a termino p̃ut stat sub aliqua intentione logicali: scz diffinitio generis et speciei: ⁊ sic de alijs: vt si arguatur homo currit: ergo animal currit: nõ denominatur locus ab homine: vt ẽ res absolute sumpta: scz a specie: id ẽ ab homine vt stat sub illa intentõne quc ẽ species. ¶ Item Notandũ q̃ in hmõi argumentis termini debent accipi p̃sonalit̃: alꝭ consequentie non valerent: et iõ nõ sequitur: animal rationale est oratio: g̃ homo est oratio: q: termini sumũtur materialiter. Item non sequitur: homo est species: ergo animal rationale est species: q: ly homo non supponit simplicit̃. Item iste consequentie tenent in p̃positionibus de inesse. In illis enim modalibus que a quibusdam dicuntur modales non semp̃ tenet talis illatio. Unde ñ sequitur: sortes scitur esse homo: g̃ scit̃ esse animal rationale. Item non sequit̃ demonstrabile est hominem esse risibilẽ ergo demonstrabile est animal rationaẽ esse risibile. Passio eñ que demonstratur de diffinito est p̃ se nota de diffinitõne: vt dicit Sco. 2. di. p̃. sen.

Item Notandum ꝟm eundẽ doctorem q̃ cõceptus quiditatis p̃ius naturaliter cognoscitur confuse: vt scz imponitur per nomen q̃ cognoscatur distincte: vt imp̃tatur per diffinitionem: licet ergo eadez res importetur p̃ diffinitionem ⁊ diffinitum: nõ tamẽ eodẽ mõ. Designatur eñ per diffinitum confuse et implicite: ⁊ p̃ diffinitionẽ distincte ⁊ explicite. ex quo patet q̃ aliqua p̃dicata sunt notioza de diffinitõne cuiusmodi sũt p̃dicata p̃ se: vt proprie passiones cum oriantur a p̃ncipijs intrinsecis substantie q̃ explicant̃

p diffinitionem. Aliqua vo sūt notiora ꝑ diffinito cuiusmōi sūt accēntia coīa que ꝑ ipsū insūt inferioribus: cuꝫ inferiora sint materialia respectu supioꝝ: ⁊ p pri⁹ cognoscūtur cōfuse ꝗ ipa supiora. Quando ergo pdicata sūt notiora de diffinitōne ꝗ de diffinito: bñ pcedit arguēdo a diffinitione ad diffinitum. Si vo in talibus pdicamētis pceda ꝑ diffinito ad diffinitionē erit petitio pncipij qñ pbat ignotū p ignotius. Qñ aūt pdicamenta sūt notiora de diffinito ꝗ de diffinitōne tūc bñ pceditur arguēdo a diffinito ad diffinitionē. Si vo in talibus pdicamētis pceditur arguendo a diffinitione ad diffinitū erit petitio pncipij. In istis autē cōsequētijs ē argumētū demōstratiuum qñ accns ē euidēter notū: vt omne animal rōnale ē risibile: ergo oñis homo ē risibilis. ¶ Sed ꝓtra pdicta arguitur: qꝛ si pdicta sint va: auc. cōmittit petitionem pncipij. Arguit eñ sic: Animal rationale currit: ergo homo currit: ⁊ tamē pdicamentū est notius de diffinito ꝗ de diffinitōne. Ad hoc pōt vupliciter responderi: pmo q̃ auctor sic arguit gra exempli. Exempla aūt ponunt non vt vera sint: sꝫ vt sentiāt q̃ addiscūt Secūdo pōt dici q̃ in locis dyalecticis non semp oportet pcedere a notioribus simpliciter: sed a notioribus in ordīe ad respondētē. Qñ licet aūs nō sit notiꝰ simpliciter ꝗ cōsequēs: si tñ sit notiꝰ respectu respōdētis: erit locus dyalecticus et non petitio pncipij. Deinde determinat auctor quid sit descriptio dicens: q̃ ¶ Descriptio est oratio significās quid est esse rei p accidētalia. Circa qd̄ notādum: q̃ p hec drūt diffinitio et descriptio: qꝛ diffinito exp̄mit q̃d rei p eēntialia: descp̄tio vo p accntalia qd̄ q̃d sit: ñ solū p accntia ppria q̃ oriūtur a pncipijs speciei: sꝫ etiā p accntia coīa que fluunt a pncipijs indiuidui. Per ipa eñ cognoscimus rei essentiā. qꝛ fm Arist. in li. de aīa: Accntia maxima ptē ofert ad cognoscēdū q̃ quid est. diffinitio etiam causalis que dat p causas extrinsecas pōt dici descriptio: huiusmōi eī cause sunt accidentales causato: cū nō sint de ei⁹ eēntia p accidentalia: igit dat descriptio q̃ faciūt vnū cōuertibile cum descripto in q̃ntū vnū cōtrahit ⁊ restringit alterū: vt si dicat homo est anīal māsuetū ⁊ a natura gressibile bipes: a vo forma tuꝫ de limo terre: ordinatū ad beatitudinem eternā. Descriptio etiā est oratio constans ex genere et ppio: vt anīal risibile est descriptio homīs. Per propas nāq̃ passiōes sepe circumloq̃mur res drūias nobis ignotas. De loco aūt a descp̄tōe ad descp̄tū et ecōuerso ē dicēdum sicut de loco a diffinitōe ad diffinitū formando argumēta et maximas eodēꝫ mō ponendo descriptionem loco diffinitōnis: et descriptū loco diffiniti. Consequēter determinat auctor de Interp̄tatiōe. Est aūt duplex interp̄tatio: qꝛ quedā est que non ꝓuertitur cum interp̄tato: vt ledens pedem est interpretatio huius nominis lapis: ⁊ fm hāc nō sumit locus a substantia: in quo inferens et illatū ñ significāt idē cōuertibilr: lapis. n. ⁊ ledēs pedem nō cōuertibiliter se habent: cum multa ledāt pedes que nō sūt lapides. Alia vero est que cōuertitur cū interp̄tato: vt amator sapie est interp̄tatō huius nomis pbus. Dicit eñ a philos qd̄ est amor: et sophos quod est sapientia: quasi amator sapientie. Et ab hac interpretatione sumitur locus a substantia: ⁊ diffinitur sic: Interp̄tatio ē expositō vnius nomīs minus noti p aliud magis notum. ¶ Circa quod notandū q̃ ethimologia et interp̄tatio differūt ab invicē. Ethimologia enī est expositio huius dictionis per alias dictōnes eiusdē ydiomatis: vt sol dicitur quasi sup oñia lucens. Interp̄tatio vo proprie dicitur qñ vna dictio exponitur p alias dictiōes alterius ydiomatis. Qñ fm ysidoꝝ in li. ethimologiarū: Interpres dicit q̃si medius inter ꝓtes duarū linguarū. Interpretatio enim in ꝓposito sumitur magis ample p expositione vnius dictionis p alias dictōnes eiusdē ydiomatis vel di

nersorum dum sit ibi cōuertibilitas inter-
p̄tationis cum interp̄tato. ¶ Itē notan-
dum q̄ interp̄tatio differt a diffinitōne
et descriptione. Diffinitio enī et descp̄-
tio indicāt esse rei absolute. Diffinitio q̄
dem p̄ eēntialia: descp̄tio vo p̄ p̄petā-
tes fm se consideratas. Interpretatō āt
indicat eē rei p̄ ppietates a quib⁹ no-
men imponitur: siue inquātum exp̄mit
et significat per nomen. Unde quādoq̄
quid nomīs vocatur interp̄tatio. De lo
co aūt ab interp̄tatōne ad interp̄tatuz ⁊
econuerso ē dicendū sicut de loco a diffi
nitione ad diffinitum: formādo argumē
ta et maximas eodē mō ponēdo interp̄-
tationē loco diffinitionis ⁊ interp̄tatum
loco diffiniti.

Contra predicta arguitur sic
Non solū nomīa sz etiā vba pñt p̄ alias
dictiones exponi: ergo illa diffinitio est
insufficiens: in qua dicitur q̄ interp̄tatō
est expositio vnius nomīs p̄ aliud. Itē
videtur q̄ interpretatio illius noīs pbs
nō sit cōuertibilis cū interp̄tato. qz mul
ti amant sapiētiā q̄ nō sunt philosophi.
Itē videtur q̄ locus ab interp̄tatōne nō
sit locus a subīa. qz fm Boetiū locus a
substantia in sola diffinitione consistit.
Respōdeo ad primū q̄ nomē in diffini-
tione interp̄tatōis nō sumitur p̄ut disti
guitur cōtra alias p̄tes orationis: sed su
mitur p̄ illo qd est nota mētis: seu signi
ficat mentis cōceptum. ¶ Ad secūdum
dico q̄ illi q̄ non sūt philosophi: qui sz
carent sapientia nō dicūtur p̄pe amare
sapientiam: sed desiderare. Desiderium
enī p̄prie est respectu non habiti: amor
vo respectu habiti: licet vnuz aliquan-
do sumatur p̄ reliquo. Ad tertiū dico
q̄ Boecius accipit diffinitionē large p̄
diffinitione q̄d rei et q̄d nomīs. Et notā
dū q̄ quid rei est tm̄ entiū: quid nomīs
vo est tā entiū q̄ nō entiū. vñ illa q̄ di-
cūtur entia p̄hibita quib⁹ sz repugnat
esse bñ habent q̄d nomīs: vt chimera.
Talia autē sūt pure impossibilia: cum
ratio ip̄or sit in se falsa includendo vicz
p̄tradictoria: vt q̄ aliquid componatur
ex repugnātib⁹ et impossibilib⁹ cōponi.

Item notandū q̄ licz questio si ē
p̄cedat q̄d rei non
quid nomīs. De nullo em̄ queritur: an
sit nisi p̄cognoscatur quid p̄ nomē imp-
ratur: et intelligitur si est nō ō exñtia ac
cidentali: alioquin demōstratio cui⁹ me
diū est diffinitio nō posset haberi de nō
existente: cuius oppositū patet p̄mo po-
sterioruz. Sed intelligitur si est de ente
cui nō repugnat esse in effectu fm Sco-
tum prima distinctōne. 4. sen.

Itē notandū q̄ si est et qz est ali-
quando sumūtur p̄
eodem: vt dicit p̄mo posterior: q̄ ō sub
iecto scientie vel demōstratōis oportet
p̄cognoscere q̄d est: et qz est: hoc ē opor-
tet p̄cognoscere quid p̄ nomē significa-
tur: et qz ibi nō repugnat esse: vel reale
vel rationis. Nulla em̄ scientia probat
suū subiectū eē demōstratōne p̄pter q̄d
arguendo sz a causa ad effectum: cū ip-
sum subiectū virtualiter cōtineat omīa
desiderata in illa scientia: vt dictuz fuit
p̄mo ca. huius libri: hoc tamē nō obstā-
te bñ pōt demōstrari demōstratōe qz. qz
arguendo vicz ab effectu ad causā p̄t eti
am demōstrari p̄ aliquā priorē scētiaz:
cognito aūt de subiecto scientie qz est p̄t
inuestigari p̄ effectus diffiniti. vel scōm
Sco. 3. di. p̄mi sen. p̄ viā diuisionis di-
uidendo sz genus generalissimum ī ge
nera subalterna: ac remouēdo drñias si
bi nō cōuenientes: ⁊ alias sibi attribuē⁹.

Ulterius notandū q̄ q̄stio p̄pter
quid pōt re-
duci ad quid est. Qualitas enī siue dif-
finitio subiecti ē p̄pter q̄d respectu pas
sionis. Unde in demonstratione propin
qua et potissima que datur p̄ causā īme-
diatam diffinitio subiecti est mediuz ad
p̄bandum passionem de subiecto: vt p̄
animal rationale p̄batur homo esse risi
bilis.

Item sciendū q̄ diffinitio p̄pter
quid dicitur dupli-
citer. vno modo dicitur propter quid:
quando demōstratio fit per aliquas cau

sas: sicut per causas extrinsecas: vel etiam per aliquam causam. Alio modo dicitur ꝓpter quid et potissima: vt quãdo demonstratio fit ꝑ causas intrinsecas: siue per diffinitionem aliquam.

¶ Demonstratõ aũt q: fit dupliciter ꝛm Aristo. ꝑmo post. Uno mõ arguẽdo ab effectu ad causam. Alio mõ arguẽdo a causa remota ad effectum. Exemplũ primi: si q̃s demonstraret q planete iũt ꝓpe nos: q: non sintillant: hec demõstratio est per effectum ad causam: q: nõ sintillare est effectus eius q est esse ꝓpe nos. Exemplum secũdi: vt si demõstreẽ q paries non respirat: q: nõ est animal. Non esse em̃ anĩal est causa remota eiꝰ quod est non respiramentum: quod probat pbus: q: eẽ animal non ẽ causa ꝓxima huiꝰ q̃ d̃ est non respirare: ⁊ est talis demonstratio semper negatiua: naꝫ posita causa remota non ꝓpter hoc ponitur eius actus: ſz ipa remota remouetur actus: sic arguendo: Omne respirans est animal: nulliꝰ paries est anĩal: ergo nullus paries ẽ respirans. Sufficientia ⁊ diuisio huiusmodi ãttuo: questionuꝫ: ſcꝫ si ẽ: quid est: q: ẽ: et ꝓpter quid est. de quibus ait Aristo. in primo secũdi posterioꝝ sic potest assignari. Omne em̃ demonstrabile anteq̃ ꝓbetur ẽ dubitabile: et ꝑ consequẽs q̃sibile. Aut igiẽ querie d̃ incomplexo: aut de complexo. Si d̃ incomplexo: tũc aut de rei entitate: et sic ẽ questio si ẽ. Aut de quiditate: sic ẽ questio quid ẽ. Si vero de complexo: aut queritur de inherẽtia passionis ad subiectum: ⁊ sic est questio quia est. aut d̃ causa inherẽtie: ⁊ sic est propter quid.

Et notandũ q quia nõ ẽ nota querendi. Per hanc enim coniunctionem nihil queritur: dicit tamen questio quia ẽ nota querendi rationem: seu respondendi quesito: vt circa hanc questionem: an luna sit ecclypsabilis. Potest queri an ecclypsis potest eẽ in rerum natura quo ad questionem si ẽ habito autẽ q sic: quia videmꝰ defectũ lumĩs candele ꝓpter impetum alicuꝰ corporis. Unde potest queri: quid ẽ ecclipsis. Est aũt ecclipsis carentia lumĩs in aliquo receptiuo ex interpositiõe corporis opaci impedientis luminosũ causare lumen in huiusmodi corpore receptiuo luminis. Habito autẽ quid ẽ eclipsis potest queri: an hec propositio: luna est ecclipsabilis sit vera quantũ ad questionem q: est. Cognito aũt per experiẽtiam q sic: q: videlicet ecclipsis põt inesse lune: potest vlterius queri: propter quid. Cognito vero q hoc est propꝛ interpositionem terre inter solem et lunã: cessat oĩnis questio de ista questione.

De locis a concomitantibus substantiam.

Equitur de locis a cõcomitãtibus substantiam. Postq̃ auctor determĩauit de loco a substãtia: hic consequẽter de termĩat de loco a cõcomitantibꝰ subam. Fit aũt iste locus in terminis q̃ sic consequũt q vnus includitur ĩ alio aliq̃ mõ eẽndi in: et hoc patet ꝑ huiusmõi locos discurrendo: aut em̃ vnum includitur ĩ alio: sicut paries in toto: vel sicut totum in ꝑtibus. Tale aũt totum: vel ẽ totum vniuersale: vl' totũ integrale. Ad esse in sicut totũ vl'e ẽ in suis ꝑtibus reducunt totũ in quãtitate: ⁊ totũ in mõ. Ad totũ ꝛo integrale reducũtur totuꝫ in loco: et totuꝫ in tẽpore. Si aũt vnum ẽ in alio: sicut effectus in causa: vel forma in materia sumũtur loci a causa efficiente: materiali: formali et finali. Generatio autẽ et corruptio reducũtur ad esse in: siẽ forma in materia: q: generatio ẽ via in formam: ⁊ corruptio vnius ẽ generatio alterius. Locus vero ab vsibus reducitur ad esse: sicut res in suo fine: vsus enim ẽ sicut finis ipiꝰ rei. Cõiter aũt accidẽtia possunt reduci ad totum vl'e. Unũ nãq̃ cõiter accidẽtiũ ẽ in plus q̃ aliud: sicut delinquere ẽ in plus q̃ penitere. Multi

enim delinquunt qui nõ vere penitent.
Primo igiẽ agit de toto vniuersali.
¶ Circa quod sciendũ q̃ vniuersale alr̃ sumiẽ ĩ ꝑmo posterioꝝ q̃ sumat hic seu in libro ꝑdicabilũ. In libro enĩ posteriorũ vl'e dicit ꝑdicatũ qõ ꝑmo ꝓuenit alicui subiecto. Primitas aũt dicit ibi adequationẽ: qz scz natura talis ꝑdicati est adequata tali subiecto: et sic risibile vel anĩal rationale dicitur vniuersale respectu homĩs. vñ diffiniẽ vniuersale hoc mõ sumptũ primo posteriorũ qõ ẽ de omni et de p se: et de ꝑm qõ ipm. Dicit ō omni: qz scz oportz q̃ tale ꝑdicatũ insit subiecto ⁊ p quolibet supposito et p qualibet drñia tpis. optet etiã q̃ sibi insit per se: ⁊ q̃ insit ꝑm q̃ ipm. i. primo ⁊ adeq̃te: ita q̃ nõ cõueniat ei p alterũ: sz alijs per ipm. Vñ ista se habẽt ex additõe ad inuicẽ: scz: de omni: de per se: et de ꝑm q̃ ipm. qz omne qõ ꝑdicat p se: etiã ꝑdicat de omni sed nõ ecõuerso. Similiter omne qõ ꝑdicat ꝑm qõ ipm: ꝑdicat et p se: ⁊ ō omni: sed nõ ecõuerso. Exemplũ de omni vbi nõ ẽ p se: vt omnis homo ẽ colorratus Exemplũ de omni vbi nõ ẽ ꝑm qõ ipsuz: vt omnis homo ẽ animal: et de ꝑm qõ ipsum: vt omnis hõ est risibilis: omnis hõ ẽ anĩal rõnale. ¶ Totũ aũt vl'e vt ꝑ sumiẽ est supius respectu suoꝝ inferioꝝ: vt genus respectu suarũ specierũ: seu magis cõe respectu minꝰ cõis. ⁊ dr̃ vl'e q̃si vnũ ꝓsum in multis. Sed ps subiectiua est inferius respectu superiorum: vel minꝰ cõe respectu magis cõis: vt species respectu generis: vl'indiuidui respectu speciei. Et dicit ps subiectiua ꝛ qz ꝓtinetur et ponitur sub toto respectu cuius subicitur vniuersaliter.

Locus a totovniuersali est habitudo ipius ad suã partem: et tenet tm̃ destructiue arguendo scz a negatõne superioris ad negationẽ inferioris: vt lapis nõ est animal: ergo lapis nõ est hõ. vñ locus: a genere siue a toto vniuersali. Maxia: a quocũq̃ remouet totũ vl'e: et q̃libet eꝰ ps. Cuiꝰ rõ ẽ: qz cũ supius eẽntialiẽ includat in inferiori: si ab aliquo remouet superius: remouebitur et inferius. Locus a specie siue a pte subiecitua ẽ habitudo ipius ad suũ totũ siue ad suũ genꝰ: ⁊ nõ tenet destructiue: qz ad negationẽ spẽi q̃ ẽ minus cõmunis nõ seq̃tur negatio generis: qz ipa spẽ destructa: genus pōt remanere in alijs speciebus. Tenz igiẽ tm̃ affirmatiue: et hoc duplicit: primo: subiciendo speciem: vt hõ currit: ergo animal currit. vñ locꝰ a specie: siue a pte subiectiua ad suũ genꝰ. Maxima: Quicquid ꝑdicat de specie: et de genere. Item tenet ꝑdicãdo spẽm affirmatiue: vt sortes est hõ: ergo sortes ẽ anĩal. Maxima. De quocũq̃ ꝑdicat species: et suum genus. Rõ eoꝝ patet ex ꝑcedẽtibus: cũ eĩ supius eẽntialiter includatur in suo inferiori: seq̃tur: q̃ q̃cq̃d verificat de inferiori: verificat etiã de supiori: et de quocũq̃ verificat inferius: ctiaz supius in eo inclusum.

Contra predicta arguitur tripliciter:

Primo sic: qz locus ab inferiori ad superius tenet affirmatiue. qz ꝑm Boeti: Si ꝓtus ẽ vtil: iusticia erit vtil: et si anĩal ẽ sensibile: homo erit sẽsibilis: ⁊ tamẽ arguitur a supiori ad inferius affirmatiue. Item ꝓbo q̃ nõ teneat negatiue: qz nõ seq̃tur: anĩal nõ currit: ergo homo non currit: ⁊ tm̃ aĩs ẽ ꝓpõ negatiua: et etiã ꝓñs. Item videt q̃ locꝰ ab inferiori ad superius nõ tm̃ teneat affirmatiue: sed etiã negatiue: qz bñ sequit: homo nõ currit: ergo anĩal nõ currit. Illa eĩ ꝓña ẽ bona: in q̃ ex opposito ꝓñtꝰ inferr̃ oppositũ añcedẽtis: sic ẽ in ꝓposito: qz bñ seq̃tur omne anĩal currit: q̃ omnis hõ currit. Respõdẽdo ad ꝑmũ dico q̃ argumẽtũ ẽ bonũ gr̃a materie et non gratia forme: arguitur eĩ in ꝑdicamentis per se. Illud autẽ qõ p se inest vniuersaliter inest: qz p se ꝑsupponit ō omni ¶ Ad secundũ dico q̃ nõ arguitur ibi a superiori ad inferius negatiue sed affirmatiue. licet enim tã aĩs q̃ ꝓñs sint negatiua: tamen tam superius q̃ inferius remanẽt affirmata: et sic non arguitur a

negatione superioris ad negationē inferioris. Ad tertium dico p idē: arguitur eñ ibi ab inferiori ad superi⁹ ꝓstructīe.

¶ Deinde determinat auctor de toto integrali dicens q̃ totum integrale est illud quod componitur ex ptibus quantitatē habentibus: et ps eius dicit ps integralis: vt domus componitur ex tecto et pariete et fundamento. Et ponitur ex partibus quātitatem habētibus ad differentiā totius vniuersalis ⁊ alioꝝ totoꝝ.

¶ Locus a toto integrali est habitudo ipius ad suas ptes: ⁊ semp tenet cōstructiue siue affirmatiue: vt domus ē: q̃ paries ē. vñ locus: a toto integrali. Maxima: posito toto integrali ponitur et quelibet eius pars: cū enī totū integrale cōponatur ex suis ptibus: ad esse ipius necessario requiritur esse suarū ptium. Mō aūt tenet ute locus destructiue. q: ptes pñt remanere destructo toto: licet enim ipe ptes habeāt esse totius respectu cuius sūt in potētia: nō tñ habēt eē ptiale et ꝓpriū ab ipo toto: ⁊ ideo pñt remanere ipo destructo.

¶ Locus a parte integrali est habitudo ipius ad suum totum: et ē semp destructiuus: vt paries nō est: ergo domus nō est. vñ locus: a pte integrali. Maxima: Destructa pte integrali: destruit ⁊ suum totum. Sed nō tenet iste locus affirmatiue. cuius rō est: q: esse partiale partiū est prius q̃ sit esse totius et impositio ad ipm. Ad positionē aūt prioris nō sequit positio posterioris necessario. Circa p̄dicta notandū q̃ duplices sunt partes quedā sūt ptes p̄ncipales totius: ⁊ sunt ille sine q̄bus totū nō pōt esse: vt paries tectū fūdamentū sūt ptes p̄ncipales domus: alie sūt minus principales que nō sunt necessarie: vt fenestra ī domo. Iste aūt locus intelligitur de ptibus principalibus: vñ non sequitur: manus sortis non est: ergo sortes nō est: q: manus nō est ps principalis eius. Item sciendū q̃ iste locus tenet arguendo de est secūdo adiacente ad est secūdū adiacēs: als non tenet: vñ nō sequit: paries nō valet duas libras: ergo nec domus. Item Sciendū q̃ duplex est totuz: scz homogeneū ⁊ etherogeneū. Totū homogeneum dicit qō est eiusdem nature seu ratōnis in toto et partibus: cui⁹ scz quelibet pars recipit p̄dicationem toti⁹: vt aqua aer panis vinuz. Quelibet enī ps aque est aqua. et dicit ab homos qō est vnum ⁊ genus: quia est vnius generis vel nature in oñibus ptibus suis. Totū etherogeneū dicit q̃ nō est eiusdē nature vt rationis in toto et partibus: vt dom⁹ hō equus. Quelibet eñ pars hois non est homo: et sic de alijs. ⁊ dicitur ab etherō quod est varium: et gen⁹: quasi varij generis vel rationis. Locus itaq̃ iste tenz in toto etherogeneo: et in partibus ei⁹. Tenet etiā in toto homogeneo ꝓut habet rationem totius integralis: in q̃ntuz cōponitur ex ptib⁹ quantitatiuis: vt bene sequitur: tota aqua est: ergo et pars aque est. Item sequit: pars aque nō est: ergo nec tota aqua. Si vero ꝓsideratur fm suam eēntiam fm quā verificatur ō oñibus partibus suis: sic ꝓuenit cū toto vniuersali. Et hoc mō ab ipso ad suas ptes pōt argui sicut a toto vniuersali ad partem subiectiuam.

Consequēter determīat auctor de toto in quātitate dicēs q̃ totū ī quātitate est vniuersale vniuersaliter sumptū: scz terminus cōmunis cū signo vniuersali: vt oñis hō currit: ergo homo currit. Et vt in q̃ntitate p quandā similitudinem ad quantitatem discretam: que est numerus vel multitudo: eo q̃ terminus cōmunis signo vniuersali determinius distribuitur ꝓ numerositate seu multitudine suppositoꝝ sub ipo contentoꝝ. Pars aūt in quātitate est inferius. s. cōtentum sub superiori distributo.

Locus a toto in quātitate est habitudo ipius ad suā ptem: et tenet constructiue et destructiue. constructiue: vt oñis hō currit: ergo sortes currit. Vñ locus: a toto in quantitate. Maxima. Quicq̃d attribuitur toto in quantitate: et cuilibet eius parti. Destructiue: vt omnis ho-

mo non currit: ergo sortes nõ currit. vñ locus: a toto in quãtitate. maxima: quicquid remouet a toto in quãtitate et a q̃libet eius pte. Ratio hoꝝ patet: q: cum totũ in q̃ntitate distribuat ꝓ omnib⁹ suis suppositis: q̃cq̃d p̃dicat de toto predicabitur et de suis suppositis seu ptibus eius: et qõ remouet ab vno: etiam remouebit ab alio. Locus a pte in quãtitate est habitudo ipãrũ ptiũ simul sumptarum ad suũ totũ: ⁊ tenet cõstructiue sic. Sortes cur. plato cur. ⁊ sic de alijs: ergo omnis homo currit. Maxima: quicquid p̃dicat de ptibus in quãtitate simꝶ sumptis et de suo toto. Destructiue sic: Sortes nõ cur. plato nõ currit: ⁊ sic de alijs: ergo null⁹ homo currit. maxima. Quicq̃d remouet a ptibus in quãtitate simul sumptis: et a suo toto. ¶ Circa qõ notandũ q̃ ad hoc q̃ iste ꝓsequẽtie valeant termini debẽt suppõere ꝓsonaliter: et nõ materialiter siue simpliciter. vnde nõ sequit: omnis homo est totũ in quantitate: ergo sortes ẽ totũ in quantitate: q: ly omnis hõ ibi sumit materialiter ꝓ illo complexo. ¶ Itẽ notãdũ q̃ bñ arguitur a toto in quãtitate ad suas ptes: qñ arguit respectu predicamẽtoꝝ q̃ notitõri mõ ꝓueniũt toti q̃ ptibus. Si ẋo huiusmõi p̃dicata prius insũt ptibus q̃ toti: tũc arguendo a toto ad ptes cõmittit fallacia petitionis principij.

¶ Insup determiat auctor de loco a toto in modo: et est totum in modo nomen vl' verbũ sumptũ sine determinatõne: vt homo: pars ẋo in mõ est terminus sũptus cum determinatõne: vt homo alb⁹. Dicitur aũt homo ꝓ se sumptus totũ in modo nõ quasi habẽs modũ: sz q: ẽ q̃ddam totum respectu sui ipius modificati. Homo enĩ sine determinatione sũpt⁹ se extendit ad omnia sua supposita. Cum aũt dicit homo alb⁹ determiatur ad stãdum ꝓ vna pte suoꝝ suppositoꝝ. Loc⁹ a toto in mõ est habitudo ipius ad suam partem: ⁊ tenet destructiue: vt lapis nõ est hõ: ergo non est hõ albus. Maxima: destructo toto in mõ destruitur quelibꝫ eius ps: nõ aũt tenet cõstructiue: q: posito supiori nõ oportet ponere inferius.

Locus a pte in mõ ẽ habitudo ipius ad suum totũ: et tenet cõstructiue: ꝑmo: subiciendo ptem in mõ: vt hõ albus currit: ergo homo currit. Maxima: quicq̃d p̃dicatur ȯ pte in mõ: p̃dicat de suo toto. secũdo p̃dicando: vt sortes ẽ hõ albus: ergo est homo. Maxima: de quocunqꝫ p̃dicat ps in mõ p̃dicat et suũ totum. vñ isti loci tenẽt sicut a supiori ad inferius: et econuerso. Totũ enĩ in mõ se habet sicut superius: et pars ĩ mõ se habet sicut inferius. ¶ Circa quod notandũ q̃ triplex est determinatio: quedam ẽ distinguens: que sz repugnat suo determinabili. Unde dicitur distrahens quasi ad diuersa trahens. Tollit nanq̃ rationez sui determinabilis: vt mortuus. homo enĩ mortuus nõ est homo. Alia ẽ determinatio diminuens: que non tollit simpliciter rationem illius cui adiungitur: sed partim diminuit. Sicut imaginabile: opinabile: vel cognitũ diminuit rationẽ entis: q: põt sumi ꝓ ente rationis: ⁊ illa determinatio vocatur ab aliquib⁹ determiatio indiffrens: q: nec ponit nec tollit rationem sui determinabilis. In istis determinatõnibus nõ tenet predictus modus arguẽdi. Uñ nõ sequitur: rosa est cognita vel opinabilis: ergo rosa est. nec seq̃tur: est hõ mortuus: ꝫ hõ. Est albus ꝫm dentes: ergo albus. Sed est fallacia a ꝫm q̃d ad simpliciter. Alia est determinatio tñ cõtrahẽs: vt album cõtrahit hominẽ ad standũ tñ ꝓ hoib⁹ albis. Uñ talis determinatõ licet faciat suũ determinabile sumi ꝓ paucioribus suppositis: nõ tñ tollit vel diminuit rationem eius: sz potius ipam ponit. Bñ enĩ seq̃tur: homo albus: ergo homo: ⁊ ideo in tali determinatõne tenent p̃dicte cõsequentie.

¶ Alterius agit auctor de toto in loco ⁊ in tpe. Est aũt totũ in loco dictio comp̃hẽdẽs oẽm locũ aduerbialiter: vtvbiqꝫ nusq̃. Pars in loco est dictio comp̃hẽ-

dēs vnū solū locū aduerbialiter: vt hic vel ibi. Locus a toto in loco ē habitudo ipius ad suā ptem: ⁊ tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue sic: de⁹ ē vbiq; ergo ōs ē ḃ. Destructiue sic: Cesar ē nusq;: ergo nō est hic. Locus ⁊o a pte in loco ē habitudo ipius ad suū totum. Tenet destructiue sic: Cesar non est hic: ergo non est vbiq;.

Totū in tpe est dictio comphendēs omne tempus aduerbialiter: vt semp ⁊ nūq;. pars in tpe est dictio comphendens aliquod tēpus aduerbialiter: vt nūc heri: cras: aliquādo. Et sumūtur argumēta in istis sicut in toto in loco. pnt autē totū in loco et totū in tpe reduci ad totū in quātitate: cum vbiq; et nusq; semp ⁊ nunq; sūt signa vniuersalia vel equalentia ipis: hic tamē ponūtur ad maiorem expssionem. Sūt etiam et alia tota que pnt reduci ad pcedētia. s. totū copulatū totū disiūctū: totū ꝓtentiuū siue virtuale: ⁊ totū successiuū. Totū copulatū est qñ duo simul cōiūgūtur p cōiūctionem copulatiuā: vt sortes currit: et plato disputat. et pōt reduci ad totū integrale. Hic ēm pōt argui sicut ibi: a positōe toti⁹ ad positionē cuiuslibet ptis: et a destructione ptis ad destructionem totius. Totū disiunctū ē qñ aliq; duo cōiunguntur per coniunctionem disiunctiuam: vt sortes currit: vel plato disputat: ⁊ pōt reduci ad totum vniuersale: arguēdo sc3 a destructione totius ad destructōnē partis: vel a positōne partis ad positionē toti⁹. Totū virtuale vel potestatiuū ē quod ī se simplex est nullaz habēs quantitatē: plura tamē cōtinēs potentia et virtute: vt anima cōtinet in se vim intellectiuaz sensitiuam et negatiuam: ⁊ potest reduci ad totum vniuersale arguēdo sc3 a toto ad partem. Destructiue sic: Lapis ñ habet animam: ergo lapis non habz potentiam vegetatiuaz. A parte autem ad totū constructiue sic: Planta habet vim vegetatiuam: ergo habet animam. Totum successiuum ē quod habet partes ñ simul permanentes. Unde entia successiua habent suum esse in fieri. Dum ēm fiunt sunt: dum vero facta sunt non sūt: vt dies: annus. Permanentia autem sunt in facto esse et non in fieri: sed sunt quando simul sunt. Et reducitur totum successiuum ad totum vniuersale: arguendo a destructione totius ad destructionem partis: vt non est dies: ergo non est meridies: et a positione partis ad positionem totius: vt meridies est: ergo dies est.

De loco a causa.

Causa est ad cuius esse sequit aliud ꝓm naturam.

Postq; auctor determinauit de loco a toto: hic consequenter determinat de loco a causa. Circa quod premittit diffinitionem cause in generali: dicēs q; causa ē ad cuius esse sequitur aliud per naturā. In qua diffinitione intelligitur ens p genere: quod est cōmune ad causam et effectum. Et ponitur: ad cuius esse seq̄tur aliud: ad differentiam effectus: qui sequitur ad esse cause. Et ponitur p naturam ad denotandum q; cause ad effectum est prioritas nature non temporis vel ordinis: sicut vnus homo alium precedit vel sequitur: licet enim aliquando causa sit prior tempore suo effectu: non tamen semper: vt patet in subiecto ⁊ p̄pria passione que simul sunt in generatione et corruptione. Et dicitur hic prius natura: a quo aliud dependet: posterius vero quod dependet ab alio: sicut effectus dependet a causa cuius esse pre supponit.

Sed contra predicta arguitur sic: Aliud dicit diuersitatem eēntialem: cum sit relatiuū diuersitatis substantie: sed effectus nō sp differt essenti aliter a sua causa. vt patet de subiecto ⁊ propria passione q̄ sunt idem realiter: q̄ male ponit ī diffinitōne cause qō ad eē

eius sequitur aliud scz effectus. Itē cā et effectus sūt correlatiua: ergo cā nō est prior natura suo effectu. Probat consequētia: qz relatiua sunt simul natura. Respōdendo ad primū dico q̃ aliud potest sumi dupliciter: scz stricte et large. Si sumatur stricte cum dicat diuersitatē essentialem: tūc inter cām p̄pe sumptam et effectū erit distinctio essentialis. Large tamē sumēdo ly aliud p quacūqz alietate vel distinctōne nō exigitur realis vel essentialis distinctio inter causā magis extensiue sumptā et eiꝰ effectum. Et hoc mō subiectū dicitur causa p̄pe passionis que ab ipo oritur. ¶ Ad secūdum dico q̃ causa et effectus p̄nt sumi dupliter Uno mō p fundamētis huiusmōi relationū absolute sumptis: ⁊ sic causa ē prior natura suo effectu: nec sūt correlatiua Alio mō p fūdamētis acceptis sub relationibus: et sic sūt correlatiua ⁊ simul nā. ¶ Diuiditur aūt causa in efficientē: materialem: formalem: et finalem: cuiꝰ diuisionis sufficientia sic pōt haberi: qz cā vel est intrinseca vel ē extrinseca. Si intrinseca: hoc ē dupliciter: qz vel dat esse ⁊ sic ē forma: vel ē in potentia ad esse: et sic est materia. Si extrinseca: vel ē prior in intentōne: et sic est finis. vel est prior in executōne: et sic ē efficiēs. ¶ Causa efficiens est a quo primo est motus vt effectus p̄ducatur ī esse: vt domificator mouet et operatur ad hoc vt domus fiat.

¶ Circa quod ē notādū q̃ duplex ē motus: scz realis: seu p̄prie dictus et intentionalis seu metaphoricus: licet autē finis p̄mo moueat motu intentionali efficiens tū mouet motu p̄pe dicto ⁊ reali. Finis enī primo venit in mente agentis: sub ratōe boni appetibilis. Agens autē sic mouet a fine intentionaliter: mouet vero realiter p̄ducendo formam in materia: ⁊ tunc materia huiusmodi formā sustentat. ¶ Locus a causa efficiēte ē habitudo ipius ad suum effectum: ⁊ tenet cōstructīe respectu huiusmōi p̄dicatorū bonū et malum: vt domificator ē bonus ergo domus est bona: vel domificator ē malus: ergo domus est mala. Maxima Cuius causa efficiēs ē bona: ipm̄ quoqz bonum ē. Et debet intelligi de bonitate efficiētis in q̃ntū efficiēs vel artifex: ⁊ nō de bonitate morali vel entitatiua. Artifex enīm moralīer malus seu peccator potest facere bonam domū. Et similiter dz intelligi de bonitate forme effectus ī q̃ntum hmōi. Itē ad hoc req̃ritur q̃ habeat materiā aptam ad forme susceptionē: ⁊ q̃ recte et p̄fecte operetur fm artē. Econuerso autē p̄t argui ab effectu ad causā: vt domus ē bona: ergo domificator est vel fuit bonus. Tenet etiam iste locꝰ a positōne cause ad positionem effectus. Maxima: posita causa efficiente: ponit eius effectus. ¶ Ad cuius euidentiā sciendum q̃ duplex est causa efficiens: scz in actu et in potentia: vt respectu domꝰ domificator ē cā efficiens in potentia: sz domificans ē causa efficiens in actu: hic aūt intelligitur ō causa et effectu ī actu: nō autē de causa et effectu in potentia. qz vt dicit philosophus secūdo phisico. et q̃nto metaphisice: causa in actu et effectus in actu simul sunt et nō sūt: nō autem causa et effectus in potentia. Ō ē intelligendum fm Scotum quinto metaphisice nō de fundamētis cause ⁊ effectus et absolute. nō enī seq̃tur: si fūdamentum cause actu existat q̃ fundamētum effectus existat: sed ē intelligendum de actuali exīntia fundamentorū ⁊ acceptorū sub relatōnibus. Si enīm fundamentum cause in actu existat actualiter sub relatōne cause: tunc etiam fundamentū eius in actu existet actualiter sub relatione effectus: non sic de causa in potētia respectu effectus in potentia. Non enīz oportz si edificator existat actu q̃ existat edificabile: de quo plus videbitur secūdo phisicorum.

Item notandum q̃ eo modo quo agens per motū est in actu effectus: est in actu: dum enī motus est ipsū agens: ñ est causa in actu facti eā vsqz ad vltimū instās. Accipiēdo tū effectū respectū cuiꝰ mouētis ē ī actu il-

effectus est in actu. s. ipm fieri: qz dñ mouet est causa in actu nisi ipius fieri. Sed in vltimo instanti est causa in actu facti esse: et tñc effectus et causa simul sunt ⁊ non sunt in actu. Unde si causa est in actu in fieri simul erit effectus in actu ī fieri: si est causa in actu in facto esse erit simul effectus in actu in facto esse.

Notandum insuper q̃ de eodem modo potest tractari ī diuersis scientijs sub varijs rationibus vt de causis tractatur in metaphisica in quātum sūt principia entiū. in phisica ī quantū sūt principia motus et rerū naturalium. In logica ꝯo inquantū ex habitudine cause ad effectum sumitur loc⁹ dialecticus. et licet effectus sit extra rationem sue cause: iste tamen locus non ē extrinsecus sed intrinsecus: qz ad locuz intrinsecum sufficit q̃ vnus termin⁹ includat alium aliquo mō eēndi in: vt dictum est in p̄cedentibus.

¶ Materia est ex qua cum aliquo aliq̃d fit: qz sez ex materia cum forma sit cōpositum. In q̃ diffinitōne intelligitur causa loco generis. Residuū ꝯo ponitur ad drñtiam aliarum causarꝝ. ex fine enī ⁊ efficiente nō fit totū compositū cū ille cause sint extrinsece. et licet compositō fiat ex forma sicut ex causa intrinseca: nō tamē eodē mō quo dicitur fieri ex materia Fit eñ ex materia tanq̃ ex illo qd̄ supponitur in omni actōe naturali: ⁊ ad qd̄ stat resolutio oñis generatōis ⁊ corruptionis naturalis. Unde ly ex dicit habitudinem p̄mi p̄ncipij intrinseci via generationis. s. ipius materie que ē in potentia ad formam: que licet sit ens in potentia: est tamē ens positiuū et reale ꝓm Sco. 32. di. ij. sen. cum sit per se subiectum generatōis. Unde p̄mo de generatione dicitur q̃ p̄ma materia quam ibi vocat pbus yle est maxime subm̄ generationis et corruptionis.

Circa quod notandum q̃ ens in potentia dicitur dupliciter. Uno modo: vt subiectū potentie. Alio mō id ad qd̄ est potentia. exemplū p̄mi: supficies de albanda. exemplū secūdi: albedo generanda. ¶ Prima potentia dicitur subiectiua. secūda obiectiua: nec iste potentie sē eedem. ¶ Dñt enī segari qd̄ nāq̃ est creabile: puta angelus est ī potentia obiectiua nō subiectiua. Ad ꝓpositū maxia dicitur ens nō in potentia obiectiua sed subiectiua. nō obiectiua dico: vt albedo ātēq̃ fit qz esset simplr nō ens: tū qz ens in potentia obiectiua nō est subiectum transmutationis: sed terminus: sed materia est ī potētia subiectiua eo mō quo supꝛficies est in potentia ad albedinez: ita q̃ materia est ens receptiuū actꝰ substantialis p̄mo et actus accñtal' scdario

Notandū insup q̃ actus pōt sumi dupliciter: vno mō ꝓut distinguit ꝗ potētiā obiectiuā: ꝓm q̃. s. actum et potentiā totū ens diuiditur: ⁊ sic actus nō cōuertitur cū forma. Secūdū hoc eñ oñe qd̄ est extra cām suam ē in actu. Alio mō sumit actus ꝓm qd̄ loquit Arist. septimo meta. ꝓ actu distinguēte formali specifico et recepto: ⁊ sic distinguit cōtra receptiuū siue potentiā subiectiuam. Materia ergo licet sit ens actu entitatiuo: qz sez est aliquid extra suā cām: tamē distinguitur cōtra actum secūdo mō dictum. s. cōtra actum distinguentē formalē et specificam. et ita describitur per ens ī potētia: qz maxime ē receptiuum actus.

Item notandum q̃ licet materia non possit naturaliter esse sine forma: bene tamē p̄t esse supnaturaliter seu p diuinā potētā absq̃ cōtradictione ꝓm Sco. vbi s. Quod sic ꝓbatur: Absolutum distinctum ⁊ p̄ꝰ alio absoluto p̄t esse sine ꝗdictōe sine ipso: materia est absolutū distinctum ⁊ prior forma quacunq̃ substantiali vel accidentali: ergo potest esse sine alio absoluto. Maior est nota: et minor patet. q̃ eī materia sit q̃d absolutū patet qz facit cōpositionem realē ⁊ absolutā. q̃ etiaz sit prior forma saltem ordine nature patet: qz est receptiua forme ⁊ fundamentum eius: de quo magis videbitur p̄mo phi

ficor. ¶ Itē notandū q materia pt sumi dupliciter. vno mō p prima materia de qua dictum est: que ē subiectū generationis et corruptionis: ⁊ de se non includit formam. Alio mō pōt sumi magis large p omni illo quod cōcurrit ad compositionem alterius: et habet rationem potētialis et perfectibilis: ⁊ sic reperitur materia tam in rebus naturalibus q artificialibus: tā corporalibus q spiritualibus: ⁊ sic genus habet rationē materie: ⁊ illa que sūt in genere hoc mō habent materiaz: qz includūt realitatez generis que est potentialis ⁊ pfectibilis p realitatē drñie: vt dcm ē in pcedentibus: Sic etiā materia informata forma impfectior q ordinat ad determinatam formā dicit materia respectu forme pfectioris: respectu cuius est in potētia: et pōt dici materia secūda. Hoc etiā modo materia informata vltima et cōpletiua forma pt dici materia secūda forme accidentalis cuius ē receptiua: et ad quā est in potētia: sicut ferrū est in potentia ad formā cultelli: et hoc mō sumit materia in pposito. Hec aūt ē duplex: qz q̄dam ē pmanēs: que scz remanet in suo effectu sub ppria forma: sicut liguū remāet sub propria forma in forma statue. Alia est que non remanet sub ppria forma: sed de vna forma transit ad aliam: vt farina et aqua in pane: fenū et filix in vitro.

¶ Locus a causa materiali ē habitudo ipius ad suū effectum: ⁊ tenet affirmatiue de esse ad posse ī qualibet materia tā pmanente q trāseūte: vt ferrū est: ergo arma ferrea pūt esse. farina et aqua sunt ergo panis pōt esse. Maxima: posita cā materiali pōt poni eius effectus. Cum enī ipa sit in potētia respectu sui effect⁹ ipa posita pōt effectus ei⁹ poni q̄ntum ē ex pte eius. Et hoc mō pōt argui nō solum a materia ex qua: sz etiā a materia in qua cuiusmōi ē subiectū respectu accidentis: vel a materia circa quā: vt est subiectū vel obiectum respectu scientie vel habitus: vt corpus ē: ergo albū pōt esse: vel scibile ē: ergo scientia pōt esse. Ab effectu aūt materie pmanētis ad ipsam arguit ab esse effectus ad esse cause. Maxima. Posito effectu cause materialis pmanentis ponitur ⁊ materia pmanenēs. Ab effectu ⁊o materie transeūtis ad suam cām arguitur ab esse ad fuisse: vt panis ē: ergo farina et aqua fuerūt. Mō autē arguitur ab esse effectus ad esse talis materie: qz materia transiens non remanet in suo effectu quātum ad suam formam.

Cōtra predicta arguitur sic:

Ligna ⁊ lapides sunt: ergo domus pōt esse posito q non sit edificator. Item nō sequitur: Cultellus ē: ergo ferrum ē. qz cultellus potest fieri ex ligno vl alio metallo: ergo locus ab effectu cause materialis pmanētis nō tenet affirmatiue. Respōdēdo ad pmum dico q ad eē cause materialis nō sequitur possibilitas effectus respectu omniū causaz ei⁹: sz bñ seq̄tur possibilitas effectus q̄ntum ē ex pte materie. Ad secūdū dico q ibi non arguit ab effectu cause material' ad suā causam. qz cultellus ligneus non ē effectus ferri sed bñ seq̄tur: cultellus ferre⁹ est ergo ferz ē.

¶ Forma ē q̄ dat esse rei et eam ꝓseruat in esse: qz via generatōis forma sequitur materiā: ideo p⁹ locū a cā materiali diffiniēdo ipam formā: in q̄ diffinitōe subintelligit causa loco generis. Et ponitur: que dat eē rei ad drñiam materie: q̄ licz sit pncipiū intrinsecū cōpositi: nō tamen dat sibi esse specificum sed forma vt dictum ē: que si sit forma substātialis dat eē sūbale: ⁊ si sit accētal' dat eē accētale Pōitur aūt et cōseruat eā in esse ad differētiā cause efficientis et finalis: q̄ qñqz requiritur tm̄ ad fieri illius rei ⁊ non quantū ad esse. sed forma semp requirit ad esse rei. Et licet prima causa det esse omni creature et eam in esse conseruet: hoc ē extrinsece et effectiue: non intrinsece et formaliter: sicut hic sumitur.

¶ Locus a causa formali ē habitudo ipsius ad suum effectum: ⁊ tenet cōstructi

ne a causa ad effectum: ⁊ ecõuerso: ab effectu ad causã. vt albedo ẽ: ergo album est. Maxima. Posita causa formali ponitur eius effectus: ⁊ ecõuerso. Destructiue sic: Albedo nõ ẽ: ergo album non est. Maxima. Remota causa formali remouetur eius effectus: et econuerso.

¶ Et notandũ q̃ iste maxime sũt ꝓ ne nõ de fundamẽtis absolute ꝓsideratis: sed de fundamentis acceptis sub relatõib⁹ Et ideo de anima separata a corpe nõ seq̃tur: anima est: ergo homo ẽ: qr tũc aiã non stat sub relatõne cause formal'. Hoc idez patet in forma accidẽtali: ꝓtute eĩ diuina posset eẽ albedo sine subiecto: et tunc non sequitur: albedo est: ergo albũ est. qr tũc albedo nõ eẽt causa formalis in actu.

¶ Finis est cuius gratia aliquid fit: qr finis est vltimus in executione: ideo de causa finali post ceteras causas determinat auc. primo ipãm diffiniẽs. ¶ Circa quod sciendũ q̃ finis dupliciter accipiẽ: vno mõ ꝓ respectu duratõnis: vt mors quãdoq̃ dicit finis homĩs: et terminus pestis dicitur finis eius. Et sic nõ sumit in ꝓposito. hoc em̃ mõ finis nõ habz rationem cause. Alio mõ sumitur finis ꝓ illo quod mouet efficiens ad agendum: seu ad quod eius operatio ordinatur: et hoc modo finis est causa: et sic sumit in ꝓposito. Medium autẽ ordinatũ ad talem finem assequẽdũ ẽ effectus eius: sic ꝓtus ordinatur ad beatitudinem. Locus a causa formali est habitudo eius ad suũ effectum: et tenet affirmatiue respectu hoꝝ ꝑdicatoꝝ bonũ et malum: arguendo a causa ad effectum ⁊ ecõuerso: vt beatitudo ẽ bona: ergo ꝓtus ẽ bona. occidere hoĩem ẽ malũ: ergo gladiũ fabricare ad hoc ẽ malum. Maxima. cui⁹ finis bonus est: ipm quoq̃ bonum ẽ: ⁊ cuius finis malus ẽ: ipm quoq̃ malum ẽ.

¶ Contra hoc arguitur sic: nõ sequitur: Dare elemosinam ẽ bonum: ergo furari ꝓpter hoc ẽ bonũ: qr teste aplo: nõ sunt facienda mala vt eueniant bona. licet ꝗ finis sit bonus: tamẽ qõ ad ipm ordinat non ẽ bonum. Respõdeo q̃ illa maxia ẽ intelligenda de illo qõ ordinat ad bonũ finem ꝓm dictamẽ seu iudiclum recte rationis cuiusmodi nõ ẽ furari ꝓpter elemosynam tribuendam. Hoc enĩ nõ pugnit a dictamine recte ratiõis sz erronee.

De loco a generatione.

Generatio est. ⁊c.

Postq̃ auctor determinauit de loco a cã ⁊ effectu: hic ꝓsequitur determiat ō loco a generatione et corruptõne: et ꝑmo diffinit generationẽ di. q̃ generatio ẽ ꝓgressus de non esse ad esse. ¶ Circa quod notandum q̃ generatio hic nõ sumitur stricte ꝓ generatione forme substantial': sed sumitur large ꝓ acquisitione cuiuscũq̃ forme: siue subalis que dicit generatio simpliciter siue accñtalis q̃ dr̃ generatõ ꝓm qd ¶ Locus a generatõe ẽ habitudo generatõis ad genitũ: ⁊ ecõuerso a genito ad generationẽ respectu hoꝝ ꝑdicatoꝝ bonũ ⁊ malũ: vt generatio domus ẽ bona: ergo domus est bona. Generatio furis ẽ mala: ergo fur est malus. Maxia. Cui⁹ generatio ẽ bona: ipm quoq̃ bonũ est. ⁊ cuius gñatio ẽ mala: ipm quoq̃ malũ ẽ. Cui⁹ rõ ẽ: qr gñatio et genitum dicũt vnũ et idẽ eẽ. sz gñatio imptat ipz esse ĩ fieri: qr ꝓm cõmẽtatorẽ: motus est forma fluẽs seu in fieri: genituz ꝓ in eẽ pfecto ⁊ cõpleto. ⁊ iõ si gñatio ẽ bõa bonitate q̃ ẽ ex pte ipius geniti ad qõ terminat optet genitũ eẽ bonũ: ⁊ ecõuerso si genitũ sit bonũ: generatõ erit bona: et si sit malũ: generatio erit mala.

¶ Corruptio ẽ ꝓgressus ab eẽ ad nõ eẽ Et capitur hic progressus pro mutatõe in cõmuni que dicit dependentiã cuiusq̃ forme siue substãtialis siue accñtalis. Locus a corruptõe ẽ habitudo corruptionis ad corruptum. ¶ Circa qõ notandũ q̃ nõ esse rei ẽ oppositũ ipins eẽ rei: ⁊ ideo corruptio q̃ eẽntaliter imptat ñ esse rei ẽ quodãmodo opposita rei q̃ corrũpit. Non sic generatio opponitur rei q̃ generatur: sed gñatio ⁊ genitũ dicunt

vnum et idem esse rei: vt p̃missum est. ⁊ inde est q̃ arguit respectu diuersor̃ p̃dicator̃ a corruptõe ad corruptuz: ⁊ econuerso: licet in loco a generatõne arguat respectu eiusdem p̃dicati. Añ sic arguit in loco a corruptõe. Corruptio antichristi est bona: ergo antichristus est malus Maxima. Cuius corruptio est bona: ipsum quoq̃ malũ est. Vel sic: Corruptio domus est mala: ergo domus est bona. Maxima. Cuius corruptio ē mala: ipm̃ quoq̃ bonum est. Ratio hor̃ patet: q̃ corruptio dicit non esse rei: nõ esse autẽ boni est malũ: ⁊ non esse mali ē bonum. Similiter tenet locus a corrupto ad corruptionem formando eodẽ mõ argumẽta: et maximas transponẽdo termios tãtum. ¶ Sed cõtra p̃dicta arguit sic: nõ sequitur Latro est malus. ergo generatio eius ē mala: q̃ p̃t stare q̃ habuerit p̃fectam generationem: q̃ nõ tenet locus a generato ad generationẽ. Item nõ sequit Corruptio christi fuit bona: q̃ christus fuit malus: q̃ locus a corruptõe ad corruptũ nõ semper tenet. Respondeo ad primũ q̃ accipiẽdo malũ informiter in generatõne et generato: bñ sequitur: vt si latro sit malus in esse moris: sequitur q̃ generatio ei⁹ inq̃ntũ hmõi: siue ĩ q̃ntũ latro fuerit mala. Et sic debẽt sumi bonũ et malũ ad hoc vt hmõi loci valeant. argumentũ aũt p̃cedit de generatione latronis in esse naẽ. ¶ Et si arguatur q̃ generatio naturalis latronis fuerit perfecta et bona in esse moris: q̃ potuit generari a castis ⁊ sanctis parẽtib⁹ Respõdeo q̃ talis nõ generatur a sãctis parẽtibus inq̃ntũ latro: sed inquãtũ animal vel homo. ¶ Ad secundũ dico q̃ licet corruptio christi fuerit bona p̃ accñs siue quo ad nos: nõ tamẽ fuit bona ꝓ̃m se: ⁊ inq̃ntum destructiua christi: ideo ñ fuit bona in ratione corruptõis et p̃ditõnis ad corruptũ. In istis aũt locis debet argui de bonitate et malicia q̃ cõueniũt p̃ se corruptioni et corrupto.

De loco ab vsibus.

Lterius declarat auctor ꝺ loco ab vsibus. Et primo diffinit q̃d sit vsus dicens: q̃ vsus est operatio siue exercitiũ rei. Est nãq̃ vsus opatõ quavtimur aliqua re: vt secare est opatio qua vtimur securi vt instrumẽto: et equitare est opatio qua vtimur equo. Securis autẽ seu eq⁹ dicit res vsitata. Locus ab vsibus ē habitudo vsus ad vsitatũ: et tenet affirmatiue respectu hor̃ p̃dicator̃ bonũ ⁊ malum: vt secare est bonũ: ergo securis est bona. Occidere ē malũ: ergo occisor est malus. Maxima. Cui⁹ vsus bonus est: ipm̃ quoq̃ bonum est. et cuius vsus malus ipm̃ quoq̃ malum ē. Qꝺ non ē intelligendũ de bonitate vel malicia simpliciter: sed p̃ comparationem ad ipsuz vsum: et econuerso põt argui de vsitato ad ipm̃ vsum. ¶ Sed ꝓtra p̃dicta arguitur sic: Non sequitur: vsus legũ est malus ergo leges sũt male: q̃ añs p̃t eẽ verum ⁊ cõsequẽs falsũ. Potest eñ aliq̃s male vti legibus: vt puertẽdo iusticiam ⁊ opprimendo pauꝑes. Item p̃t aliq̃s male vti pane: vt si vtatur pane ad pcutiendũ ⁊ tamẽ nõ sequit q̃ panis sit malus.

Item videt q̃ iste locus nõ differat a loco cause finalis: q̃ finis est illꝺ ad quod res ordinatur: sed vsus ē hmõi respectu rei vsitate: vt equus ordinatur ad equitandũ: ergo locus ab vsibus et locus a causa finali erunt idem. Respõdẽdo ad primũ dico q̃ vsus ad quẽ sũt leges ordinate ē bonus: sicut et ipe leges. Sunt enĩ ordinate ad pacem ⁊ iusticiã ꝓseruãdam. Si ꝓ aliq̃s vtatur ipsis pueris: nõ vtitur ipis ad illud ad qꝺ sũt institute. vñ talis magꝭ dicit abuti legibus q̃ vti. Ad aliquid idẽ dicẽdũ ē de vsu panis. Ad aliꝺ dico q̃ licet vsus possit habere rationẽ finis: vt dcñ est ĩ p̃cedeñ. isti tamẽ loci sũt distincti. Non eñ ē incõueniẽs sup eandẽ rem diuersos locos fũdari ꝓm diuersas habitudines ibi consideratas: vñ ipa opatio ꝓm q̃ res vsitã est ad ipam ordinata poterit fundare locum a causa finali: ꝓm ꝓ q̃ est p̃ vtẽtẽ

exercitata fundabit locum ab vsibus.

De loco a cõiter accidẽtalibus.

Inde determinat auctor de loco a cõiter accidentalibus. Talia vero sũt duplicia: quedã enim aliqũ se ꝓsequũtur: aliqũ non: vt comptus et comptus et adulter. Nõ enim omnes compti sunt adulteri: ⁊ ab his nõ sumitur locus dialecticus: sed sophisticus. Alia vero sũt: quorũ vnũ necessario cõsequitur alium: licet nõ econuerso: vt delinquere et penitere: et ab his arguit affirmatiue a posteriori ad prius: vt penitet: ergo delinq̃t. Maxima. Si cõiter accidẽtiũ posterius inest: et ꝑ̃us inest. Negatiue aũt arguit a priori ad posterius: vt nõ delinquit: ergo non penitebit. Maxima: Si cõiter accẽtium prius nõ inest: nec posterius. ¶ Cõtra hoc sic arguitur: christus nõ delinquit: ⁊ tamẽ penituit: cũ pctã nostra in corpe suo portauit sup lignũ. Penitere enim ẽ penã tenere: ergo in his non valet argumẽtum negatiue. Itẽ deũ pẽituit hominẽ fecisse: vt habetur in li. genes: ⁊ tamẽ ds nõ delinquit: ergo in his nõ valet argumẽtũ: a posteriori affirmatiue. Respondeo ad argumẽta: Ad ꝑmũ dico q̃ licet christ⁹ penã peccatorũ nostrorũ portauerit: non tamẽ penituit ꝓpe loquẽdo. Penitentia enim ꝓpe ẽ dolor volũtarie assumpt⁹ ꝑ peccato a se cõmisso. Dicit tamẽ aliquis penitentiã agere ꝑ delicto alterius extenso nomĩe penitẽtie. Ad secũdũ dico q̃ vbi ẽ locutõ metaphorica. Dicim⁹ enim deũ penituisse: qr ad modũ penitentis se habuit delendo opus qõ fecerat.

De locis extrinsecis.

Sequitur de locis extrinsecis. ⁊c. Post q̃ auc. determiauit in ꝑcedentib⁹ de locis intrinsecis: hic ꝓsequenter determinat de locis extrinsecis. Est aũt loc⁹ extrinsecus: qñ terminus inferẽs est extra eẽntiã termini illati. Et diuiditur ꝑ locum ab oppositis a maiori: a minori: a simili: a ꝓportione: a transumptõe: ab auctoritate. Locus ab oppositis est habitudo vnius oppositorũ ad reliquũ. Et diuidit ꝓm quattuor spẽs oppõis. s. oppositionẽ relatiuã: cõtrariã: ꝑuatã: et contradictoriã: de quibus nota ea que dicta sunt in postꝑdicamẽtis. Circa relatiue opposita sciendum q̃ alius ẽ locus a relatiuis: alius a relatiue oppositis. Loc⁹ a relatiuis attẽditur ꝓm habitudinẽ corũ relatiuorũ adinuicẽ: qr vicz posita se ponũt: et perempta se perimũt: vt dictũ est in ꝑdicamẽto ad aliq̃d: vt si pater est: filius ẽ. si pater nõ est: filius nõ est: ⁊ ecõuerso. Locus vero a relatiue oppositis attendit ꝓm repugnãtiã quã habẽt ad eẽ ꝑ eodẽ respectu eiusdẽ: vt si sortes ẽ pater platonis: sequitur q̃ nõ est filius eius. Maxima: Posito vno relatiue oppositorũ in vno subiecto ab eodem remouet reliquũ. Iũ relatiue opposita se excludũt mutuo respectu eiusdem.

Sed contra predicta arguit

sic: ãs et cõsequẽs sũt relatiua inter se: cũ in omni loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: ergo omnis locus ẽ a relatiuis. Nõ ergo debet locus iste distingui ab alijs locis. Item nõ sequit: sortes ẽ pater homĩs: ergo nõ ẽ filius homĩs: ⁊ tamẽ arguitur ibi a relatiue oppositis. Respõdeo ad primũ: q̃ licet in omni loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: nõ tamẽ termini substracti sũt essentialiter relatiui: qõ requiritur ad istum locum. ¶ Ad secũdum dico q̃ ibi nõ arguit a relatiue oppositis: qr sortes nõ dicitur pater et filius respectu eiusdẽ: sed respectu diuersorũ.

Contrariorũ quedã sunt mediata: ⁊ quedã inmediata.

Cõtraria mediata sũt illa inter que cadit aliqua forma media eiusdẽ generis que pticipat vtrunq̃ extremũ: vt albũ et nigrũ: inter que cadũt rubeũ: viride: croceum: ⁊ alij medij colores. Inmediata aũt dicũtur illa inter que nõ cadit mediũ ꝓm formam: bũ tũ cadit mediũ ꝓm subiectũ: qõ dicit

mediũ p abnegationem vtriusq̃: vt sanum et egrum: lignũ eñ nec ē sanũ nec egrum. Locus a cõtrarijs est habitudo vnius cõtrariorꝫ ad reliquuz: ⁊ tenet affirmatiue. ſ. a positõe vnius ad remotionẽ alterius: tam in cõtrarijs mediatis q̃ inmediatis: vt sortes ē albus: g̃ nõ ē niger: sortes est sanus: ergo nõ est eger. Maxima: posito vno cõtrariorꝫ ī aliquo subiecto: ab eodẽ remouet reliquuz: qõ patet: qz cõtraria sũt forme maxime distãtes que vicissim insũt: ⁊ mutuo se expellunt: vt patuit in postpdicamentis. In ꝓtrarijs aũt īmediatis tenet destructiue: scz a negatõe vnius de aliquo subiecto ad positõnem alterius: vt sortes ñ est sanus: ergo ē eger. Maxima: Remoto vno cõtrariorꝫ īmediatorꝫ ponit reliquum. Ad hoc aũt duo requirũtur: primo cõstantia subiecti: q̃ vicz subiectum sit in rerũ natura. Et ideo nõ sequit: antichristus nõ est sanus: g̃ est eger. Secũdo requiritur q̃ arguat respectu subiecti determinati: qõ vicz sit aptum recipe hmõi ꝓtraria. ⁊ ideo nõ sequit: lignũ nõ est sanum: ergo ē egrum: qz lignũ nõ est subiectũ aptũ natũ ad susceptionẽ sanitatis vel egritudinis. ¶ Sed cõtra pdicta arguit de scuto cuius medietas ē alba: et medietas nigra: qz nõ sequitur: hoc scutũ est albũ: ergo nõ est nigrum: ergo locus a cõtrarijs nõ tenet affirmatiue. Respõdeo q̃ añs est falsum: qz tale scutũ nõ est simpliciter album nec simpliciter nigrũ: sed tũ scõm quid.

¶ Deinde determinat auctor de ꝑuatiue oppositis quorꝫ vnũ dicit negationez alterius in subiecto apto ad talez formã ¶ Circa quod notandũ: q̃ duplex est ꝑuatio: q̃dã pfecta: alia impfecta. Priuatio pfecta siue ꝓpe sumpta est que ꝑuat habitum seu formam: ⁊ tollit ꝑncipium primum eius: vt cecitas que priuat visum: et tollit debitam dispõem oculi ad videndum. De ista intelligit dictũ aris. in ꝑdicamẽtis q̃ a priuatõe in habitum imponibilis est regressus. Alia ē priuatio magis large sumpta: que licz priuet habitũ: nõ tamẽ eiꝰ principiũ corrumpit vt quies est priuatio motus: et tenebra ē priuatio lucis: ⁊ ignorantia scientie: Et ab hac bñ ē possibilis regressus ad habitũ seu formã quam priuat. ¶ Locus a priuatiue oppositis ē habitudo priuationis ad habitũ: et ecõuerso. ⁊ tenet affirmatiue: scz a positõe vnius ad negationẽ alterius: vt sortes est videns: ergo ñ est cecus: vl̃ est cecus: ergo ñ est videns. Maxima: Posito vno priuatiue oppositorꝫ remouet reliquũ. Negatiue vero nõ tenet nisi cũ cõstantia subiecti ⁊ tempore determinato a natura. Añ nõ sequit: Antichristus nõ est videns: ergo ē cecꝰ. qz antichristus nondũ est. Itẽ nõ sequit Catulus añ nonũ diem nõ ē videns: g̃ est cecus: qz nõ habz tempus determinatũ a natura ad videndũ. Item nõ sequitur Lapis nõ est videns: ergo est cecus. qz cecitas dicit carẽtiã visus ī subiecto apto nato cuiusmõi nõ ē lapis. Non valet etiã argumẽtũ a negatõne actus ad positionem ꝑuatõis qñ priuatio dicit nõ solũ negationẽ actus: sed etiã corruptõnẽ principij ipius: et ideo de illo q̃ dormit vel claudit oculos nõ sequit: iste nõ videt actu: ergo est cecus.

¶ Consequẽter auctor agit de ꝓtradictione ipam diffiniẽdo sic: Cõtradictio est oppositio: cuius scõm se nõ est dare medium.

Circa quod notandum q̃ carere medio aliter conuenit contrarijs inmediatis vel priuatiue oppositis aliter cõtradictorijs. Contraria inmediata licet non habeant medium scõm se siue scõm formam: habent tamen medium per accidens siue scõm subiectum: vt lapis nec est sanus nec eger. Contradictoria vero nullo modo habent medium. probatur: qmia quando aliquid per se inest alicui: cuius oppositum sibi non conuenit: nec per se nec per accidens. Sed carere medio inest contradictioni per se: vt patet ex eius diffinitione: ergo nullo modo sibi conuenit habere medium. Est autem

duplex contradictio: scilicet ꝓpositionũ et terminorum: De prima dictum est in primo tractatu: de secunda vero dictum est in postpredicamentis. Termin⁹ enĩ sumptus cum negatione: et sumptus sine negatione contradicunt: vt homo et non homo. Unde de quolibet verum ẽ dicere ꝙ est homo vel non homo: vt ibi fuit declaratum.

¶ Locus a cõtradictorijs est habitudo vnius contradictorij ad reliquum: ⁊ potest sumi scõm vtranq; contradictionez. Sed in contradictione propositionum debet argui respectu horum predicatorum verum et falsum: vt sortem currere est verum: ergo sortem non currere est falsum. Maxima: Si vnuz contradictoriorum est verum: reliquum est falsum. In contradictione vero terminorum debet argui ab affirmatione vnius ad negationem alterius: vt sortes est homo: ergo sortes non est non homo. ¶ Et notandum ꝙ Aristotiles in tertio topicoꝝ ponit duas consequentias circa opposita: quarum vna dicitur consequẽtia econtrario: alia vero consequentia in proposito. Consequentia econtrario est quando ex opposito consequẽtis infertur oppositum antecedentis: vt si est homo: est animal: sed non est animal: ergo non est homo. Consequentia autem in proposito est ex qua ex eo ꝙ aliquod p̃dicatum affirmatur de aliquo subiecto oppositum predicati affirmatur de opposito subiecti: vt iusticia est virtus: ergo iniusticia est vitium. Si enim oppositum in opposito: et propositum in proposito: hoc est: si oppositum vitij insit opposito iniusticie: vitium inerit iniusticie.

Sed contra hoc arguitur et videtur ꝙ inter contradictoria sit medium: quia ibi est contradictio media: ꝯ ⁊c. Respondeo ꝙ licet inter contradictoria sit contradictio vel relatio ratõnis media: ⁊ sic sit ibi medium scõm rationẽ non tamen ꝥm rem. Ipsa etiam relatio rationis non sic mediat inter contradictoria quin de illa dicatur altera pars contradictionis: et non ambe partes simul: est enim ens vel non ens.

¶ Alterius determinat auctor de loco a disparatis. Sũt autem disparata illa que sic habent rationes separatas ꝙ de inuicem non possunt verificari: vt homo ⁊ asinus. quantitas et albedo: licet autem talia possent reduci ad aliquam oppositionum predictarum sub nulla tamen earum per se et formaliter includũtur. ¶ Locus a dispatis est habitudo vnius dispatorum ad reliquum: ⁊ tenet affirmatiue: vt Sortes est homo: ergo si est asinus. Maxima: De quocunq; dicitur vnum dispatorum: ab eo remouetur reliquum. Non tenet autem negatiue: non enim sequitur: non est homo: ergo est asinus. Accidentia etiam in concreto cum de seinuicem verificentur nõ sũt dispata: vt album est quantum: sed bũ ĩ abstracto. Albedo enĩ nõ est quãtitas.

¶ Deinde determinat auctor de loco a maiori. Est autem maius illud qõ supponitur alteri in potẽtia vel virtute. minus vero quod supponitur ei.

¶ Locus a maiori ẽ habitudo maioris ad minus: et tenet negatiue: vt si rex nõ potest debellare castrum: ergo nec miles. Maxima: Si illud quod magis videtur inesse et non inest: nec illud quod minus.

¶ Locus a minori est habitudo minoris ad maius: ⁊ tenet cõstructiue: vt miles potest debellare castruz: ergo ⁊ rex. Maxima: Si illud quod minus videt inesse inest. et illud quod magis.

Sed contra hunc locũ arguitur sic: Episcopus nõ potest ducere vxorem: ergo nec rusticus: ⁊ tamen arguit a maiori ad minus negatiue. Respõdeo ꝙ licet episcopus sit maioris potestatis ꝯ rusticus: tamen illud predicatum ducere vxorez nõ magis videtur inesse episcopo ꝯ rustico: imo sibi repugnat. In hoc autẽ loco non debet argui a maiori ad minus absolute: sed debet argui respectu predicati: quod magis videt inesse vni ꝯ alteri.

¶ Consequẽter determinat auctor ꝺ loco a simili. Locus a simili est habitudo vnius similis ad reliquũ: ⁊ tenꝫ affirmatiue et negatiue. Affirmatiue sic. Sicut risibile inest homĩ: ita hinibile equo: ſꝫ risibile ē ꝓprium homĩs: ergo hinibile equi. Maxima. Si vnũ similiũ inest: et reliquum: vel de similibus idē est iudicium. Negatiue sic. Sicut risibile est hominis: ita hinibile equi: ſꝫ risibile non ē accñs homĩs: ergo nec hinibile equi'. Maxima: Si vnuꝫ similiũ nõ inest: nec reliquũ. Et debet argui ꝑ hũc locũ de similibus inquãtũ sũt similia: et nõ inq̃ntum sũt dissimilia. ¶ Sed cõtra arguit sic: In loco dialectico inferẽs debet esse notius illato: sed vnũ simile nõ est notius altero: ergo locus a simili nõ ē locus dialecticus. maior ē nota. minor ꝑbat: qꝛ similia sũt relatiua q̃ sunt simul natura. Respõdeo q̃ simile ꝑt capi duplicit vel formaliter ꝑ relatõe similitudĩs: vl fundamẽtaliter. ꝓmo mõ vnũ simile nõ est notius altero: qꝛ similia sunt relatiua equiparãtie. Secũdo mõ vnum ē notꝰ inesse alicui subiecto q̃ aliud alteri: sic notius ē risibile inesse homĩ q̃ hinibile equo: et hoc mõ sumit locus a simili: ſcꝫ ꝑ fũdamẽto qõ denomĩatur a relatõne similitudĩs. Primo aũt mõ arguendo a simili fm relationẽ similitudĩs est locus a relatiuis: vt sortes ē similis platoni: ergo plato est similis sorti.

¶ Insup determiat auctor de loco a ꝓportione dicens q̃ ꝓportio est rerũ differẽtiũ similꝫ habitudo. ¶ Circa qõ notandum q̃ ꝓportio ꝓpe ē habitudo vnius quãtitatis ad aliã. ⁊ hec est duplex: ſcꝫ equalitatis: cum ſcꝫ numerus equal' comparatur numero eq̃li: vt duo ad duo. Alia est ꝓportio inequalitatis: cum ſcꝫ numeri sũt inequales. Aũ aliq̃ numerus maior continet minorẽ bis: vt se habent quattuor ad duo: et sic est ꝓportio dupla. aliq̃ continet ĩpm ter: vt ſex ad duo: et sic ē ꝓportio tripla. aliq̃ ꝯo q̃ter: et sic ē ꝓportio quadrupla: ⁊ sic ĩ infinitũ: aliq̃ ꝯo numerus maior cõtinet totum minorẽ numerũ ⁊ aliquã ꝑtẽ eiꝰ ⁊ hoc fit multis mõis. Si eñ totũ cõtineat ⁊ mediã ꝑtẽ eius dicit ꝓportio sexquialtera: vt tria ad duo. Si aũt cõtineat totũ et terciã ꝑtem eius dicit sexq̃tertia: sicut quattuor ad tria. Si ꝯo totum et quartã ꝑtem cõtineat dicit sexq̃quarta: vt quinq̃ ad quattuor: ⁊ sic deinceps: de quo ꝓamplius als videbitur. Proportio aũt fundatur sup ꝓportiones: est eñ vt dicit Euclides quĩto geometrie similitudo ꝓportionũ: et hoc dupliciter: quia vel fm identitatem excessus vl fm idẽtitatem ꝓportionis. si sit idẽtitas vl equalitas excessus dicit ꝓportionabilitas arismetrica: vt sicut se habẽt sex a q̃tuor: ita octo ad sex. Sicut eñ sex excedũt quattuor in duabus vnitatibus: sic octo sex. Si aũt sit equalitas ꝓportõis: sic dicit ꝓportionalitas geometrica eo q̃ maxime valet ad geometricas mẽsuras. Geometre enĩ fm eandẽ mensuraꝫ ꝓportionẽ mẽsurãt: vt sicut sex se habet ad quattuor: sic duodecim ad octo. Sic enĩ sex ad quattuor ē ꝓportio sexq̃alterа: sic duodecim ad octo. Est ergo ibi essentialitas vel identitas ꝓportõis: non tamẽ excessus: plus. n. xij. excedit. viij. q̃ sex quattuor. Sicut aũt sumitur proportio in numeris: sic suo mõ ꝑt sumi in magnitudinibus. ¶ Notandũ insup q̃ ꝓportio aliq̃ sumit a doctoribus ꝑ habitudine rerũ eiusdẽ generis que ĩ quadam cõmẽsuratõne ꝓsistit fm quam excessum aliquotiens sumptũ reddit excedẽs. Proportionalitas ꝯo ꝑ simili habitudine rerum alterius generis. Sepe tamẽ vnũ sumitur ꝑ reliquo. Unde ꝓportio large põt sumi ꝑ quacunq̃ habitudĩe: vbi etiã ē cõueniẽtia fm analogiam. Locus a ꝓportõne ē habitudo vnius ꝓportionabiliũ ad reliquuꝫ: vt sicut se habẽt q̃ttuor ad duo: ita sex ad tria. sed quattuor ad duo ē ꝓportio dupla: q̃ sex ad tria ē proportio tripla. Maxima De ꝓportionabilibus idem est iudiciũ. Et ꝑ hunc locum põt argui a trãsmutã ꝓportione: qꝛ fm Euclidem: Si alique

quãtitates ꝓportionabiles fuerũt ꝑmutate ꝓportionabiles erũt: vt sicut se habẽt quattuor ad duo: ita sex ad tria: igiẽ compando primũ ad tertium: et secũdũ ad quartum: sicut se habẽt quattuor ad sex: sic et ad tria: sed quattuor ad sex est ꝓportõ sexqualtera: ergo duo ad tria erit ꝓportio sexquialtera. Differt aũt locus iste a loco a simili: qꝛ similitudo ꝓpe dicit cõueniẽtiã in qualitate. Est eñ similitudo rerũ ꝓprãtiũ eadẽ q̃litas: licet possz extendi ad qualitatẽ eẽntialẽ. Cũ ꝗ auc. q̃ in loco a simili accipiẽ compatõ ꝗm similitudinẽ inherentiũ. Inherẽtia enim ꝓprie reꝑitur in accñtalibus: licz large extẽdat ad q̃litates substãtiales. Inẽ accidẽtia aũt sensibilior ẽ qualitas: ꝯ magis ꝓcipit ipam inherere. ꝓportio autẽ dicit compationẽ quãtitatũ: ⁊ large extendit ad similẽ habitudinẽ quarũcũq̃ rerũ: vbi etiã nulla ẽ cõuenientia in q̃litate eẽntiali vel accñtali: sz tñ ꝗm analogiam.

¶ Alterius determiat auctor de loco a transumptone. Est aũt duplex transũptio: Quedã est qñ vna dictio vel oratio significans vnũ transumit ad significandũ aliũ ꝓpter sl̃itudinẽ in eis reptã: vt ridere: qꝗ significat risum ꝓ os emittẽ trãsumit ad florem; qꝛ vtrũq̃ ẽ gaudiosũ: et ista trãsumptio ꝑtinet ad sophisticũ. Alia ẽ trãsumptio qñ nomẽ magis noti sumit ꝓ noie min⁹ noto: vt si ponatur sapiẽs ꝓ philosopho: ⁊ ista ꝑtinz ad dialecticũ. Locus a trãsũptõe est habitudo nomis magis noti ad nomen minus notũ: ⁊ tenet affirmatiue et negatiue: vt sapiẽs currit: ergo pbus currit. Maxia Quicqd cõuenit alicui sub noie magis noto: cõuenit ei sub nomẽ minus noto. Et differt locus iste a loco a nomis intẽptatione: qꝛ ibi accipit diffinitõ nomis: hic aũt nomẽ magis notũ ꝓ min⁹ noto.

¶ Circa qꝗ notandũ q̃ ꝗm aliquos iste locus est idẽ cũ loco a nomis interptatione: qꝛ trãsumptio ⁊ transũptũ eãdẽ rez imptãt: sicut interptatio ⁊ interptatum. Alij vero sequẽtes auc. distinguũt locuz istum ab illo: qꝛ in loco a nomis interptatione sumit diffinitio nomis q̃ cõuertitur cũ interptato. In hoc aũt loco nomẽ magis notũ sumit ꝓ nomie min⁹ noto: siue imptẽt eãdẽ rem ꝓuertibilr siue ñ.

¶ Demũ determiat auctor ꝗ loco ab auctoritate. Est aũt auctoritas iudiciũ sapientis vel expti in sua arte: vñ auctoris iudicio denotat locus iste. Nocꝰ ab auctoritate ẽ habitudo auctoritatis ad illꝗ qꝗ ꝑ eã ꝓbatur. et tenet affirmatiue: vt pbus dicit celũ esse volubile: ergo ẽ volubile. Maxima: Quilibet expto in sua scientia credendũ ẽ. Qꝗ ẽ intelligẽduz de his q̃ dicũtur ab expto inq̃ntũ expt⁹ Et ideo nõ seqũtur: Aristo. dicit mõm ñ incepisse: q̃ mũd⁹ nõ incepit. Nõ enim Aristo. fuit exptus in omnibus dictis suis. Iste aũt locus nõ tenet negatiue. vñ nõ seqũtur: Aristo. nõ dicit esse decem orbes celestes: ergo nõ sunt. De hoc dicit frater Ockam q̃ locus ab auctoritate ẽ debilis nisi arguatur ab auctoritate illius qui fallere nec falli potest. Et ideo ñ sequitur: Aristotiles dicit hoc: ergo est verum: qꝛ ipe decipi potuit. Nec sequit Astrologus dicit sic: ergo ita ẽ. qꝛ quilibet astrologus decipi et decipe potuit. Multi etiã putãtur experti qui nõ sunt: ⁊ licet habeãt memoriam eoꝝ que viderunt vel audierũt: de his tamẽ certũ iudicium non habẽt. Multi nanq̃ memoria vigentes habent iudicium valde debile: verumtamẽ qui experti cõmuniter reputantur cum reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eorum non spernantur nec reprobentur: nec negẽtur anteqũ cõstiterit q̃ sint dissona veritati: sed suspensa teneat sententia: siue sint dicta antiquorum: siue modernorum.

Equitur de locis med. js. ⁊c.

Postq̃ auctor determiauit ꝗ locis extrinsecis: hic cõsequẽter determiat de locis medijs.

Prius aũt auctor determiat de locis extrinsecis q̃ medijs: qꝛ intrinsecum et extrinsecum opponuntur. Oppposita autem iuxta se posita magis elu-

cescũt. Quid aũt sit locus medicus dictũ ē ꝓius: et diuiditur ꝑ locũ a cõiugatis: a casibus: et a diuisione. Coniugata sunt abstractum et cõcretum. Abstractũ vo dicit principale: et cõcretũ dicit sũptum qz sumit ab alio: vt album ab albedine. Que dicũtur cõiugata ꝓpter connexionem quã habẽt adinuicem. Significãt eñ licet alio mõ. qz ꝓcretũ significat formam cũ cadẽtia siue inherẽtia ad subiectũ: absolutũ vo sine tali cadẽtia. ¶ Locus a cõiugatis tenet affirmatiue: vt albedo ē color: ergo album ē coloratum. Maxima: si abstractum dicatur de abstracto: et concretuz de cõcreto ⁊ ecõuerso. ¶ Circa qõ notandũ q̃ hec ñ habet veritatẽ in concretis de genere substantie. Uñ nõ seq̃tur: hõ ē animal: ergo humanitas ē animalitas. Itẽ nõ tenet iste locus nisi in p̃dicamẽtis ꝑ se. Unde non sequitur: album ē quãtum: ergo albedo est quantitas. Notandũ insuper q̃ abstractũ põt dupliciter considerari. vno mõ vt informat suuz subiectũ. ⁊ dat ei esse: et sic ab abstracto ad concretum ē locus a causa formali ad suuz effectum. Alio mõ inquantũ ꝑtinet cõuenit cũ ipso: et partim differt: ⁊ sic sumit ab eis locus a cõiugatis. Casus dicũtur ꝓcretuz cum aduerbio: q̃ dicuntur casus: qz cadunt ab abstracto: vt bonum et bñ a bonitate: licet aũt in coniugatis vnum cadat ab alio: nõ tamẽ ambo a tertio. Locus a casibus ē habitudo vnius casuum ad reliquũ: vt iustuz est bonum: ꝗ quod iustum fit bene fit. Maxima. Si concretum asseratur de concreto: et aduerbiuz de aduerbio.

Disputationum alia fit ꝑ negationẽ: vt sortes aut ē homo: aut non homo. Alia fit ꝑ affirmationem: et hec fit tribus modis per se: et tribus modis per accidens. Primus modus per se ē diuisio generis in suas species vel differentias: vt animalium aliud rationale: aliud irrationale. vel animaliuz aliõ hõ aliud brutum. Secundus ē diuisio totꝰ integralis in suas partes. vt domꝰ alia pars est tectum alia fundamtũ. ⁊c. Tertius est nomis in significatões: vt canis alius latrabilis alius piscis marinꝰ: alius sydus celeste. Et notãdum q̃ licz significata accidant voci fm se cõsiderate vt ē quedã qualitas. de tertia specie q̃litatis continẽtur tñ ꝑ se sub ea inq̃ntuz est significatiua.

Disputatio etiã ꝑ accñs ē triplex: q̃dazeñ ē subiecti in accñtia: vt animaliũ: aliud sanum: aliud egrum. Secũda ē accidentis in substantia: vt sanoꝝ aliud hõ: aliud brutum. Tercia ē accñtis ī accidẽtia. vt sanoꝝ aliud ē albũ: aliud ē nigꝝ. Et oꝝ hec diuisio ꝑ accñs: qz mẽbra diuidentia accidunt diuiso: nec ꝑ se continentur sub eo. Locus a diuisione ē habitudo vnius diuidentiũ ad reliquũ. et tenet affirmatiue et negatiue qñ diuisio fit ꝑ duo membra inmediata: vt hõ est animal rationale vel irrationale. sed est animal rationale ergo nõ ē irrationale. Sortes ē homo vel non homo: sed non est nõ homo ergo ē homo. Maxima: posito vno cũdiuidẽtiũ inmediatoꝝ in aliquo subiecto ab eodẽ remouet reliquũ. ⁊ remoto vno ponit reliquum. Et hꝰ hz vitatem qñ vnũ diuidẽtiũ asserit vel negatur de aliquo cõtento sub diuiso. ⁊ iõ nõ sequitur. Lapis nõ est animal rationale: ergo ē irrationale: qz lapis nõ continetur sub animali. In diuisione autez que ꝑtinet plura mẽbra bene arguit affirmatiue sed nõ tenet negatiue nisi a negatione sufficienti terminorum ad positionem vnius. vt sortes nec est albꝰ nec rubeus nec viridus. et sic de alijs medijs coloribus: ergo est niger. Et notãduz q̃ membra diuidentia alicuius diuisionis possunt dupliciter considerari. vnoꝰ fm rationes ꝓprias eorum: et sic sunt opposita vel disparata. Et ab ipsis sumit locus extrinsecus. Alio modo considerantur inquãtum partim conueniũt cuz diuiso et partim differunt. ⁊ sic faciũt locum a diuisione.

¶ Expliciunt loci dialectici.

Incipiūt fallacie. Yllogismorum. ꝛc.

Postq̃ auctor determinauit in p̃cedētibus de syllogismo dialectico: hic cōsequēter determinat de syllogismo sophistico. Ad cuius euidentiam diuidit syllogismum in demonstratiuum dialecticuz et sophisticum. Syllogismus demonstratiuus ē qui ex primis veris ē syllogizatus: aut ex talibus que per aliqua prima et vera principium sue cognitionis sumpserūt. demonstratio enī aliquādo fit ex principijs simpliciter primis que cognoscunt cognitis terminis ita q̃ cognitio eorum non dependet ex alijs prioribus: ⁊ quo ad hoc syllogismus demonstratiuus dicitur esse syllogizatus ex primis veris. aliquando vero demonstratio fit ex p̃ncipijs que non sunt simpliciter p̃ncipia respectu aliquorum: sunt tamē conclusiones respectu principiorum primoꝝ: vt dictum est secūdo capitulo de locis dialecticis. ⁊ quo ad hoc dicit aut ex talib⁹ que per aliqua p̃ma et vera p̃ncipiū sue cognitionis sumpserūt. Talia enī licet non sint simpliciter prima: tamen euidēter possunt demonstrari ex primis principijs. Notādū aūt q̃ in demōstratione propter quid et potissima diffinitio subiecti ē medium ad probandum passionē de subiecto. Et ideo de tali dicit Arist. primo posteriorum q̃ augentur demonstrationes non per media sed in post assumendo et in latus. Cum enim vnius rei sit tantum vna diffinitio quiditatiua nō poterit in tali demōstratione eadem passio ꝓbari de subiecto p̃ plura media Et ideo demōstratōes nō augent seu ñ multiplicātur p̃ media: sed in post assumendo bene multiplicantur: videlicz sumendo sub minori extremitate: vt si arguatur sic: Omnis substantia corpea animata sensibilis ē cognotabilis. Omne animal est substantia corporea animata sensibilis: ergo omne animal ē egrotabile Et tūc p̃t multiplicari hec demonstratō sumendo sub animali aliquod inferius sic arguendo Omne animal est egrotabile: omnis homo ē animal: ergo omnis homo est egrotabilis. Potest etiā multiplicari in latus assumendo vicz plures species contentas sub animali: vt equus est animal: ergo equus ē egrotabilis: et sic de alijs. Per syllogismuz aūt demōstratiuum generatur in nobis scientia. Demōstratio enī ē syllogismus faciēs scire. Hoc autē non intelligitur de scientia cōmuniter sumpta: que ē apprehensio veritatis qualitercunq̃ se habentis: sed de scientia proprie sumpta: que fm Sco. in prologo p̃. sen. est cognitō certa absq̃ deceptione vel dubitatōne. de cognito necessario causata a causa euidēte per discursum syllogisticum. hoc apparet ex diffinitione scire primo posteriorum: vbi dicit q̃ scire opinamur vnum quodq̃ simpliciter et non sophistico mō qui est secūdum accidens cū causam arbitramur cognoscere propter quā res ē ⁊ quoniam illius rei est causa ⁊ nō est cōtingere alr se habere: vbi per illō quod dicitur et nō sophistico modo q̃ ē fm accidens: excluditur omnis incertitudo et cognitio apparens et fm quid. Per hoc aūt q̃ dicit arbitramur cognoscere causam rei designatur noticia euidens p̃ncipiorum. Per hoc autē q̃ dicitur ⁊ q̃niā illi⁹ est causa denotat applicatō p̃ncipioꝝ ad ꝛclusōes p̃ discursū syllogisticū. Per hoc āt q̃ dicit: nō ꝓtingit alr se hr̄e notat necessitas ꝛclusōis: vbi est necessaria ꝛnexio p̃dicati ad subm̃: ⁊ sic est īmutabil' ꝛitatis quātū ad eē q̃ditatiuū ⁊ specificū q̃ abstrahit ab exñtia q̃ ō se ē variabil'. ex q̃ infert pbs q̃ demonstratio p̃ quā gnat scia ē ex p̃mis īmediatis p̃orib⁹ notiorib⁹ causisq̃ ꝛclusōis Per p̃ma ītelligit p̃ncipia q̃ sūt inmediata: et ꝓpōes p̃ se notas non indigētes p̃ aliō ꝓbari: q̃ sūt p̃ores nā ⁊ notiores ipa ꝛclusōe cū depēdeat ab ipsis.

Syllogism⁹ dialectic⁹ ē q̃ ex ꝓbabilib⁹ est syllogisat⁹. Sūt aūt ꝓbabilia q̃ videtur omnib⁹ aut plib⁹ aut sapiētib⁹. Aliq̃ nāq̃ apparēt ꝛa omib⁹: vt q̃ omis mr̄ diligit filiū. aliq̃ ꝛo ñ omib⁹ sz plib⁹: vt q̃ om

nis homo desiderat scire. Alia vo sapientibus solũ: vt q̃ sol sit maior tota terra. Per syllogismum autẽ dialecticum generatur opinio qua quis adheret alicui parti contradictionis cum formidine de opposito: et licet iste syllogismus aliquãdo pcedat ex necessarijs sicut demõstrationis: non tamẽ ex euidenter notis.

¶ Syllogismus sophisticus est q̃ apparet esse syllogismus: et nõ est. vel qui ẽ syllogismus: sed non ẽ conueniens rei. In hac diffinitione ponuntur due ptes Prima ẽ q̃ syllogismus sophisticus apparet esse syllogismus et non est. In q̃ denotatur syllogismus peccãs ĩ forma. Talis enĩ non ẽ syllogismus: qz in ipo non seruatur forma syllogistica ꝓm debitum modum et figuram: vt homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species. Secũda pars huius diffinitõis est q̃ syllogismus sophisticus ẽ qui est syllogismus: sed non conueniens rei.

In quo tangitur syllogismus peccans in materia quãdo vicz aliqua p̃missaruz est falsa: Talis eñ licet sit vere syllogismus: qz in debito mõ z figura: nõ tamẽ est conueniens rei. qz nõ pcedit ex probabilibus realiter sed tantũ apparẽter. vt omnis homo est species: sortes ẽ hõ: ergo sortes est species. Aliquis vo syllogismus peccat in vtroq̃: vicz in materia q̃ ĩ forma: vt oñis homo ẽ animal: nullũ risibile est hõ: ergo nullũ risibile ẽ animal.: qui quidem peccat in materia: quia minor ẽ falsa: et in forma: qz disponitur in prima figura: in qua minori existente negatiua nihil sequitur. ¶ In p̃senti igitur tractatu agitur de syllogismo sophistico quantũ ad eius compositionem et solutionem qui dicitur tractatus fallaciarũ. quia sophista per huiusmodi syllogismum intendit fallere respõdentem. Et est iste tractatus vtilis: quia non potest malũ euitari nisi cognoscatur. Per huiusmodi nanq̃ tractatũ potest studiosus deprehendere omnes defectus argumentorum peccãtũ in forma in quacunq̃ materia fiant. Dicitur etiã de syllogismis sophisticis elẽchis: id est apparentibus et non existentibus Verus enĩ elenchus est syllogismus cõtradictionis conclusionis. Sophista autem non vere sed apparenter tñ infert contradictionem conclusionis respõdẽtis. Dicit quoq̃ syllogismus sophistic⁹ apparens z nõ existens: non q̃ sit ñ ens simpliciter: sed q̃ non ẽ talis qualis apparet esse. Apparet eñ esse dialecticus et non est: sicut auricalcum licet sit aliq̃ ens existens: non tamen est auruz quod apparet commune.

¶ Notandum insuper q̃ licet habit⁹ logice qui docet compositionem syllogismum sophisticum et ipsũ soluere sit habitus scientificus: Sophista tamen ꝓm ipsum non est sciens: quod est intelligẽdum quãtum ad habitum generatum p syllogismum sophisticum Per ipm eñ non generatur habitus scientificus: sed talis syllogismus ordinatur ad deceptionem respondentis z apparentem sciẽtiam opponentis. ¶ Item notandum q̃ ad syllogismum sophisticum potest reduci syllogismus falsigraphus: qui scz procedit ex principijs alicuius scientie male intellectis. exemplum. principiuz est in geometria: circulus est figura plana vnica linea contenta: in cuius medio est punctus: a quo oñes linee ducte ad circumferentiam sunt equales. Si igit aliquis ab illo puncto qui dicitur centrum circuli ducat duas lineas ad circũferentiã vnã recte et aliã tortuose: z arguat sic Oñes linee ducte a centro circuli ad circũferẽtiã sũt equales: linea recta z curua sũt hmõi: ergo sũt eq̃les: tal facit syllogismũ falsigrafum: pcedẽdo ex illo pncipio male intellecto. Illõ eñ principium intelligit in lineis rectis: et ipe arguit ex vna linea recta et alia curua. qz vo syllogismus ẽ instrumentũ disputationis: syllogismus q̃dẽ demõstratiu⁹ ẽ instr̃m disputatõis: doctrĩal. dialectic⁹ ãt disputatõis dialectice tẽptatiue: z sophistic⁹ disputatiõis sophistice: iõ auc. pueniẽter ꝗscribit disputatõz d.

¶ Disputatio est actus syllogistic⁹ vnⁿ ad alterū ad ꝓpositum ostendendum.

¶ Circa quod notandum q̃ alr̃ disputatio est actus syllogisticus siue factus ꝑ syllogismum: et alr̃ est actus vnⁿ ad alterum: seu opponētis et respondētis. Est eñ actus syllogismi vt instrumenti per quod fit disputatio: ⁊ ē actus proponentis et respōdentis: vt efficientis ꝑncipalis: ⁊ talis actio ordinatur ad ꝓpositum ostendendum seu aliquid concludēdum ꝑm quattuor fines ad quos ordīat iuxta eius quattuor species: que sūt doctrinalis: dialectica: tēptatiua et litigiosa seu sophistica. Disputatio doctrinal' est que ex ꝓprijs principijs alicuius scientie syllogizat. et nō ex his que videntur respondenti. Cum eñ doctrinal' sit generatiua habitus scientifici ꝑ syllogismum demōstratiuum oportet q̃ procedat ex principijs scientie que gñatur siue videātur siue non. Qñ ipm̄ addiscentem oportet credere mgr̄o docenti.

¶ Disputatio dialectica est que ex ꝓbabilibus et collectiua cōtradictionum. ꝓcedit nanq̃ ex probabilibus: qz ordinat̃ ad generandum opinionem que generatur ex probabilibus: ⁊ sic ē collectiua cōtradictionum: qz ex ꝓbabilibus pōt argui ad vtranq̃ ꝑtem cōtradictiōis: et licet huiusmōi disputatio non possit generare opinionem de duobus ꝓtradictorijs in eodez tempore ⁊ respectu eiusdē qz nullus pōt simul cōtradictoria opinari: bene tamē potest in diuersis temporibus et etiam in eodez tempore respectu diuersoꝝ. Dicit̃ etiam collectiua contradictionum: qz pōt causare dubitationez de vtroq̃ contradictorioꝝ: licet aūt disputatio dialectica ordinetur ad generādum opinionem ex consequenti: tamen ordinatur ad disciplinam vel scientiam ad quam opinio disponit.

¶ Disputatio temptatiua est que ex his que videnī respondenti syllogisat: et q̃ necesse est illuz scire quoꝝ se simulat habere scientiaz. Cum enī talis disputatō sit ad habendū experientiam de sciētia respondentis: ⁊ hmōi experientia sumatur arguēdo ab his que videntur respōdenti: oportet in hac disputatione ꝓcedere ex his que sibi sunt ꝓbabilia: siue sint vere ꝓbabilia siue apparēter. Ex q̃ patet q̃ nō solum syllogismus dialecticus sz etiā sophisticus pōt esse instrumētum disputatōis. Et qz in qualibet scientia ꝑsupponūtur principia cōmunia ⁊ ignorātem cōmunia: necesse ē ꝓpria ignorare: iō hec disputatio habet fieri ex ꝑncipijs cōmunibus que necesse est illum scire qui habet aliquam sciētiam si etiā examen fiat in ꝓprijs oportet etiā tentandum scire ꝓpa.

¶ Disputatō sophistica est que ex apparenter probabilibus syllogizat. Cuius ratio est: qz ipa fit ad generandum apparenter scientiam in opponente: ⁊ deceptionem in respondente. Quod habet fieri ꝓcedendo ex apparentibus: ⁊ ordīatur ad quinq̃ metas: de quibus cōmuniter dicetur. Talis etiaz disputatio dicitur litigiosa ꝓpter commotionē ad irā et rixam. ¶ Et notandū q̃ iste quattuor species non sunt ꝓprie species disputationis: sicut nec syllogismus sophistic⁹ peccans in forma ē species syllogismi. qz ratio seu diffinitio syllogismi sibi nō cōuenit: quare non est ꝓpe syllogism⁹: sed paralogismus seu apparēs syllogismus: Sic etiā diffinitio disputatōis nō conuenit disputationi sophistice. dicuntur igitur species large et modi seu maneries: et licet non sint nisi tres species syllogismi ꝑm triplicem materiaz syllogismi. Syllogismus enī demonstratiu⁹ ꝓcedit ex necessarijs et euidentibus. Dialecticus aūt ex ꝓbabilib⁹. Sophisticus ℞o ex apparētibus. Ponūtur tñ quattuor spēs disputatōis iuxta ei⁹ q̃ttuor fines. Disputatio enī doctrinalis ordinatur ad generandum scientiam: Dialectica ad opinionez. Temptatiua ad scientiam experiendā in respōdēte: ⁊ sophistica ad apparentem sciam opponentis et deceptionem respondentis: licet autē apparens scientia sit finis ꝑnci-

palis sophiste: sūt tamē alij quinq; fines minus principales ordinati ad illū finē Sophista eīm non ducit aliquem ad illos fines minus principales: nisi vt appareat esse sapiens: et illi fines dicūtur methe. Est aūt metha inconueniens ad quod opponens sophista nititur ducere respondentem: quod quidem dicit metha trāsumptiue. Metha eīm ꝓpe dicta est terminus alicuius spacij: et dicit de metio: metiris: qz p tales terminos metitur quātitatē agri vel alicuius spatij. Metha igit disputatōis sophistice ē terminus vltra quem non procedit disputatio sophistica: sed ipo habito cessat disputatio: et sunt quinq: scz redargutio: falsū: inopinabile: soleocism⁹: ⁊ nugatō

¶ Redargutio ē p̄negati concessio: ⁊ p̄concessi negatio vi argumentatōis: ⁊ in eadem disputatione. ⁊ dicit in argumētationis: qz si aliq̄s volūtarie sustineat cōtradictoria: non ꝓpter hoc dicitur redargutus. Si etiam in diuersis disputationib⁹ hoc fiat: non ꝓpter hoc reducit ad metham redargutōis: qz nō ducitur ad inconueniens apparens astantibus.

¶ Falsum ē manifeste falsi cōcessio: vt si concedatur ignē non esse calidum. vñ licet sophista ducat respondentē ad falsum occultū: nō ꝓpter hoc ducit ad methā falsi: vt si faciat sibi concedere q̄ sol sit minor tota terra.

¶ Inopinabile ē quod contra opinionē omniū aut plurium: ⁊ maxime sapiētiuz vt matrē nō diligere filium. ⁊ hec dicit metha a metha falsi: qz licet omne manifeste falsum sit inopinabile: nō tamē omne inopinabile ē manifeste falsum: ĩmo multa inopinabilia que scz sūt cōtra opinionē plurium sūt vera: vt patet in theologia et philosophia de opinione cōmuni et opinione doctoris subtilis.

¶ Soleocismus ē vitiū in oratione contra regulas artis grāmatice factum: vt si aliquis ducat ad concedēdū istam: vir mea: sponsa meus: ducit ad methā soleocismi: et ptinet ad grāmaticū inq̄ntum dicit incongruitatem orōis: ad locū aūt inquātū impedit veritatem propositōis.

¶ Nugatio ē vniue et eiusdem in eadez pte oratōis inutilis repetitio: vt dicēdo bō currit. ⁊ dicit in eadē pte: qz si in diuersis ptibus fiat nō erit nugatio: vt hō est homo. et dicit inutilis: qz si fiat causa ornatus vel expssionis maioris non ē nugatio: vt deus deus meus.

Allacia. ⁊c.

Postq̄ auctor in p̄cedentibus determinauit de syllogismo sophistico et eius methis: cōseq̄nt determinat de locis sophisticis seu fallacijs. Et primo ponit fallaciā in cōmuni dicens q̄ fallacia est idoneitas ad decipiendum faciens credere de non ente q̄ sit ens: vel de ente q̄ sit non ens mediante fantastica visione. Circa q̄ nōtādum q̄ fallacia dupliciter capit. Uno⁹ passiue: scz que est ex deceptōne illi⁹ q̄ paralogizatur. s. respondentis: ⁊ tunc diffinitur sic. ¶ Fallatia ē deceptio impiti in arte sophistica ꝓpter ignorantiā artis sophistice. Alio modo capitur fallacia pro causa huius deceptionis: scz p loco sophistico in quo fūdātur argumēta sophistica. et ista sumitur in hac diffinitione. ¶ Ulterius sciendū q̄ in omni fallacia ē duplex causa: scz apparentie: que mouet ad credendum illud quod ñ est. ⁊ causa defectus que facit creditum esse falsū: et latet sub causa apparētie in fallacia eq̄uocatōis. Causa apparētie ē vnitas vocis cui videt corespōdere vnū significatū sub qua latet cā defectus: scz pluralitas significatoꝝ. Rōne igit causе apparētie fallacia seu locus sophisticus hz q̄ sit idoneitas decipiēdi: qz tali apparētia in dictōibus vel rebus sumit p intellectū discurrētē aptitudo ad decipiēdū sicut a loco dialectico elicit cōueniēs argumētū: hoc aūt fit mediāte fantastica visiōe siue cognitione intellectus misti et alligati fantasie qua sepe decipitur: nō aūt intellectus pure ⁊ imistus.

Fallacia aūt in cōi diuidit p fallaciaz in dictōe: et p fallaciā extra dictionē.

Fallacia in dictōe ē cui⁹ causa apparentie sumit ex pte dictōis: cui⁹ multitudo significatoꝝ sepe ignorat: ⁊ sumit ꝑ dictō

nō p voce incomplexa tm̄: sz p voce significatiua q̄ dr̄ vel pferē siue cōplexa: siue incomplexa. Ut̄ fm Aris. Fallacia in dictōe sumit qñ ex eisdē dictoibus vl' ozōib⁹ nō idē significam⁹. hmōi aūt fallacie sex sūt spēs. s. equiuocatio: amphibologia: compositio: diuisio: accētus: et figura dictōis. Fallacia extra dictionez est cui⁹ causa apparentie n ō fit ex multitudine dictionū: sz sumitur ex pte rerū q̄ p multiplices habitudines ignozātur nō quidē ex pte rez absolute: sed vt significanē p voces: et tales fallacie sūt septē: scz accēs fm q̄d ad simpliciter: ignozantia elenchi: petitio principij. ꝓñs nō cā vt causa: plures interrogatōes vt vna: et magis dicit fallacia extra dictionē q̄ fallacia rei: qz res nō cadūt in diffinitōe nec causant deceptionē respōdentis nisi p relatōes ad dcōes: licet etiā res ozdīe nature p̄cedant dictōes: qz tm̄ res nō cadūt in disputatōe nisi p voces ⁊ dictōes ideo p̄us agit de fallacijs in dictōne q̄ extra dictionem. ¶ Et notandū q̄ fallacie nō dicūtur in dictōe aut extra dictionem cā defect⁹ ex pte eap̄ cum in omnibus sit cā defect⁹ ex pte rei: vt patet i eq̄uocatōne vbi causa defectus est diuersitas significatoꝝ que se tenz ex parte rei. Quia vo numerus fallaciarū in dictōe sumitur fm diuersos mōs multiplicis: ideo auctor consequenter de ipis determinat. Est autē multiplex dictio vl' ozō vere vl' apparētēr plura significans. Et dicitur multiplex: quasi multiplicans in vnū. et est triplex. s. multiplex actuale: potentiale: ⁊ fantasticum. Multiplex actuale est dictio vel ozatio vna fm subaz et fm modum pferendi diuersa significans. Dictio in equiuocatōne: vt ciuis: O: ō in amphibologia: vt liber Aristo. ¶ Circa quod notandum q̄ littere ⁊ syllabe sunt materia seu substantia dictōis et dictiones sunt materia ozatōis. Modus aūt pferendi in proposito se habet vt forma. Ubi est ergo vnus modus pferendi: vbi est vna forma: ⁊ qz a forma sumitur actualis vnitas rei: ideo talis vox ē actualiter vna. Multiplex igitur actuale ē dictio vel ozatō actualiter vna multa significās. Multiplex potentiale est quādo dictio vel ozō eadem fm substantiam: et diuersa scōm modū pferendi diuersa significat: dico in accentu: vt populus. hec dictio prima longa significat arbozem: et p̄ma brevi significat collectionem hominum: iuxta illum Vlitz. Populus ē arboz: populus collectō gētis. Exemplū de ozōne in compōne ⁊ diuisione: vt quicq̄d viuit: semp est. qz hec ozō aliud significat si fiat punctus ad viuit: ⁊ aliud si fiat punctus ad semp. Est igitur multiplex potētiale qñ vox potētialiter vna plura significat. que dicitur potentialiter vna: qz tm̄ ē ibi vnitas materie et non forme seu modi pferendi. Multiplex fantasticum ē qñ vox vnum significans videtur aliud significare pp̄ter cōuenientiam ei⁹ cum alia dictione: scz vigere significat qualitatē: qz significat habere vigozem. qz vo silr̄ termīat̄ sicut agere videtur significare actionem. Et dr̄ multiplex fantasticū: qz tal' dictio nō habet plura significata fm veritatez sz fm apparētiā. Dicit enī fantasticuz a fanos qd ē appitio. ī ppo⁹ aliō hz q̄ sic.

Quiuocatio: ⁊c

Post q̄ auc. determinauit d fallacijs in gñali: h ñter determinat de ipis ī spēali. ⁊ p̄mo de eq̄uocatōe: q̄ scz peccat fm multiplex actuale dictōis. ¶ Fallacia aūt eq̄uocatōis ē idoneitas decipiēdi p̄ueniēs ex actuali vnitate dictōis pl'a sig̃cātis. Cā apparentie h⁹ fallacie ē vnitas dcōis pl'a significātis p̄pter quā vnitatē credim⁹: q̄ sic dictio ē actualr̄ vna: q̄ etiā habeat vnicū significatū. Cā defect⁹ ē plitas sig̃catoꝝ. Hui⁹ fallacie tres sūt mōi. Prim⁹ est qñ vna dictō eq̄ p̄ncipalr̄ pl'a sig̃t: cu iusmōi ē eq̄uocū a casu: ita q̄ nō impōit̄ ad sig̃candū vnū p cōpationē ad aliō: siue sit ab vno auctore imposita ad sig̃cā^m siue a diuers⁹. vt eq⁹ vno^a sig̃cat quoddā aīal. alio^q ⁊ illū q̄ fac̄ iusticiā ⁊ eq̄tatē. ⁊ fm hūc mo^m ꝓcedit̄ sic: oīs eq⁹ ē aīal

irratōale: iudex ē equus: ⁊ iudex ē aīal irrationale: qō sic soluitur: vtraq; p̄mis sarum ē duplex. Si enī in vtraq; capiatur equus pro illo animali: tūc maior ē vera: et minor falsa: et sequitur cōclusio falsa: et syllogismus est bonus: sed peccat in materia. Si vo ī vtraq; capiatur equus p illo qui exercet iustitiam etiaz syllogismus est bonus: sed maior est falsa. Si aūt in maiori sumatur p illo aīali ⁊ in minori p illo qui exercet iusticiaz sic ambe p̄misse sunt vere: sed non sequitur conclusio. Tūc enī cōmittitur fallacia equiuocatōnis ꝓpter equiuocationē medij. vñ discursus non valet: qz ibi nō est vnitas medij fm rem: sed arguitur ī quattuor terminis. Similiter arguitur sic. Oīnis canis currit: bellua marina ē canis: ergo bellua marina currit: ⁊ pōt solui vt p̄cedens. Utraq; enī p̄missaruz est duplex ex eo q hoc nomen canis vno modo significat canem latrabilem: alio modo canem marinum vel sydus celeste. Si aūt vtraq; p̄missarū sumatur pro latrabili: tūc minor ē falsa. si vo sumat p cane marino: maior est falsa. Si autē in maiori sumat p vno: et in minori pro alio: cōmittitur hec fallacia: et discursꝰ nō valet: qz medium variatur: et sic arguitur in quattuor terminis. Multa exempla huiusmōi ponūtur in textu. Et si arguit q illa maior oīnis canis currit ñ est distinguenda sed simpliciter falsa: cū oīnis distribuat li canis p oīnibus suppositis. Respōdeo q ly canis ibi distribuitur p omnibus suppositis vnius suorum significatorum nō p suppositis omnium suorum significatorum. ⁊ causa huius est: qz terminus equiuocꝰ nō pōt distribui vnica distributōne p suppositis plurium significatorū: cum vnitas distributionis p̄supponat vnitatem significationis: ideo fm q ille terminus p̄t capi pro diuersis significatis pōt diuersimode distribui p suppositis. Unde talis propositio ē distinguenda. Secundꝰ modꝰ est in equiuoco a consilio seu trāsūptōne quod quasi idem ē. Dicitur aūt equiuocum a consilio q significat plura nō eq̄ primo: sed significat vnum principalit: aliud vero minus principaliter ad quod significandum imponitur. Transumptio vo vt ibi sumitur est qñ dictio significans vnū proprie transumitur ad significandū aliud improprie ꝓpter quandā similitudinem in eis repertam: vt ridere significat actum oris: et transumitur ad significandum floriditatem prati. qz vtraq; est gaudiosum: vñ pōt sic argui Quicquid ridet habet os: pratum ridet ergo pratum habet os. Mō sequit: qz ridere alio mō sumit in maiori: alio mō ī minori. vel sic: quicq̄d currit habet pedes: secana currit: ergo habet pedes. ñ sequitur: qz maior est vera accipiendo currere pro motu pedū: minor vo accipiendo currere p veloci fluxu aq̄. et sic medū variat. ⁊ arguit in q̄ttuor termīs Tertiꝰ modus ē qñ compositū pl'a significat: simplex vo vnicū solū. vt mortale significat potens mori: immortale autē pl'a significat. qz negatō pōt ferri ad posse vel ad mori. Ñ primo mō tm̄ valet. sicut nō potens mori: vt ōs. Secūdo tm̄ valet sīē potens nō mori: vt Adam ī statu innocentie. ⁊ fm hanc sic paralogizatur. Oīne immortale ē ꝓpetuū: oīne potens nō mori est īmortale: ergo potens nō mori ē ꝓpetuū: discursus nō valz. qz maior nō est vera nisi de īmortali p̄mo sūpto: minor aūt de īmortali secūdo mō sūpto. ⁊ iōo cōmittit fallacia equocatōnis ꝓpter variationē medij. Similiter possz argui de hō termīo incorruptibile. in hō tertō mō p̄nt pōi paralogismi q̄ fiunt rōe ampliatōis termīorū: vt subicm̄ in ꝓpōe de p̄terito p̄t sumi p his q̄ sūt vel fuerūt: et in ꝓpōe de futuro p his q̄ sūt vel erūt: vt si arguat: Quicunq; sanabat sanus ē: laborās seu languēs sanabatur: ergo languens sanus est. nam illa minor languens sanabatur ē distinguenda eo q iste terminus languens p̄t supponi p his q̄ nūc sūt lāguētes deo tando q iste q̄ nūc ē languēs sanabatur ⁊ tūc discursus est vniuocus: sed minor

est falsa. Vel pt supponere p illis q̃ fuerũt languẽtes: vt denotetur q̃ iste q̃ fuit languẽs sanabat: ⁊ tũc minor ẽ vera: sed discursus nõ valet: qz iste terminus ĩ cõclusiõe sumit p tpe pñti rõe illius verbi est: et sic nõ sumitur eodẽ mõ in p̃missis et in conclusiõe. Et ideo cõmittitur hec fallacia ꝓm hũc modũ. Iste sũt distiguẽ de: vidẽs fuit cecus: cecus erit videns. Utq̃ fuit impossibile: impossibile erit verũ: Loquẽs fuit mutus: mutus loquit: et consimiles. Et ideo penes istũ modũ peccat sophista posito casu q̃ nõ fueris in ytalia: hec: tu ñ fuisti in italia ẽ ĩpossibilis: hec: tu non fuisti in italia sit vera: igit aliquod verum sit impossibile. Iste est euidẽs iste erit cecus: igit aliq̃s cec⁹ erit videns. Sor. viuet: sor. erit mortu⁹: ergo aliq̃s mortuus viuet. Conclusiões taliũ sophismatũ sũt distinguẽde cõiter ꝓm q̃ subã pñt sumi p his q̃ sunt: ⁊ tũc sũt false: ⁊ nõ sequũtur ex p̃missis cũ termini nõ supponãtur p eodẽ tpe ĩ p̃missis et conclusiõe. vel pñt accipi p his q̃ fuerũt q̃ntũ ad conclusiones de p̃terito. vel p his qui erũt quãtũ ad ppõnes de futuro: ⁊ tũc sũt discursus boni ⁊ cõclusiones vere. Vñ hec ppositio aliq̃ verũ fuit impossibile ẽ ꝟa subõ accepto p eo q̃ fuit vex: ⁊ est falsa subiecto accepto p eo q̃ vex ẽ. ⁊ sic de similibus. Circa q̃ notandũ: q̃ isti paralogismi pñt poni ĩ primo mõ huius fallacie et in tertio. vñ ille paralogismus: quicunq̃s sanabatur: ⁊c: ponit ab auctore in primo mõ: a pbo ꝟo in tertio. Spectat nanq̃ ad primuz modum: qz licet illa dictio laborãs non significet principaliter plura cũ significat: tñ eq̃ p̃mo pl'a tpa. In tertio aũt mõ põt poni q̃ illa dictio simplex seu per se posita nõ cõsignificat plura tpa: sed cõposita: seu cuz alijs dictõibus posita: vt pote ipa posita cũ verbo p̃teriti tpis consignificat tempus p̃sens et p̃teritum. Est aũt cõsignificare cũ principali significato aliq̃d imptare: vt principale significatũ de laborãs ẽ labor vel langor: et vltra hoc imptat certas differẽtias temporis ꝓm exigentiã verbi cui addit. Itẽ notandũ q̃ in istis paralogismis quãdo est equiuocatio in medio q̃ ponit ĩ vtra q̃ p̃missarũ: eit distinguẽda vtraq̃ premissarum: sed qñ est equiuocatio in maiori extremitate solũ debet distingui maior ppõ. ⁊ conclusio in qua ponit maior extremitas: ⁊ qñ est equocatio in minori debet distingui minor cum conditõne.

Amphibologia. ⁊c.

Post ꝟ auct. determiauit de fallacia equiuocationis q̃ fit ꝓm multiplex actuale dictõis Hic consequẽter determinat de fallacia amphibologie que fit ꝓm multiplex actuale orãtõis. Est aũt fallacia amphibologie idoneitas decipiendi p̃ueniẽs ex vnitate orõnis ꝓm substantiã seu materiam et ꝓm modũ p̃ferendi seu ꝓm formã diuersa significantis. Causa apparentie est actualis vnitas orõis cui videt correspondere vnũ significatũ. Causa defect⁹ est multiplicitas significatorũ: et dicitur amphibologia ab amphi quod est dubium: et bole quod est sententia: quasi dubia sententia. Huius fallacie ponuntur ab Aristotile tres modi consimiles modos equiuocatõis. Primus modus est quãdo orãtio vna actualit significat pl'a eq̃ p̃mo: vt liber Aristo. vno mõ idem ẽ q̃ liber factus ab aristotile: ⁊ sic iste genitiuus aristo. cõstruit cũ illo ntõ liber in habitudie cause efficiẽtis: alio modo idem ẽ q̃ liber possessus ab Aristo. ⁊ sic iste genitiuus cõstruit cũ habitudie possessoris: ⁊ format sic paralogism⁹ Quicquid ẽ aristo. possidet ab arist. iste liber ẽ aristo. ergo possidet ab aristo. vtraq̃ p̃missarũ ẽ duplex: nã mediũ scz ens aristo. põt sumi p re facta ab Aristo. ⁊ sic maior ẽ falsa: et minor vera. Alio mõ pt sumi p re possessa ab aristo. ⁊ sic maior est ꝟa et minor falsa: sic illa orãtõ cõtingit tacentẽ dicere ẽ distinguẽda: qz tacẽtẽ pt regi a dicere a pte aũ in ratõe suppositi: et ẽ sensus: Cõtingit q̃ tacens dicat aliq̃d. vel pt regi a dicere a pte post in rõe appositi: et ẽ sensus: Cõtingit di-

tere aliquem esse tacentem: sic potest distingui illa. Vellem pugnantem me capere: sensus enī est q̃ vellem q̃ inimici mei caperent me: vel q̃ ego caperez inimicos meos. ¶ Et notandum q̃ multiplicitas significatoꝝ eiusdem orōis que attenditur in hac fallacia ꝓuenire debz ex ꝑte orationis seu compositiōis terminoꝝ et nō ꝓpter multiplicitatem alicuius suorum terminoꝝ absolute: qz tunc non esset amphibologia: sed equiuoca⁹: sicut illa: canis currit ē distinguenda ratione illius termini canis. ¶ Secundus modus huius fallacie ē quādo orō significans vnum ꝓpꝛie transumit ad significandum aliud ratione alicuius similitudinis ibidem repte: vt litt⁹ arare trāsumitur ad operam perdere: et paralogisatur sic: Quicquid aratur: aratro scinditur: littus aratur qñ inuanum laborat: ergo littus aratro scinditur. Non sequit: qz littus arari significat ꝓꝑe terrā scindi: trāsumptiue aūt opus perdi. vñ hoc solet dici in vanum laborant: tā enī ille qui littus arat q̃ ille qui inuanū laborat opus perdit: si igitur aratur sumatur ꝓꝑie maior est vera et minor falsa. ¶ Tercius modus hui⁹ fallacie est qñ orō per se sumpta tm̄ vnuz significat: cōposita vero plura. vt ista oratio: Asini sk̄ significat tm̄ vnū: et qñ additur episcopi: vt dicendo asini sunt episcopi plura significat: qz episcopi ꝑt esse nominatiui casus plis numeri: vel genitiui singularis: et sic paralogizak̄: Quicūq̃ sūt episcopi sunt homines: asini sunt episcopi: ergo asini sūt homines. Si enī ēpi sit nominatiui casus: maior ē vera et minor falsa: si aūt sit genitiui casus: maior ē falsa et minor vera. Si aūt in maiori sit nominatiui casus et in minori genitiui: ꝑmisse sunt vere: sed discursus non valet: qz arguitur in quattuor terminis: qñ medium nō sumit eodē mō in premissis. Similiter ista oratio scit falsū seu falsuz scit: qz habet vnum sensum falsum. s. q̃ falsum est sciens aut scientiam habens. sed si addatur alteri potest haberī diuersos sensus: vt si dicatur: sortes intelligit et falsum scit. vnde est sensus q̃ falsum habet scientiam illius q̃ sortes habz scientiam de falso. ¶ Coincidit aūt hec fallacia cū equiuocatōe: vt si dicak̄: aliq̃s hō fuit iustus: et ille nunq̃ fecit iusticiam: hec ē distinguēda: qz hoc ꝓnomē ille ꝑt esse demōstratiuū: ⁊ sic poterit secunda pars esse vera aliquo demōstrato q̃ nūq̃ fecit iusticiā. vel ꝑt esse relatiuū: et tunc est falsa. Est autē hic tertius mod⁹ amphibologie qz si ista orō Ille nunq̃ fecit iusticiaz poneretur ꝓ se: ⁊ nulla alia orō ꝑcederet nō possz habere nisi vnū sensū qz hoc ꝓnomē ille non posset eē nisi demonstratiuum: qz nihil ꝑcederet qd̄ referret. Potest etiā ibi esse prim⁹ modus equiuocationis: qz illa orō Ille nūq̃ fecit iusticiam distinguenda est eo q̃ hoc ꝓnomen ille potest esse demonstratiuū vel relatiuū.

Ompositio. ⁊c.

¶ Postq̃ auctor determinauit de fallacijs ī quibus ē mltiplicitas actualis: hic consequēter determiat de illis in q̃b⁹ est multiplicitas potētialis. s. de compōne: diuisione et accentu: licet aūt accētus fiat in dictionibus: et compō in orōnibus: et dictio sit prior orōe: sicut simplex cōposito: prius tm̄ agit de compōe: qz paralogismi facti ꝓm compōem efficatiores sūt ad decipiendum: et ꝓ ꝓñs ad finē sophisticī q̃ ē apparēs sapīa. Est aūt compō, put ꝑ sumit coꝝ q̃ dūt diuidi, falsa compositio. ¶ Fallacia ꝓ compōis ē idoneitas decipiendi ꝓueniēs ex idētitate orōnis ꝓm materiā q̃ ē ꝓ in sensu diuiso et falsa in sensu cōposito. Cā apparētie ē materialis identitas orōis rone cuius creditur q̃ sicut ē vera ī sensu diuiso q̃etiam sit vera ī sensu composito. Causa defectus est diuersitas significatoꝝ. Et notādū q̃ orō dr̄ cōposita qñ ꝑtes posite ī orōe situanť ꝓm situm magis sibi debitū vt si determinatio determinet illud det̄minabile qd̄ magis ē apta determinare verbi grā in hac orōe Quicq̃d viuit sp

est: si ly semp determinet illud ꝓbū est quod est copula principalis erit sensꝰ cōposit⁹: ⁊ illa ꝓpositō erit falsa. Si vero determinet illō verbum viuit erit sensꝰ diuisus et ꝓpō vera: et varietas hoꝝ sē suum patet ex diuerso mō ꝓferendi seu diuersa punctuatōe. sic hec oō sedentē possibile ē ambulare est cōposita si dictū subiciatur ꝑ se toto: qꝛ ꝑdicatuꝫ scꝫ ille modus possibile competentius refertur ad totum dictum q̄ ad eius partem cuꝫ sit eius determinatio. Si ꝓo dictū subiciatur ꝑ ꝑte sui erit diuisa: varietas etiā hui⁹ modi sensuū patet ex diuersa prolatione eius. Si enī ꝓferatur continue erit composita: si ꝓo discōtinue: puta faciendo punctum ad sedentē erit diuisa. ¶ Huius fallacie sūt duo modi qui possunt assignari conformiter ī hac fallacia et in fallacia diuisionis. Primus mod⁹ est ex eo q̄ aliquid p̄t attribui alteri coniunctim vel diuisim: vt in ꝓpōe modali dictum p̄t supponere ꝑ se toto: vel ꝑ ꝑte sui sic paralogisādo: Quemcūq; possibile ē ambulare: possibile est vt ipe ambulet: sedentē possibile ē ambulare: ergo possibile est q̄ sedens ambulet. Ad quod sciendū q̄ minor est duplex: quia si hoc dictū sedentē ambulare suppōat ꝑ se toto respectu illius p̄dicati possibile: tūc ē de dicto et est falsa. Sensus est ēm q̄ idem simul pōt esse sedens ⁊ ambulans. Et dicitur de dicto: qꝛ ꝑtes dicti designantur adinuicem vniri: scꝫ sedere ⁊ ambulare. Consequentia etiā est falsa hoc modo: scꝫ q̄ sedens ambulet. Si aūt illud dictū supponat ꝑ parte sui tunc est diuisa de re: ⁊ ē ꝓa: quia sensꝰ est q̄ ille q̄ nunc ē sedens habet potestatem ambulandi: et sic bene sequit̄ ꝛclusio vera. s. possibile ē vt sedēs ambulet. Si vero minor sumatur in sensu diuiso et conclusio in sensu composito cōmittit̄ fallacia arguendo a sensu diuiso ad sensum cōpositum: et dicit̄ hmōi ꝓpō ī sensu diuiso esse de re: qꝛ talis propō equalet duabus cathegoricis: ita q̄ de eadem re vel ꝑsona enunciatur in vna cathegorica esse sedens: et in alia posse ambulare: vt sortes ē sedens: et sortes habꝫ potentiam ad ambulandum: non tamē ita q̄ sit simul sedens et ambulans: sic hec potest distingui Non scribentem possibile ē scribere: ꝑm hunc modum potest distingui ista: omne animal rationale et irrationale ē homo eo q̄ pōt esse de disiuncto subiecto vel disiunctiua. Si sit ō disiuncto subiecto ē compositio ⁊ falsa. qꝛ tunc denotatur q̄ omne quod ē anīal rationale vel irrationale sit homo: quod falsum ē: quia oīs asinus et oīs bos et vniuersaliter oīe animal ē rationale vel irrationale: et tamen nō oīe anīal ē homo. Si aūt sit disiunctiua ē diuisa et vera: hec enī est vera: Oīe anīal rationale est homo: vel omne animal irrationale non est homo: quia altera est vera: scꝫ prima. ¶ Secundus modus hui⁹ fallacie puenit ex eo q̄ aliqua determinatio potest ferri ad diuersa: et sic paralogizatur: Quicunq; scit litteras, nunc didicit illas: sed iste scit litteras: ergo nūc didicit illas. Ad hoc dicendum q̄ maior ē duplex: quia hec determinatō nūc potest determinare hoc verbum didicit et sic ē composita et falsa: et sequit̄ conclusio falsa: vel potest determinare hoc verbū scit: et sic est diuisa et vera: non sequit̄ cōclusio: qꝛ arguitur a sensu diuiso ad sensum compositum: Sic etiam pōt distingui illa,: Quicquid viuit semper est: vt p̄dictū est: sic etiam et ista distinguenda Oīs disputans malicioſe loquit̄: qꝛ illud aduerbium pōt determiare verbum vel participium. Si determinet verbum est falsa: et ē sensus compositus. quia cū aduerbium sit magis natum determinare verbum q̄ participiū: partes illius ordinant̄ magis in situ magis sibi debito. Si autē determinet ꝑticipium est diuisa et vera: hoc etiam modo potest diuidi illa: Omnis faciēs aliq̄d inordinate agit.

Iuisio est eorum. ⁊c.

Pꝰ fallaciā cōpōis q̄ fit ꝑm q̄ ꝑtes ī oōe posite ordināt̄ ī situ magꝭ debito ī q̄. s. ō ꝓitate ꝑmōis accipiūt̄. dicit̄ aū, ō fallā disiō⁹ q̄ fit ꝑz si

tum partibus orationis minus debitum
Est autē diuisio eorum que debent com
poni falsa separatio. ¶ Fallacia aūt di
uisionis est idoneitas decipiendi proue
niens ex eo q̄ oratio eadem fm materiā
et differens scōm formam plura significat. Causa apparentie est idētitas orati
onis cum veritate sensus compositi rati
one cuius creditur esse vera in sensu di
uiso. Causa defect⁹ est diuersitas signifi
cato⁹ oratōis composite et diuise. Hui⁹
fallacie duo sūt modi cōformes mōis fal
lacie cōpositionis. Primus modus est
fm qō aliquid p̄t attribui alteri coniun
ctim vel diuisim: puta aliqua cōiunctio
pōt coniungere terminos vel ppōnes:
vt omne animal est rationale vel irratiōa
le: et sic paralogizatur: Omne anīal ē ra
tionale vel irrationale: sed nō est anīal
rationale: ergo omne animal ē irrationa⁹
Maior ē duplex: q̄ illa cōiunctio disiū
ctiua vel p̄t cōiungere ppōes: et sic pro
positio illa disiunctiua ē diuisa et falsa.
Sensus eiī ē q̄ omne anīal est rationa
le vel omne animal est irrationale quo⁹
vtrunq̄ est falsum: et ex tali maiore be
ne sequitur conclusio falsa. Si aūt coni
unctio coniungat inter terminos: sic p
positio illa ē de disiūcto p̄dicato compo
sito et vera: et tūc nō sequit cōclusio: sed
cōmittitur hec fallacia arguendo a sen
su composito ad diuisum. ¶ Et notādū
q̄ oratio dicit composita qn̄ p̄iunctō cō
iungit inter terminos eo q̄ cōiunctio p̄
mo ē cōiunctiua ptiū orōis: et sic partes
ordinātur in situ magis debito sibi: qn̄
vo coniunctio cōiungit inter ppōes vr̄
orō diuisa. q̄ cōiūctio nō ē p̄mo cōiūcti
ua ppositionū sz ex cōsequēti et primo
Hoc mō pnt distingui iste ppōes duo ⁊
tria sunt quinq̄ Omne animal ē sanum
vel egrum: omnis linea ē curua vl recta:
omnis numerus ē par vel impar: omnis
substantia vel est corporea vel incorpo
rea: et consimiles: que in sensu compos
to sunt vere: et in diuiso sunt false. hoc
etiam modo possunt iste distingui. Se
dentem impossibile ē ambulare: album
impossibile ē esse nigrum: ⁊ sic de alijs.
¶ Secundus modus ē ex eo q̄ aliq̄ de
terminatio pōt referri ad diuersa: vt tu
scis tm̄ tres hoīes currere: posito q̄ sex
currant: et tu scias tm̄ de tribus. Et sic
paralogisatur: Tu scis tantum tres ho
mines currere: sed quicquid scitur ē ve
rum: ergo tantū tres homīes currere est
verum. maior est duplex: q̄ hec dictō tā
tū p̄t determinare hoc verbum currere
et sic ē diuisa et falsa: ⁊ ex illa bn̄ sequit
cōclusio falsa. Sensus enim eius ē q̄ tu
scis q̄ tm̄ tres hoīes currūt: quod ē fal
sum per casum positum. vel potest det̄
minare hoc verbum scis: et tūc ē compo
sita et vera. Sensus eni ē q̄ tm̄ habes
scientiam de cursu trium hominū: et tūc
non sequitur conclusio: sed cōmittitur
hec fallacia arguendo a sensu composito
ad sensum diuisum. qō patet: q̄: illa di
ctio tm̄ in maiori determinat illud vbū
scis: qō ē copula principalis: in oratōne
vo hoc verbum currere.

Accentus est recta. ⁊c.

Hic auctor determīat de falla
cia accentus: et primo deter
minat q̄d sit accentus: dicēs:
q̄ accentus ē recta lex vel regula ad ele
uandū vel deprimendum syllabam vni
uscuiusq̄ dictionis. ¶ Pro quo notādū
q̄ accētus pōt sumi dupliciter: vno mō
p eleuatione vel depressione syllabe.
Alio modo p regula exprimente modū
talis eleuatōnis vel depressionis: ⁊ hoc
secundo modo diffinitur ab auctore. Di
citur aūt accētus de accento as qō ē iux
ta cātare: q̄ talis eleuatio vel depres
sio fit in prolatōne facta circa causatum
vel quasi in cātu. In platōne nanq̄ bre
uium vel longarum est quidā cātus cuz
vna sepe eleuetur et alia deprimatur: et
diuiditur accentus in acutum: grauem:
et circumflexum. Accentus acutus fit p
syllabe eleuationem. et dicitur acutus:
q̄ sicut corpus acutum mouet tactuz fa
ciliter pungendo sic talis accētus pene
trat auditum syllas eleuādo: accēt⁹ gra
uis fit p syllē depssionē q̄ vr̄ grauis ad

similitudinem corpis grauis q̃ tẽdit de orsuz: circũflexus partim deprimit: ⁊ partim eleuat. Consideratur quoq̃ accẽtus a grãmatico et logico alr̃ et alr̃. A grammatico siquidem vt ẽ accẽtus syll'e dictionis. A logico aũt inquantũ ad variationem accentus sequitur variatio significationis. Fallacia accentus ẽ idoneitas decipiendi pueniens ex multiplicitate dictõis eiusdem ꝓm materiã: et diuerse ꝓm modum ꝓferendi. Causa apparẽtie est materialis vnitas dictõis ratione cuius videtur tm̃ habere vnum significatũ Causa defectus ẽ diuersitas significatorum ꝓm diuersos modos ꝓferendi illi⁹ dictionis. ¶ Huius aũt fallacie sũt duo modi. Primus modus puenit ex eo q̃ aliq̃ dictio põt regi diuerso accentu: et ꝓm hũc modum sic paralogisatur: Omnis ara est in templo: stabulum porcorũ est ara: ergo stabulũ porcorũ ẽ ĩ templo. Utraq̃ p̃missarum ẽ duplex: qz hec dictio ara quãdo habet primã breuẽ significat stabulũ porcorũ: et qñ habet primã longam significat altare: iuxta illũ Virgilii: Est ara porcorũ: simul est ⁊ ara deorum. Si igitur illa dictio in p̃missis sumatur p stabulo porcorũ: tũc maior est falsa: et sic bene sequit conclusio falsa. Si autẽ in maiori sumatur p vno: et in minori p reliquo: tũc p̃misse sunt bene vere: sed ñ sequitur conclusio: qz medium variatur et cõmittitur hec fallacia. ꝓm etiã hunc modum sic paralogisatur: Quicq̃d hamatur: hamo capitur: vinũ amatur: ḡ vinum hamo capitur: soluitur vt p̃cedẽs. Illa enĩ dictio amo aliõ significat sine aspiratõne: et aliõ cũ aspiratõne: Nam sine aspiratõe significat diligere: cũ aspiratõne aũt pisces cum clauo curuo capere Variatio aũt aspiratõis facit varietatem accẽtus: qz syllsa cum aspiratõne plata magis eleuatur: cũ ibi sit maior spiritus emissio: sed sine aspiratõne plata magis deprimitur. Scõm etiã hũc modum potest diuidi illa propositio: Iustos viros oportet pendere: Illa enĩ dictio p̃t scribi p e vel p a: Si scribitur per e: tũc aut habet mediam longam: et sic ẽ infinitiuus huius Vbi pendeo pendes: ⁊ tunc significat penam pati siue suspendi. aut habet mediam breuem: et sic est infinitiuus huius Vbi pendo pendis: ⁊ tunc significat penã inferre seu suspẽdere. Si Vo scribatur p a: tunc est infinitiuus huius verbi pando pãdis: et significat manifestare. Secũdus mod⁹ puenit ex eo q̃ aliq̃d p̃t esse dictio vel orõ: vt B: tu es qui es: et quies est req̃es: ergo tu es req̃es. Utraq̃ p̃missarũ est duplex: qz quies põt esse vna dictio vel plura: ⁊ ꝓm hoc habet diuersa significata: ꝓm hũc etiam est distinguenda Deus nihil facit inuite: qz si inuite sit vna dictio: tũc ẽ vera. Sensus enĩ ẽ q̃ ös nihil facit coactus. Ille enĩ dicitur inuitus aliquid agere q̃ aliq̃d agit illud vitare non valens. Si aũt in vite sunt due dictões: tũc ẽ falsa. cum deus pducat vinum in vite. Simlr̃ est hic distinguẽda: Metuo longas noctes perenute lidia dormis. Metuo nam q̃ potest esse vna dictio: et tunc significat idem q̃ timeo. Unde sens⁹ ẽ: Lidia tu dormis: et ego metuo. i. timeo lõgas noctes. vel sũt ibi due dictiones. s. me ⁊ tuo: et ẽ sensus Lidia tu dormis lõgas noctes me sponso tuo pereunte. vl'sunt ibi tres dictiones. s. me. et tu. et. o. ⁊ est sensus O lidia tu dormis lõgas noctes me pereunte.

Allacia figure dictõis.

ꝛẽ. Hic consequenter determinat auctor de fallacia figure dictõis q̃ peccat ꝓm multiplex fantasticum seu apparens et nõ existens: vt dictum est in precedẽ. Pro cuius declaratõne describit figurã p̃pe dictam dicẽs q̃ figura ẽ q̃ termĩo vl'terminis clauditur: termino: vt circulus q̃ clauditur tribus lineis. ¶ Circa qõ notandũ q̃ figura vno modo sumit̃ p sup ficie terminata linealiter: et sic sumitur in proposito: et pertinet ad genus quãtitatis: alio mõ p ipa terminatione vl'dispositione q̃ntitatis: et sic ptinet ad quar

tam speciem qualitatis: ꝓm aūt conformitatem ad figuram ꝓpe dictam que ē in rebus sumitur figura in dictionibus. Sicut nanq; illud quod fit ad figurā alterius assimilatur ei ꝓm apparentem superficiem: sic fallacia figure dictōis ē idoneitas decipiēdi ꝓueniens ex apparenti similitudine dictōis cum dictione sibi in voce aut significatōe aut modo significandi. Causa apparentie huius fallacie ē ꝓtialis similitudo dictōis cum dictione. Causa defectus est diuersitas earum seu similitudo per quod possūt generaliter solui sophismata que fiūt ꝓm hanc fallaciam ostēdendo scz aliquā diuersitatem inter significata vl modos significandi ⁊ accña dictionū. Et ideo licet aliq̄s modus arguēdi teneat in aliq̄bus dictionibus: nō tamen seqūtur q̄ valeat in alijs q̄ videtur eis similes ꝓpter huiusmodi diuersitatez. Huius fallacie assignātur a pbo tres mōi quos recitat auctor in fine huius capituli. Primus modus ē qñ masculinum interptatur femininū: id ē ponitur vel accipit ac si deesset femininum vel neutrū: et sic pōt dici de alijs dictionibus grāmaticalibus Aū hec fallacia sepe ducit ad soleocismū: et hoc ꝓuenit aliqñ ex simili terminatione dictionum: vt si arguat: omnis substantia ē bona: patriarcha ē substātia: ergo patriarcha est bona: non sequitur: q: patriarcha ē masculini generis ⁊ ponitur ac si esset feminini generis: sed bene sequeretur si loco huius nomīs patriarcha poneretur petra: vel aliud nomen feminini generis. vñ bñ sequitur: Omnis substantia est bona: petra ē substantia: ergo petra ē bona. Aū licet sit similis terminatio hoꝝ terminoꝝ petra ⁊ patriarcha nō tamē idē modus arguendi ratione diuersitatis generis ipsorum. Potest etiā paralogizari ꝓm hunc modum vbi non est similis terminatio dictionum sic: omnis subia ē bona: lapis ē substantia: ergo lapis ē bona. hic ē apparentia non ex simili terminatōe dictionum: sed quia lapis et petra sūt idē: sed nō sequitur: q: licet in his sit ꝓueniētis significatōis nō tamē generis. Secūd⁹ modus ē qñ vnū ꝑdicatū mutat in aliō seu ponit ꝓ alio: vel spēs vnius ꝑdicamēti ꝓ alia spē vt q̄d heri emisti hodie cōedisti: crudū heri emisti: ergo hodie crudus comedisti. Non sequitur: q: quicq̄d significat rem suā ꝓ modus substātie: et crudū dicit rem suam ⁊ modus qualitatis: et sic ꝓceditur a re vnius ꝑdicamēti ad rē alterius sumēdo qualitatē sub distributiuo substantie. Unde iste mod⁹ sepe accipitur qñ sub distributiuo alicuius generis sumitur aliq̄d ad aliud genus ꝓtinens: sicut quantumcūq; distributiuum quantitatis cōtinue et quotcunq; discrete. quēdoq; ꝗo ē ꝑdicamēti quādo: et vbicūq; ꝑdicamēti vbi. Sic qualecūq; ē distributiū qualitatis: et sic de alijs ꝑdicamētis vbi sūt nomina imposita. Itē ꝗ ē figura dictionis Do tibi solū denariū: sed solum denarium nō habeo: ergo do tibi quod non habeo. nō sequitur: hic enī ꝓcedit a relatōne ad substantiam: cum solū dicat relationem. Solū nāq; idē est q̄ nō cū alio ꝓm Aristo. 2. elencho. Alius autē dicit relationē. Illa aūt dictio q̄d dicē subaz. Similiꝗ hic: Aliq̄s dat cito equū sed nō habet cito equū: ergo dat q̄d non habet. Soluit vt ꝑcedēs: q: ꝓcedit a q̄litate ad subam. Cito enī dicit modum actus siue qualitatem et quod substantiam. Talis igit ñ dat quod non habet: sed quod habet. alio tamē mō seu vt nō habet. Similit ꝗ. Quātoscūq; digitos heri habuisti: hodie habes: sed heri decem habuisti: ergo hodie habes. Posito casu q̄ vnū amiserit. Nō sequitur: q: hec dictio quantoscunq; dicit quantitatem continuam: hec vero dictio decē dicit quantitatem discretam: ⁊ sic procedit a specie vnius ꝑdicamenti ad alteram speciem eiusdem. Tertius modus est quando quale quid interpretatur ꝗ⁹ aliquid: id est quando nomen cōmune ponitur ac si esset singulare: ⁊ econuerso: et in hoc sepe variatur suppositio: vt si arguatur homo est species: ergo aliq̄s

homo est species: non sequit. Mutatur enī quale qd in hoc aliqd: et pceditur a simplici suppōe ad psonalem: hō eñ in añte supponit simpliciter ꝑ natura cōi. In consequente vero psonaliter ꝑ aliq̄ supposito illi⁹ nature. similiter hic: omnis homo ē animal: ergo animal est omnis hō: animal in antecedente supponit confuse tantum immobiliter: in cōseq̄nte vero supponit determinate ꝑ aliquo supposito: ⁊ mutatur quale quid in hoc aliquid. Apparet autē q̄ tales paralogismi concludant eo q̄ quale quid: ⁊ hoc aliqd videtur idem significare: tamē nō concludunt: q: ꝓpter similem significationem duarum dictionū nō sequit conuenientia earum in quolibet mō significandi. ¶ Et notandū q̄ non oñis variatio suppositōis causat fallaciam figure dictionis: tunc enī in demonstratōe potissima esset figura dictionis: sed tūc q̄n maxime fit hec fallacia quando arguit a trino extante confuse tm̄ vel simpliciter ad eundem stantem determinate: quod est verum dummodo nulla fit variatio sincathegreumatis in antecedente positi. Unde hec nō ē figura dictionis: omnis homo ē animal: ergo anīal ē homo. licet animal in añte supponeret confuse tm̄ et in cōsequente determinate: ⁊ hoc ꝓpter variationez illius signi omnis qd̄ ponit in añte et nō in consequente. Itē notandum q̄ isti modi diuersimode a diuersis assignantur: sed de hoc parum ē curandum. Non enī inconuenies ē eundem paralogismū in diuersis modis ⁊ ī fallacijs assignari fm varias causas apparentie eiusdem: vt iste paralogismus homo ē spēs: sortes ē homo: ergo sortes est species: ptinet ad hanc fallaciam inquantū est ibi causa apparentie ex similitudine dictionum. Spectat ꝯo ad fallaciā accñtis inquātum ex identitate terminoꝝ in tertio videtur esse idētitas eorum inter se.

De fallacia accidentis.

Accidens est. ⁊c.

Postq̄ auctor determinauit de fallacijs in dictione q̄ habent causam apparentie a pte vocis: hic consequenter determinat de fallacijs extra dictionem in quibus sumit causa apparentie a parte rei significate ꝑ vocez. Prius aūt determinauit de fallacijs in dictione q̄ extra dictionem: q: licz ordine nature res pceedant dictiones: tamen nō ingrediūtur disputatōes vocales nisi mediantibus dictionibus. Fallacie extra dictionem sunt septem: scz accidens fm quid ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitō principij: consequens nō cā vt causa: plures interrogationes vt vna Et primo agitur ꝗ de fallacia accidētis que inter ceteras ē valde efficax ad decipiendum. Per has eñ non solum decipiūtur simplices sed etiam sapientes. ¶ Circa qd̄ notandū q̄ accñs nō sumit hic ꝓut ē vnū de q̄nq̄ pdicabilib⁹: sz sumit pout ē idē qd̄ extraneū: q̄ scz in pte ē idē cū aliq̄: et in pte diuersū ab eo: ⁊ sic oñe pdicabile de aliquo a quo ē aliq̄ mō distinctū ꝑt dici accñs: ⁊ illō de quo predicatur dicit res subiecta: et hoc modo nō tm̄ inferiora accidūt superioribus: sed etiam superiora inferiorib⁹: licz sint de essentia inferiorum inq̄ntū stant sub aliquo tertio attributo: qd̄ repugnat inferioribus. Sic eñ hō accidit sorti cum quo ē in pte idem ꝓut sumit ꝑ suppositis: vt dicēdo sortes ē hō: ⁊ est in pte diuersum ꝓut sumit ꝑ nā vli cui attribuit ista intentio spēs cui⁹ ē fūdamētū: vt dicēdo hō ē spēs q̄ intētio repugnat inferioribus. ¶ Fallacia accñtis ē idōeitas decipiendi ꝓueniens ex ptiali identitate accñtis cū re subiecta. Cā apparentie est cōuenientia fm ptē aliquorum duorum adinuicem: vel in aliquo tertio.

Causa falsitatis est diuersitas eorūdem Fit hec fallacia fm Arist. quādo idē similiter fuerit assignatum inesse rei subiecte ⁊ accidēti: vt hō ē spēs: sortes ē hō ergo sortes e spēs. Hoc mediū scz hō ē accñs: minor extremitas scz sortes ē res

subiecta: maior. Vno extremitas scz spēs est attributum: qō imponit silr inesse sorti sicut inest homini. Scōm vno auctorē assignantur tres modi hui⁹ fallacie: primus modus est qñ aliquid attribuit primo accñti in p̄missis: et postea attribuit rei subiecte in cōclusiōe: vt ī exēplo predicto. Itē sic paralogizat: Sortes ē indiuiduū: homo ē sortes: g̃ hō ē indiuiduū Nō seq̃tur: q: nō oportet q̃ q̃cq̃d inest accidenti a pte q̃ differt a re subiecta insit rei subiecte: sicut nec oportet q̃ oñe q̃ inest p̄dicato insit subiecto: et ideo licet intentio indiuidui insit sorti: non tamen inest homī. Silr oñe es ē nāle: statua ē es: g̃ statua ē naturalis: nō sequit vt dictū est. Nullū enī artificiale ē naturale. vñ medīū si tenet vniformiter in p̄mis⁹. Itē sic Cognosco coruscū: coruscus ē veniens: ergo cognosco veniētē: nō sequit q: licet coruscus cognoscat a me: nō tamen sub illo attributo qō ē venire. Secūdus modus huius fallacie puenit ex ptiali idētitate aliquor duor in aliquo tertio: vt sortes ē hō: plato ē hō g̃ sortes est plato. Item hō est asal: equus ē animal: ergo hō est equ⁹. Sed nō sequit: si aliq̃ duo ptialiter cōueniant in aliq̃ tertio q̃ sint simplr eadem inter se. Et si arguatur p aliam regulā: Quecunq̃ vni ꝛ eidem sūt eadē inter se sūt eadē p quā tenet forma syllogismi pfecti. Respondeo fm aquilinū doctorē Sco. 2. distī. p. sen. q̃ illa regula ītelligit q̃ illa que sunt eadē vni et eidem sūt eadē inter se illa identitate que sūt idem ī tertio. Si aūt inferat q̃ sint simplr eadē inter se cōmittitur hec fallacia: intelligitur scōm guillielmum Ocham: Quando extrema vniuntur in tertio vniuersaliter sūpto. Tertius modus prouenit quando ex aliquib⁹ diuisim sumptis infertur aliquod coniunctum: vt iste est albus ꝛ monachus: ergo est albus monachus. Nō sequitur: quia in antecedente denotat albedo inesse isti fm se: et in consequente fm suum habitum. Similiter iste canis est pater: et est tuus: ergo est tu⁹ pater. Non valet consequentia. q: tuus in antecedente dicit rem possessam: et ī cōsequente infertur pro re generante. vnde licet predicta conueniant in aliq̃ tertio fm partem: tamen fm partem differunt. Non obseruatur etiam hic forma syllogistica: quia medium ponitur ī cōclusione: et extremitates ponuntur a p te eiusdem extremi. ¶ Et si arguatur q̃ a diuisis ad coniuncta est bona consequentia ex secūdo pyermenias. Respōdeo q̃ illa regula est vera: dum tamē nō predicentur aliqua sibi inuicē repugnātia: sed vnum sit potentiale respectu alterius. Non valet etiam consequentia: quando eorum que predicantur vltimū includitur in primo: vt iste est homo: et est animal: ergo est homo animal: Non sequitur. quia animal intelligitur in homine ex coniunctis etiam non licz inferre diuisa quando vnum est in subiecto p alterum et non per se. Unde non sequit Iste est albus monachus: ergo est alb⁹. et est monachus: quia albedo non inest tali subiecto scōm se sed ratione habit⁹ Non sequitur etiam: Iste est bonus faber: ergo est bonus: et est faber. quia bonitas non inest subiecto scōm se: sed fm artificium. ¶ Item ex coniunctis non licet inferre diuisa quando vnum diminuitur a ratione alterius: vt iste est homo mortuus ergo est homo: sed est ibi fallacia a scōm quid ad simpliciter. In alijs vero exemplis est fallacia accidentis. Posset etiam iste tercius modus reduci ad secundum: ponitur tamen ad maiorem expressionem.

¶ Et notandum q̃ paralogismi huius fallacie vt in pluribus possunt solui ostēdendo q̃ non debite disponuntur p̄mis se. In modo et in figura fm regulas syllogismorum: vt dicit Ocham: Peccāt enim fm Scotū: vbi s̄ propter defectū identitatis medij in se: seu per comparationem ad extrema que in ipso vniunt.

Sequitur de fallacia a scōm quid ad simpliciter.

¶ Ad cuius euidentiam notandũ q̃ sic̃ dictum ē in loco a toto in modo ad suaz ptem triplex ē determinatio: Quedam est distrahens: in qua scz ē oppositio in adiecto: qz determinatio addita repugt suo determinabili: vt mortuus: hō enim mortuus non ē homo. Alia ē determinatio que partim diminuit de ratōe illius cui adiungit: licet ei ñ repugnet: vt opinabile. Alia ē determinatio tm̃ contrahens: vt album respectu homīs dictuz: ergo simpliciter dicitur dictum sumptũ sine addito: id est sine determinatione. Et intelligitur in ꝓposito de determinatione diminuente vel distrahente. Dcm̃ aūt fm quid est dictũ sumptũ cũ tali determinatōne. arguendo igitur a dcō sūpto cũ determinatōe diminuēte vel distrahente ad dictum simplex: ⁊ ecōuerso fit hec fallacia. Quādo aūt ē determinatio tm̃ cōtrahens non ē locus sophistic⁹ sed dialecticus a pte in modo ad suũ totum. ¶ Est ergo fallacia a fm quid ad simpliciter idoneitas decipiēdi ꝓueniens ex apparenti idoneitate dicti scōm quid ad dictum simpliciter. Causa apparentie est conueniētia dicti fm q̃d ad dictum simpliciter. Causa falsitatis ē diuersitas eorundem. Huius fallacie pōit auctor hic quinq̃ modos. Primus ē arguēdo fm determinatōem distrahentez vel diminuentem rationē totius: vt iste est homo mortuus: ergo ē homo: qz mortuum distrahit rōem homīs. Similiter chimera est opinabilis: ergo chimera ē non sequitur: qz opinabile diminuit de esse chymere. Secūdus modus fit fm determinationem denominātem ptem integralem: et hoc ē verũ quādo ad denominationem ptis nō sequit denomīatio totius: vt ethyops est albus fm dentes: ergo ē albus: licet eñ homo habeat dentes albos: nō ꝓpter hoc dicitur alb⁹ Quādo vo determinatio habet partez corpis sibi determinataz: seu ad ei⁹ denominationem: sequitur denomīatō totius nō cōmittitur hec fallacia. Añ bñ sequit iste ē albus fm oñes vt maiores ptes corporis apparētes: ergo est albus Iste ē simus scōm nasum: ergo ē simus. ¶ Tertius modus fit arguendo cum determinatione respectiua ad aliquid extrinsecum: vt diuitie nō sunt bone male vtenti: ergo non sunt bone in se. Quartus modus fit arguendo cũ determinatione fm locum: vt bonũ ē mactare p̃rem interuallis: ergo bonũ est mactare p̃rem Quintus modus fit arguendo cũ determinatōe fm tempus: vt bonũ ē ieiunare in quadragesima: ergo bonũ ē ieiunare. Oñes isti syllogismi possunt solui negando consequentiam: qz ex dicto fm quid non sequitur dictum simpliciter. Cōmittitur etiā hec fallacia arguendo a dicto simpliciter ad dictum fm quid: cum sit eadem causa apparēti vtrobiq̃: vt ē homo: ergo ē homo mortuus: nō sequitur: vt patet ex p̃cedentibus.

Lēchus est syllogs ⁊c.

Postq̃ auctor determinauit de fallacia ad fm quid ad simpliciter: hic agit consequēter de fallacia ignorantie elenchi Circa qō p̃mittit q̃d sit elenchus: dicens q̃ elenchus ē syllogismus ꝓtradictionis vnⁿ et eiusdē nō nomīs tm̃: nec rei tm̃: sz rei ⁊ nominis: nō synonimi sed eiusdem ex his que data sūt de necesse nō cōnumerato qō erat in principio ad vniuersale fm idem: similiter et in eodē tempore. Ubi sciendum q̃ elenchus dicitur syllogismus cōtradictionis: id ē syllogism⁹ concludens cōtradictorium positioni respondentis. Et ponitur syllogism⁹ tanq̃ genus et contradictionis sicut drñia: et hoc ad drñiam syllogismi non cōtradicentis positioni respondentis. Unde ex syllogismo et contradictōe q̃si ex materiali et formali constituitur elenchus. ⁊ ponitur vnius et eiusdem scz subiecti et p̃dicati nō nominis tantũ: nec rei tm̃ sed rei et nominis simul: non synonimi: que pticule ponuntur ratione syllogismi et contradictionis: tam enī ad syllogismum q̃ ad contradictionē exigit: qō nomē sit vnum et res vna: et q̃ nomen

non sit synonimum. Dicūtur autē nomi na synonima: que significant eandē rem fm diuersas eius ꝓpetates. Unde non est hic contradictio Marcus currit: tul lius non currit: cum nō sit ibi euidēs af firmatio ⁊ negatio eiusdē de eodē: nec ꝟ Omnis canis est latrabilis: quidam ca nis non est latrabilis rōne eq̄uocatōnis illius nomīs canis. Per p̄dicta remo uentur fallacie in diuisione: inde nō sūt verus elenchus: sed tm̄ apparens: ⁊ po nitur ex his que data sūt de necesse rati one syllogismi in quo debet esse necessa ria illatio conclusionis ex p̄missis p q̄ remouentur a vero elēcho paralogismi fallaci: accidentis ⁊ ceteri in quib⁹ non est necessaria consequētia rōne etiā syl logismi in quo p̄misse debent differre a conclusione: et esse notiores ipsa: ponit Ro nō connumerato quod erat in princi pio: p quod remouetur petitio principij vbi idem p̄dicatur p seipm. Alie aūt p ticule ponuntur in diffinitione elenchi ratione cōtradictōis: scz ad idez: fm idē similiter et in eodē tpe. Insup notan dū q̄ ignorantia elenchi potest capi du pliciter: Uno mō generaliter p ignorā tia cuiuscunq̄ pticule diffinitionis elen chi: et sic fallacia ignorantie elenchi est cōmunis ad omnes fallacias. Alio mo do specialiter p ignorantia alicuius q̄t tuor dictionū que ponūtur in diffinitiōe elenchi: quia sūt formaliores q̄ alie que ponunt in diffinitione elenchi rōe con tradictionis que est formale. Non capit in hac fallacia ex ignorantia illius p̄me pticule contradictionis que est affirma tio et negatio eiusdem de eodem: qz ad hanc fallaciam requirit q̄ sit apparens contradictio. Si autē illa condictō de esset: nō eēt apparēs cōtradictō cuz ipsa requiratur tā ad cōtradictionem veram q̄ apparentē. Est ergo fallacia igno rantie elenchi idoneitas decipiēdi pue niens ex apparēti idoneitate cōtradicti onis incomplete ad cōtradictionē com pletam. Causa apparentie ē pueniētia apparentis contradictionis ad verā cō tradictionem. Causa defectus ē diuer sitas earūdem. Huius fallacie sūt q̄t tuor mōi fm defectum q̄ttuor cōditōnū p̄dictarū. Primus modus peccat cōtra illā pticulam ad idem: vt duo sunt du plum ad vnū: et nō sūt duplū ad tria: er go sunt duplum et non duplū: nō sequi tur: qz duplū nō comparatur ad idē ī vtra q̄ premissarum. Secūdus mod⁹ peccat cōtra illam particulam fm idem: vt hoc est duplum isti fm longitudinem: et non est duplum ei fm latitudinē: ergo est du plum et non duplum. Nō sequit: qz du plum nō sumit fm idē sed fm diuersa. Tertius modus peccat contra hāc par ticulam similiter: vt homo ē spēs: null⁹ homo ē spēs: ergo idem ē spēs ⁊ nō spe cies: non sequit: qz iste termin⁹ hō non sumitur similiter in p̄missis: quia in ma iori sumitur p natura cōmuni: in mino ri vero p suppositis. Quartus modus pe ccat contra illā pticulam ī eodē tpe: vt plato legit die lune et nō die martis: ergo legit et non legit. Non sequitur qz nō est ibi affirmatio et negatio p eodez tempore. Differt aūt hec fallacia a falla cia fm quid ad simpliciter. qz ibi fit pro cessus ab vno dicto fm quid sumpto ad vnum dictum sumptū simpliciter: vt h⁹ est duplū fm longitudinem: ergo est du plum: hic vero fit pcessus a relatōnib⁹ dictis fm q̄d ad duo dicta sūpta simpl̄r vt hoc ē duplum fm longitudinē: ⁊ nō est duplum fm latitudinem: ergo est du plum et nō duplum: hinc est q̄ fallacia a fm quid ad simpliciter precedit hanc fallaciam: sicut vnum est prius duobus Item differunt: quia in fallacia a fm q̄d simpliciter infertur vna pars contradi ctionis: vt comedere carnem est malum febricitanti: ergo est malum. Hic autez concludūtur contradictoria: vt comede re carnes est malum febricitanti: et non est malum sano: ergo est malum et non malum.

Etere. ⁊c.

Hic consequenter determi nat auctor de fallacia petitō-

nis principij. Fit aũt hec fallacia quando idẽ accipitur ad pbandũ seipm: seu quãdo pbatur ignotum p ignotius: vel eq̃ ignotũ. Licet aũt hec fallacia possit dici petitio pncipij vel eius qd̃ est in pncipio: petitio tñ principij ppe fm auctorem est quando idem sub eodẽ nomine sumit ad probandũ seipsũ: vt homo currit: ergo homo currit. Et in hoc nulla ẽ fallacia: cum ibi nulla sit apparentia: qz idem nõ habet veritatem pbandi seipsum: petitio ꝛo eius quod erat in principio ẽ quãdo idem sub diuersis nominibus sumitur ad pbandum seipm. Dicitur aũt pncipium pncipale ppositum q̃ quis intẽdit pbare: scz conclusio: qñ ergo idem pbat p seipm: vel agnotũ per ignotum: vel eq̃ ignotũ: tũc dicitur esse petitio principij vel petitio eius quod ẽ in principio: qz talis opponens videtur petere q̃ sibi cõcedatur pncipium: id ẽ pncipale ppositum: scz conclusio quam debet pbare: vel id quod est ĩ principio scz aliquid qd̃ includitur in cõclusione ppter idẽtitatẽ cũ ipa: vel qz p ipsaz potest pbari: sicut ignotius p magis ignotum: fm aliquos ꝛo principiũ in ppositto sumitur p antecedẽte: et sic opponẽs quando pbat ignotum p eq̃ ignotuz petit id quod ẽ in principio: qz videt petere conclusionem sibi concedi: q̃ ꝛtualiẽ continetur in premissis quã tamẽ pbare deberet. Ille etiam q̃ respõdet tali opponenti põt rationabiliter petere pbationem antecedẽtis. ¶ Fallacia petitõis principij est idoneitas decipiendi pueniens ex apparenti diuersitate conclusionis a pmissis. Causa apparentie est apparens diuersitas añcedentis et consequentis cum necessitate consequentie. Cuz eñ consequens appareat eẽ diuersum ab antecedente et conseqntia sit necessaria apparet argumẽtũ esse bonũ. Causa defectus ẽ identitas eoꝝ. Petit aũt hoc quod ẽ in principio quinq̃ modis. Primus modus est quãdo diffinitum petitur in diffinitõne: et econuerso. vt animal rõnale currit: ergo homo currit: añs est eq̃ dubiuz: sicut et conseq̃ns.

¶ Secundus modus est quando pticulare petitur ĩ vniuersali: vt oñis homo currit: ergo sortes currit. Tertius modus est quãdo vniuersale petitur in particulari: vt sortes currit: plato currit: et sic de alijs: ergo oñis homo currit. Quartus modus est quãdo coniunctiz petitur in diuisum: vt medicina est sani: medicina ẽ egri: ergo medicina est sani et egri. Quintus modus est qñ vnũ petitur in alio: vt sortes ẽ pater platonis: ergo plato filius est sortis. In omũibus his est petitio principij: qz añs est eque ignotũ sicut cõsequẽs. Iñ isti palogismi non peccant ppter defectum illationis: quia consequentia est bona: sed ppter defectum pbationis. Sic ergo ĩ istis argumentis possunt esse loci dialecticis si antecedens sit notius in se vel in ordẽ ad respondentem q̃ consequens. Si vero antecedens sit eque ignotũ vel minus notum q̃ consequens erit petitio principij: vt tactum est ĩ loco a diffinitione ad diffinitum. Hoc etiam potest declarari arguendo ab vniuersali ad singulare: vt omnis homo est grammaticus: ergo sortes est grammaticus. Multis enim ista est ignotior: Omnis homo est grammaticus: q̃ ista sortes est grammaticus: iõ illis est petitio principij nisi pconcessissent eandem. Illi autẽ cui vniuersalis ẽ nota et non singularis nõ est petitio pncipij arguendo ab vniuersali ad singularẽ. Scienti enĩ q̃ omnis mula est sterilis non est petitio principij talis illatio: omnis mula est sterilis: ergo hec mula est sterilis.

Ecundum consequens

rẽ. ¶ Postq̃ auctor determinauit de fallacia petitõis principij hic consequẽter determinat de fallacia consequentis: pro quo notandum quid sit antecedins: quid consequens et cõsequentia: vide capitulo conuersionum.

¶ Fallacia consequentis est idoneitas decipiendi pueniens ex cõuenientia añcedẽtis cũ pñte. Fit nãq̃ hec fallacia ex Aristotilem eo q̃ credimus cõsequẽtiã

conuerti que non cõuertitur. Credimꝰ enim q̃ sicut cõsequens sequitur ad antecedens: sic antecedens seq̃tur ad consequẽs: et sic de consequẽte facimꝰ añs. Et ideo hec fallacia dicitur fallacia cõsequentis: licet aũt in ipa arguatur a negatione antecedentis ad negationẽ consequentis. q̃ tamẽ illa negatio antecedentis se habet vt consequens ad negationem consequentis: vt non homo ẽ cõsequẽs ad nõ animal. ideo de consequẽte fit ibi antecedens. Causa apparẽtie in hac fallacia est apparẽs identitas cõsequentis cum antecedente. Causa falsitatis est diuersitas eoꝝ. Huius fallacie ponit auctor tres mõs: quorum duo vltimi possunt ad primum reduci: qui habet duas ptes. Fit enĩ vno mõ arguendo a destructõne antecedẽtis ad destructõem consequentis: vt si homo est animal est: ergo si homo non ẽ animal non ẽ: nõ sequitur: licet nanq̃ sit bona argumentatio a positione antecedentis ad positionem consequẽtis: non tamẽ a destructione antecedẽtis ad destructionem consequentis. q̃ añs se habet vt inferius: cõsequens vero vt superius. A destructõne aũt inferiorum non sequiť superiorũ destructio: q̃ pt remanere in alijs inferioribus. Fit etiã hic modus arguendo a positione consequentis ad positionẽ antecedentis: vt si pluit terra ẽ madida: ergo si terrra est madida pluit: nõ seq̃tur: licet nanq̃ a destructione consequentis ad destructionem antecedentis sit bona consequẽtia: non tamẽ a positione: quia ad positionem superiorum nõ sequitur positio inferiorum. Secũdus modus p̃ uenit arguendo ab insufficienti numero singularitũ: vt sortes ẽ aĩal: et ecõuerso plato ẽ aĩal ꝛ eꝰ ꝛ sic ꝺ singul: g̃ oĩs hõ est animal et ecõuerso: non sequitur: q̃ licet sufficiẽter enumerant singulares illius vniuersalis omnis homo est aĩal: non tamẽ istius: omne animal est homo quod tamẽ designatur per hoc quod dicitur et econuerso. Tertius modus solet assignari a cõmuniter accidentibus. Ubi notandum q̃ quedam sunt cõmuniter accidentia que semper se consequũtur: et a talibus sumitur locus dialecticus. Quedam vero aliquando se subsequunť: et aliquando non: et de his est ĩ proposito: vt iste est conceptus ergo est adultus: non sequitur: quia licet aliquãdo se concomitetur: non tamen semper. Fit etiam hec fallacia arguendo a propositione habente plures causas veritatis ad illam que habet vnicam: vt cesar non est iustus: ergo est iniustus. prĩa nãq̃ est consequens ad secundam. Unde illa propositio non est iustus habet duas causas veritatis. Potest enim eẽ vera: vel quia cesar non est: aut quia ẽ: sed non habet iusticiam. Hec autẽ cesar est iniustus vnicam habz causam veritatis: ponit enim cesarem esse sed iniustum. Et generaliter fit hec fallacia quotiẽscunq̃ consequens ponitur loco antecedentis: vt si dicatur Aliquis homo ẽ albus: ergo omne animal est homo. Seq̃ť enim econuerso et p̃ conuersionem p̃ accidens. Fit etiam hec fallacia arguẽdo a termino stante determinate ad eundez stantem confuse et distributiue: vt tu ignoras aliquam ꝓpositionem: ergo tu nescis aliquam ꝓpositionem. Sequiť enĩ econuerso. Est autẽ vt ait Aris. ꝓseq̃ns pars antecedentis. q̃ vbicunq̃ ẽ dispositio ꝓpositionum in figura si fit ibi fallacia consequentis: erit etiaz fallacia añcedentis: sed non econuerso. Unde hec fallacia consequentis: omnis homo est animal: omnis asinus est animal: g̃ omnis asinus est homo. q̃ vtraq̃ premissarum sequitur ex conclusione: sed nõ ecõuerso. Est etiam fallacia antecedentis vt patet per premissa. Coincidit etiam hec fallacia aliquando cum figura dictiõis vt potest patere.

Sequitur de fallacia fm non causam.

Ad cuius euidentiam notandum q̃ duplex ẽ syllogismus: scz ostensiuus et ad impossibile. Syllogismus oñsiuus ẽ ille: in quo vna conclusio vera tantuz infertur ex p̃-

missis veris: ita q̃ ibi est stat⁹: nec fit regressus sup aliquam p̃missarum: vt hic omis hõ ē anīal: sortes ē hõ: ergo sortes est anīal. ¶ Syllogismus ad impossibile est quãdo aliqs syllogistice ducit ad aliquã cõclusionẽ falsã seu impossibilez: et ex interemptõe illius impossibilis fit regressus ad interimendũ aliquã p̃missaꝫ ita q̃ ibi sũt duo ꝓcessus et due cõclusiones: vt si querat: Est ne homo asinus? quo cõcesso arguit cõtra: nullus asinus est anīal rõnale: sed hõ ē asinus ꝑ te: ergo hõ nõ ē aīal rõnale. Cõclusio ē falsa ergo aliq̃ p̃missarũ: nõ maior: ḡ minor. ¶ Sciẽdũ vlterius q̃ cã dr̃ ꝓpõ que ꝑ se vel cũ alia facit ad inferendũ cõclusionem. Per oppositũ ꝛo nõ causa ē ꝓpõ que sumit cũ p̃missis inferentibus ꝓclusionẽ: que tamẽ nihil facit ad illationez conclusiõis. ¶ Fallacia fm nõ cãm vt causã ē idoneitas decipiẽdi ꝓueniẽs ex eo q̃ nõ causa credit esse cã. Fit aũt hec fallacia sp in syllogismo ad impossibile Cui⁹ rõ ē: qz hec fallacia cõmittit q̃n ex falsitate conclusiõis fit regressus ad interimẽdũ aliquã p̃missaꝫ q̃ nõ erat cã falsitatis conclusionis. Talis aũt regressus fit tm̃ in syllogismo ad impossibile: vt si querat: eit ne sortes hõ? quo cõcesso arguit cõtra: nullus asinus ē aīal rõnale: sed hõ ē asinus: sortes ē hõ: ergo hõ nõ est aīal rõnale: sed hoc ē impossibile: ergo sortes nõ ē hõ. In hac argumẽtatõe est nõ cã vt cã: qz ex interemptõe cõclusionis interimit illa ꝓpõ sortes ē homo que apparet esse cã impossibilitatis conclusionis: et nõ ē cã cũ sine ipa sequat cõclusio impossibilis. Cã apparẽtie in hac fallacia ē cõueniẽtia illi⁹ ꝓpõis q̃ non ē causa in subiecto vl p̃dicato: cũ aliq̃ premissa q̃ ē cã ꝓpter quã credit deceptus q̃ tm̃ opetur ad illationẽ cõclusionis q̃ alia. Cã falsitatis ē diuersitas eoꝝ. Ex p̃dictis patet q̃ hec fallacia nõ cõmittitur in hoc syllogismo: omie aīal ē asin⁹: omis hõ ē aīal: sol ē in cancro: ergo omnis hõ ē asinus. Cõclusio ē falsa: ḡ illa p̃missa: sol ē in cãcro: illa em̃ ꝓpõ nõ cõuenit in subo vel p̃dicato cũ alijs p̃mis̃ & sic nõ est ibi cã apparẽtie h⁹ fallacie.

p Ropositio plures. ꝛc.

Post q̃ auctor determinauit de fallacia fm nõ cãm vt cãm hic cõsequẽter determint de fallacia fm plres interrogatiões vt vna: qz ꝛo interrogatõ ꝛ ꝓpõ cõponũt ex eis dẽ termis p̃ncipalib⁹: iõ ad declarandũ q̃d sit interrogatio plres p̃mittit q̃d sit ꝓpositio plres: dicẽs q̃ ꝓpõ plres ē illa in qua pla p̃dicãtur de vno: vt sortes currit et disputat: vel vnũ de plib⁹: vt sortes et plato currũt: vel pla de pluribus: vt sortes currit et plato disputat. ꝛ dicit ꝓpõ plres: qz ibi designãtur plures compositiones p̃dicati cũ subiecto. ꝓpõ ꝛo vna dr̃ in qua vnũ p̃dicat de vno: siue illud sit vnũ numero: vt sortes ē sortes: vl vnũ spẽ: vt sortes ē hõ:. vel vnũ genẽr: vt sortes ē aīal: siue vnũ analogia: vt substantia ē ens: ꝛ q̃ñq; ponũtur plres dcões ex quib⁹ fit vnũ: sicut ex determinatõe ꝛ determinabili: vt hõ ē aīal rõnale: ꝛ sic dictũ ē de ꝓpõe: sic dicẽdũ ē de interrogatõe q̃ dr̃ interrogatio inquãtũ sumit cũ signo interrogatõis. Quedã ē enī interrogatio plures in q̃ pla interrogant de vno: vel vnũ de pluribus: vl plura ō plurib⁹: ꝛ q̃dã ē interrogatio vna in qua vnũ interrogat de vno. Pōt etã interrogatio plres fieri dupl̃r: vno⁹ fm significata tm̃: vt dicẽdo: vtrũ oīs canis currit: ꝛ talis causat equocationez. Alio mõ fm voces et significata simul: ꝛ de hac est ī ꝓposito. ¶ Fallacia fm plures interrogatões vt vna ē idoneitas decipiendi ꝓueniens ex ꝓueniẽtia interrogatõis plures ad interrogationẽ vnã ꝓpter quam videt eẽ vna interrogatio: et iõ dat vnica rñsio. Cã appntie ē apparẽs vnitas interrogatõis q̃ tm̃ ex ꝛitate ē plres. Cã defectus ē pla'litas interrogatõis illius q̃ videt eẽ vna. ¶ Hui⁹ fallacie sũt duo mõi. Prim⁹ mod⁹ est q̃n pla in singlari numero subiciũtur vel p̃dicant: vt dem̃ato sorte ꝛ brunello. Si queras: ē ne hic ꝛ hic: si dicat hic: sic ḡ brunellus est

homo: si dicatur non: tũc potuit inferri: ergo sortes non ē homo. Respondēs ergo non debet dare vnã rñsionē ad interrogationē plēs: sz debz dare duas rñsiones dicēdo ꝗ. s. sor. ē hõ: ille ꝗ sez bucinellus nõ ē hõ. Secũdus mod⁹ ē quãdo plura subiciũtur vl pdicãtur vt in pl numero: vt si q̃rat. Sũt ne mel et fel dulcia vl amara. si dicat q̃ sũt dulcia: ergo fel ē dulce. si dicat q̃ sũt amara: ergo amarũ ē mel. Talis itaq̃ nõ bñ respondet: qz dat vnã responsionē ad plures interrogationes. ¶ Circa quod notandũz q̃ licet qñ respondēs ad plēs interrogationes dat vnã responsionem affirmatiē ducatur vere ad incõueniēs: vt patet ex pcedeñ: Si tamẽ in casu pposito et consimilibus det tñ vnam responsionez negatiue ducetur solũ apparēter ad inconueniens. Si eñ dicat mel et fel nõ sunt amara nõ vere infertur: sed tñ apparenter: ergo mel nõ est amarũ: et fel non est amarũ: sed ē fallacia consequentis.

Explicium fallacie: Incipiũt suppositiones.

Quuz que dicũtur. ꝛc.

Quia logicus habet considerare de termino: ideo auctor ī hoc vltimo tractatu determinat de q̃dã proprietate termini q̃ dr̃ suppositio q̃ multũ cõfert ad cognoscẽdum vnitatẽ ppositionũ. Ad cui⁹ euidẽtiam pmittit q̃dã pambula di. q̃ earuz q̃ dñr q̃dã dñr cũ cõplexiõe: vt hõ currit: q̃dazsine cõplexiõe: vt hõ p se. ¶ Circa quod notãdũ q̃ hec diuisio ponit ad sciẽduz q̃ termini supponũt ꝛ q̃ nõ. Soli nanq̃ termini incomplexi supponũt: nõ autem termini cõplexi: qõ patet ex diffinitione suppõis. Est enĩ suppõ acceptõ termini substãtiui p aliquo. Oĩs aũt terminus substantiuus ē incõplexus: hoc aũt ē verũ de suppõe: de q̃ hic intendit auc. que est de terminis significatiue sumptis p illis vicz q̃ ex impõne significãt. Loquẽdo aũt de suppõe materiali nõ supponũt solũ termini incomplexi: sz etiã termini complexi. Est aũt suppõ materialis qñ termin⁹ suppõit p se vel sibi simili ī voce vel in scripto: vt iste termin⁹ hõ ē dictio dissillaba: ly hõ ibi supponit discrete ꝛ materialiter p illo termĩo hõ vel sibi simili. Si ꝗ dicat: omne hõ ē dictio dissillaba: hõ supponet cõfuse et distributiue ꝛ materialiter p qualibet tali dictione: iuxta illud: Dictio quecũq̃ fuerit tibi materialis: Est neuter magis indeclinabile nomẽ. Materialiter eñ supponere pñt termini complexi: vt hõ albus est orõ impfecta: Oĩs hõ currit est ppõ cathegorica: sic etiã pñt supponere nõ solũ substãtiua sz etiã adiectiua: nec solũ dictões cathegorice sz etiã sincathegorematice: vt omis ē signũ vniuersale: quidam ē signũ pticulare: omis hõ ē totum in quãtitate. In hac p positõne omnis hõ supponit materialiter ꝛ determinate p illo complexo: vel sibi simili ī voce: fm aliquos vero ly omnis supponit discrete: ꝛ sic de vocibus materialiter sũptis: de q̃ nota ea q̃ dicta sũt capto de q̃ntitate ppositionum.

¶ Declarat vlterius au. q̃d ē terminus di. q̃ termin⁹ vt ī ppposito sumit̃ est vox significãs vl vl pticlare ad drñiam syncathegorematũ q̃ nõ significãt res vniuersales vel pticulares sz dispões rerũ: significãt eñ termĩos supra q̃s cadũt tenere vlr vl pticulariter. ¶ Est aũt significatio termini vt ꝗ sumit̃ rei p vocez ad placitũ repsentatõ: cum g̃ oĩs res sit vniuersal vel pticularis optet dictões non significãtes vl vl pticlare nihil significare: et sic nõ erũt termini: vt ꝗ sumitur terminus. Dicit aũt ad placitũ ad drñiã sig̃catõis nãlis: sicut passiões ī aĩa nr̃a exñtes nãlr sig̃cãt res q̃ꝗ sũt slliudines de q̃ significatõe nõ intẽdit auctor.

¶ Deiñ dicit auctor q̃ suppositionũ q̃dã fit p nomẽ substãtiuũ: alia p nom̃ adiectiuũ. Substãtiua aũt nom̃a ppe dñr suppõere: qz significãt p modũ p se stãt. Adiectiua ꝗ et ꝗba dñr copulare: adiectiua q̃dẽ qz sig̃cãt p modũ adiacentis seu alteri inherentis. Verba aũt qz sunt nota vniõis pdicati cũ subo: large enĩz

sumēdo suppōem adiectiua possent dici supponere: maxime qñ sūt substātiua in neutro genere.

¶ Premissis his ꝓambulis diffinit auctor suppōem dicēs q̃ suppō ē acceptio termini substātiui ꝑ aliquo: id ē ꝑ re significā ꝑ ipm: siue sit ens in anima: siue extra animā: sine significatū principale: siue minus principale: vt hō ꝑt accipi ꝑ natura humana: vel pro eius suppositis. Et differūt suppō et significatio ꝓm ipz: qz sig̃catō ē vocis: sz suppō ē ꝓpetas termini cōpositi ex voce et significatōe. Est aūt acceptio ipius termini ꝑ aliquo: et sic significatio est ꝑor suppōe. Alr drñt ꝓm aliqs: qz significatio solū extenditur ad rē ad quā significandā terminꝰ imponit: sz suppō nō solū extēdit ad rez que ꝑ terminū significat: sed etiā ad suppositā cōtenta sub re illa: vt hō significat natura humanā: ꝑt tñ supponere ꝑ natura et ꝑ suppositis q̃ ab aliquo dicūt res nature: licet aūt ꝓm auctorē terminꝰ supponat: et in ꝓpōe et extra ꝓpōem: non tñ ꝓm Ocham et eiꝰ sequaces ponētes drñiam inter suppōem et significatōnē: qz suppō ē acceptō termini in ꝓpōe pro aliq̃ vel ꝑ aliqbꝰ. Significatio vo ē termini et in ꝓpōe et extra ꝓpōem q̃z forte opinio ē verior. ¶ Deinde diffinit auctor copulationē dicens q̃ copulatio ē acceptio termini adiectiui ꝑ aliq̃: id ē pro re significata ꝑ illū terminū adiectiuuz: qō ponit ad drñiam syncathegorematū q̃ nō sig̃cāt res sz earū dispositōnes.

Diuidit cōsequēter auctor suppōem in cōem ⁊ discretā. Suppō cōis ē q̃ fit per terminū cōem: vt hō vel aīal. Suppō discreta ē q̃ fit ꝑ terminū discretū: vt sortes currit. vel ꝑ terminū cōem cū pronomīe demōstratīo: vt iste hō currit: ly hō suppōit discrete rōe ꝓnomīs demōstratiui sibi additi: tale nāqz ꝓnomē ꝑ proprio nomīe ponit: et certā ꝓsonā significat. ¶ Et sciēdū q̃ frustra addit signum vl'e termino discreto: qz tal' terminꝰ non est distributiuū'l' q̃n ñ dicat q̃ditatē plibꝰ cōicabilē. ¶ Si q̃rat de illa propōe hec herba crescit in orto meo: ⁊ de similibꝰ qāo suppōnit herba: dicit au. q̃ suppōnit discrete. ¶ Et si arguat q̃ tunc erit falsa. Respōdeo q̃ de ꝓpitate ꝓmonis: seu in sensu quē facit ē falsa: tamē in sensu in quo fit ē vera. ꝑ hāc intelligit herba eiusdē spēi cū ista crescit in orto meo: q̃ est vera.

¶ Deinde diuidit auctor suppōem cōez in nālē et accñtalē. Suppō natural'ē acceptio termini cōis pro oībus a quibus aptus natꝰ ē ꝑticipari: vt hō ꝑ se sumptus ꝑt accipi ꝑ oñibꝰ q̃ fuerūt sūt ⁊ erūt Et dicit natural' qz nō cōuenit termino ꝑ aliqd sibi additū: ⁊ iō terminꝰ de natura sua habet talē suppōem. ¶ Et notandū q̃ hec suppō nō habet locū apd illos q̃ ponūt terminū tñ supponere in ꝓpositōe. Suppositio accñtal'ē acceptō termini cōis ꝑ eis pro q̃bus exigit adiunctū: vt hō ē suppōit tñ pro pñtibꝰ rōne vbi pñtis tpis. hō fuit ñ soluz ꝑt accipi ꝑ pñtibꝰ sz etiā pro ꝑterit: hō erit pro futur: sic ī illa propōe aīal ē genꝰ: aīal nō suppōit pro suppositis: qz illō ꝑdicatm sibi adiūctū ñ cōpetit suppositis sz q̃ditati aīal'ī cōit ⁊ iō nō suppōit ꝓsonalit: sz simpl'r. In ista vo propōe: aīal comedit: ly aīal ñ suppōit pro q̃ditate. qz aīalitas in cōi nec bibit nec comedit: sz suppōnit ꝓsonalit: qz ꝑdicatū adiūctū cōpetit indiuiduis aīal'. Opatōes enī sūt singulariū. ¶ Ulteriꝰ suppō accñtalis diuidit in simplicē ⁊ ꝓsonalez. Suppō simplex ē acceptō termī cōis ꝑ re vl significā ꝑ ipm: vt hō ē spēs vl'ē genꝰ. Iste terminꝰ hō suppōit ꝑ nā humā in cōi q̃ est eiꝰ ꝑncipale sig̃catū ⁊ ñ ꝑ aliq̃ suppōsito illiꝰ nature: Sic etiā supponūt subiecta sciarū: vt ens in q̃ntuz ens ē subm metaphīce: syllogꝰ ē subm logice: nō et aliqs ꝑticularis syll's ē subm logice: sz syll's in cōi Et dr̄ hec suppō simplex: qz terminꝰ sic supponēs ponit ꝑ re vl. simplicit enī aliqn idē ē q̃ vlr ꝓm pbum in ꝓmo de gñatōe. ¶ Personalis suppō ē acceptō termī cōis ꝑ suis īferiorib⁹ q̃ dr̄ ꝓsōal': qz īdiuiduū'l' suppom ī sba rōabli

idem ē q̃ ꝑsona. Est enī ꝑsona ꝓm Boetiū rōnalis nature indiuidua subia. et ꝓm Ricardū: persona ē intelligibilis nature incoīcabilē eēntia. Illa igitur suppō ī qua tenet termin⁹ ꝑ suppositis vel indiuiduis dr̄ ꝑsonalis nō q̃ oīa indiuidua sunt ꝑsone. Sola eēntia indiuidua rationalis nature sūt ꝑsone: alia ꝛo nequaq̃: ſz denoīant ꝑsonalia noīe indiuidui nature ꝑfectōis. Ꝑsonaliū suppōnū alia determinata: alia cōfusa. Suppō determinata ē quā habet termin⁹ coīs indeterminate sumptus: vel cū signo ꝑticulari qn̄ videlicet ꝓtingit descēdere ad determīata supposita ꝑ ꝓpōem disiūctā: vt hō currit: ergo sortes currit vel plato currit: ⁊ sic de alijs. Et dicit determīata: q: licet ille termin⁹ hō suppōnat seu possit accipi ꝑ omni hoīe: tn̄ reducit locutio vera ꝑ vno determīato supposito. Un̄ dicit auctor q̃ aliō ē supponere ⁊ aliō reddere locutionē verā ꝑ aliquo. Un̄ ad veritatem illi⁹ sufficit q̃ ꝑdicatū cōueniat subiecto ꝑ vno solo supposito. Q̃nq̃ tamē oēs singulares sūt vere: vt hō est risibile ⁊ hoc nō formaliter ſz materialiter. Subicm̄ igit ꝓpōis ꝑticularis vel indefinite supponit determinate: dū tn̄ accipiat nō tātū ꝑ et⁹ principali significato: ſz ꝑ indiuiduo eiꝰ: qd̄ dico ꝓpter subiecta alia ꝛ ꝓpōnū: hō ē dignissima creatura ꝛ. Ro sa ē pulcherrim⁹ flos flor: color ē verus obm̄ visus: et sic de silibus q̃ nō suppōnūt ꝑsonaliter ꝑ indiuiduis: ſz simpliter pro principali significato. ꝑdicata etiā ꝓpositionū ꝑticulariū ⁊ indefinitarū affirmatiuarū in q̃b⁹ nō ponit aliq̃ dictō negationē imptās vel syncathegorema confūdēs suppōnūt determinate. Suppō cōfusa ē acceptio termini coīs ꝑ omnib⁹ suis suppositis seu ꝑ multis: ⁊ dr̄ cōfusa id ē indeterminata: q: termin⁹ sic suppōnēs nō determīat ad aliqd̄ suoꝛ suppositoꝛ. ¶ Suppositionū cōfusarū alia cōfusa et mobilis siue distributiua: alia cōfusa et īmobilis: q̃ dr̄ confusa tn̄. Suppositio confusa et distributiua ē acceptō termī coīs ꝑ oībus suis suppositis vl in diuiduis. et dicit mobilis q: ꝑt fieri descensus sub termīo sic sumpto ad singlaria ꝑ ꝓpōes copulatiuā: vt omnis homo currit: ly homo suppōit cōfuse ⁊ mobiliter: q: bn̄ seq̃tur: ergo sortes currit: pla. currit: ⁊ sic de alijs. Ho: mō suppōnit omnis terminus cōis inmediate sequēs signū vniuersale affirmatiuū nisi aliō impediat: vt si ꝑponeretur negatio signo: vel aliō hmōi. Termin⁹ et tā sequēs inmediate negationē infinitantē: suppōit confuse et distributiue: vt nō hō currit: si ly nō sumat infinitāter ly hō suppōit confuse et distributiue. Negatio aūt negans cadens sup copulā ꝑncipalem ꝑpositionis distribuit nō solū subiectum: sed etiā ꝑdicatū: vt nōnullus hō ē asin⁹ tā hō q̃ asin⁹ supponit cōfuse et distributiue nisi aliō syncathegorema impediat vt nōnullus hō ē asinus. Termini etiā includētes negationē cōfundūt et distribuūt terminos supra quos cadūt: vt aliud differēs diuersū et cōsiles: vt sor. differt ab homīe: ly homīe distribuit. ideo ipa ē falsa: q: differt a seipo. huiusmodi sūt termini cōceptiui: et nomīa compatiui et suplatiui gradus ⁊ aduerbia similitudinis ꝓm quorundam opinionē. Suppositio cōfusa īmobilis seu cōfusa tn̄ est q̃n̄ termin⁹ sumit ꝑ aliq̃b⁹ eiꝰ suppositis: nō tn̄ ꝑt fieri descensus ad illa: ⁊ hꝰ mō ꝓm Sco. xij. di. ꝑ. sen. supponit etiaz ꝑdicatū vlis affirmatiue: vt oīs hō ē aīal Un̄ nō seq̃tur: ḡ omnis hō ē hō aīal: ⁊ subiectū exclusiue affirmatīe: q: equalet vniuersali de termīs trāspositis: vt illa: tn̄ aīal ē hō: equalet isti: omnis hō ē aīal: hoc mō etiā supponit termin⁹ supra quē cadunt duo signa distributiua: vt sortes differt ab omni homīe: et hoc ꝑ illā regulā logicarū: Quicq̃d mobilitat īmobilitatū: īmobilitat mobilitatum: vt in ista Sortes differt ab hoīe: ly hoīe suppōit confuse et mobiliter. Si aūt addat aliō signū: vt dicēdo: sor. differt ab omni hoīe supponit cōfuse et īmobiliter. Sic etiaz supponit termin⁹ seq̃ns ꝛbū significās actū aīe interiorē: vt sortes appetit vinū

vel etiã actum sensus exteriorís. Terminus etiã sequẽs aduerbiũ numerale: vt bis comedi panẽ. Parisi⁹ ⁊ rome vẽditur piper. hoc etiam mõ supponit iste terminus homo in hac ꝓpositione: Ab initio mõi ſp fuit hõ. Cũ nõ sequiẽ: ergo aliquis homo semp fuit ab initio mũdi: sed ẽ fallacia consequẽtis. Sequitur enĩ ecõuerso: licet autẽ predicta apparant eẽ vera: auctor tamẽ ponit p̃dicatum vniuersis affirmatiue supponere simplr de suppõne cõfusa immobili parũ curãs ⁊ ad hoc adducit aliquas rões.

Circa quod notandũ

q̃ suppositio simplex et confusa tm̃ seu ĩmobilis differũt quia ĩ suppõne simplici terminus supponit ꝑ natura absolute sumpta nõ habito respectu ad supposita indeterminate tamẽ. Cũ licet termin⁹ sic suppoẽs posset dici supponere simplicit: vt ponit auctor: nõ tamẽ ita ꝓpe: et ꝑ hoc possẽt e⁹ rõnes solui. Aliq̃ etiã dicũt, vt Ocham et eius sequaces: q̃ ĩ suppõe cõfusa tm̃: licet nõ posset fieri descensus ꝑ ꝓpõem copulatiuam vel disiunctiuam: bñ tamẽ põt fieri ꝑ ꝓpõem de disiuncto extremo vt omnis hõ est animal: licet enĩ nõ seq̃tur: ergo omis homo est animal: vl omnis homo est homo animal: vl omis hõ est homo. Bñ tamẽ seq̃tur: ḡ omis hõ ẽ hõ anĩal: vel hõ animal: ⁊ sic de alijs.

Est etiã suppõ cõfusa et ĩmobilis quando signũ vniuersale tenet collectiue: vt qm̃ additur termino numerali ĩ plurali: vt dicendo: omies apli sunt duodecim: non em̃ seq̃tur: ergo petrus ẽ duodecim sed designatur q̃ petrus et Johãnes cũ ceteris simul sumptis sunt duodecim.

E suppsitione relatiuorum

ampliationib⁹: restrictõnibus: appellatõibus et distributionibus aliq̃ breuiter dicã: et ꝑmo de relatiuis. Est aũt duplex relatiũ: quoddã ẽ relatiũ logicale: de quo dcm̃ ẽ in p̃dicamẽto ad aliq̃d. Aliud ẽ grãmaticale qõ ẽ rei ante late recordatiuum: vt sortes currit q̃ disputat: hoc relatiuum qui facit recordationem de sorte qui est res ante lata: et de huiusmõi relatiuis ẽ pm̃s intentio. ¶ Relatiuor aũt quedã sũt relatiua sube: ⁊ q̃dã relatiua accñtj. Dicũtur ꝛo relatiua substantie nõ q̃ solas subas referãt. Nõ enĩ tm̃ referũt substãtias: sz etiã accidẽtia: vt hoc relatiũ qui põt referre subiectionẽ: vt sor. cur. qui disputat: et ꝑt referre accidẽs: vt color qui est in pariete videt ab oculo: sed relatiua substãtie dicũtur illa q̃ referunt sua añcedẽtia vt quid: seu ꝑ modus ꝑ se stantis. Relatiuus aũt accñtis est quod refert suũ añs ꝑ modũ denomĩatõis: vt sortes ẽ albus: ⁊ tal ẽ plato. ¶ Relatiuorum aũt subie quedã sũt relatiua idẽtitatis et quedã diuersitatj. ¶ Relatiua idẽtitatis dñr q̃ supponunt ꝑ eisdem in numero ꝑ q̃bus supponũt sua añtia: vt sor. currit et ille disputat. Relatiua ꝛo diuersitatis supponũt ꝑ alio ab eo q̃ referũt: vt sortes currit: et ali⁹ disputat: h⁹ relatiuũ ali⁹ refert sortẽ: ⁊ supponit pro alio a sorte. Sens⁹ enĩ ẽ q̃ ali⁹ homo a sorte puta plato disputat. ¶ Ex p̃dictis patet q̃ maior est certitudo ꝑ relatiuum idẽtitatis q̃ ꝑ suũ añs positũ loco relatiui. vm̃ si dicat hõ currit: hõ disputat: dubiũ ẽ: vtꝝ de eodẽ homĩe dicat vl non: Sz cũ dicit homo currit ⁊ ille disputat: certũ ẽ q̃ de eodẽ dicit: cũ relatiuũ idẽtitatis suppõat ꝑ eodẽ ĩ numero ꝑ q̃ supponit suũ añs: hoc aũt ẽ verꝝ de relatiuo nõ possessiuo. Relatiuũ enĩ identitatis possessiuũ nõ supponit ꝑ suo añte: sz ꝑ aliquo possesso cũ re significata ꝑ suũ antecedẽs: vt dicẽdo: hõ vendit libꝝ suũ: ly suũ nõ suppõit ꝑ hoĩe: sz ꝑ libro suo sez eius.

Circa predicta posset dubitari

de illa propõe Mulier q̃ damnauit saluauit: et cõsimilib⁹: qꝛ ly que nõ supponit ꝑ eadẽ mlĩere in numero: cũ Eua fuerit causa dãnatõis: Maria ꝛo saluatõnis. Ad hoc dicit vno mõ q̃ hec ẽ relatio simplex: qꝛ ly que refert naturã non suppositũ. Illõ aũt qõ dicebat de relatiuo idẽtitatis intelligit vbi ẽ relatio ꝑso

nalis: qñ vicz relatio refert suppositũ vl' indiuiduũ. Aliter pōt dici q̃ tales ꝓpositiones sūt inpropē: nec sūt Xe de Xita te ꝗmōis: ſz de bonitate intellectus. vñ ꝑ illã ꝓpōem intelligitur q̃ mulier eius dē speciei cũ illa q̃ nos dãnauit fuit causa nostre salutis. Relatiuoꝝ idētitatſ quedã sūt reciproca: et quedã ñ reciproca. Relatiua reciproca sūt illa que denotant reflexionē seu tēdētiã actus vel passionis in illũ a quo egredit vel in rē possessã ab eo: vt sui sibi se a se: cũ suo possessiuo. vñ talia pñt indifferēter poni in eadē cathegorica cũ suo añte vl' in alia;. Unde sicut bñ dicit ꝑ etrus studet ⁊ diligit se: ita bñ dicitur: petrus diligit se. Relatiua Xo nõ reciproca nõ designant talē reflexionem. nec pñt capi in eadem cathegorica cũ suo antecedēte: vt sortes currit: et petrus videt illũ. ¶ Et notandum q̃ omne ꝓnomē relatiuũ ē relatũ idētitatis et nullũ diuersitatis: vt suus ipse sui ille. Omne etiã ꝓnomē relatiuũ est relatiuũ substantie: ⁊ nullũ accidētſ. Relatiuoꝝ aũt accñtiũ q̃dã sūt nomina vt talis qualis tantus quantus: quedaz aduerbia: vt taliter qualiter totiēs quotiens. Item huiusmodi relatiuoꝝ q̃dazſunt identitatis ⁊ quedam diuersitatis. ¶ Relatiuuz idētitatis in accñtibus est quod refert idē accidens nõ in numero sed in specie et ꝑ eodez supponit: vt sortes ē albus et talis ē plato. Albedo enĩ eadē nõ in numero ſz in spē inest sorti ⁊ platoni. Relatiuũ aũt diuersitatis ĩ accidentibus ē qõ refert idē accñs in specie et ꝑ accidente diuerso in specie supponit: vt sortes est albus: et alteriusmodi est plato. ¶ Item relatiuoꝝ accidētium quedã sūt relatiua qualitatis: vt tal' qualis: Quedam quãtitatis cõtinue: vt tãtus quantus: et quedam discrete: vt tot quot.

q Uia ampliatio ⁊ restrictio opponũtur: iõ ad planiorẽ ipoꝝ euidētiam de his simul pscrutabor. ¶ Restrictio ē coartatio termini cõmunis a maiori suppositione ad minorem: vt cum dicit homo albus currit: hoc adiectiuum albus restringit ad standum pro albis tantũ. Dico aũt termini cõmunis: q̃ terminus singularis nõ pt restringi cuz nõ conueniat pluribus. ¶ Ampliatio ē extensio termini cõmunis a minori suppositione ad maiorem: vt homo currit: nõ solũ iste terminus homo supponit ꝑ his q̃ sunt: sed etiam ꝑ his qui erunt. ¶ De ampliatione ponuntur quinq̃ regule. Prima est q̃ terminus positus a pte ante respectu verbi vel participij preteriti temporis ampliatur ad supponendum pro eo quod est vl' fuit: vt puer fuit senex: ſz ē sus est: q̃ ille qui ē vel fuit puer fuit senex. viuum ē mortuum: id est illud qõ ē vel fuit viuum ē mortuum. ¶ Secunda regula est q̃ terminus posit⁹ a parte añ respectu verbi vel participij futuri temporis ampliatur ad standum pro eo qõ ē vel erit: vt senex erit puer: id est ille qui est senex erit puer. Antichristus ē generandus: id est qui est vel erit antichrist⁹ est generandus. ¶ Tertia regula est: q̃ subiectum ꝓpōis modalis in sensu diuiso ampliatur ad supponendum ꝑ eo qõ est vel potest esse. Unde supposito q̃ deus nihil crearet; adhuc ista est vera: Creans necessario est deus. Et si arguatur q̃ conuertens eius est falsa: ſz de⁹ necessario est creans: Dico q̃ nõ ꝓuertitur in illam sed in istam: Illud quod necessario est deus creans est vel potest eē creans. Sic illa: sedentem possibile est ambulare: in sensu diuiso designat q̃ ille qui est vel potest esse sedens pōt ambulare: non sic in sensu composito: quia tunc ꝑdicatum denotatur inesse subictõ sub ꝓꝑa forma accepto: et tunc sensus illius ꝓpōis est: q̃ illa ꝓpō sedens ambulat ꝑt esse vera: et patet q̃: in isto sensu est falsa. ¶ Quarta regula ē q̃ terminus constructus cum Xbis vel ꝓticipijs actum anime interiorez significantibus ampliatur ad supponendu ꝑ eo qõ est vel fuit vel ꝑt esse: vel pōt imaginari eē vt beatitudo a me desideraē. ¶ Quinta regula est q̃ terminus positus a pte an-

te respectu nominum terminatorum in bile vel in turum ampliatur ad supponē dum p eo quod ē vel pt esse: vt homo ē amabilis vel amaturus.

Circa restrictiones notandum

q restrictio fit multis modis. Uno modo p verbum. Terminus enī suppo nēs vel apponens verbo presentis temporis restringitur ad supponendum p his qui sunt nisi in illa ppositione ponatur aliquis terminus ampliatiuus: vt si ponatur pticipium pteriti vel futuri tē poris. vel aliquis alius terminus ampliatiuus: pdicatum vero sequens verbuz pteriti tempis restringitur ad pteritum tps. Sequens aūt verbum futuri restrī gitur ad futurum tempus. Itē termin? minus communis additus cōmuniori p appositionem restringit terminum magis cōmunem ad supponendum p suppositis termini minus cōmunis: vt animal homo: vel animal rationale: vel hō sortes currit. Fit etiam restrictio p illaz implicationem qui: vt omnis homo qui est albus currit. Ubi sciendum q scōm Scotum. xj. di. pmi sen. Ista distinguiē in sensu composito vel in sensu diuiso. In sensu enī composito fit restrictio p illam implicationem qui est. quia ille terminus homo determinatur ad significādum solum p hominibus albis. Aū sēsus ē q omnis ille homo qui ē alb? currit: non sic est in sensu diuiso. In illo nā q sensu intelliguntur ibi due cathegorice: in quarum vna asseritur esse albū de omni homine: et in alia esse currentem. Unde sensus est q omnis homo ē alb? et omnis homo currit. Fit etam p adiectiuum: siue sit nomen: siue pticipium: vt homo prudens recte dicat q̄d sit agēdum. Et intelligitur hic non tantum de adiectiuis grammaticalibus que declinantur p tres articulos: vel p tres varias voces: sed etiam de his que significāt aliquid adiacere illi cum quo construūtur: que licet sunt substātiua: possunt tamen sumi adiectiue fm logicos et theologos: vt omnis homo pater habet filiū Omnis homo sacerdos debet celebrare missam: ly homo restringitur ad pcise sup̄ponendum p illis quibus inest paternitas vel sacerdotium. Intelligiē etiam hoc de terminis non distrahēdo: qa termini distrahentes vt mortuū vel corruptum non restringunt significatum illius cui addūtur sed tollunt. Homo enī mortuus non est homo: vt dictum est in pcedentibus. Si etiam adiectiuum sit masculini generis restringit substantiū ad mares: vt homo albus currit. Si vero sit feminini generis: restringit ad feminas: vt homo alba currit. Ex pdictis patet q signum vniuersale adueniens termino communi restricto non distribuit ipm nisi p his ad que coartatur vt omnis homo albus mouetur: Nō distribuitur homo nisi p his quibus inest albedo.

Appellatio fm quosdam

est acceptio termini cōmunis p suppositis actu existentibus. Et differt a suppositione sicut inferius a suo superiori. Suppositio enī est acceptio termini nō soluz p suppositis actu existentibus: sed etiaz in potentia. Suppositio etiā nō solū est acceptio termini cōis p suppositis: sed etiam pro natura communi. ¶ Appellata etiam dicuntur supposita actu existentia. Appellatur enim seu nominatur p prie quod est: et non quod non est: hinc est q appellatio dicitur acceptio termini pro suppositis existentibus: fm alios vero appellatō est acceptio termini pro suo formali significato, quod denotatur adiacere vel non adiacere suo determinabili. Cuius ratio potest esse: quia denominatiua habent appellationē ab abstractis ipas formas importantibus: vt aliquid dicitur album ab albedine. Unde appellatio hoc modo sumpta prope conuenit denominatiuis siue adiectiuis Et sicut ampliatio conuenienti? est a parte subiecti: sic appellatio conuenit pdicato.

De appellatōne sic accepta ponunt̃ aliq̃ regule: Quarũ ꝑma est:

q ꝑdicatum sequens verbum ꝑteriti tẽporis appellat suam formam ꝑ tempe ꝑterito: vt sanum fuit egrum. Unde sẽsus est quod est vel fuit sanum: aliquando fuit egrum. Subiectum aũt istius ꝑ positionis non appellat sed ampliatur. Ad veritatem nam q̃ huius non requiritur q hec aliquando fuerit vera Sanum est egrum: sed requiritur q hec fuerit vera: hoc est egrum demonstrato illo ꝑ quo supponit subiectum. Ex his infertur ab istis q hec consequentia non valet de veritate sermonis: Carnes coctas tu emisti: ergo tu emisti carnes coctas: q̃ posito casu q tu heri emisti carnes crudas: et hodie sint cocte: tunc illa est vera Carnes coctas tu emisti: quia subiectum non appellat suam formam: sed sufficit ponere loco subiecti pronomen demonstrans illud pro quo ipsum subiectum supponit ⁊ ampliatur ad supponendum ꝑ illis que sunt vel fuerunt cocte disiunctiue: et sufficit q vna pars sit vera.

Secunda regula talis est q

ꝑdicatum sequens verbum futuri temporis appellat suam formam pro tempore futuro. Ex quo sequitur q hec est cõcedenda album erit quando non erit album. Sensus enim est q illud quod est vel erit album erit in aliquo tempore in quo sibi non erit albedo.

Similiter dicendum est de illis Puer erit quãdo non erit puer: itẽ Virgo erit quando non erit virgo: ⁊ sic de consimilibus.

Tercia regula talis est q dictiones sequentes verba vel principia significantia actus anime interiores appellant suas formas non autem dictões talia verba ꝑcedentes. Unde ista est cõcedenda Deum trinum et vnum cognouit Aristotiles: non autem ista Aristotiles cognouit deum trinum et vnum.

Sensus enim potest esse q Aristotiles cognouit deum qui est trinus et vnus: licet non cognouerit eum sub tali ratione: sed sub ratione ꝑmi motoris vel entis infiniti. Sensus autem est q Aristotiles non cognouit deum esse trinum in ꝑsonis cum vnitate essentie: sicut dicendum est de ista: Venientem cognosco: licet non cognosco venientem. Alie regule possunt poni de appositionibus de quibus breuitati studens supsedeo: tuz quia iste appositiones non sunt multuz vsitate apud doctores theologos q̃ non semper loquuntur proprie. Unde in expositione eorum non est attendenda ꝑ prietas sermonis: sed intentio et processus eorum.

Distributõ est multiplicatio termini communis per signum vniuersale facta: vt omnis homo currit: iste terminus homo distribuitur pro quolibet suo inferiori per hoc signuz omnis.

Signorum autem vniuersalium alia sũt distributiua substantie: que scilicet distribuunt res se habentes per modum substantie siue sint de genere substantie siue de generibus accidentium: vt omnis nullus: et sic de alijs. Sicut enim dicitur: omnis homo: ita potest dici omnis albedo vel nigredo. Alia vero distribuunt res se habentes per moduz accidentis vel inherentis: et horum quedã sunt distributiua qualitatis: vt qualisq̃: qualiscunq̃: alia quantitatis continue: vt quãtuscũq̃ et quantusq̃. Alia quantitatis discrete: vt quotquot quotq̃: et sic de alijs.

Signoruz autẽ distributiuorum substantie quedam sunt distributiua partium integralium: vt totus: quedam partium subiectiuarum: vt omnis: nullus.

Signorum vero distributiuarum partium quedam sunt distributiua duorum: vt vterq̃ neuter.

Alia plurium: vt quilibet quicũq; ꝛc.
¶ Et notandu ꝗ signis vniuersalibus correspondẽt signa pticularia: vt quidã et aliquis correspondent illis signis omnis: quilibet et nullus. Sed alter ꝛ aliquis correspondẽt istis vterq; ꝛ neuter. Aliqualis aũt correspondet illis signis qualiscunq; vel quaslibet. Sed aliquãtus correspondet istis quantuscunq; et quantuslibet. Aliquot ⁊ ꝯo correspondet ad illa quotquot ꝛ quotcunq;. Quomõ aũt omnis habeat sumi distributiue ꝛ collectiue: et totus cathegorematice ꝛ sincathegorematice dictũ est capitulo ō ꝗntitate propositionum. qꝛ ⁊ ꝯo signa ponũtur esse dispositiones subiecti Sciendũ est ꝗ duplex est dispositio subiecti: quedam enĩ est dispositio eius qō ẽ subiectũ vt album nigrum: que dicũtur dispõnes subiecti absolute: et hoc mõ signa non sunt dispositiones subiectiuoꝝ. Alia est dispositio subiecti inquantum subiectuz sumitur in ordine et respectu ad predicatum: et hoc mõ signa sunt dispositões subiecti. ¶ Notandum insuper ꝗ illud signum omnis potest distribuere terminum cõmunem se sequẽtem pro singul' generum: vel pro generibus singulorũ. Unde dicunt quidam ꝗ illa propositio Omne animal fuit in archa Noe: est falsa pro singulis generum: quia nõ omnia indiuidua cuiuslibz speciei siue generis animaliũ ibidẽ fuerunt: Sed ẽ vera pro generib⁹ singuloꝝ: qꝛ de quolibet genere animaliũ fuit ibi aliquod indiuiduuz. Posset etiã verificari illa ꝓpositio ꝓ singulis generũ cũ animal amplieꝯ ad ꝑteritũ tẽpus rõne illi⁹ verbi fuit: sic intelligendo ꝗ omne indiuiduũ animal' qō fuit tempore diluuij fuit in archa Noe. Ponitur etiaz q̃dam distributio accõmoda: quãdo vicz fit tm̃ distributõ respectu singulariũ que notãtur in ⁊ bovel pticipio vel alioꝝ a se: vt celũ tegit omnia: que scz tegũtur: vel illa deus creauit omnia que scz creata sũt: vel omnia alia a se. Et dicitur accõmoda: id ẽ alijs a se accõmodata. vel dicit accõmoda: qꝛ talis distributio ꝓpe loquendo non debetur termino sic se habenti: sed est ei accõmodata ex cõmuni vsu loquendi. sic a quibusdã exponitur illa. Deus vult oẽs homĩes saluos fieri: illos vicz q̃ saluabũtur. Aliter ponitur a doctore subtili circa finem primi sententiarum: ꝗ deus vult omnes homines saluos fieri quãtum est ex pte sui et volũtate sua aũte: ꝓ q̃to dedit eis dona naturalia et leges rationis ꝛ adiutoria sufficientia ad salutem: cuius salut̃ nos participes efficiat iesus saluator seculi: Amen.

Finis.

Eximij ac peritissimi artiũ ac sacre theologie Magistri Nicolai Borbelli ordis minorũ preclarissima logice expositio: parua quidem volumine: maxima vero doctrine copiositate. quod opus sicut ceteris logice voluminibus est emẽdatius: ita profecto omnibus logice libris volẽtibus in dialectica: et precipue ꝑm doctrinam doctoris subtilis eruditi est vtilius. Impressumq; Basilee per Michaelẽ furter: Anno domini. M. CCCC. xciij.

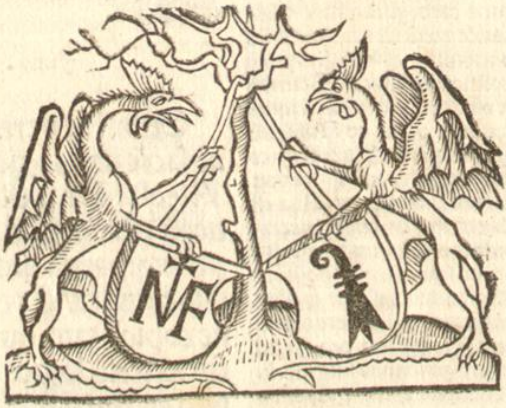
NF